

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
obor sociální a kulturní ekologie

Bc. Martina Jokešová

DIPLOMOVANÍ ZELENÍ? ABSOLVENTI
OBORU SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ EKOLOGIE
NA FHS UK PRAHA

Greens with Diploma? Graduates from Social and Cultural
Ecology FHS UK Prague

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Daniel Čermák, Ph.D.

Praha 2016

*Vzdělávat znamená podporovat vznik nových nástrojů určených k proměně světa,
ve kterém všichni prožíváme svůj život.*

Jacques Grand'Maison¹

¹ Grand'Maison 1976 in Bertrand 1998: 152.

OBSAH

OBSAH.....	3
BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	6
PROHLÁŠENÍ.....	7
PODĚKOVÁNÍ.....	8
ABSTRAKT	9
KLÍČOVÁ SLOVA	9
ABSTRACT	10
KEY WORDS.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Úvod.....	12
2. Úvod teoretické části.....	13
2.1. O vzdělání, historická perspektiva.....	13
2.2. Vzdělávání dnes	16
2.2.1. Postmodernita	16
2.2.2. Hodnoty společnosti ve vzdělání	17
2.2.3. Hodnota vzdělání ve společnosti.....	20
2.2.4. Instrumentální pojetí vzdělání.....	21
2.2.4.1. Teorie lidského kapitálu.....	21
2.2.5. Závěr části o hodnotách vzdělání	22
3. Absolventské průzkumy.....	23
3.1. Absolventské průzkumy v České republice	24
4. Vzdělávání v ČR.....	26
4.1. Vývoj po roce 1989	27
4.2. Výsledky REFLEX 2006 – 2013.....	30
4.2.1. Motivace ke studiu.....	31
4.2.2. Věk absolventů	32
4.2.3. Přejít ze vzdělávání do práce	33
4.2.4. Souvislost práce s vystudovaným oborem	35
4.2.5. Příjmy.....	37
4.2.6. Hodnocení studia	39
4.2.7. Celková spokojenost absolventů	40
5. Sociální a kulturní ekologie	41
5.1. Vědní obor	41
5.2. Sociální a kulturní ekologie jako studijní obor.....	44

5.3. Katedra Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze	45
6. Shrnutí teoretické části	46
EMPIRICKÁ ČÁST	48
1. Výzkumné otázky a tvorba hypotéz	49
1.1. Výzkumná otázka č. 1: Jaká je míra uplatnění absolventů SKE FHS UK v souvisejících oborech?	49
1.2. Výzkumná otázka č. 2: Jak absolventi zpětně hodnotí studium na SKE FHS UK?	49
1.3. Výzkumná otázka č. 3: Jak absolvované studium na SKE FHS UK ovlivňuje mimoprofesionální život absolventů?	50
2. Teoreticky k nástroji empirické části	50
2.1. Dotazník jako metoda výzkumu	50
2.1.1. návratnost	52
2.1.2. Specifika elektronického dotazníkového šetření	54
3. Etické otázky spojené s výzkumem	55
4. Výzkum absolventů katedry Sociální a kulturní ekologie FHS UK Praha	56
4.1. Databáze kontaktů	56
4.2. Průběh šetření	57
4.3. návratnost	58
5. Výsledky výzkumu	59
5.1. Respondenti – kdo odpovídá	59
5.1.1. Obecné charakteristiky	60
5.1.2. Absolventi a děti	64
5.2. Údaje o absolvovaném studiu	65
5.3. Pracovní uplatnění absolventů	73
5.3.1. Přechod ze studia do první práce	73
5.3.2. První práce po absolvování	77
5.3.3. Současná situace absolventů, současná práce	86
5.3.3.1. Mateřská/rodičovská dovolená	88
5.3.3.2. Nezaměstnaní	88
5.3.3.3. Současné studium	88
5.3.3.4. Současná práce absolventů	88
5.4. Hodnocení studia	107
5.4.1. Hodnocení studia z hlediska zaměření na teorii a praxi	107
5.4.2. Hodnocení jednotlivých předmětů	109
5.4.3. Opakovaná volba	117
5.5. Životní styl absolventů	119
5.5.1. Spotřebitelské chování	119
5.5.2. Zájem o veřejné dění	121

5.5.3. Deklarovaná změna.....	124
6. Shrnutí a interpretace výsledků výzkumu	126
7. Doporučení	130
8. Závěr	131
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	132
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ EMPIRICKÉ ČÁSTI.....	132
SEZNAM UŽITÉ LITERATURY.....	135
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	141
PŘÍLOHA 1	142
PŘÍLOHA 2	160
PŘÍLOHA 3	161
PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	169

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

JOKEŠOVÁ, Martina. *Diplomování zelení? Absolventi oboru Sociální a kulturní ekologie na FHS UK Praha*. Praha, 2016. 97 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Katedra sociální a kulturní ekologie. Vedoucí práce Daniel ČERMÁK.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 24. června 2016

.....

Martina Jokešová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Danielovi Čermákovi, PhD., za cenné rady, spolupráci a povzbuzování při její realizaci, PhDr. Ivanovi Ryndovi za poskytnutí dat pro realizaci výzkumu a všem absolventům, kteří se ho zúčastnili.

Dík také patří všem, kteří mne podporovali v čase přípravy práce, ale i po celou dobu studia – kolegům a rodině za vstřícnost a pochopení a Jiřímu za trpělivost vskutku nekonečnou.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je o absolventech katedry Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. V teoretické části pojednává oblast hodnot a vzdělání, a to ze dvou úhlů – jednak jako obsah, který je v rámci vzdělávacího procesu předáván, za druhé pak jako jeho v přeneseném slova smyslu výsledek, tedy rozebírá otázku, jak je vzdělávání (o)hodnoceno ve společnosti – v historické perspektivě i v postmoderní době. Spojnicí mezi teoretickou a empirickou částí je oddíl o absolventských výzkumech, vývoji terciárního vzdělávání v České republice a oborech sociální a kulturní ekologie. Empirickou část představuje dotazníkové šetření mezi absolventy jmenované katedry, které se zajímá o typický průběh studia, pracovní uplatnění absolventů, jejich zpětné hodnocení studia a způsob, jakým studium na katedře ovlivnilo jejich soukromý život.

KLÍČOVÁ SLOVA

terciární vzdělávání, sociální ekologie, kulturní ekologie, absolventské průzkumy, hodnoty, dotazník

ABSTRACT

This thesis is about the graduates from the Social and Cultural Ecology program of College of Humanities, Charles University, Prague. The theoretical part discusses the subject of values and education from two points of view - in first case as content which is transferred in the educational process, in second it analyzes the result and how education is valued in society - both in postmodern and historical contexts. Section discussing graduate research topics, the evolution of tertiary education in the Czech Republic and the Social and Cultural ecology program is the joining idea between the theoretical and empirical parts of the thesis. The empirical part of the thesis contains survey data from graduates of the Social and Cultural Ecology program from Charles University. The survey targets issues associated with typical degree program progression, subsequent employment, retrospective evaluation of their studies and how they have affected their personal lives.

KEY WORDS

tertiary education, social ecology, cultural ecology, graduate survey, values, questionnaire

TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

Tuto práci jsem začala psát jako student s profilem, který, jak jsem předpokládala, nebyl v jejím závěru zjištěným „prototypem“ absolventa studia na katedře Sociální a kulturní ekologie FHS UK. Ostatně jako člověk zaměstnaný na téměř plný úvazek při prezenčním studiu jsem jím nejspíš nebyla ani v jeho průběhu a ani v době, než jsem ke studiu nastoupila, tedy v čase rozhodování, k jaké oblasti mých zájmů budu směřovat po absolvování bakalářského stupně. Své volby jsem v té době díky odlišné životní situaci zvažovala asi ještě o něco detailněji, než jiní uchazeči, a postrádala informační zdroj, o němž by bylo možné toto své rozhodnutí opřít.

Na tuto situaci jsem si vzpomněla v době, kdy jsem stála před dalším zásadním bodem svého studia, volbou tématu magisterské diplomové práce. Jako uchazeč bych bývala velmi ocenila možnost dozvědět se něco bližšího o absolventech zvažovaného oboru. Snad tedy není příliš ambiciózním cílem přání, aby výsledky této práce k tomuto účelu v budoucnu posloužily mým následovníkům, budoucím kolegům.

2. Úvod teoretické části

V populaci stoupá zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním. Na tuto informaci, formulovanou více či méně odborně či naopak mediálně přitažlivějšími slovy, je možné narazit v posledních 20 letech poměrně často, málokdy se ovšem v prostoru přístupném běžné veřejnosti, na níž má tento celospolečenský jev vliv, zmiňují příčiny a mechanismy, kterými k tomu dochází, tím méně pak následky, které tato změna může přinést. Obecný pohled na historii vzdělání a vzdělávání jako procesu, jenž by k němu měl vést, jeho podobách i roli ve společnosti a pozici v biografiích jednotlivců, kteří ji tvoří, budou předmětem teoretické části této práce.

2.1. O vzdělání, historická perspektiva

Vzdělávání², ač snad ne výslovně pod tímto termínem a v institucionalizované formě, jak jej dnes především vnímáme, je lidstvu integrálně vlastní. Schopnost učit se od jiných, vzájemně si předávat schopnosti, znalosti, obecně informace, je lidský způsob adaptace na prostředí, respektive vyrovnání se s nespécifickým vybavením lidské fyzis ve vztahu k prostředí, jež obývá. Gehlen proto říká, že lidskou adaptací na prostředí je jeho nespécifičnost, adaptabilita (Stella; Kleisner 2007: 8). Z hlediska realizace je tak vzdělávání nutnou podmínkou přežití lidského druhu, vědomým předmětem uvažování ve „vědeckém“ slova smyslu se však stalo až na konci 19. století v období vzniku sociologie jako vědy reflektující společenské jevy jako takové. Prvním všeobecně uznávaným teoretikem vzdělávání se (podle Marshalla (1998: 183) a Rabušicové (1991: 36)) stal jeden ze zakladatelů sociologie samé Émile Durkheim ve svém díle *Vzdělání a sociologie* z roku 1922 (Marshall 1998: 183). Durkheim v reakci na Comteův pozitivismus viděl vzdělání jako spojující článek materiálních a nemateriálních sociálních faktů – nemateriální kultura, formulovaná do jednotlivých norem, je prostřednictvím po výtce materiální instituce, jako je škola, vštěpována jednotlivým členům společnosti. V souladu s dalším klasikem sociologie, Maxem Weberem, pak tuto myšlenku rozvinul v tom smyslu, že tento proces není neutrální, ale jedná se mocenský nástroj – Weber popsal mechanismus platný v Německu, podle nějž státní úředníci s univerzitním diplomem měli bez ohledu na svůj další rozvoj či reálné výkony

² Sociologický slovník definuje vzdělání jako vědomosti ve formě poznatků i určitých schopností a dovedností, které jsou spojené s integrací do dané kultury a společnosti a aktivně přispívají k jejich rozvoji (Linhart et al. 1996: 1417). Vzděláváním pak chápeme proces získávání vzdělání.

automatický nárok na stabilní mzdu, penzi, zaručený kariérní postup a dobrou pozici na sňatkovém trhu i ve společnosti obecně (Bendix 1962: 461). Vzdělání tak bylo nástrojem disciplinace společnosti (Keller; Tvrdý 2010: 15). Tento mechanismus platil obecně, nejen v Německu, a vyšel ze středověkého uspořádání, kdy vzdělání (ve smyslu předatelného vědění) bylo v držení úzké skupiny lidí, která měla možnost si vybírat jedince, jimž jej poskytne. Vzhledem k tomu, že touto organizací byla církev (např. Le Goff 1999), Keller a Tvrdý popisují toto období trvající de facto až do druhé světové války, výstižnou metaforou – vzdělání mělo podobu **chrámu**. Bylo uzavřené a dostupné jen vyvoleným (Keller; Tvrdý 2010: 15), jednalo se o systém legalizace a reprodukce zavedených pořádků – z hlediska společenské praxe se v zásadě nic oproti časům popisovaným Le Goffem nemění, rozdíl tkví v (uvědoměném) ideologickém opodstatnění. Hluboko do 20. století se přenáší i jistý étos posvátnosti, který se traduje nejméně od osvícenských dob, v nichž vzdělání ve funkci posvátné autority nahradilo všemocného a všeospravedlňujícího boha.

Z dnešního pohledu je dle mého z Durkheimova výkladu pozoruhodná ještě další myšlenka – člověka před vzděláním vidí jako omezeného, egoistického tvora, barbara, který musí být kultivován v zájmu obecného blaha, aby sám sebe dokázal umravňovat v zájmu soužití s druhými (Durkheim 1968: 28). Škola se tak stává základní podmínkou pro vznik a udržení kultivované společnosti i občanství ve smyslu podílení se na obecném, společném – snad by se nabízelo užití floskule „věcech veřejných“.

Zásadní změna pohledu na vzdělávání přichází po druhé světové válce s poválečným ekonomickým a průmyslovým rozvojem a přesunem těžiště ekonomiky do třetího sektoru, který vyžaduje u zaměstnanců vyšší („teoretickou“) kvalifikaci (Bell 1973: 129). Keller a Tvrdý (2010: 15) hovoří o této fázi jako o demokratizační – vzdělání se stává dostupnějším zásadně širšímu množství lidí (mimo jiné teprve v poválečném období dochází k masovému vzdělávání žen) a začíná plnit roli pomyslného **výtahu**, který může kohokoli z nižších vrstev vyvézt do vyššího patra společnosti, do střední třídy³. V celé Evropě se tak už od 50. let začíná zvyšovat počet lidí s maturitou a začínají se tak pomyslné závody ve vzdělanosti, svědkem jejichž výsledků jsme dnes i v České republice (bude pojednáno v samostatné kapitole). Rozšiřující se řady majitelů maturitního vysvědčení totiž postupem času způsobí

³ Poprvé tento mechanismus do jisté míry využilo měšťanstvo, když začalo využívat vzdělání jako prvek, který mu umožňoval nahradit urozený původ a rodové majetky (Keller; Tvrdý 2010: 18). Teprve nyní však můžeme tento jev pozorovat skutečně celoplošně.

devalvací této úrovně vzdělání, aby člověk dosáhl vzestupu na sociálním žebříčku, musí pracovnímu trhu, jehož prostřednictvím může tento vzestup realizovat, nabídnout něco navíc, být o krok vpředu – tedy mít vzdělání vysokoškolské. Postupně dochází k tomu, že funkce, které dřív vykonávali lidé se vzděláním středoškolským, vykonávají vysokoškoláci, devalvace se dále přelévá na vysokoškoláky, po odstupňování v rámci boloňského procesu napřed na bakalářský, později i magisterský stupeň (Zelenka; Koucký 2013: 6, Liessman 2009: 74). Vzdělání pak v další generaci (od konce 70. let) přestává plnit funkci výtahu, ale stává se (vynucenou) **pojistkou**⁴ – děti, aby se alespoň udržely na životní úrovni svých rodičů, musí dosáhnout téhož, co jejich rodiče dokázalo katapultovat „nahoru“ (Keller; Tvrđý 2010: 15, 36). Budeme-li parafrázovat známé pravidlo evoluce, kdo chce zůstat na místě, musí neustále běžet (Ridley 1999: 55). Vzdělání se tímto mechanismem dostává nevyhnutelně do kontaktu s ekonomikou, jelikož prostřednictvím realizace absolventů na trhu práce je z jejich hlediska zhodnocováno – investice, kterou vložili v podobě času, energie a mnohdy i nezanedbatelných finančních prostředků do jeho získání, zde začíná nést své ovoce v podobě jejich pracovní pozice a odměny (Blahovec 2014: 15). Vzdělání tak přestává být hodnotou samo o sobě, ale stává se de facto jedním z obchodovatelných statků. Tento rozpor, či spíše dva vzájemně se snad ne zcela vylučující pohledy v teorii sociologie vzdělávání⁵ i od ní odvozené praxi, přetrvávají dodnes (např. Liessman 2009: 49).

Poválečné optimistické období, které v rámci funkcionalistického paradigmatu přiřklo vzdělání i roli prostředku v konečném důsledku potlačujícím všechny sociální nerovnosti, bývá obvykle spojováno s termínem zásadním pro úvahy o vzdělávání v národních měřítkách i v obecném diskurzu – takzvanou společností vědění u Roberta Lanea (1966) či v rozpracované podobě u Daniela Bella: **vzdělanostní společnosti** (1973: 112). Jak podotýkají Keller a Tvrđý, tato poněkud naivní vize je pro dnešní tematizace důležitá zejména z toho důvodu, že ač již její platnost byla jednoznačně zpochybněna

⁴ Petrušek ovšem nepovažuje tento krok za poslední, tvrdí, že dnes *formální vzdělání negarantuje v zásadě nic a ideál „společnosti diplomů“ se zřítíl* (Petrušek a Balon 2011: 57, úprava formátování MJ).

⁵ Linhart a kol. (1996) uvádí termíny *sociologie vzdělávání, sociologie výchovy, pedagogická sociologie, sociologická pedagogika* jako v jemných nuancích se lišící interdisciplinární obory na pomezí pedagogiky a sociologie, jejichž základní téma, tedy společenské aspekty vzdělávání a učení v nejširším smyslu slova, je v zásadě totožné. Průcha (2009: 55) pak navrhuje jako řešení označení *sociologie edukace* s odůvodněním, že stejně jako anglické *sociology of education* a francouzské *sociologie de l' éducation* zahrnuje jak vzdělávání, tak výchovu. Vzhledem k tomu, že tato práce je zaměřena na vzdělání třetího stupně, kde již otázky společenské reprodukce, rolí jednotlivých aktérů procesu ad. nejsou tak palčivé, nepovažují za nutné se vůči této terminologii vymezovat.

prostým vývojem v čase⁶, řada termínů a předpokladů, z nichž vychází, je dodnes běžně užívána jako argument pro či proti plánovaným změnám v oblasti pedagogiky, zejména pokud jde o národní pojetí vzdělávacích systémů (2010: 16).

2.2. Vzdělávání dnes

V předchozí části jsme popsali vývoj pojetí vzdělání v historické perspektivě s občasnými přesahy do doby dnešní, které měly poukázat zejména na proběhlé změny. V části následující podrobněji rozebereme postavení vzdělání dnes, napřed spíše z hlediska filosofického, kde ukážeme několik vzájemně se doplňujících charakteristik dnešní společnosti, které budeme akcentovat právě ve vztahu ke vzdělá(vá)ní. Jejich výklad si tedy nečiní nárok na úplnost vzhledem k jevům, které popisuje. Následovat bude rozbor nového přístupu ke vzdělání – ozvěny jehož nástupu prolínají celou teoretickou částí – budeme mluvit o pojetí vzdělání jako obchodního artiklu.

2.2.1. Postmodernita

Do úvah o jakémkoli tématu se obvykle nejlépe vstupuje prostřednictvím rozboru samotného termínu, jeho definice. Pokud jde o postmoderní dobu, sami autoři teorií, které se jí dotýkají, se ale termínu postmoderní doba nebo společnost vyhýbají, či se vůči němu alespoň vyhrazují – z důvodů, které vlastně právě jsou samy definicí. Obvykle pak rozebírají tento termín na dvě vrstvy – jednak „postmodernismus“ jako umělecký směr, tedy sice kulturu, ale pouze v úzkém, estetickém slova smyslu, a následně „postmodernu“ („postmodernitu“) jako stav ducha⁷. Ten je pak charakteristický přeléváním a nevyhraněností, které ovlivňují podobu „pozdně moderní“ společnosti, v důsledku ovšem ve všech jejích vrstvách – od například metodologie sociálních věd, kam vnesla důraz na kvalitativní rozměr, až po nejpraktičtější vrstvu ekonomickou, kde je reprezentována globalizačními procesy a úzce tak souvisí s vrstvou mocensko-politickou (Petrusek 2007: 291). Přestože tedy lze říct, že přechod k postmoderně, jakkoli časově obtížně určitelný⁸,

⁶ Od 80. let 20. století se totiž proměňuje zásadním způsobem kontext, v jehož rámci je tato teorie uplatňována – zejména s globalizací ekonomiky a se stárnutím populace po odeznění vln vysoké porodnosti z poválečného období i počínajícími problémy sociálního státu.

⁷ „Postmodernu zde chápeme jako stav radikální plurality, postmodernismus pak hájíme jako jeho uchopení“. (Welch 1994: 12)

⁸ Definiční otázku, zda ještě žijeme v době moderní, nebo jsme se již skutečně vykročili do postmoderny, necháváme stranou – spolu s Baumanem (2002: 8) se domníváme, že není podstatný název, ale snaha dobu popsat a pochopit její charakteristiky.

je kvalitativní proměna přístupu na všech úrovních, sama postmoderna se ze své podstaty tomuto pojetí brání, z definice se jí totiž příčí normativita a jakýkoli universalismus. Sama sebe nemůže definovat jako směr.

Z hlediska našeho širšího tématu, tj. vzdělávání, je postmodernita a její důsledky podstatná ze dvou různých úhlů. Radikální relativismus, který prezentuje, se promítá i do hodnot⁹ – těch, které jsou v jeho rámci předávány, ale v důsledku je relativizována i hodnota vzdělání jako takového.

2.2.2. Hodnoty společnosti ve vzdělání

Vyučované obsahy jsou předmětem této práce spíše jen implicitně, nicméně uvažovat o vzdělávání bez toho, co je náplní tohoto procesu, není dost dobře možné. Kromě toho jeho současný stav, jak vysvětlíme dále, je s nimi dosti úzce spjat. Postmodernou vyžadovaný univerzální přístup k pluralitě možností zakládá totiž na zásadní problém pro jejich výběr i způsob podání. Řada oborů, ze zřejmých důvodů zejména humanitních, není hodnotově bezbarvých a vykleštěny na odstíny korektní šedé se stávají tupými faktografickými výčty, které s původní podobou věci mají pramálo společného, a stávají se zcela neautentickými (Patočka 1997: 20). Hodnotová neutralita a neautentičnost předávaného tak u obou základních aktérů vzdělávacího procesu vede k proměně přístupu v, dá se říci, stejném směru. Pro žáka přestává být zajímavé vědění samo o sobě, je více zainteresován na získání osvědčení o něm, jeho motivací je využití tohoto získaného kapitálu na trhu práce. Ze vzdělávání se tak stává pouhá příprava na výkon budoucího povolání, jeho předmětem se stávají více „skills“, praktické dovednosti. Z pedagoga (který již nemá možnost předávat skutečné vědění, ať už proto, že o něj není zájem, nebo pro to, že není jasné, co to vlastně je) pak pouhý manažer programující studenty k jejich získávání (Liessman 2009: 71). Oba se odklánějí od vědění jako takového a orientují se na jeho využitelnost. Vědění přestává být věděním, stává se článkem v řetězu, za jehož první očko táhne globální ekonomika¹⁰.

Každá výchova a vzdělání musí být opřena o soubor sdílených norem a hodnot (Petrusek a Balon 2011: 57). Brezinka (1992: 117) dává v předchozím odstavci popsané jevy do souvislosti právě s krizí hodnot, která je nedílnou součástí postmoderny. Kultura je dle

⁹ Šubová k proměně hodnot v postmoderních časech podotýká: *Možnosti nekonečného výběru a demokratické volby tak platíme za ztrátu určité existenciální jistoty, kterou poskytovaly víra a církev* (2012: 15).

¹⁰ Liessmann (2009) uvádí jako exemplární příklad tohoto přístupu rušení „nepraktických“ filosofických oborů napříč všemi evropskými univerzitami.

nich složitý organismus, který produkuje hodnoty, a vzdělání vidí ve shodě s Patočkou (1997) jako proces, jímž se mladší generace včleňuje do společnosti tvořené generací starší tím, že přejímá její hodnoty¹¹. V postmoderních časech nastává zásadní problém v okamžiku, kdy uplatněním ryze demokratického přístupu dochází k **nivelizaci hodnot** a není jasné, které hodnoty jsou ty základní, jež je třeba předávat, respektive zcela zaniká nárok na tuto otázku. Přitom zde ale zůstává nezměrná šíře obsahů a není jednoduše možné předat všechny¹². Pokud budeme uvažovat v obecně akceptovaném duchu, že za výchovu v nejširším smyslu jsou zodpovědní rodiče spolu se státem, který předepisuje povinný stupeň a poskytuje (přinejmenším rámce pro) vyšší stupně vzdělání, jsme u mechanismu, jímž se krize hodnot přenáší z pole filosofie či sociologie do vzdělávacích systémů. Vyučované obsahy, chceme-li hodnoty, které se ve vzdělávacím procesu předávají, jsou do jisté míry předepisovány autoritami, které v daném období (a zde nemíníme jen vyjádření času, ale lze uvažovat i přímo období volební) sektor školství či jemu nadřazené instituce řídí. Z hlediska vzdělávacích systémů to vede k nekonečnému reformování, každá garnitura má snahu prosadit¹³ hodnoty, které sama uznává, protože jak již bylo řečeno, uplatnění totální plurality zde není v lidských silách (Liessmann 2009: 112, 2015: 18).

Jediným, v postmoderní společnosti realistickým přístupem, na němž by mohla nastat celospolečenská shoda a nebyla by výsledkem pouhého kompromisu, jenž ve výsledku neuspokojuje nikoho, tak zůstává výchova a vzdělávání k pluralitě hodnot, pluralitě dovedností, pluralitě znalostí, ke svobodě. Tedy nikoli k jednotlivostem v jejich nejširším souhrnu, ale ke způsobu, jakým k nim přistupujeme (Šubová 2012). Brezinka (1992: 97) tvrdí, že je v povaze člověka chtít se učit, dříve to byl jeho nástroj zajišťující přežití, a nejjednodušším způsobem, jak se učit, je napodobování úspěšných modelů (Plháková 2005: 189). Pluralitní pojetí nabízí takových modelů nejširší škálu a žádný neoznačuje za vzor a nedává ani příliš jasné vodítko, co vlastně znamená úspěch. Tato nejistota ústí v to, že člověk tápající v široké nabídce se nechá oslnit tím nejjednodušším vodítkem úspěšnosti

¹¹ Ve výkladu zmiňovaných autorů se tento argument týká nedílně procesů vzdělávání i výchovy. Ve shodě s Brezinkou se domnívám, že vzdělávání na jakémkoli stupni je vždy spojeno se snahou ovlivnit osobnost vzdělaného a je tedy i výchovou. (1992: 13)

¹² Existují přístupy, které tvrdí, že snaha o výběr hodnot a teleologické pojetí vzdělávání jsou popřením celé diskuze o postmoderně, a vidí už dítě v základní škole jako „hotového člověka“, který by sám měl být schopen kritického myšlení a hodnocení nabízených možností. Arendtová (1994: 80) k tomu ovšem podotýká, že dítě postrádající autoritu, která by je vedla, se dostává do podstatně problematičtějšího vlivu svých vrstevníků.

¹³ Michel Foucault (in Petrušek a Balon 2011: 59): *není vědění nezávislého na moci*.

– viditelností. Mediální úspěch se stává znakem úspěšného života, předpokládáme za ním i úspěch ekonomický, což je další snadno a exaktně měřitelná „kvalita“ vzoru, a představuje tak znamení vítězství v pomyslném boji o přežití. Východiskem z tohoto labyrintu je reflexivita – člověk by měl být sám sobě vzorem ve smyslu životního návodu, sám sobě být většinou, která demokraticky zvolí. Výchova by neměla předávat konkrétní manuál, ale směřovat k samostatnosti a aktivitě, vědomé péči a vedení sebe sama. Patočka (1997: 35) shrnuje: *člověk má být povzbuzen k samočinnosti*.

Dalším z rysů postmoderny, jež úzce souvisí s pojmem vzdělávání, je tendence k **individualizaci** společnosti – tak jako je zde požadavek na rovný přístup ke všem uměleckým směrům a demokratickou volbu světonázoru, má být stejná míra volnosti poskytnuta i při volbě biografie a zejména rozvoji osobnosti dle individuálního psychologického nastavení jedince. Lipovetsky (2008: 174) mluví o tom, že socializaci nahradila seberealizace. Jedinou všeobecně platnou hodnotou zůstává tedy svoboda¹⁴ ve významu svobody volby, jak ji definuje např. Sokol (2008: 149). Pokud ovšem v pluralitní společnosti *nikdo nemůže vyučovat druhého, jak má věci chápat, či jakým způsobem žít* (Syřiště 2002: 67), dostává se s ní koncept školy tradičního disciplinačního stříhu (a domnívám se, že v rámci ČR je toto pojetí setrvačností udržováno, nejen na úrovni primárního vzdělávání) do značného sporu. Výsledek individualizovaného vzdělávání ovšem také není nijak přesvědčivý, nese s sebou všechny rysy „nevzdělávání“, jak jej popisuje Liessmann (2009) – personalizace až na dřeň dělá z univerzit samoobsluhu.

Bauman (2002: 34) jako další z charakteristik postmoderní doby uvádí její **epizodičnost**. Z hlediska vědomostí vede toto přerušení časové kontinuity k jejich prozatímnosti, stávají se tak věci na jedno použití. Upřednostňovány jsou flexibilní schopnosti a znalosti, které ovšem akademické „dobrozdání“ nevyžadují (Bauman 2004: 106). V tomto může být ovšem skryta jistá naděje pro Liessmannem vyzývaný¹⁵ návrat ke skutečnému vzdělání. Rychlost, s jakou se mění požadavky trhu práce, vede k tomu, že toto jednoúčelové vzdělání není nikdy definitivní, protože je příliš aktuální (Liessmann

¹⁴ Pro členy nesvobodných společností nepředstavitelně mnoho, pro „najedené“ členy svobodných společností se to nezdá vždy dost: *liberalizovaná společnost nedokázala zaplnit normativní a hodnotové prázdno ničím jiným, než „svobodou“*. (Petrusek a Balon 2011: 57)

¹⁵ Přestože Liessmann líčí úpadek univerzit spíše v odevzdaném tónu jako daný prostý vývoj, vystupuje z jeho textů víra (spíše než přesvědčení) v to, že popíšeme-li a pochopíme mechanismus vzniku problému, jsme již alespoň na začátku cesty k jeho možnému řešení.

2015: 16). Kromě úkolu celoživotního sebevzdělávání (obdobně Illich¹⁶ 2001) tak reakcí může být návrat k požadavku skutečných, praktické dovednosti přesahujících a přitom zastřešujících vědomostí.

2.2.3. Hodnota vzdělání ve společnosti

Liessmann (2009, 2015) vzdělání¹⁷ označuje mírně nadneseným termínem vědění – chápe jej nikoli jako faktografický výčet informací, jež „vzdělanec“ namemoroval a na požádání je schopen opět ze sebe vydat, ale klade důraz na souvislosti, významy, vysvětlování, provázanost – schopnost uvažovat ve vrstvě nad pouhým výčtem informací, jimiž jsme neustále zahrnováni. **Informační společnost**¹⁸ je díky novým technologiím, pochopitelně zejména výpočetní technice a vrchnímu „globalizátorovi“ internetu, charakteristická nejen historicky nejsnadnější dostupností, ale spíše přímo vnucováním informací (Petrušek 2007: 122). Vzdělanost, chceme-li vědění, spočívá ve schopnosti kriticky uvažovat tyto rovnocenně podané informace a pracovat s nimi, nejen je přejímat a užívat. Zde stojíme v bodě rozhodném pro další argumentaci o úpadku vzdělanosti – Liessmann totiž přiznaně elitářsky tvrdí, že tento přístup je intelektuálně náročný a jedinci v tomto směru „nesmělejší“ nemohou na skutečné vědění dosáhnout (2009: 39). Přesto ale vlivem politické objednávky již několik desetiletí rostou počty nositelů vysokoškolských diplomů, které měly tuto schopnost reprezentovat (Nussbaumová 1997). V jistém bodě tak počet jejich nositelů překročil potenciální počet nositelů oprávněných a nastává neodvratný úpadek kvality poskytovaného vzdělání, které se začíná přizpůsobovat pronikajícímu průměru.

Tento jev jde v Liessmannově výkladu (2009 i 2015) ruku v ruce s již několikrát naznačenou problematikou ekonomizace – vzdělání, tak jak bylo diskutováno v různých souvislostech v předcházejícím textu, se poměřovalo jeho vlivem či spíše mírou, kterou

¹⁶ Illich je ve skutečnosti spíše reprezentantem radikálního (a v zásadě utopického) řešení, které navrhl ve svém spise *Odškolení společnosti* již v roce 1971. Školu jakéhokoli stupně považuje za nástroj manipulace a instituci reprodukce duchovní nesvobody člověka, institucionalizované vědomosti za mrtvé. Otevřeně vyzývá k radikálnímu kroku – návratu k tradičnímu předávání znalostí v rámci komunit, tedy upraveno pro dnešní podmínky, státem podporovanou výuku v rodině.

¹⁷ Respektive spíše jeho cíl – vzděláním člověk získává svůj podíl na vědění.

¹⁸ *Společnosti jsou organizovány kolem procesů, v nichž se angažují lidé strukturovaní podle historicky zformovaných vztahů výroby, zkušenosti a moci.* (Castells 2000 in Petrušek; Balon 2011: 53). „Informační“ je další z přívlastků, jimiž se sociologie a filosofie snaží vystihnout nové fenomény prezentující současnou společnost. Manuel Castells, Y. Masuda a jiní autoři tímto termínem míní éru, pro níž je charakteristické, že základním produktivním zdrojem jsou informace (analogicky k industriální společnosti, v níž jím byla energie a tradiční suroviny zpracovávány v průmyslu). Zásadní důležitost v ní pak hrají nové technologie jako platformy pro snadné šíření informací, přestože jejich koncepce není v tomto smyslu vysloveně deterministická (Petrušek; Balon 2011: 52-53).

zprostředkovávalo rozvoj jedince, jeho autonomie a schopnost jednat (Liessman 2009: 101). Nově však začíná být vzdělání stejně jako vše ostatní poměřováno optikou peněz, jeho hodnota je vyjádřena jeho užitečností, směnitelností na trhu (Illich 2001: 100). To se odráží jak v již zmiňované krizi hůře obchodovatelných oborů, tak v požadavku na praktické zaměření vzdělání i u oborů, které jsou s poukazem na vize vývoje trhu aktuálně podporovány. S výše zmíněnou tendencí k průměru, podpořenou politickými rozhodnutími s populistickými motivy, vše ústí v cílené mýcení univerzálního vzdělání. Prezentovaná společnost vědění, v teorii model s absolutním důrazem na vědu a vzdělanost (Petrusek 2007: 407, 411), se v realizaci převrátila ve svůj pravý opak a „vědění“ a jeho nositelé se stávají pouhými sloužícími v globálně-ekonomickém „domě kapitalistovů“ (Liessmann 2009: 98).

2.2.4. Instrumentální pojetí vzdělání

Podle Papřokovové má vzdělání podporovat tvořivé schopnosti, rozvíjet osobnost prostřednictvím sebereflexe a vést vzdělávaného ke zvyšování osobních kompetencí v oblasti sociální, zájmové i profesní (2008: 12). První část její definice jsme již dostatečně tematizovali v dosavadním textu, následující část se soustředí na její odkaz ke vzdělání jako přípravě na budoucí povolání, tedy momentu, který provazuje vzdělávání s trhem práce, potažmo ekonomikou a životem jeho nositelů.

2.2.4.1. Teorie lidského kapitálu

Vstup ekonomického faktoru do vzdělávací sféry přinesl s sebou i řadu souvisejících konceptů a terminologie. Jedním z nich je teorie lidského kapitálu, která vznikla v polovině 60. let, a zde ji použijeme jako ilustrativní případ. Lidský kapitál jako součást nehmotného kapitálu¹⁹ vyjadřuje souhrn dispozic (schopností a dovedností), kterými je člověk vybaven. Jsou pevně svázány s osobou nositele a na jednotlivci také je, jak je bude využívat či zhodnocovat (Becker 1993: 16). Základní lidský kapitál je podmíněn demografickými charakteristikami (pohlaví, věk), ale i např. rodinným zázemím nebo zdravím, vcelku se jedná o dynamickou veličinu. Vzdělání, zejména pokud jde o námi tematizovaný třetí

¹⁹ Teorie lidského kapitálu je teorie ekonomická, za její autory jsou považováni zástupci Chicagské školy Theodore Schultz a Gary S. Becker. Jejich přístup vychází z makroekonomického pohledu a lidský kapitál tak uvažují především v souvislosti s možnostmi výkonů národních ekonomik. Přestože je lidský kapitál, respektive investice do něj, záležitostí především individuální, jedinec jeho rozvíjením přispívá i celé společnosti. (Kameníček 2003: 16)

stupeň, je právě cestou, která umožňuje tento kapitál navýšit²⁰, podle Čecháka se dokonce dá mezi vzdělání a lidský kapitál téměř položit rovnítko (2005: 10). Jde sice o obdobný model sebezdokonalování, jak zde již byl popsán, ale roli hraje utilitární motivace. Získáním vzdělání jedinec sleduje zvýšení své hodnoty, veškeré volby, které v rámci vlastního vzdělávání činí, podřizuje navýšení vlastní produktivity. Základní vlastností lidského kapitálu totiž je, že může být pronajat (Papřoková 2008: 12), což se děje prostřednictvím trhu – trhu práce a se všemi ekonomickými konsekvencemi. Diplom je zbožím jako každé jiné, jeho získání je považováno za investici, jejíž hodnota teprve povstane z působení nabídky a poptávky, s rostoucím počtem diplomů dochází k jejich inflaci atd.

Teorie lidského kapitálu tak ve vztahu ke vzdělání klade důraz pouze na jeho kvalifikační funkci, tedy získávání schopností a znalostí, které jej vybaví pro jeho budoucí roli „pracovníka“. Podle Havlíka, Halászové a Prokopa (1996: 93-94) jsou ale funkce vzdělání celkem čtyři. Kvalifikační příspěvek k budoucím pracovním výkonům by měla doplnit složka personalizační, která se může do jisté míry stát jejím protikladem, protože formuje k samostatně jednajícím osobnosti, socializační, která učí způsoby chování, zaujímání rolí a představuje možné vzory, a nakonec integrační, která mu umožňuje zaujmout svou roli ve veřejném životě (politickém a právním pořádku vlastní země).

2.2.5. Závěr části o hodnotách vzdělání

Účelové pojetí vzdělání vychází ze silně systémového pojetí společnosti, soustředí se na nutnost zařazení individua do jejího chodu a v konečném důsledku se snaží mu tento proces usnadnit. Pod narůstajícím tlakem globalizované ekonomiky klade důraz na uplatnění na trhu práce. Proti němu však stojí kritika z pozic mimoekonomických, která zdůrazňuje negativní konsekvence tohoto procesu – ovlivňování morálního profilu a chování jedince ke způsobům vyhovujícím konzumnímu pojetí společnosti, jež představuje, a duchovní vyprázdňenost způsobenou i přílišnou institucionalizací vzdělání.

Osobně se domnívám, že ekonomické pojetí jakéhokoli společenského trendu či úkazu je jeho zásadním zjednodušením, ve většině případů nedokáže daný jev pojmut v úplnosti a souvislostech a jeho ocenění pak neodpovídá realitě. Nicméně, z ryze

²⁰ Nejde ovšem pouze o vzdělání institucionalizované, přestože je to nejčastější cesta. Vedle toho je možné navyšovat lidský kapitál v zaměstnání nebo samostudiem (doma). Becker obecně za investice do lidského kapitálu považuje jakoukoli činnost, jež v důsledku vede ke zvýšení peněžních či psychických příjmů (Becker 1993: 68)

praktického hlediska potřeb státního aparátu se může jednat o univerzální kód, na nějž je možné převést záležitosti z velmi rozdílných oborů a umožňuje tak efektivní řízení – pokud tedy přistoupíme na předpoklad, že „řídít“ je třeba. Ekonomické pojetí vzdělávání nutně nemusí být začátkem jeho úpadku, podmínkou ovšem je, aby komplexita vzdělávacích a výchovných procesů nebyla zjednodušována pouze na tuto stránku. Je třeba nejenom vnímat, ale v rozhodnutích, která mohou podobu vzdělávacího systému a tedy společnosti ovlivnit na léta či desetiletí dopředu, uvažovat všechny jeho rozměry, nejen hledisko finanční. Snad více než kdekoli jinde by zde napřed měla být vize, která by měla v rámci ekonomických možností být naplňována, nikoli obráceně.

3. Absolventské průzkumy

V předchozím oddíle jsme se snažili popsat proměnu pohledu na existenci, úlohu a místo ve společnosti, které mají vysoké školy jako součást vzdělávacích procesů. Přestože se dá říct, že dvě popsaná pojetí na sebe historicky navazující, protože pojetí ekonomické či tržní s nastupující materializací společnosti postupně začíná vytlačovat tradiční akademický či „hodnotový“ pohled, v současné době můžeme tyto dva přístupy vidět spíše paralelně (Petrusek 2008: 30, 229). Bez ohledu na to, jaký názor v tomto směru ta která vzdělávací instituce vyznává, absolventská šetření pro ni vždy mohou být dobrou zpětnou vazbou, nakolik se jí daří vlastní záměr naplňovat. Pro zastánce modelu spíše obchodního je řešení nasnadě – vidí-li své studenty jako zákazníky, které vzdělává s ohledem na potřeby jejich budoucích zákazníků-zaměstnavatelů, je nepoměrně snazší ověřit, nakolik je ve svém snažení úspěšná. Pohybuje se totiž v poměrně snadno kvantifikovatelných kategoriích jako je výše platu, pozice, kterou absolventi zastávají v průběhu svých profesních drah, míra nezaměstnanosti, apod. Ověřovat, nakolik se daří předávat hodnoty je složitější, můžeme se spolehnout na deklaratorní tvrzení respondentů, což může být metodologicky sporné, nebo se snažit formulovat takové konkrétní otázky týkající se života absolventů, z nichž bychom byli schopni odhadnout, nakolik se studium promítá do absolventského života. Tato práce se ve své praktické části bude snažit kombinovat oba tyto přístupy.

3.1. Absolventské průzkumy v České republice

Bez ohledu na to, který z popisovaných přístupů daná instituce vyznává, je ze zákona²¹ povinná tato absolventská šetření provádět, z výše popsanych důvodů se obvykle nejvíce soustředí na zaměstnatelnost absolventů. Tato skutečnost souvisí i s tím, že metodologie výzkumů se do evropského prostoru přenesla z USA, kde absolventská šetření začala a logicky se soustředila na tento údaj. Systém tamějšího školství i význam osvědčení o vzdělání pro následný život absolventů nejvíce odpovídá popsanému obchodnímu modelu. V ČR je sice vzdělávání na veřejných vysokých školách poskytováno bezplatně a význam titulu v biografii jedince již není tak jednoznačný, jako například před rokem 1989, nicméně sledování pracovních (ne)úspěchů absolventů zůstává ve výzkumech stěžejním tématem a s rostoucími počty absolventů jeho význam ještě narůstá (Koucký et al. 2014: 8).

Nejdelší souvislé sledování vlastních absolventů v ČR provádí již od roku 1996 Masarykova univerzita v Brně (web 3). Její Odbor pro strategii²² provádí kontinuální dotazování v rámci průzkumů *Ukončení studia na MU – oblédnutí a perspektiva* (zaměřen na fázi přechodu absolventů do praxe) a *Uplatnění absolventů MU v praxi* (zaměřen na uplatnění na trhu práce s minimálně ročním odstupem od absolvování) - (web 2). Na Univerzitě Karlově zajišťuje pravidelné výzkumy absolventů Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy (dále SVP PedF UK) založené v roce 1994, které se dlouhodobě snaží o sledování situace nejen vlastních absolventů, ale i kontextu výsledků dalších vysokých škol na území ČR i mezinárodního dění v oblasti školství, vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů (zejm. OECD a EU). SVP Pedf UK se dlouhodobě snaží o poznání celkového stavu vzdělávání, zasazení těchto poznatků do širšího rámce vývoje ekonomiky a společnosti a formulaci nových požadavků, které se na vzdělávání kladou (web 4). Obdobné odbory existují na všech veřejných školách a jejich prostřednictvím se české vysoké školy zapojily i do řady mezinárodních absolventských průzkumů. Prvním takovým

²¹ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. V § 21 Další povinnosti veřejné vysoké školy uvádí mimo jiné povinnost poskytovat uchazečům, studentům a dalším osobám informační a poradenské služby související se studiem a možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi (písm. d)), a povinnost provádět pravidelně hodnocení činnosti vysoké školy a zveřejňovat jeho výsledky (písm. g)).

²² Odbor pro strategii postupně doplnil tyto výzkumy o další zaměření, takže Masarykova univerzita v Brně dnes disponuje komplexním monitoringem vývoje od studentů prvního ročníku až po absolventy (web 3).

projektem byl *CHEERS*²³, který v letech 1997 - 2000 zkoumal ve 12 zemích absolventy vysokých škol z roku 1994 a jeho hlavním cílem bylo analyzovat vývoj vztahu mezi terciárním vzděláváním a světem práce v Evropě (web 5). Na něj navázalo několik vln šetření *REFLEX*²⁴, které zastřešuje univerzita ROA v Maastrichtu a bylo postupně rozšířeno na 15 evropských zemí a Japonsko a realizovalo se v letech 2006, 2010 a 2013. SVP se stal hlavním řešitelem a koordinátorem projektu *REFLEX 2013* v ČR (Koucký et al. 2014: 15-17). V souvislosti s dopadem ekonomické krize byl v roce 2013 zahájen s podporou Evropské komise projekt *EUROGRADUATE*, který je přípravnou fází velkého celoevropského šetření (Mühlbeck 2016: 10).

Kromě uplatnění na trhu práce bývá častým námětem šetření i zpětné hodnocení výuky samotnými absolventy. Pod hlavičkou SVP PedF UK probíhal v letech 2007 – 2008 celostátní projekt *Kvalita II*, jednou z jeho tří součástí bylo zkoumání přechodu absolventů z let 1997 – 2007 ze vzdělávání do zaměstnání, v jehož rámci absolventi hodnotili i absolvované studium (Zelenka 2008: 25). Podpoře studentské evaluace včetně metodiky se věnuje *Akademické centrum studentských aktivit* v projektu *Národní dotazníkové šetření a systematizace procesu studentského hodnocení kvality v ČR*, samostatný výzkum pohledu studentů na vysoké školy realizovala s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v *Národním šetření studentů (NAŠEST)* ve školním roce 2006/2007 (web 6).

Šetření mezi absolventy, realizovaná nejčastěji dotazníkovou formou, přináší informace zajímavé pro několik různých skupin subjektů. Předně jsou samozřejmě neocenitelnou zpětnou vazbou pro samotné vysoké školy, kvalita a výsledky jejichž výuky jsou jejich prostřednictvím hodnocena. Umožňují jim tak posouzení úspěšnosti naplňování vlastních cílů, případně dávají podněty pro strategie dalšího rozvoje jak v oblasti konstrukce a realizace poskytovaných vzdělávacích programů, tak i obecného provozu (součástí šetření mohou být i otázky na jiné oblasti fungování školy jako instituce, než pouze výuka). Zároveň výsledky výzkumu se stejným výzkumným nástrojem umožňují srovnání vlastních výsledků a výsledků jiné instituce (Koucký et al. 2014: 14). Zajímá-li se škola o provázanost vlastní výuky s oblastí praxe, může spolupracovat s dalšími subjekty, typickými

²³ Careers after Higher Education: an European Research Study

²⁴ The Flexible Professional in the Knowledge Society: New Demands on Higher Education in Europe - Flexibilita odborníků ve společnosti znalostí: nové požadavky na terciární vzdělávání v Evropě

zaměstnavateli, a modelovat studium podle jejich potřeb²⁵. Pro samotné zaměstnavatele se mohou výstupy zejména z oblasti hodnocení výuky stát cenným vodítkem pro výběr zaměstnanců s vhodnou kvalifikací. Politici, představitelé státní správy a veřejnost v nejširším slova smyslu pak mohou v hodnoceních škol vidět měřítko efektivity využívání financí, které jsou do škol prostřednictvím státního rozpočtu vkládány. Zásadní pomoc a vlastně původní smysl představují absolventské průzkumy pro uchazeče o studium (a díky trojstupňovému systému vysokých škol i stávajícím studentům). Mohou pomoci utvořit si představu nejen o kariérních drahách a životních vyhlídkách obecně, které se před nimi v souvislosti s volbou oboru otevřou, ale i o jeho průběhu, dovednostech a kompetencích, které zde mohou získat (Koucký et al. 2014, Fedorková 2007: 4).

Vzhledem k širokému záběru všech těchto studií nejsou jejich výsledky rozlišeny do úrovně kateder jednotlivých škol, jedním z důvodů může být i problém, se kterým se potýkala praktická část této práce – katedra je poměrně malý útvar a chceme-li sledovat vývoj absolventů v čase, i při velmi dobré návratnosti nezískáme pro každý ročník dostatečně reprezentativní počet odpovědí. Specifika jednotlivých oborů zároveň omezují oblast šetření týkající se jiného než profesního života absolventů a rovněž možnost porovnávání výsledků. Pokud by šetření zkoumalo privátní život, muselo by pro každý obor konstruovat speciální otázky.

4. Vzdělávání v ČR

Vývoj situace v ČR je oproti celosvětovým trendům specifický z důvodu uspořádání před rokem 1989, které neumožňovalo řadě přirozených tendencí, aby se projevil. Nástup postmoderny sice obvykle klademe až do 90. let, nicméně svobodné společnosti k tomuto pojetí dospívaly postupně, zatímco země, které se na přelomu 80. a 90. let zbavily určujícího vlivu Sovětského svazu a bolševické ideologie, do ní vstoupily značně zrychleně. Náhlost této proměny spolu s rychlostí ekonomické transformace nám umožňují pozorovat signifikantní změny zhuštěně, jelikož se odehrály na poměrně krátkém časovém úseku (Prudký et al. 2010: 14), oblast terciárního školství ale vykazuje značnou setrvačnost (Matějů; Simonová 2003: 294).

²⁵ S výzvou k akcentu na uplatnitelnost absolventů a provázání školství do praxe větší mírou spolupráce s aktéry trhu přišla v roce 2006 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v projektu Thematic review of Tertiary Education - Tématické zhodnocení terciárního vzdělávání (File a kol. 2006: 67). Zajímavou studii tohoto druhu spolupráce realizovala Papřoková (2008).

4.1. Vývoj po roce 1989

Před rokem 1989 byla pro školství charakteristická stejná nepružnost, jako pro celou totalitním centrálním způsobem vedenou společnost, a tato rigidita zůstává ve školství patrná hluboko do 90. let (Matějů; Večerník 2003). Počty absolventů vysokých škol byly v porovnání se zeměmi mimo sovětský blok výrazně nižší, Matějů, Simonová a Večerník (2003) popisují, jak konkrétně se společenské uspořádání na systému předrevolučního školství odrazilo. Centrální plánování určovalo počty studentů i počty nabízených pracovních míst a upřednostňovalo tak technické „inženýrské“ obory, které odpovídaly orientaci ekonomiky na těžkou průmyslovou výrobu. Upřednostňování těchto oborů se také výrazně odrazilo v genderovém rozložení studentů – absolventů bylo signifikantně více, než absolventek. Rovněž výhradní financování vysokých škol ze státního rozpočtu, kdy částky nebyly odvozovány od počtu studentů, ale byly fixně určeny, možný rozvoj v oblasti oborů značně omezoval. Nízké počty absolventů vysokých škol udržovala také skutečnost, že nebyly zavedeny kratší bakalářské programy²⁶. Aktuálně (např. v rámci studentského „týdne neklidu“ v roce 2012) diskutované akademické svobody prakticky neexistovaly – stát ovlivňoval i výběr z uchazečů, kdy studenti se stávali často spíše uchazeči s korespondujícím politickým názorem a rodinným pozadím, než ti, kteří by pro to měli předpoklady intelektuální. Přestože v prakticky všech popsanych oblastech dochází v posledních 25 letech k výrazným změnám, systém jako takový vykazuje značnou setrvačnost a stavu v zemích na západ od našich hranic se přibližuje podstatně pomaleji, než jak bylo očekáváno (Čerych 2002 a Rupnik 1992 in Matějů; Simonová 2003: 394). Dnešní pojetí vzdělávání a stav na vysokých školách tak se západními zeměmi nemůžeme tak docela srovnávat (Blahovec 2014: 17).

Hlavní a nejvíce diskutovanou charakteristikou vývoje po roce 1989 zůstává rychlý nárůst počtu studentů vysokých škol. Americký sociolog Martin Trow ve své teorii zabývající se touto problematikou považuje právě počty studentů, respektive procentuálně vyjádřený podíl populačního ročníku, který vstupuje do vysokého školství, za klíčový faktor: kvantitativní změna způsobuje kvalitativní proměnu systému v mnoha oblastech (Trow 1970: 9, Pabian 2008: 32). S navyšujícím se počtem studujících tak terciární vzdělávání

²⁶ Liessmann v rámci svého politicko-manipulátorského hodnocení školských reforem tvrdí, že celosvětový nárůst počtu absolventů souvisí se zavedením kratších oborů, považuje to za účelový krok směřující k papírovému splnění nastavených kvót (2008).

prochází třemi různými fázemi: elitní, masovou a univerzální²⁷ (Trow 1973). Charakteristiky jednotlivých aspektů změn uvádí Brennan (2004: 23) v přehledné tabulce:

Tabulka 1: Elitní, masové a univerzální vzdělávání podle Trowa – charakteristiky

		ELITNÍ (0 - 15 %)	MASOVÉ (15 - 50 %)	UNIVERZÁLNÍ (nad 50 %)
1	postoje k přístupu	Privilegium původu a/ nebo talentu	Právo těch, kteří mají určitou úroveň kvalifikace	Povinnost pro střední a vyšší třídu
2	funkce vysokého školství	Formování vědomí a charakteru vládnoucí třídy, příprava elit	Přenos dovedností, příprava širších technických a ekonomických elit	Adaptace „celé populace“ na rychlou sociální a technologickou změnu
3	kurikulum a formy výuky	Vysoce strukturované podle akademického a profesního pojetí vědění	Modulární, pružné a semi-strukturovaná uspořádání kurzů	Prolomení hranic a sekvencí kurzů; prolamování mezi sférou učení a praxe
4	studentská „kariéra“	„Sponzorování“ po ukončení sekundárního vzdělávání; studium bez přerušování až do získání titulu	Růst počtu později vstupujících do VŠ; zvyšování míry neúspěšnosti	Velmi posunutý věk vstupu do VŠ; rozostření hranice mezi formálním vzděláváním a praxí; častěji přerušované studium
5	institucionální diverzita a charakteristiky	Homogenita s vysokými a jednotnými standardy Malé komunity koncentrované v místě studia Jasně a neprostopupné hranice	Všestranný charakter a diferencované standardy „Města inteligence“, promíchání místních a dojíždějících Hranice nejasné a prostupné.	Vysoká diverzita bez jednotných standardů Skupiny studujících, z nichž někteří jen výjimečně nebo vůbec nebydlí v kampusech. Hranice slabé nebo neexistující
6	rozhodovací mechanismy	„Athenaeum“ - malá elitní skupina; sdílení hodnoty a očekávání	Běžný politický proces založený na skupinových zájmech a stranických programech	„Široké veřejnosti“ zpochybnoují speciální privilegia a výsady akademické sféry
7	standardy kvality	Široce sdílené, meritokratické a relativně vysoké	Proměnlivé; systém/ instituce se stává „holdingem“ různých typů akademických aktivit	Přechod od standardů k „přidané hodnotě“
8	přístup a výběr	Meritokratický úspěch založený na výkonu ve školním vzdělání	Meritokratické a „souhrnné“ programy k dosažení rovnosti vzdělávacích příležitostí	Otevřenost, důraz na rovnost podle skupinové příslušnosti (etnické, třídní apod.)
9	formy administrativy	Část úvazku akademiků („amatéři v administrativě“); volení/jmenování na omezenou dobu	Bývalí akademici, nyní plně zaměstnaní administrativou; široká a rostoucí byrokratizace	Specializovaní odborníci; manažerské postupy přijaté z oblasti mimo akademickou sféru
10	vnitřní řízení	„Služebně starší“ profesori	Profesori a mladší zaměstnanci; rostoucí vliv studentů	Zhroucení konsensu, vnitřní řízení neřešitelný problém; rozhodovací procesy se přesunují na politické instance

ZDROJ: Brennan 2004: 23, překlad převzat z Pabian 2008: 32 (přeložil: Karel Šima). Formátování Jokešová (2016).

11	výzkum	Integrální součástí činnosti škol i vzdělávacího procesu Financování neodlišené od výuky	Tlak na relevanci výstupů Oddělování od vzdělávání Vstup soukromých zdrojů do financování	Samostatná výzkumná oddělení v rámci VŠ odtržená od oblasti vzdělávání Samostatné financování
----	--------	---	---	--

ZDROJ: zpracováno podle Prudký et al. 2010: 148-149

Může se jednat o stádia lineárního vývoje, ale nikoli nutně – Prudký et al. dokládají, že se jedná spíše o tři různé vzdělávací modely, které se nadto mohou prolínat. Podle jejich analýzy porevolučních změn terciárního vzdělávání v České republice s využitím Trowovy

²⁷ Tuto klasifikaci využívá ve svých dokumentech i OECD (Koucký; Bartušek 2011: 45).

koncepte totiž aktuální stav vykazuje ze všeho nejspíše charakteristiky školství masového, v některých ohledech ale zůstává pevně zakotveno ve formě elitní, v jiných začíná vykračovat směrem k pojetí univerzálnímu (2010: 136). Podle Kouckého a Bartuška (2011: 45) nemůže dojít k přeměně na univerzální podobu, dokud nebudou uskutečněny strukturální a organizační změny, které by potlačily negativní dopady, jež může mít jednostranný kvantitativní rozvoj na kvalitu vzdělávání a úroveň udělovaných diplomů. Po období změn počínajícím po roce 1989 a končícím kolem roku 2007 se nyní české vysoké školství nachází ve stadiu „vyčkávacím“. V následujícím odstavci prezentujeme vybrané charakteristiky současné podoby českého školství, jak je ve své studii popsali Prudký, Pabian a Šima (2010).

Pokud jde o počty studentů, na začátku 90. let vstupovalo na vysoké školy cca 16 % relevantní²⁸ populace, tedy hodnota hraniční mezi elitní a masovou fází, v průběhu následujících 15 let se tento počet ztrojnásobil a roce 2007 překročil 50% hranici pro „vstup“ do univerzálního modelu (přesně 52,3 % (Kleňhová 2007: 67)). I v přístupu ke vzdělání však setrváváme na hranici fáze masové - hlavním důvodem jsou nadále praktikované přijímací zkoušky, prezentující meritokratické kritérium²⁹ pro vstup (Prudký et al. 2010: 141). Na druhou stranu pokud jde o zájem o studium, jsou zde patrné rozdíly ve vzdělanostních aspiracích podle sociálních skupin (u vyšší třídy a v rodinách s vysokoškoly rodiči je vzdělání již bráno jako povinnost), podle pohlaví (postupně došlo ke snížení rozdílu mezi počtem mužů a žen, až nakonec počty žen překonaly počty mužů (Keller; Tvrdý 2010: 88)) či etnicity (Matějů; Straková 2006: 383), nebo i podle regionu (Praha a přilehlý Středočeský kraj mají tradičně nejvíc zájemců a posléze i vysokoškolsky vzdělaných, na opačné straně spektra jsou kraje Zlínský a Vysočina – v něm tato skutečnost nejspíš souvisí s tím, že jako jediný nemá na svém území univerzitu). Celkově se dá říct, že zde panuje rozpor mezi chápáním v populaci a institucionálním rámcem a proto stav v České republice dokonale neodpovídá ani jednomu z modelů (Prudký et al.: 138). Pokud jde o jasnější charakteristiky, zvyšuje se věk, v němž studenti ke studiu nastupují a naprostá většina studentů dnes při studiu pracuje (tamtéž: 139, Koucký et al. 2014: 103), zároveň ale zastoupení

²⁸ Prudký et al. uvádějí tzv. hrubou míru vstupu, tedy podíl počtu vstupujících do terciárního vzdělávání z populační skupiny osmnácti a devatenáctiletých – i při vědomí problematičnosti toho indikátoru s ohledem na rostoucí počty starších vstupujících (2010: 22).

²⁹ Kritériem pro vstup na vysokou školu jsou prokázané znalosti u přijímacích zkoušek a absolvování střední školy.

celoživotního vzdělávání není vysoké, protože vysoká škola je stále vnímána jako příprava na budoucí (konkrétní) povolání, výkon profese (Prudký et al. 2010: 113), a je tak časově ohraničená, což odpovídá fázi masové. Toto zaměření se logicky odráží i v oblasti výuky, kdy kurikula oborů jsou vcelku jasně stanovena, byť s již počínající jistou možností volby pro studenty. Institucionální rámce vysokých škol, tedy zejména rozhodovací mechanismy, které řídí chod škol, zůstávají díky roli akademických elit, vlivu politických rozhodovacích procesů a snaze o unifikaci prostřednictvím akreditačních procesů ve fázi elitní³⁰ (tamtéž: 141), i přes jistý nárůst diverzity (zakládání soukromých vysokých škol, vznik vyšších odborných škol, nové obory a strategie výuky (tamtéž: 35).

Prudký et al. tak ve shodě s Kouckým a Bartuškem (2011) hodnotí současný stav současného vysokého školství jako značně nesouměrný – politika vysokých počtů studentů nebyla doprovázena odpovídajícími opatření v ostatních oblastech, což zakládá na stav napětí zejména u vyučujících, kteří se i přes rostoucí množství studentů snaží zachovat elitní akademické standardy (tamtéž: 146). Stav lze chápat i jako svého druhu dynamickou rovnováhu, kdy dynamizující prvek – studenti a jejich představy o vlastním studiu – je vyrovnáván konzervativismem a setrvačností vyučujících (což může souviset i s obvyklým minimálně jednogeneračním odstupem mezi nimi).

4.2. Výsledky REFLEX 2006 – 2013

Jak již bylo uvedeno, šetření REFLEX jsou mezinárodní srovnávací studie a na poli terciárního vzdělávání poskytují široké výstupy. Zároveň díky jejich pravidelnosti můžeme sledovat vývoj sledovaných charakteristik. Na území České republiky poskytují nejcelistvější pohled na absolventy terciárního vzdělávání.

Hlavním cílem výzkumů je vždy co nejpodrobnější zpracování zaměstnatelnosti a postavení absolventů na trhu práce (Koucký et al. 2014: 18). Následující odstavce představují vybrané výsledky šetření absolventů REFLEX z let 2006 – 2013³¹ s cílem prezentovat konkrétní parametry pro magisterský typ studia a humanitní obory zasazené

³⁰ Zde se jedná spíše o návrat ke stavu před rokem 1989 – aktivní role studentů v revolučním dění vyústila v jejich podílení se na řízení škol účastí v akademických senátech, v současné době ale zájem o tuto činnost spíše upadá (Prudký et al. 2010: 58, 142).

³¹ Šetření vždy sleduje absolventy 4 – 5 let po ukončení studia, tedy v rámci šetření v roce 2006 byli sledováni absolventi z let 2001- 2002, v roce 2010 absolventi 2005 – 2006 a v roce 2013 absolventi z let 2008 – 2009 s tím, že často bývají uváděni i ti nejnovější, nebo sloučeně všichni za posledních 5 let.

do obecnějších trendů vývoje. Vybíráme ty oblasti a zjištění, které se staly inspirací pro empirickou část této práce.

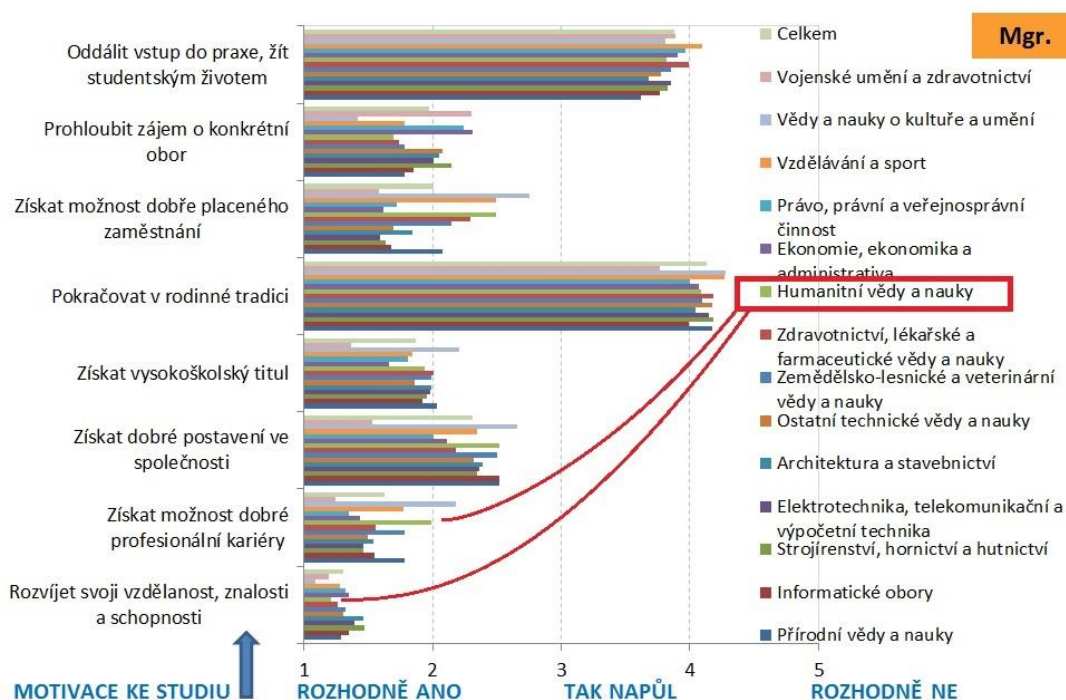
4.2.1. Motivace ke studiu

Koucký et al. (2014: 44) popisují dva celospolečenské modely vztahů mezi vzděláváním, pracovním uplatněním a mimoprofesionálním životem – profesně orientovaný a interní. U profesně orientovaného je studium a následné uplatnění a sociální pozice v těsném sevření, první do značné míry determinuje druhé a třetí³², u interního typu se člověk profesně a sociálně profiluje teprve v povoláních, která vykonává, a obor vzdělání tedy není zdaleka tak předurčující (tamtéž: 45). Z hlediska vztahu studia k následně vykonávané profesi to do jisté míry odpovídá Trowově popisu přechodu z masové do univerzální podoby vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že model souvislosti mezi úrovní a druhem vzdělání a dalším životem, ať profesním či mimopracovním, je v České republice bližší spíše profesnímu, je volba oboru jedním z velmi důležitých momentů v biografii jedince. Proto asi není příliš překvapivé, že hlavními motivacemi ke studiu zůstává vlastní rozvoj – na prvním místě je zajímavost a atraktivita oboru, následovaná očekáváním dobrého pracovního uplatnění (platí jak pro samotné rozhodnutí, zda vůbec vysokou školu studovat, tak i pro výběr konkrétního oboru). Mezi absolventy bakalářského, magisterského a doktorského studia nejsou výrazné rozdíly. Uchazeči dobře reflektují realitu trhu práce (jak ji dokumentuje např. oddíl o příjmech, který bude následovat), což se projevuje nižším skóre v očekávání dobrého uplatnění u humanitních oborů (Koucký et al. 2014: 70 – 71).

³² Koucký et al. (2014: 44) nabízí zajímavou paralelu – kromě obecného společensko-ekonomického vývoje dávají stav v jednotlivých státech do souvislosti s historickým vývojem. Profesně orientovaný model se více udržuje v zemích, jež mají v tradici různé druhy profesních organizací – komory, svazy a cechy – například Německo, Rakousko, Švýcarsko. Interní model představují např. USA a Velká Británie.

Graf č. 1: Motivace k vysokoškolskému studiu – Mgr. absolventi podle oborů (2013)

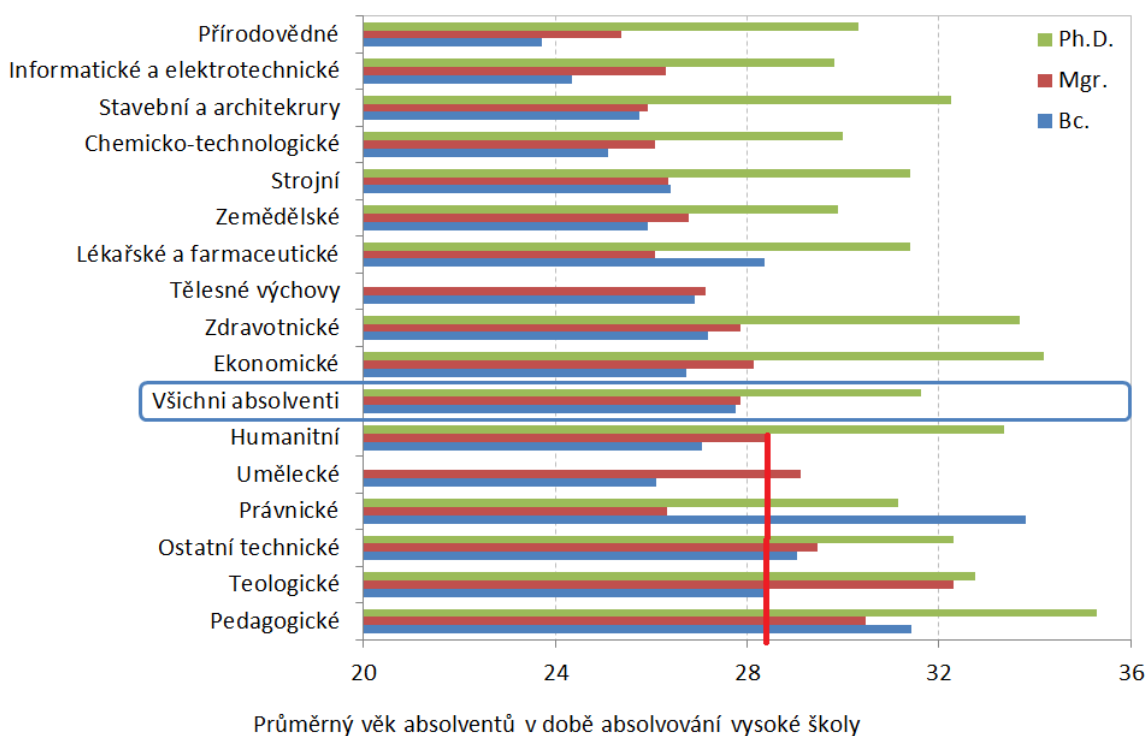
ZDROJ: Koucký et al. 2014: 70, zvýraznění MJ

4.2.2. Věk absolventů

Pro údaje v řadě dále popisovaných charakteristik je velmi důležitý věk absolventa v momentě ukončení jejich posledního vysokoškolského studia. V souvislosti se vznikem nových kvalifikačních požadavků na výkon některých profesí vstupují do studia oproti tradičnímu (jinak stále zdaleka nejčastějšímu) modelu přechodu ze střední školy mnohdy lidé, kteří již mají nějaké pracovní zkušenosti a potřebují si formálně doplnit vzdělání. Spolu s prodlužující se délkou studia to vede ke zvyšování průměrného věku absolventů až na 28 let (výsledky z šetření 2013 – o 1,5 roku více než výsledky 2010 a o 2,5 roku více, než 2006). U jakýmkoli způsobem ekonomicky aktivních studentů, kterých je dnes, jak uvedeme dále, většina, se věk zvyšuje ještě o rok.

Z výše popsaných důvodů zde nalézáme výraznou oborovou specifičnost – nejvyšší věk mají absolventi právnických a pedagogických oborů, z toho důvodu je pak dokonce u oborově nespecifikovaného výstupu téměř stejný věk u absolventů-bakalářů a magistrů (ekonomicky aktivní bakaláři dokonce magistry předstihují, průměrný věk absolventa je 30 let navzdory tomu, že 60 % z nich absolvovalo do 25 let věku, magistři pak 28 let, doktoři 32 let). (Koucký et al. 47 – 49, 103 – 104). Absolventi humanitních magisterských oborů obvykle poslední vzdělání ukončují po 28. roku života.

Graf č. 2: Věk při absolvování posledního studia – podle typu a oboru studia (2013)

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 103, zvýraznění MJ

4.2.3. Přechod ze vzdělávání do práce

Okamžik přechodu ze vzdělávání do práce, tedy z hlediska jednotlivce ukončení období, kdy je vzdělávání hlavní náplní jeho času a stává se jím práce, je dle Kouckého et al. klíčovým pro celkovou úspěšnost³³ absolventa na pracovním trhu (tamtéž: 47 a dál). Absolventi mají sice oproti stávajícím účastníkům pracovního trhu aktuálnější vzdělávání a schopnost kritičtějšího nadhledu nad zaběhlými postupy, což může být v řadě odvětví rychle se měnícího trhu jistá výhoda, na druhou stranu jim (logicky) často chybí praxe. Tento handicap studenti často dorovnávají tím, že podstatná část z nich pracuje již v době studia³⁴ – z průměrných 27 % napříč obory a typy studia toto číslo stoupl v roce 2010 na 32 % a v roce 2013 u absolventů z let 2008 – 2009 na 48 %³⁵, specificky u studentů humanitních a společenských věd až na cca 55 % (viz graf níže). Při zahrnutí i čerstvých

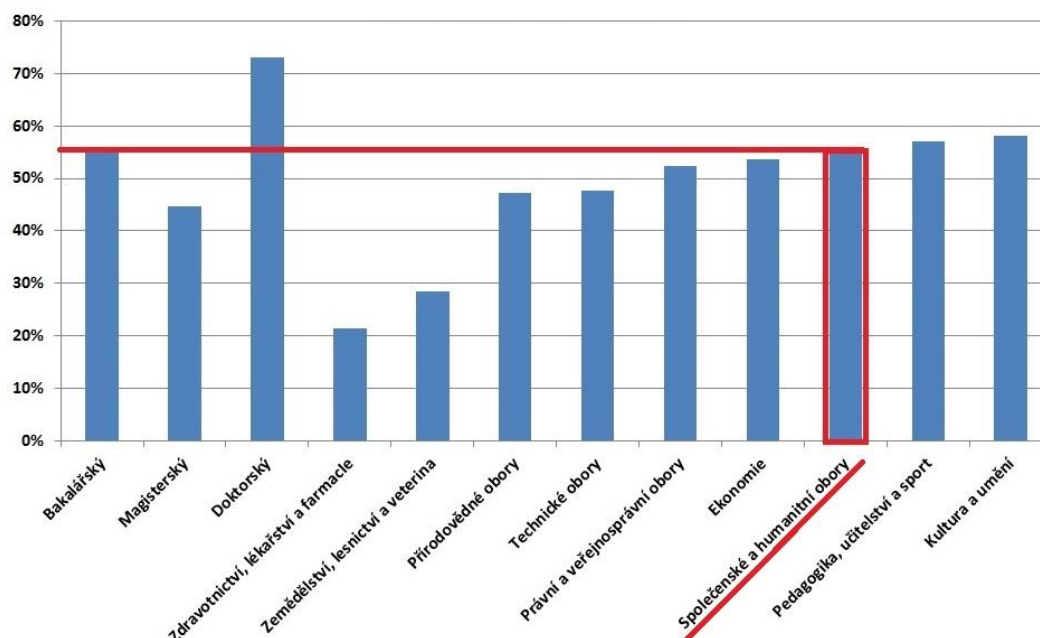
³³ Úspěšnost chápe jako souhrn několik oblastí – spokojenost s prací, finanční ohodnocení a obsazení pozice, která je adekvátní získanému vzdělání a společenská prestiž povolání. (Koucký et al. 2014: 51)

³⁴ Kromě toho jsou samozřejmě i další motivace – nejčastěji ekonomické důvody, studenti nechtějí nebo nemohou být závislí na rodičích, nebo si chtějí k jejich podpoře přivydělat. Nesmíme rovněž opomenout vliv souvislosti dříve naznačeného rostoucího věku studentů. (tamtéž: 105)

³⁵ Rychlý nárůst tohoto čísla může souviset se vzrůstajícím věkem studentů/absolventů, který způsobuje řada lidí, kteří začínají studovat po pracovní epizodě mezi střední a vysokou školou. Svědčí o tom i skutečnost, že mezi absolventy – bakaláři podíl těch, kteří pracovali paralelně se studiem, stoupá až na 55 %. (Mezi bakaláři je vyšší podíl těch, kteří titul získají až ve vyšším věku. (Koucký et al. 2014: 47 – 49)

absolventů (souhrnně 1 – 5 let po absolvování) je patrné další navýšení na 57 %, u humanitních magisterských oborů dokonce přes 60 % (tamtéž: 47 – 49, 104 – 105).

Graf č. 3.: Podíl absolventů majících práci již během studia – obor studia (2013)

Pozn.: Výsledky reprezentují výpovědi bakalářských i magisterských absolventů z šetření v roce 2013 po 4 až 5 letech po absolvování studia.

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 49, zvýraznění MJ

Paralelně s touto skutečností (ale zásadní vliv měl opět vývoj trhu) se tak začala zkracovat doba potřebná pro dokončení přechodu ze vzdělávání k práci, protože pracovní zkušenost z doby studia je při hledání práce zvýhodněním. Absolventi z let 2001 – 2002 (REFLEX 2006) potřebovali ještě více než 5 měsíců, ročníky 2005 – 2006 již jen necelé dva. V šetření z roku 2013 pak již je patrný mírný nárůst času na cca 2,5 měsíce u magistrů (bakaláři 3,3 měsíce), u absolventů oborů z odvětví humanitních a společenských věd mírně přes 3 měsíce³⁶. Jedná se totiž o absolventy z let 2008 – 2009, jejich situaci již ovlivnil nástup globální ekonomické krize (tamtéž: 106 – 107).

Pokud jde o způsob hledání první práce, dlouhodobě nejčastější jsou tři způsoby – přímé kontaktování zaměstnavatele, zprostředkování rodinou či přáteli a známými, čelní

³⁶ Zde jsou z důvodu porovnatelnosti s předchozími lety šetření uvedeny statistiky očištěné od absolventů, kteří našli práci již v průběhu studia a po jeho ukončení v ní pokračovali. Pokud by byli započtení (hodnotou 0), délka přechodu by se významně zkrátila – u absolventů bakalářů obecně na necelou polovinu měsíce, magistrů zpět na 2 měsíce. Absolventi humanitních oborů bakaláři by pouze lehce překročili nulovou hodnotu, magistři by klesli na cca 2,2 měsíce.

místo ovšem udržují inzeráty (dnes samozřejmě častěji na internetu, než v novinách). Pouze u specifických oborů jako teologie či lékařství je významný podíl absolventů osloven přímo zaměstnavatelem. Hodnoty pro sledované magisterské a humanitní obory zvýrazněny v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Způsoby hledání první práce – souhrn

	Inzerát v novinách	Úřad práce	Personální agentura	Internet	Kontaktování zaměstnavatele	Osloven/a zaměstnavatelem	Díky pracovní praxi během studia	Rodina, přátelé, známí	Díky škole (poradně)	Zahájil/a vlastní podnikání
Evropské země 2006	15,5%	3,8%	4,8%	7,9%	22,8%	12,0%	10,2%	15,1%	5,9%	2,1%
ČR 2006	10,2%	2,1%	3,4%	10,6%	33,7%	13,0%	5,1%	15,7%	3,4%	2,9%
ČR 2010	5,0%	2,0%	4,4%	22,2%	29,9%	11,2%	6,6%	14,1%	1,6%	3,0%
ČR 2013 (4/5)	3,5%	1,4%	2,4%	25,7%	26,4%	12,2%	8,3%	15,5%	1,3%	3,2%
ČR 2013 (1-3)	2,8%	1,4%	2,3%	25,9%	25,9%	12,1%	6,6%	18,1%	1,6%	3,2%
ČR 2013	3,1%	1,4%	2,4%	25,8%	26,2%	12,2%	7,2%	17,1%	1,5%	3,2%
Typ studia										
Bakalářský	3,5%	2,3%	2,2%	22,1%	29,1%	11,9%	5,5%	19,1%	0,8%	3,5%
Magisterský	3,1%	1,2%	2,5%	28,0%	25,1%	11,1%	7,3%	17,1%	1,5%	3,2%
Doktorský	2,7%	0,3%	1,7%	13,0%	27,7%	25,6%	12,3%	10,9%	3,6%	2,2%
Zaměření fakult										
Přírodovědné	1,2%	0,9%	2,3%	21,6%	21,6%	18,4%	12,7%	15,9%	3,9%	1,6%
Informatické a elektrotech.	1,4%	0,4%	4,6%	33,6%	20,3%	11,9%	6,4%	14,9%	2,8%	3,6%
Strojní	3,4%	1,8%	3,7%	22,4%	29,0%	11,2%	11,8%	12,2%	3,2%	1,3%
Stavební a architektury	1,6%	0,6%	2,8%	21,3%	21,2%	11,2%	12,3%	21,2%	2,4%	5,4%
Chemicko-technologické	1,6%	1,3%	1,8%	27,0%	22,7%	17,3%	8,0%	15,1%	3,6%	1,5%
Ostatní technické	2,5%	1,9%	4,6%	23,9%	27,3%	13,6%	4,4%	15,7%	3,1%	3,0%
Zemědělské	2,7%	1,4%	1,9%	25,6%	26,8%	9,3%	7,6%	18,6%	1,2%	5,0%
Lékařské a farmaceutické	2,3%	0,4%	1,1%	12,3%	54,5%	8,2%	12,5%	7,5%	0,8%	0,3%
Zdravotnické	2,1%	1,0%	0,3%	11,2%	52,6%	11,0%	11,0%	9,0%	1,0%	0,8%
Ekonomické	3,7%	1,7%	3,6%	36,1%	15,3%	9,9%	4,4%	20,5%	0,9%	3,8%
Humanitní	3,8%	1,7%	1,6%	25,9%	23,6%	12,3%	7,0%	18,9%	1,3%	3,8%
Teologické	2,7%	2,0%	1,1%	19,0%	27,1%	19,2%	7,1%	18,4%	0,5%	2,9%
Právnícké	3,4%	1,4%	0,5%	34,1%	22,5%	9,4%	9,8%	16,4%	1,3%	1,2%
Pedagogické	4,3%	1,8%	1,3%	16,7%	35,5%	15,4%	5,2%	16,6%	0,6%	2,7%
Tělesné výchovy	3,8%	0,2%	1,0%	18,0%	27,4%	17,7%	10,1%	17,5%	0,1%	4,3%
Umělecké	2,7%	0,2%	0,2%	19,5%	23,9%	13,6%	7,6%	10,8%	2,1%	19,3%

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 106, zvýraznění MJ

4.2.4. Souvislost práce s vystudovaným oborem

Vztah mezi oborem studia a oborem, do něhož spadá práce, kterou následně absolvent vykonává, prošel v čase sledovaném šetřením REFLEX vývojem zejména v souvislosti se změnami hospodářské situace (zejména širší otevření ekonomiky globálnímu trhu v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie). Druhým faktorem jsou změny ve specifické orientaci studijních oborů, které Koucký et al. dávají do souvislosti s pozvolným počátkem přechodu od výše zmíněného profesně orientovaného k internímu modelu.

Podle šetření REFLEX postupně klesá výlučnost souvislosti oboru studia s vykonávanou profesí. Konkrétně u humanitních a společenských oborů podíl těch, kteří

za nejvhodnější pro jimi vykonávanou práci považují výlučně obor, který vystudovali, dlouhodobě klesá, stoupá podíl těch, kteří přiznávají, že by pro ni byl vhodný i jiný příbuzný obor, i těch, kteří připouští, že potřebný by byl zcela jiný nebo žádný konkrétní obor (tamtéž: 46). Míra shody oboru studia a následného uplatnění klesá s odstupem od studia (tamtéž: 129), výrazně se ale zvyšuje se stupněm dosaženého vzdělání (tamtéž: 110). Magisterští absolventi v humanitních oborech u první práce udávají, že vyžaduje výlučně jejich obor vzdělání v 15,6 % případů a vystudovaný nebo příbuzný obor v 49,6 %, zcela jiný v 14,9 % a nepotřebnou žádnou specializaci v celých 20 % případů (Koucký et al. 2014: 111). Obecnější statistiku vývoje ukazuje tabulka níže.

Zároveň ale bylo v šetření z roku 2013 paradoxně poprvé zaznamenáno, že z hlediska příjmů se absolventům vyplatí v oboru zůstat – bez rozdílu typu studia a oboru (tamtéž: 151).

Tabulka č. 3: Vhodnost absolvovaného studia k výkonu aktuální profese

Nejvhodnější obor studia pro současnou práci Program REFLEX 2006-2013	REFLEX 2006				REFLEX 2010			
	Výhradně vystud.	Vystud. nebo příbuzný	Zcela jiný obor	Netřeba oborové special.	Výhradně vystud.	Vystud. nebo příbuzný	Zcela jiný obor	Netřeba oborové special.
Absolventi celkem	33,0%	49,4%	8,7%	8,8%	23,7%	57,0%	13,0%	6,3%
Typ studia								
Bakalářský	23,5%	53,9%	11,0%	11,6%	14,9%	56,9%	18,4%	9,8%
Magisterský	34,6%	48,2%	8,6%	8,6%	25,3%	57,2%	12,0%	5,5%
Doktorský	20,3%	79,7%	0,0%	0,0%	42,7%	51,1%	3,1%	3,1%
Obor studia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Přírodovědné obory	20,4%	65,6%	5,4%	8,6%	13,0%	69,6%	11,0%	6,5%
Technické obory	27,5%	57,2%	9,2%	6,2%	19,3%	61,8%	12,9%	6,0%
Zemědělství, lesnictví a veterina	29,9%	49,5%	9,3%	11,2%	26,6%	48,6%	18,6%	6,2%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	84,7%	14,2%	0,7%	0,4%	70,9%	24,2%	2,6%	2,3%
Společenské a humanitní obory	21,6%	45,5%	14,4%	18,5%	18,2%	51,9%	18,7%	11,2%
Ekonomie	13,9%	58,5%	12,3%	15,2%	8,2%	72,8%	12,8%	6,2%
Právní a veřejnosprávní obory	54,5%	40,7%	2,2%	2,6%	65,8%	28,5%	2,6%	3,1%
Pedagogika, učitelství a sport	46,6%	39,7%	7,8%	7,0%	30,2%	50,5%	13,3%	6,0%
Kultura a umění	51,1%	34,0%	8,5%	6,4%	25,0%	51,0%	14,6%	9,4%
	REFLEX 2013				REFLEX 2013*			
Absolventi celkem	23,6%	55,3%	13,7%	7,4%	21,8%	56,2%	13,2%	8,7%
Typ studia								
Bakalářský	11,8%	52,1%	22,8%	13,4%	13,4%	53,2%	19,4%	14,1%
Magisterský	26,1%	55,6%	12,0%	6,3%	23,4%	57,0%	12,0%	7,6%
Doktorský	31,9%	61,5%	5,3%	1,3%	33,7%	58,5%	5,5%	2,3%
Obor studia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Přírodovědné obory	13,8%	68,6%	13,6%	4,0%	13,7%	66,4%	13,5%	6,4%
Technické obory	18,6%	65,5%	12,2%	3,8%	18,1%	64,9%	11,7%	5,2%
Zemědělství, lesnictví a veterina	29,0%	41,6%	20,2%	9,2%	25,3%	44,5%	19,9%	10,3%
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	69,1%	25,5%	3,6%	1,7%	69,8%	25,2%	3,1%	1,9%
Společenské a humanitní obory	15,0%	48,7%	22,6%	13,6%	14,3%	50,7%	20,9%	14,1%
Ekonomie	8,1%	67,6%	13,3%	11,0%	8,4%	66,8%	12,6%	12,3%
Právní a veřejnosprávní obory	53,0%	34,8%	7,8%	4,4%	50,6%	35,8%	7,7%	5,9%
Pedagogika, učitelství a sport	25,0%	51,6%	15,8%	7,6%	22,5%	54,3%	14,8%	8,3%
Kultura a umění	9,2%	57,3%	19,8%	13,7%	17,0%	50,9%	18,7%	13,5%

Pozn.: Výsledky reprezentují výpovědi absolventů z šetření v roce 2006, 2010, 2013 vždy 4 až 5 let po absolvování studia, kategorie REFLEX 2013* představuje výsledky z roku 2013 pro absolventy 1 až 5 let po absolvování.

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 46, zvýraznění MJ

4.2.5. Příjmy

Výše ohodnocení představuje další z možných charakteristik při posouzení využití získaného vzdělání. Příjmy terciárně vzdělaných jsou v průměru o více než polovinu vyšší než příjmy všech zaměstnaných bez rozdílu vzdělání, pokud jde o absolventy, průměrný plat se sice obvykle pohybuje na úrovni cca 85 % průměrného platu populace (obecně absolvent ve vztahu k osobám se stejným vzdělání, ale delší praxí). Na výši příjmu (obecně, ale vysokoškolské platy vývoj kopírují) má samozřejmě vliv celkový ekonomický vývoj: do roku 2008 průměrný měsíční příjem rostl poměrně rychle (ročně o 4 – 8 %), do roku 2011

pozvolněji (2 – 2,5 %), po roce 2012 zaznamenal prudký pokles (o 13 %, to je při průměrné hrubé mzdě 29 tisíc Kč téměř 3 tisíce Kč). Platů vysokoškoláků se nedotkl tak jednoznačně, význam má především region, v němž absolvent nalezl práci, u pražských absolventů se růst platů pouze zpomalil nebo zastavil. Specifikem vysokoškolských platů je výrazný vliv oboru absolvovaného studia. Humanitní a společenské vědy spadají do nižší příjmové skupiny³⁷ mezi obory, průměrné měsíční příjmy se zde pohybují pod hranicí 29 tisíc Kč, u čerstvých absolventů kolem 21 tisíc Kč³⁸. (Koucký et al. 2014: 54 – 56, 109 – 110). Zajímavé je, že pokud jde o příjmy v první práci, není rozdíl mezi absolventy bakalářského, magisterského a dokonce ani doktorského studia³⁹.

Tabulka č. 2: Průměrné hrubé měsíční příjmy – typ a obor studia (2006 - 2013)

Průměrný hrubý měsíční příjem Program REFLEX 2006-2013	REFLEX			
	2006	2010	2013	2013*
Absolventi celkem	27703	34870	34635	31239
Typ studia				
Bakalářský	24914	29958	28498	25660
Magisterský	28079	36087	34934	31619
Doktorský	30038	35150	50380	46262
Obor studia				
Přírodovědné obory	30367	34983	37526	34662
Technické obory	29121	34234	37979	33621
Zemědělství, lesnictví a veterina	20471	27631	26143	24771
Zdravotnictví, lékařství a farmacie	27077	32853	37552	33525
Společenské a humanitní obory	22323	32144	28882	27163
Ekonomie	32332	43120	38460	34202
Právní a veřejnosprávní obory	29142	38439	36491	32368
Pedagogika, učitelství a sport	21811	25823	27866	25361
Kultura a umění	21037	28040	28761	25801

Pozn.: Výsledky reprezentují výpovědi absolventů z šetření v roce 2006, 2010, 2013 vždy 4 až 5 let po absolvování studia, kategorie REFLEX 2013* představuje výsledky z roku 2013 pro absolventy 1 až 5 let po absolvování.

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 55, zvýraznění MJ

³⁷ Spolu s obory týkajícími se kultury a umění, pedagogiky, učitelství a sportu a zemědělsko-lesnických a veterinárních věd. Druhou skupinu pak tvoří absolventi ekonomie, technických věd, zdravotnictví (lékařství a farmacie), práva a veřejnosprávní činnosti, kde průměrný plat dosahuje nad 36 tisíc Kč. (Koucký et al. 2014: 55)

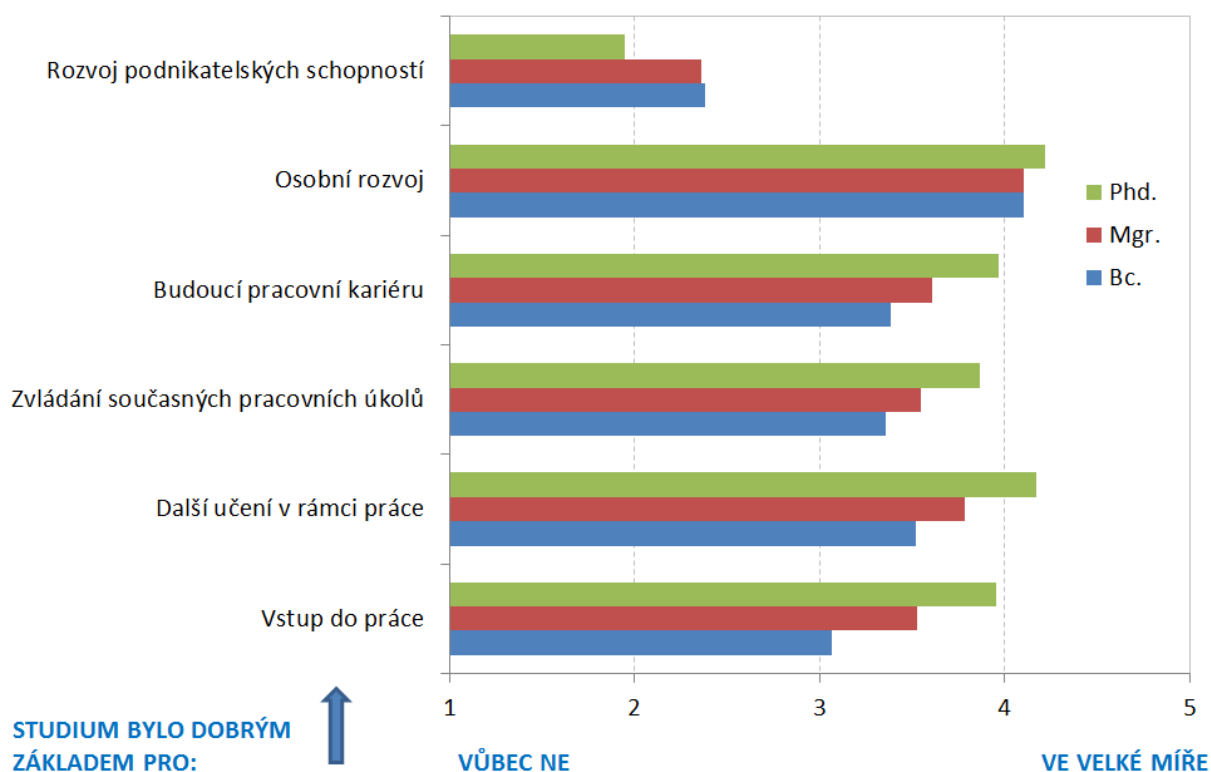
³⁸ Zjišťování příjmů je vždy v sociologických výzkumech ožehavé téma a respondenti, pokud jsou ochotní odpovědět, obvykle mají tendenci své příjmy spíše podhodnocovat.

³⁹ Bakaláři dokonce vykazují cca o 2 tisíce vyšší příjmy, což je ale opět dáno strukturou studentů, kteří často jen doplňují vzdělání k již stávající profesi (tamtéž: 110).

4.2.6. Hodnocení studia

V rámci šetření REFLEX se studenti vyjadřovali k několika aspektům přínosů absolvovaného studia. Bez ohledu na typ studia je po celou dobu těchto šetření neměnně nejčastější odpovědí, že největším přínosem pro ně bylo studium z hlediska jejich osobního rozvoje, další tři aspekty byly hodnoceny o něco hůře (další učení v rámci práce, vyrovnané hodnoty pro studium jako dobrý základ pro budoucí pracovní kariéru a zvládání pracovních úkolů, vstup do práce a rozvoj podnikatelských schopností v tomto pořadí – viz graf níže).

Graf č. 4: Posouzení studia jako dobrého základu pro další rozvoj a kariéru (2013)

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 95

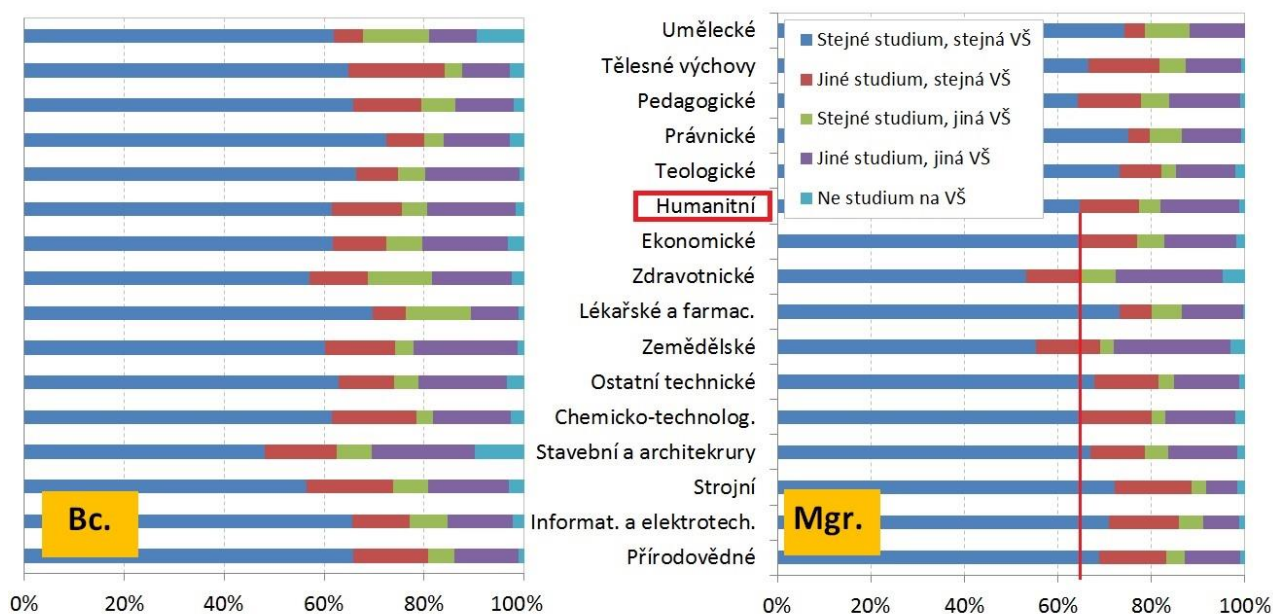
Podle oborů lze sledovat zásadní rozdíly v hodnocení naplnění těchto aspektů, které je ale vcelku logické s ohledem na typy oborů. Lékařské, právnické a strojní a technické obory mají vysoko hodnocenou přípravu na vstup do práce, naopak absolventi humanitních, uměleckých a teologických oborů vysoko hodnotí sféru osobního rozvoje. Společné je vždy nízké hodnocení přípravy v rámci rozvoje podnikatelských schopností (Koucký et al. 2014: 95 – 102).

4.2.7. Celková spokojenost absolventů

Nejkomplexnějším ukazatelem v hodnocení absolvovaného studia je vyjádření týkající se hypotetického opakování voleb se studem spojených. Zahrnuje jak hodnocení samotného průběhu studia ve všech parametrech (spokojenost s poměrem teoretičnosti a praktičnosti výuky, vyučovanými obsahy – studijní nabídky, náročností studia, způsoby výuky, kvalita vyučujících ad.), tak i hodnocení všech přínosů (či naopak jejich absence), které vzdělání mělo a má pro jeho nositele s odstupem času. Umožňuje vyjádřit nejobecnější míru (ne)spokojenosti, která nezahrnuje jen následný profesní výkon vracený trhem (Koucký et al. 2014: 72 – 86).

Spokojenost českých absolventů vysokých škol je v tomto smyslu již několik let velmi stabilní – největší část by při teoretické možnosti opakování rozhodnutí o studiu volila stejnou školu i stejný obor studia, celkem 65 % (magistři 66 %, bakaláři 63 %), nejlepších výsledků z veřejných škol dosahuje Karlova Univerzita s 68,7 %⁴⁰. Humanitní obory spadají víceméně do průměru, jak je patrné z následujícího grafu.

Graf č. 5: Opakovaná volba VŠ studia podle oborů – fakult (2013)

ZDROJ: Koucký et al. 2014: 88, zvýraznění MJ

⁴⁰ 68,7 % absolventů UK by volilo stejné studium i stejnou školu, další 10 % stejnou školu, ale jiné studium, jinou školu stejné studium 6,3 %, jinou školu i studium 14,1 %. Vůbec nestudovat by se rozhodlo 0,9 % absolventů.

Zajímavé je, že v celkovém průměru pouze 1,7 % absolventů tvoří ti, kteří by hypoteticky nešli studovat vůbec (na UK 0,9 %). Většinou by se toto rozhodnutí týkalo absolventů bakalářského studia.

5. Sociální a kulturní ekologie

V předchozí části jsme od nejobecnějších úvah o úloze vzdělávání přešli ke konkrétním charakteristikám, které tato oblast má v rámci České republiky. Vzhledem k tomu, že ve středu zájmu této práce jsou absolventi konkrétního studijního oboru, bude v následujícím oddíle pojednáno o něm. Nejprve opět v širším pojetí, tedy o sociální a kulturní ekologii jako vědním/vědních oboru/oborech, posléze ve zkratce jako studijním programu na FHS UK Praha.

5.1. Vědní obor

Obory sociální ekologie a kulturní ekologie lze uvažovat jako dvě samostatné, přestože velmi úzce související disciplíny, zároveň se ale jedná v podstatě o dva různé úhly pohledu na vztah člověka a životního prostředí, v němž žije, obecněji na odvěky „střet“ přírody a kultury (Lapka et al. 2009: 10). Dělicí čára mezi nimi tak není nijak ostrá. První z nich bývá obvykle definován jako obor multidisciplinární, což vychází z předmětu jeho zájmu, jak vyplývá dále. Kulturní ekologie je i přes řadu rozdílů⁴¹ v jistém smyslu druhem sociální ekologie, který klade ve svých úvahách zásadní důraz na zprostředkující roli kultury jako úzkého hrdla, skrze nějž vztah lidského druhu a jeho životního prostředí prochází (tamtéž: 17).

Kontakt sociologie jako „vědy o společnosti“ a ekologie jako „vědy o přírodě“ probíhá dvěma možnými způsoby, které na sebe historicky navazují. Sociologie jako věda mladší začala využívat principů popsaných při starších přírodovědných zkoumáních pro popis společenských jevů na počátku 20. století, využívala je zejména u analýz vývoje a struktury lidských sídel (sociologie města v rámci tzv. Chicagské školy) (Musil 1991: 69).

Pro linii výkladu této práce je podstatnější limitující role, kterou s formulací tzv. nového environmentálního paradigmatu Williamem Cattonem a Rileym Dunlapem (Vysušil 2005: 52) ekologické koncepty představují pro sociologické úvahy zejména od druhé

⁴¹ *Obecně můžeme říci, že kulturní ekologie je snaha o ekologickou reflexi kultury a sociální ekologie je snaha o ekologickou reflexi společnosti.* (Lapka et al.: 11)

poloviny 20. století, kdy začínají být celospolečensky reflektovány problémy životního prostředí a jejich možný dopad na společnost (Keller 1997: 11). Tradičně se za zlomový bod úvah dnes pro sociální ekologii typických považuje publikace knihy Rachel Carsonové *Silent Spring*⁴² (česky nejčastěji jako *Mlčící jaro*, 1962) a varující výsledky počítačových simulací vývoje světa jako celku v knize Donelly a Dennise Meadowsových *Limits to Growth* (Meze růstu, 1972), nicméně pochybnosti o neomezených možnostech růstu společnosti se objevují již od 60. let 19. století (Rynda 2006: 1). O sto let později začíná být přírodní prostředí poprvé prezentováno jako základ, nutná podmínka pro existenci a (do té doby sociologií především tematizovaný) vývoj a růst lidského společenství (Keller 1997: 12), který začíná svými dopady tuto *conditio sine qua non* ohrožovat. Problematika ohrožení životního prostředí se následně stává nejen tématem exaktních měření, která se snaží zachycovat vývoj kritických parametrů vztahu lidského společenství s přírodním prostředím (míra znečišťování a jiné ovlivňování jeho složek, problematika přelidnění a omezenosti využívaných zdrojů ad.), ale i společenských věd, a v důsledku se stává i tématem politickým.

Spojnicí může být například koncept prezentovaný americkým sociologem Murray Bookchinem, který je dnes obecně považován za zakladatele sociální ekologie, nejen proto, že sám své úvahy takto jako první nazval. Stav přírody dal do přímé souvislosti se stavem (moderní západní) společnosti, lidstvo vnímá jako integrální součást přírodního. Poškození životního prostředí prezentuje jako důsledek společenského uspořádání, ekologické problémy jsou podle něj problémy sociální (Bookchin 1996: 15). Nadřazený vztah člověka k přírodě je jen odrazem mechanismů a vztahů, které panují mezi lidmi navzájem a kořen problému spatřuje v nadřazeném postoji, v hierarchii⁴³ (Bookchin 1982: 49). Jím navrhované řešení je vlastně obrácením kauzality vzniku problému – namísto aktuální snahy o přinucení přírodního prostředí k adaptaci na požadavky lidského společenství bychom měli změnit uspořádání lidského společenství podle přírodního vzoru. Klade důraz na diverzitu a horizontalitu na místo centralismu, racionálně-ekonomického přístupu a hierarchických, autoritářských vztahů. Bookchinovu v zásadě anarchistickou teorii uvádíme jako příklad i proto, že je ve svém pojetí zároveň dobrým reprezentantem agendy ekologie kulturní, přestože v teorii kulturní ekologie bývá řazena spíše jako

⁴² Carsonová na příkladu následku užívání insekticidu DDT demonstruje závažnost následků zanášení toxických látek do životního prostředí.

⁴³ Od tohoto primárně problematického vzorce pak odvozuje i řadu jiných společenských jevů – postavení žen, etnické otázky, třídní problematiku aj.

inspirační zdroj. Bookchin popsané vlastnosti nepovažuje za obecně lidské, ale pouze za typické pro dominantní euroamerickou kulturu, jiné kultury se mohou k prostředí vztahovat odlišným způsobem a jejich dopad na něj pak není tak destruktivní. Z této úvahy vyplývá i další z rysů oboru, totiž jistá zodpovědnost reprezentantů západního způsobu života, jenž v důsledku svých nároků způsobil aktuální stav přírodního prostředí. Prostřednictvím globálních klimaticko-geografických procesů dnes sice následky dopadají na všechny obyvatele planety Země, v návrzích řešení vzniklé situace by však zásadní díl odpovědnosti (i ve smyslu nákladů realizovaných opatření) měli převzít symboličtí viníci. Řadu nadnárodních konferencí, přijatých úmluv různé míry závaznosti a z nich plynoucích praktických předpisů a opatření snad lze považovat za znamení, že se tak děje. O jejich včasnosti a možné účinnosti však nepanuje vždy shoda⁴⁴.

Obecně lze říci, že pro sociální ekologii je typických několik vlastností – **multidisciplinarita**, jak bylo řečeno v úvodu, která vyplývá ze skutečnosti, že v přírodních systémech i lidském společenství se jevy nikdy nevyskytují izolovaně a v případě, že chceme sledovat tak rozsáhlou problematiku, jako vztah lidstva k (jeho) životnímu prostředí, nutně musíme díky potřebě zohlednit další a další možné souvislosti využívat poznatky řady oborů (namátkou samozřejmě ekologie a geografie, kulturologie, filosofie, antropologie, historie, ekonomie, ale i třeba politologie nebo estetika) (Vávra a kol. 2012: 2). Za druhý základní rys považují **normativitu** – ať už výslovně, jako u Bookchina, nebo třeba imanentně u jiných, z poznatků sociální ekologie vždy nutně vyplývá potřeba korekce současného životního způsobu, jedná se o **společensky angažovanou** disciplínu (tamtéž: 1). Zmíněné nadnárodní iniciativy (ale jistě i environmentální aktivismus teoreticky se opírající o tyto koncepty) tak můžeme vidět i v tomto světle.

V sociální ekologii je možno spatřovat jasný kritický rozměr, nejedná se však o kritiku, která by nenabízela alternativu. Obsahové naplnění volání po nutné změně, které se ovšem neozývalo pouze z řad sociálních ekologů, našlo tvar v konceptu trvale udržitelného rozvoje. Po prvním náznaku obrysu budoucích úvah v 60. letech, který snad trochu paradoxně proběhl v konvenci OECD⁴⁵ a popisoval spíše obavu z nemožnosti růstu ekonomického (Konvence OECD in Rynda 2006) se v plné šíři poprvé objevuje jeho definice

⁴⁴ Např. podle Rockströмова pojetí planetární mezí například již pokles biodiverzity a zásah do planetárního cyklu dusíku překročily bezpečný prostor a změny jsou nevratné.

⁴⁵ *Organisation for Economic Co-operation and Development* – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

tak, jak je s mírnými úpravami či doplněními prezentována dodnes, ve zprávě komise OSN⁴⁶ vedené Gro Harlem Bruntlandovou *Our Common Future* (vyšlo 1987, česky *Naše společná budoucnost*). Z vědomí nemožnosti trvalého kvantitativního růstu v uzavřeném systému naší planety (Rynda 2006) vyrůstá trvale udržitelný rozvoj jako takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat potřeby jejich⁴⁷. Trvale udržitelný rozvoj je komplexní strategie, která je nadkulturní a vždy poukazuje ke třem základním zájmům lidské společnosti – ochraně životního prostředí jako základní podmínce a limitu všech činností, ekonomickému rozvoji a jeho uvedení do souladu s limity danými oblastí první, a oblast sociální, která se obvykle soustředí na otázky sociální spravedlnosti, ale i rovinu duchovní jako oblast hodnot. V neposlední řadě pak je jeho součástí oblast politiky, kde je kladen důraz na mezinárodní spolupráci (Rynda 2006: 4-5).

V rovině sociální je pak jednou z nejdůležitějších součástí trvale udržitelného rozvoje i osvěta, výchova a vzdělávání – ke znalostem, dovednostem a postojům, které budou-li sdíleny členy globální společnosti, v důsledku k jejímu trvale udržitelnému rozvoji povedou (Kindlmanová; Vošahlíková 2010).

5.2. Sociální a kulturní ekologie jako studijní obor

Školské instituce by měly přispívat ke kolektivnímu osvojení nového pohledu na svět (Bertrand 1998: 180). Bez ohledu na rozdíly podmíněné kulturou lze podle Bertranda definovat oblast vzdělávání jako tu, která díky svému potenciálu společensko-reproduktivnímu může být v implementaci (trvale udržitelných) vzorců užitečná. Podle jím popisovaných sociálních teorií vzdělávání je dokonce proměna, rekonstrukce společnosti přímo jeho hlavním cílem, vzdělávání by mělo mít problémy každodenní reality⁴⁸ na paměti a reagovat na ně (1998: 152). Do sociálních teorií vzdělávání řadí mimo jiné i tzv. teorie ekosociální, jejichž hlavní důraz je kladen na vztah mezi vzděláváním a zachováním života

⁴⁶ Organizace spojených národů

⁴⁷ *Humanity has the ability to make development sustainable to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.* (World Commission on Environment and Development, 1987)

⁴⁸ *Škola je neoddělitelná od jedince, skupiny a okolního prostředí.* S každodenní reflexivitou musí být pedagogika schopna do sebe pojmut kulturní, sociální a ekonomické a politické proměny společnosti i proměny okolního prostředí. (Grand'Maison 1976 in Bertrand 1998: 184)

na planetě, hlavní charakteristikou pak vedení k větší sociální, kulturní a ekologické zodpovědnosti⁴⁹.

Pokud jde o propojení sociální a kulturní ekologie s praktickou oblastí její výuky, či obecněji propojení humanitního přístupu k environmentální problematice, jmenujme z vysokoškolských pedagogických pracovišť, která se v České republice této problematice věnují, Ústav kulturologie na Univerzitě Palackého v Olomouci, který má tradici již od 70. let (obor původně nesl název antropoekologie) a Katedru environmentálních studií na Fakultě sociálních věd Masarykovy univerzity v Brně. Na univerzitě Karlově v Praze pak jsou příležitosti dvě – od roku 1995 obor Kulturní a sociální ekologie na Katedře teorie kultury (kulturologie) Filozofické fakulty pod vedením kulturní ekoložky Jitky Ortové (později Václava Soukupa) a obor Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií pod vedením sociálního ekologa Ivana Ryndy (Lapka et al. 2009: 9-11).

5.3. Katedra Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze

Katedra Sociální a kulturní ekologie vznikla jako jedna ze součástí při založení Fakulty humanitních studií v rámci Univerzity Karlovy v roce 2000, první studenti nastoupili ke studiu v září 2001. Od jejího založení dodnes je zde (jako jediný) ve studijním programu Ekologie a ochrana prostředí v prezenční formě vyučován dvouletý navazující magisterský obor Sociální a kulturní ekologie.

Od svého založení je katedra vedena PhDr. Ivanem Ryndou a v jeho osobě a v osobách dalších vyučujících (dlouhodobě geochemik Bedřich Moldan a specialista na metodologii indikátorů trvale udržitelného rozvoje Tomáš Hák) je úzce provázána s Centrem pro otázky životního prostředí UK – v oblasti výuky, vedení a oponentur diplomových prací i v oblasti výzkumu (web 7). Dlouholetým garantem oboru byl Bedřich Moldan, v současné době je jím environmentální historik Václav Matoušek. Výuka je v soustředěna na tři obecnější tematické oblasti. Environmentálně-historická oblast se soustředí na vývoj vztahu člověka a jeho přírodního prostředí v minulosti s důrazem na období industrializace, které je považováno vzhledem k dnešním vzorcům těchto vztahů za formativní. Podrobnější analýze těchto vzorců se věnuje odnož sociálně-ekologická, která

⁴⁹ Hlavními představiteli jsou Jacques Grand'Maison, Joël de Rosnay, Erich Jantsch a Alvin Toffler (Bertrand 1998: 180).

k obvyklé agendě tohoto oboru (jíž jsme se podrobněji věnovali v předchozí kapitole) přidává důraz na socio-politické souvislosti oboru, jeho aplikační rozměr. Kulturně-ekologická odnož pak rozšiřuje poznatky odnože environmentálně-historické, která se soustředí na euroamerickou kulturu, o komparaci podob a vývoje vztahu člověka k jeho prostředí v jiných kulturách, respektive jejich teoretickou reflexi (tamtéž). Tato odnož je oproti dvěma předchozím lehce upozaděna. Vedle množství povinných i volitelných přednášek řady specialistů jednotlivých zájmových oblastí jsou pro obor charakteristické povinné výjezdní studijní terénní praxe. S výjimkou jejich konání se povinná část výuky soustředí do prvních tří dnů v týdnu, jeho druhá polovina je vyhrazena předmětům volitelným či případně blokovým. Přestože katedra nenabízí možnost kombinované formy studia, stává se díky tomuto lépe přístupnou i zájemcům, kteří se z jakéhokoli důvodu nemohou věnovat studiu „na plný úvazek“.

Podoba studia se po celou dobu existence katedry zásadním způsobem neproměnila, jedinou výraznější změnou bylo zavedení 3 oborových specializací po prodloužení akreditace v roce 2012⁵⁰. Vzhledem k tomu, že základní zaměření oboru a páteří předměty zůstaly zachovány a tato změna se dotkla poměrně malé části dosavadních absolventů⁵¹, v rámci výzkumu provedeného v empirické části této práce nebude na rozlišování absolventů podle jednotlivých specializací brán zřetel.

6. Shrnutí teoretické části

Výklad v teoretické části se postupně dotýkal několika explicitních oblastí zájmu této práce. Nejprve jsme hovořili o hodnotách, které jsou spojeny s procesem vzdělávání, a to ze dvou možných úhlů pohledu a v historické perspektivě. Napřed bylo pojednáno o hodnotách ve vzdělávání jako jeho samotném obsahu, předávání hodnot jako esenci samotného důvodu a smyslu vzdělávacího procesu. Následoval výklad vztahu hodnot a vzdělávání ve směru v přeneseném slova smyslu opačném, hovořili jsme o hodnotách, které

⁵⁰ Environmentálně-historické zaměření vedené garantem oboru Václavem Matouškem, přírodovědné zaměření s názvem Ekosystémové služby pod vedením Bedřicha Moldana a Humanitní zaměření pod vedením vedoucího katedry Ivana Ryndy (web 8).

⁵¹ Jedná se o studenty dvou ročníků, 2012 a 2013. (Výzkum byl připravován a realizován v průběhu měsíců ledna až května roku 2016, kontakty z nástupního ročníku 2014 byly tedy zahrnuty pouze pro případ, že by došlo k nepříliš pravděpodobné situaci, že některý z nich dokončil studium v kratší než standardní době, či nastoupil ke studiu podruhé, bylo mu uznáno splnění části studijních povinností a absolvoval tedy dříve, než po čtyřech semestrech.)

ve vzdělávacím procesu vznikají a významu vzdělání samotného, jehož nositeli a uživateli jsou ti, kteří jím prošli, tedy absolventi. Celým výkladem prolínají dva možné způsoby pojetí tohoto výsledku – jednak tradiční pojetí vzdělání jako hodnoty samy a o sobě, jako kultivujícím prvku, a pak o jeho tržním pojetí, kdy se hodnota vzdělání utváří teprve prostřednictvím ekonomického výkonu jeho nositelů v rámci jejich pracovní kariéry. Vliv, který na následující životy účastníků vzdělávacích procesů především sledované terciární sféry absolvovaná škola má, sledují již několik desetileté průzkumy mezi absolventy, které bývají obvykle zaměřeny spíše na tržní rozměr věci. Mimo jiné prostřednictvím prezentace vybraných výsledků zejména posledního velkého národního šetření (REFLEX 2013) jsme se seznámili s charakteristikami i širšími souvislostmi vývoje v oblasti vysokého školství za poslední přibližně dvě desetiletí v České republice, občas i s lehkým historickým exkurzem do uspořádání vysokého školství před rokem 1989 (zejména jako ilustrativní ukázky setrvačnosti některých jevů). V závěru teoretické části bylo pojednáno o oboru (oborech) sociální a kulturní ekologie jako o odbornosti, kterou si odnáší skupina absolventů, jež stojí ve středu zájmu této práce – absolventi navazujícího magisterského studia oboru Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

EMPIRICKÁ ČÁST

1. Výzkumné otázky a tvorba hypotéz

Na základě informací načerpaných z literatury využité v teoretické části stanovujeme pro výzkum 3 následující výzkumné otázky a z nich vycházející hlavní hypotézy, o jejichž potvrzení (či vyvrácení) bude usilovat empirická část práce.

1.1. Výzkumná otázka č. 1: Jaká je míra uplatnění absolventů SKE FHS UK v souvisejících oborech?

Tuto otázku považujeme z celé oblasti pracovního uplatnění za nejdůležitější, protože se domníváme, že díky popsané specifické (kritické a normativní) povaze oboru sociální ekologie lze očekávat, že uchazeči, kteří do studia vstupují, budou mít touhu nabyté vzdělání využít odpovídajícím způsobem. Zvláštní důraz bude kladen na faktory, které mohly ovlivnit skutečnost, zda absolventi práci v oboru našli – motivace k samotné volbě oboru, ekonomickou aktivitu při studiu, absolvování studijního pobytu v zahraničí, délku studia, studijní prospěch, který vykazovali v jeho průběhu, věk absolventů při ukončení studia a případná další studia. Budeme sledovat i další tradiční oblasti související s uplatněním absolventů na trhu práce: způsoby, jakými získávají práci, délku období přechodu ze studia do praxe, otázku příjmů, otázku stability jejich práce, a okrajově i odvětví, v nichž pracují a formy jejich ekonomické aktivity.

Hlavní hypotéza pro tuto oblast tedy zní: *Absolventy katedry SKE FHS UK ovlivňuje při získávání práce vystudovaný obor.*

1.2. Výzkumná otázka č. 2: Jak absolventi zpětně hodnotí studium na SKE FHS UK?

Tato oblast výzkumu bude zaměřena na postoj, jaký absolventi zaujmají ve vztahu k absolvovanému studiu vzhledem k jejich pracovnímu uplatnění, ale i mimoprofesionálnímu životu. Budeme zjišťovat, jak absolventi hodnotí vybrané páteřní předměty oboru z hlediska jejich pozdějšího pracovního uplatnění, ale i z hlediska osobního přínosu, který pro ně představují. Dále budeme zkoumat, do jaké míry studenti považují koncept studia za vyvážený z hlediska rozpětí mezi teoretickou přípravou a zaměřením na praxi. Nejdůležitější oblastí bude hypotetická úvaha nad tím, zda by absolventi v případě, že by mohli opakovat volbu své studijní dráhy, zvolili opět studium na katedře SKE.

Hlavní hypotéza pro tuto oblast zní: *Absolventi, kteří našli práci dle jejich názoru odpovídající oboru studia na katedře SKE FHS UK, hodnotí studium kladně.*

1.3. Výzkumná otázka č. 3: Jak absolvované studium na SKE FHS UK ovlivňuje mimoprofesní život absolventů?

Sledování této oblasti je z výzkumného hlediska nepříliš časté. Rozhodli jsme se pro sledování především toho, zda si absolventi přenášejí poznatky ze studia, které se týkají souvislosti chování člověka a jeho vlivu na stav životního prostředí, do svého vlastního chování, a zda tak činí vědomě. Budeme tedy pomocí několika jednoduchých otázek zkoumat oblast jejich spotřebitelského chování. Další otázkou je míra jejich zapojení do dění ve veřejném prostoru jednak v oblasti životního prostředí, ale i obecně občanské. Poslední zájmovou oblastí je skutečnost, zda zjištěný stav vznikl následkem vystudovaného oboru, nebo je zde příčinnost opačná – zda ke studiu nastupují lidé, kteří již byli takto zaměřeni dříve a právě proto si zvolili tento obor.

Hlavní hypotéza pro tuto oblast zní: *Studium na katedře SKE FHS UK mělo vliv na mimoprofesní život absolventů.*

Zkonstruovaný dotazník je součástí práce jako Příloha 1 – Dotazník.

2. Teoreticky k nástroji empirické části

2.1. Dotazník jako metoda výzkumu

Z důvodů, které vyplynou z následujícího výkladu, byl jako nejvhodnější nástroj k výzkumu zvolených oblastí vybrán dotazník. Volba dotazníku jako způsobu získávání dat má několik zásadních výhod, na nichž se shoduje většina autorů (Disman 2009, Bryman 2008, Reichel 2009).

Dotazník poskytuje možnost oslovení velkého množství respondentů najednou, především ve srovnání s rozhovorem, míněno zejména strukturovaným, který k takovému srovnání může nejlépe posloužit, protože je ve své podstatě jen dotazníkem, jehož jednotlivé otázky jsou předcítány dotazovatelem, jež zároveň na ně zaznamenává odpovědi.

Dotazník je v pravém slova smyslu „samoobslužný“ (Bryman 2008: 217), z čehož především vyplývají všechny jeho přednosti. Nejsme-li nuceni využívat služeb dotazovatele, zaznamenáváme zásadní úsporu lidských zdrojů, zejména v případech šetření velkého rozsahu,

ale i u vzorků střední či menší velikosti, což se týká této práce. Díky vynechání zprostředkujícího bodu v podobě dotazovatele se také zbavujeme možného zkreslení, které může jeho přítomností vzniknout. Zejména jde o skutečnost, že na potenciálně citlivé otázky (a nikdy nemůžeme spolehlivě předjímat, které se pro respondenta takovými stanou), s nimiž se respondent necítí komfortně, může v přítomnosti třetí osoby vypovídat podvědomě jinak (např. přizpůsobovat své odpovědi jeho představě o obecně přijímané normě), či dokonce záměrně nepravdivě (Disman 2009: 132-133). Rovněž může jistou roli sehrát samotná dotazovatelova osobnost – jeho fyzický zjev od oblečení až po etnický původ a pohlaví, či způsob chování nebo způsob kladení otázek (Bryman 2008: 218).

Velkou výhodou dotazníku, jíž právě v této práci dobře využijeme, je možnost oslovit respondenty značně od sebe geograficky vzdálené bez nutnosti osobní návštěvy, což (spolu s úsporou za finanční odměnu pro dotazovatele) představuje hlavní rozměr ekonomické efektivity této metody.

Zároveň (a zejména při využití zamýšleného internetového prostředí a rozeslání žádosti o vyplnění e-mailem⁵²) je dotazník nesrovnatelně časově úspornější ve všech fázích. Při samotné iniciaci dotazování nám dává možnost oslovit takřka neomezené množství respondentů zároveň, v jeden okamžik, což neumožňuje žádná jiná metoda. Část vlastních časových nákladů delegujeme díky samovypĺňování na respondenty. Při zpracování získaných dat pak můžeme využít skutečnosti, že uzavřené otázky, z nichž se v drtivé většině dotazník skládá (Bryman 2008: 217, 231), jsou relativně snadno vyhodnotitelné, zejména s ohledem na to, že představu o kódování máme dopředu, což nám otevřený systém odpovědí u nestrukturovaného rozhovoru neumožňuje.

Dotazník, jako představitel kvantitativní metody, zároveň umožňuje podchytit celou sledovanou skupinu standardizovaným způsobem a zjištění dobře kvantifikovat (Punch 2006). V našem případě je populace jasně vymezena a vzorek je možné vzhledem k její velikosti pojednat jako vyčerpávající. Považuji proto za vhodnější využít právě metodu, která technicky i časově a při únosných nákladech umožňuje oslovit všechny potenciální respondenty. Kvalitativní metody výzkumu, které by rovněž bylo možné pro tento výzkum využít, například polostrukturované rozhovory, by kromě praktické nemožnosti těžit

⁵² O specifikách práce s těmito metodami bude pojednáno dále.

z výhody jasně ohraničeného vzorku mohly být navíc ve svých výsledcích poškozeny subjektivitou.

V konkrétní rovině má zvolený způsob šetření samozřejmě své nevýhody. Řada z nich vyplývá paradoxně právě z nepřítomnosti osoby dotazovatele, čímž svědčí o dvojsečnosti přítomnosti nevypočitatelného lidského prvku v jakýchkoli systémech. Dotazovatel jako „živý“ prvek⁵³ má, na rozdíl od inertního papíru či internetové stránky, možnost reagovat – ať už díky vlastnímu nasazení zabrání neochotnému či nedostatečně motivovanému respondentovi v předčasném ukončení odpovídání, čímž výrazně zvyšuje návratnost a tedy v důsledku validitu výzkumu, v případě bezradnosti může pomoci a dovysvělit kladené otázky⁵⁴, klást otázky doplňující, nebo paralelně provádět pozorování a zaznamenávat podstatné postřehy stran prostředí, v němž dotazování probíhalo, či chování samotného respondenta (Bryman 2008: 218, Disman 2009).

Efektům těchto nevýhod můžeme do jisté míry předejít strukturou dotazníku samotného – dobrým pořadím otázek, kdy střídáme ty potenciálně zajímavé s těmi méně záživnými, jejich jasnou formulací, jednoduchým a intuitivně pochopitelným způsobem zaznamenávání odpovědí, množstvím nabízených možností odpovědi, které pokud možno vyčerpávají téma či ponecháním možnosti otevřené odpovědi v odůvodněných případech. Bryman (2008: 219) dále uvádí řadu nevýhod, které jsou v našem případě neopodstatněné – například omezení s ohledem na gramotnost nebo ovládnutí jazyka dotazníku, či nemožnost ověřit autora odpovědí.

2.1.1. Návratnost

Zásadní bolestí dotazníkového šetření ovšem bývá nízká návratnost a tedy v důsledku poškozená reprezentativnost získaných dat vzhledem k oslovenému vzorku (resp. populaci (Disman, 2009: 93)). Autoři se v názoru na únosnou návratnost neshodují – Mangione (1995: 61) uvádí jako spodní přijatelnou hranici 50%, Disman (2009: 141 a dále) naopak tento údaj označuje za znamení již *slušného úspěchu*, Bryman (2008: 220) zmiňuje skutečnost, že i u velkých seriózních výzkumů návratnost kolísá mezi 30 – 94 %. Ve shodě s Dismanem

⁵³ O problémech, které vyplývají z kontaktu výzkumníka a sledovaného předmětu výzkumu bude pojednáno i v části zabývající se etikou výzkumu.

⁵⁴ Což je ale zároveň narušením pravidla, podle něhož mají všichni respondenti odpovídat za pokud možno co nejstejnějších podmínek. Na druhé straně se tak můžeme vyhnout zkreslení, které by bylo způsobeno nesprávným pochopením otázky.

(2009: 142) pak upozorňují, že podstatné je podchycení případného systematického zkreslení, které by mohlo vzniknout. V našem případě se dá očekávat, že větší chuť ke spolupráci budu mít ti absolventi, kteří mají k oboru dobrý vztah, což může vycházet jak z roviny osobní (kdo se ve studiu našel a rád na něj vzpomíná), tak i oblasti pracovního uplatnění (kdo získal dobrou práci, případně práci v oboru a je tak vlastně jejím prostřednictvím do jisté míry s oborem studia dále v kontaktu, škola je tak i dále v jeho životě nepřímo přítomná).

V případě našeho výzkumu je situace poněkud specifická, jednak vzhledem k tomu, že oslovaný vzorek je vzhledem k populaci, kterou má reprezentovat, vyčerpávající, za druhé pak díky tomu, že doufáme v jeho jistou vstřícnost k našemu výzkumu. Prvním důvodem, který nás k tomu názoru vede, je skutečnost, že v obecné rovině výzkumy prováděné mezi studenty či absolventy škol mívají dobré návratnosti (Smith a McVie 2003 in: Bryman 2008: 217). Nechceme ovšem nijak spekulovat o důvodech, které k tomuto vedou – nabízel by se opět předpoklad kladného vztahu k alma mater, tím bychom ovšem předjímalí jeden z možných výsledků našeho výzkumu. Hlavním důvodem je skutečnost, že u úspěšných absolventů oboru, kde povinnou součástí studia jsou kurzy metodologie sociálních věd, či je vysoce pravděpodobné, že při sepisování kvalifikačních prací se s touto problematikou museli/měli setkat v rámci samostudia, lze předpokládat jistou metodologickou gramotnost či uvědomění, „poučenost“ respondentů. V jejich důsledku pak můžeme doufat v dobrou motivovanost a iniciativu při vyplňování dotazníku.

Mimo tento předpoklad budeme o vysokou návratnost usilovat pomocí řady z doporučovaných praktik (Bryman 2008: 220-224, Disman 2009: 143) – ať už pasivních, tedy přiměřenou délkou, přehlednou a logickou formální stránkou, personalizovaným průvodním dopisem, či aktivních, tedy zasíláním follow-upů.

Shrnuto, dotazníkové šetření je metoda časově, prostorově a finančně vysoce efektivní, která při citlivosti k jejím limitům přináší možnost dosáhnout relativně dobré reprezentativnosti/validity výsledků, zejména použijeme-li některé z metod na podporu návratnosti, jejíž nízkost je jeho hlavní slabinou.

2.1.2. Specifika elektronického dotazníkového šetření

Vzhledem k tomu, že k plošnému rozšíření internetu jako nástroje využívaného k sociologickým výzkumům došlo v čase stále ještě relativně nedávném, nejsou poznatky o možných rizicích a specifikách při jeho využití v sociologickém výzkumu zatím zcela jasné (Bryman 2008: 628, 647). Zřejmým omezením pochopitelně je dostupnost počítače s internetovým připojením a otázka počítačové gramotnosti jako takové. S ohledem na to, že značná část oficiální komunikace již v době studia na katedře dle zkušenosti autorky této práce probíhá za pomoci e-mailů, domnívám se, že lze tento Brymanem zmiňovaný zásadní bod zanedbat jako problém překonaný postupem doby. Pokud jde o aktuální dostupnost počítače s připojením, dle výzkumu Českého statistického úřadu mělo v roce 2015 počítač a internetové připojení k dispozici přes 70 % všech domácností v ČR (web 1).

Práce na internetu může být vždy poznamenána anonymitou prostředí (Buriánová 2000). V rozporu s Buriánovou se domnívám, že e-mail je dnes považován za osobní způsob kontaktu a právě kontaktováním respondentům zvoleným způsobem se těmito efekty můžeme vyhnout. Tato úvaha překonává i další problém, který je společný šetřením realizovaným klasickou i elektronickou poštou – nikdy si nemůžeme být na 100 % jisti, zda dotazník vyplnil námi zamýšlený jedinec (Bryman 2009: 652). Vedle toho ovšem nemá příliš řešení otázka anonymity výzkumu, která nemusí být pro respondenty v internetovém prostředí dobře uvěřitelná.

Další výhody a nevýhody webových průzkumů víceméně korespondují s těmi uvedenými v části o dotaznících obecně – jde zejména o možnou nízkou návratnost vlivem nemožnosti přímo povzbuzovat respondenta k dokončení dotazníku, zde ovšem můžeme velmi dobře využít nízké finanční náročnosti práce ve virtuálním prostředí a podpořit návratnost zasíláním follow-upů, které ji mohou zvýšit až na dvojnásobek (tamtéž). Mezi výhody, které má elektronický dotazník ve srovnání s papírovým, patří atraktivnější formální stránky dotazníku pro respondenty (různé styly a barevnosti, přeskokování nerelevantních částí po filtrovací otázce, odpočítávání pro lepší přehled o postupu a rozsahu dotazníku ad.) a snadné odeslání výzkumníkovi. Pro autora je naprosto klíčové, že vyplněná data má k dispozici ihned po vyplnění a odpadá zde nutnost přepisů a kódování (tamtéž: 646).

3. Etické otázky spojené s výzkumem

Etické otázky jsou součástí každého výzkumu (Guilleminová; Gillamová 2004: 12), kvantitativní metoda a především neosobně vedené dotazníkové šetření jich ovšem nevyvolává tolik, jako metoda kvalitativní. Základním momentem pro vznik eticky sporných okamžiků je vždy kontakt výzkumníka s předmětem výzkumu. V případě, že jsou tímto předmětem další lidé, kteří by mohli v některé z fází výzkumu být dotčeni (ať už úmyslně či mimoděk) na integritě své osoby, ať už fyzicky, nebo v citovém, sociálním nebo právním slova smyslu, je třeba jisté obezřetnosti a opatření, aby k tomu nedošlo (Neuman: 147, Reichel 2009: 177).

Vzhledem k povaze průzkumu a zažité praxi na českých vysokých školách můžeme zanedbat otázku procedurální etiky spojené se získáváním svolení k průzkumu (Guilleminová; Gillamová 2004: 13). Obvyklou kapitolou z oblasti formální etiky je otázka ošetření osobních údajů (Reichel 2009: 176), které se v případě výzkumu malého rozsahu může stát klíčovým pro získání důvěry respondentů. Účastníci byli proto hned v úvodním zvacím e-mailu ujištěni, že zpracování všech získaných údajů bude anonymní⁵⁵, což bude samozřejmě i dodrženo – identifikační údaje budou před další analýzou z dat odebrány. Součástí kontaktního e-mailu byly i informace o tématu, účelu a předpokládané době trvání výzkumu, v souladu s názorem Reichela (2009: 177) bylo rozhodnuto nežádat aktivní informovaný souhlas, za jeho pasivní formu považujeme vyplnění dotazníku.

Nyní pojednáme o mikroetice, tedy reflexivitě k eticky významným momentům, které mohou nastat v různých fázích realizace (Guilleminová; Gillamová 2004: 16). Zásadní zdroj veškerého etického pnutí v sociálním výzkumu vychází ze skutečnosti, že výzkumník požaduje od druhých činnost, kterou by si dotyční sami nevybrali a nemohou předjímat, zda její průběh jim nebude jakýmkoli způsobem nepříjemný (tamtéž: 21). Zvolená metoda elektronického dotazníku se tomuto bodu do značné míry vyhýbá – respondent má vždy možnost žádost o spolupráci ignorovat a do dotazníku vůbec nevstoupit a následně jej kdykoli v průběhu vyplňování opustit. Při absenci osobního kontaktu odpadá nepříjemnost, kterou by mohl respondent pociťovat z odmítnutí spolupráce, i možné obavy z reakce výzkumníka.

⁵⁵ V souladu se Zákonem č. 101/2000 Sb., na ochranu osobních údajů, tak data, jež by mohla vést k identifikaci, nebudou ani součástí přílohy této práce.

Odosobněnost dotazníku spolu s časově předcházející a ukončenou fází jeho přípravy zároveň neumožňují neustálou pozornost k reakcím respondenta, proto je třeba dobře rozvážit způsob kladení i obsah otázek. Téma našeho výzkumu není nijak a priori citlivé či choulostivé, respondentům nehrozí významná rizika, za potenciálně problematické považujeme tři oblasti. Především jde o otázky týkající se příjmů respondentů, jež jsou řadou lidí považovány za společensky nepřijatelné a neradi se k této oblasti vyjadřují, dále případně i dotazy na rodinný život (existence a forma partnerství, počet dětí). Poslední oblastí jsou dotazy na životní styl, které míří na udržitelné spotřebitelské chování a míru angažovanosti ve veřejné sféře. Respondenti mohou vzhledem k relativně dobře odhadnutelnému očekávání stran chování jejich osoby pociťovat jistý diskomfort z případných odpovědí, které by tato očekávání nenaplňovaly. S ohledem na všechny uvedené oblasti bylo rozhodnuto, že s výjimkou otázek, jejichž zodpovězení je nutné s ohledem na analyzovatelnost dat, budou otázky nepovinné.

Další z oblastí etiky je etika výzkumné práce, která by se měla vyznačovat pozorností k sobě samému a všem krokům, které zvolíme v rámci zpracování teorie, přípravy, realizace a zpracování výzkumu (Reichel 2009: 175 – 176, Guillemínová; Gillamová 2004: 25 – 26). Domnívám se, že tato oblast je dostatečně ošetřena detailností popisu postupů a zřejmým i výslovně uváděným širším kontextem práce a další úrovně rozboru důvodů jednotlivých rozhodnutí by už začínala naplňovat definici pomyslné meta-práce.

4. Výzkum absolventů katedry Sociální a kulturní ekologie FHS UK Praha

4.1. Databáze kontaktů

Původním záměrem bylo oslovit v šetření jen úspěšné absolventy studia na katedře SKE, záhy se ovšem ukázalo, že získat spolehlivý zdroj kontaktů z oficiálních fakultních míst nebude vzhledem k omezením, která v tomto směru představuje legislativa⁵⁶, možné. Po úvahách týkajících se zákonnosti, etiky a proveditelnosti dalších možných variant bylo zvoleno následující řešení.

Vedoucí katedry PhDr. Ivan Rynda byl tak laskav a nabídl k tomuto výzkumnému účelu svou vlastní, privátně vedenou databázi kontaktů všech studentů, kteří se ke studiu

⁵⁶ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění účinném od 1. ledna 2015.

přihlásili. Tato databáze byla rozlišena podle roku, kdy daný student prošel přijímacím řízením, ovšem i dle osobního sdělení jejího autora nebylo zcela jasné, do jaké míry se lze spolehnout na aktuálnost kusých poznámek o dalších studijních postupech jedince (zápis ke studiu, poznámky týkající se přerušování či ukončení studia apod.). S ohledem na povahu získané databáze kontaktů tak došlo k úpravě původního záměru – oslovení budou všichni, na něž je v dané databázi uvedena e-mailová adresa, tedy všichni, kteří se kdy o studium na katedře ucházeli, a vhodnost jednotlivých respondentů pro potřeby výzkumu bude ošetřena pomocí úvodní filtrační otázky „Absolvoval/a jste úspěšně studium na katedře SKE FHS UK?“ – v případě odpovědi „ne“ je respondent s poděkováním z dalšího dotazování vyřazen, dotazník je ukončen. Toto opatření umožnilo zefektivnit systém výběru respondentů – namísto zdlouhavého ověřování studijního výsledku jednotlivců⁵⁷ umožnilo jejich plošné oslovení s následnou jednoznačnou filtrací.

4.2. Průběh šetření

Získané kontakty byly z jednotlivých nekompatibilních dokumentů seříděny dle ročníků do jedné databáze. Vzhledem k zamýšlenému způsobu oslovení byla zvláštní pozornost věnována e-mailovým adresám, byly ponechány všechny uvedené. Aby nedošlo k opakovanému oslovení, které by mohlo vést k následné nižší ochotě k samotnému vyplňování dotazníku, bylo rozhodnuto aktuálnost kontaktů předem neověřovat a žádost o vyplnění dotazníku rozeslat na všechny dostupné adresy. Platforma Click4survey⁵⁸ umožňuje sledování a omezení duplicit odpovědí s využitím cookies souborů⁵⁹, vstup nerelevantní osoby je rovněž ošetřen jedinečností zasílaného odkazu.

⁵⁷ Toto ověřování by ve skutečnosti rovněž nebylo proveditelné – v rámci uvedení univerzitního systému SIS do souladu se Zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, byly omezeny dříve využitelné funkcionality modulu „Vyhledávání osob“. Oproti dřívějšímu stavu tak nově ani registrovaný uživatel – student nemůže zobrazovat profily svých kolegů. Zvolené řešení se tedy ukazuje (při omezeních daných rozsahem práce a velikostí pracovního týmu) jako prakticky jediné realizovatelné.

⁵⁸ Společnost Click4Survey s.r.o. provozuje na stránkách www.click4survey.cz komplexní podporu pro tvorbu, distribuci a analýzu dotazníkových šetření. Vzhledem k povaze výzkumu a vyžadovaným funkcionalitám byla zvolena varianta účtu „Basic“, za jehož provoz si společnost po automaticky poskytované studentské slevě účtuje 359 Kč za 30 dní. Nebudeme-li uvažovat náklady vlastního času a běžné režijní výdaje na tisk, půjčovně literatury, připojení k internetu, hovorné ad., je tato částka jediný náklad celého výzkumu. Kapitulu o rozpočtu projektu tedy nepovažujeme za účelnou.

⁵⁹ Tato možnost je výhodnější než dříve obvyklé řešení této problematiky prostřednictvím zablokování IP adresy počítače, z níž již bylo jednou odpovídáno. Tato metoda mohla způsobit nesprávné zablokování v případě odpovídání například z počítačů na firemních sítích, z internetových kaváren, společné wi-fi v domácnosti a podobně. Pravděpodobnost, že by došlo k situaci, která jediná představuje riziko nesprávného zablokování, tj. dva „oprávnění“ respondenti žijící ve společné domácnosti, využívající společné internetové

S ohledem na skutečnost, že standardní doba studia trvá 4 semestry, byly do databáze zahrnuty kontakty z ročníků 2001 až 2014⁶⁰, tedy osloveni byli všichni potenciální absolventi. Celkem bylo osloveno 260 lidí. Do znění získaných kontaktů nebylo nijak zasahováno, pouze v jednotkách případů byla přidána adresa, která se jevila jako zamýšlená a v databázi byla s vysokou pravděpodobností uvedena s překlepem (původní verze byla rovněž ponechána). Částečně z tohoto důvodu, ale především s ohledem na více uvedených e-mailových adres u některých jmen, byla výzva k vyplnění dotazníku ve výsledku rozeslána na celkem 310 adres⁶¹. Z 34 z nich se vrátila zpráva jako nedoručitelná. Po té, co ani po odeslání první připomínky se tato situace např. díky uvolnění překročené kapacity schránky nezměnila, byly tyto kontakty prověřeny – zjištěno, že 16 z nich mělo uvedeno více kontaktů a minimálně na jeden z nich byla zpráva v pořádku doručena. Zbývajících 18 bylo kontaktováno telefonicky, u 8 z nich se podařilo získat jejich aktuální e-mailové adresy a pozvánky k výzkumu na ně byly odeslány dodatečně.

Samotný výzkum byl zahájen 2. května 2016 v 00:00 a ukončen po 14 dnech 16. května ve 13:00. Postupně byly odeslány 2 připomínky (9. května 9:00 a 13. května 17:00).

4.3. návratnost

Po ukončení sběru dat bylo k dispozici celkem 83 vyplněných dotazníků, na výzvu reagovalo dalších 26 lidí, kteří se pro další vyplňování diskvalifikovali na první filtrační otázce a 13, kteří dotazník opustili v různém stadiu rozpracovanosti. Po očištění od nerelevantních odpovědí zbylo celkem 80 dokončených dotazníků.

Dle obecné statistiky uvolněné pro potřeby výzkumu studijním oddělením FHS absolvovalo do května 2016 studium na katedře SKE celkem 160 studentů, 55 studium

připojení a pracující (a dotazník eventuálně vyplňující) na počítači pod jedním společným přihlášením, byla vyhodnocena jako velmi nízká.

⁶⁰ Výzkum byl připravován a realizován v průběhu měsíců ledna až května roku 2016, 25 kontaktů z nástupního ročníku 2014 bylo tedy zahrnuto pouze pro případ, že by došlo k nepřilíš pravděpodobné situaci, že některý z nich dokončil studium v kratší než standardní době 4 semestrů, či nastoupil ke studiu podruhé, bylo mu uznáno splnění části studijních povinností a absolvoval tedy dříve, než po čtyřech semestrech.

⁶¹ Domnívám se, že soukromá e-mailová adresa může být citlivým osobním údajem a její zveřejnění, k němuž by došlo vzhledem k tomu, že vysokoškolské kvalifikační práce jsou běžně dostupné, považuji za eticky velmi sporné. Z tohoto důvodu není vytvořená databáze kontaktů součástí této práce.

ukončilo jiným způsobem⁶². návratnost je tedy přesně 50 %, relativně přesně odpovídá i u diskvalifikovaných (47,3 %).

5. Výsledky výzkumu

Sebraná data byla vyhodnocována třemi různými softwary – některé základní analýzy byly provedeny přímo v účtu na Click4survey, nicméně vzhledem k nemožnosti překódování otevřených odpovědí, malé nabídce možností práce s daty a celkové neobratnosti analytických nástrojů většina zpracování proběhla v programu Excel 2013. Kontingenční tabulky pro následné analýzy druhého řádu pak na základě teoretického zadání vyexportoval vedoucí práce v programu SPSS.

Data vyexportovaná ve formátu .xls (rozšířená o kódovací klíč) jsou součástí práce jako samostatná Příloha 2 – Výsledky výzkumu.

Následující část prezentuje výsledky výzkumu. Představuje nejprve samotné absolventy, kteří se jej zúčastnili, a několik aspektů průběhu jejich studia na katedře, navazují tři hlavní oblasti výzkumu: jejich pracovní uplatnění (první práci po studiu i současnou situaci), jejich hodnocení absolvovaného studia a několik vybraných oblastí jejich mimoprofesionálních životů.

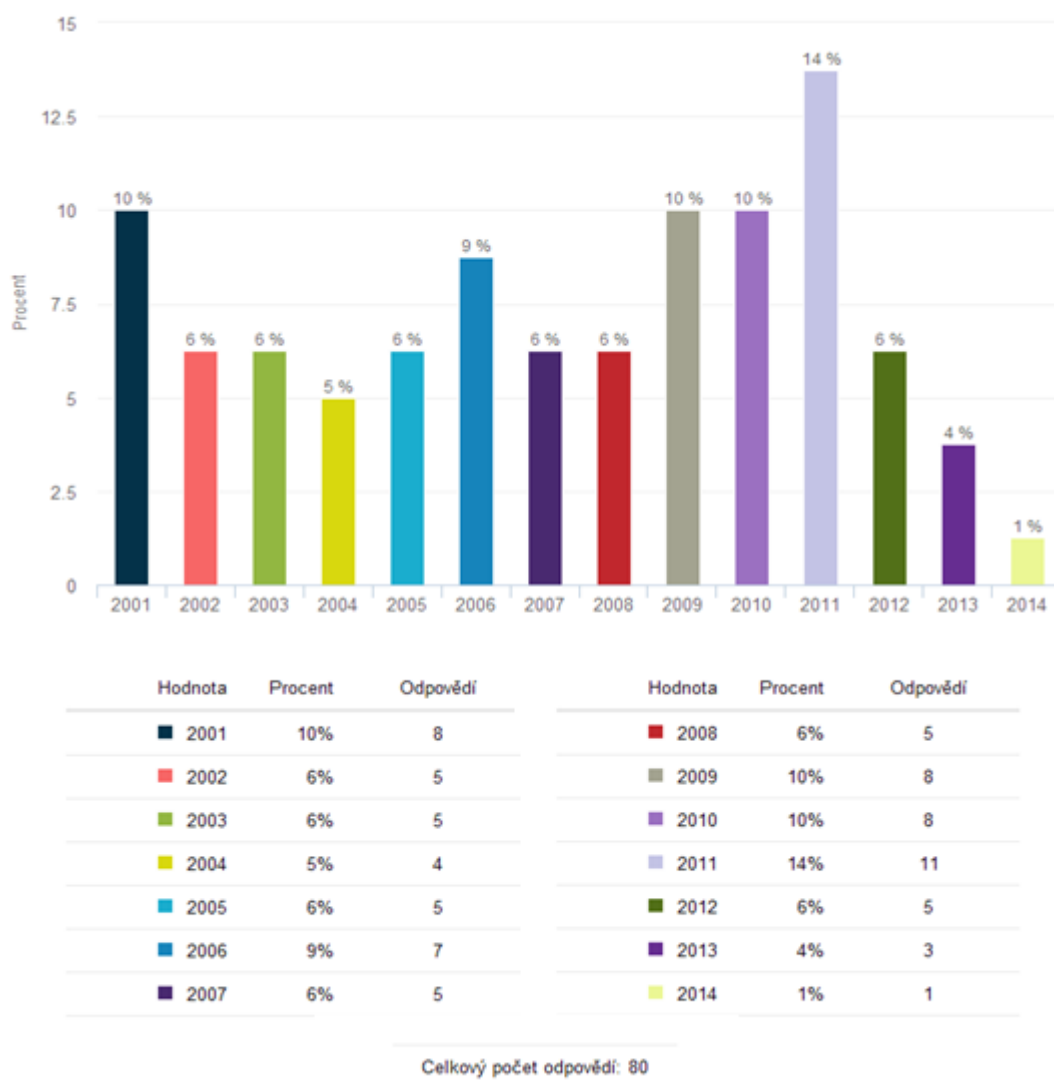
5.1. Respondenti – kdo odpovídá

V této části jsou představeni samotní respondenti, kteří se zúčastnili průzkumu, pro všechny další analýzy je podstatná především z hlediska možných přímých i nepřímých vlivů, které by charakteristika vzorku mohla mít na odpovědi zaznamenané u otázek věnovaných jednotlivým oblastem výzkumu, jejichž výsledky budou představeny dále.

⁶² Privátní e-mailová korespondence s Terezou Šustkovou, referentkou studijního oddělení FHS UK Praha. 10. – 16. 5. 2016.

5.1.1. Obecné charakteristiky

Graf č. 1: Rok nástupu ke studiu na SKE FHS UK

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 1 rozděluje respondenty podle toho, v jakém roce zahájili studium na katedře SKE. Počty pro jednotlivé ročníky jsou relativně vyrovnané, výkyv pozitivním směrem u ročníku 2011 lze nejspíš vysvětlit skutečností, že se jedná o nástupní ročník autorky této práce (a tedy zadavatelky výzkumu). Naopak nižší počet účastníků z ročníku 2013 je nejspíš dán tím, že jak bude doloženo dále, s největší pravděpodobností ještě většina studentů tohoto ročníku studium neukončila. S ohledem na úvahy provedené před výzkumem se neukázalo jako zásadní překvapení účast jednoho respondenta z nástupního ročníku 2014. Průměrné zastoupení pro ročník je 5,7 respondenta, medián 5,0 respondenta.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 80 respondentů, z toho bylo 61 žen (76 %) a 19 mužů (24 %), zastoupení pohlaví v jednotlivých ročnících je uvedeno v Příloze 3 Tabulce č. 5 - Rozdělení respondentů podle pohlaví a roku nástupu ke studiu.

Dva respondenti měli v době konání výzkumu ukončené vyšší než magisterské vzdělání (oba titul PhD.), přes tři čtvrtiny respondentů žijí s partnerem (36 % v manželství, 46 % nesezdaně⁶³). Průměrný aktuální věk odpovídajícího je 32,9 roku (nejmladšímu 25 let, nejstaršímu 43, medián 32,5), průměrný věk v době nástupu ke studiu byl 24,2 roku (medián 24,0) a v průběhu let se zásadním způsobem neměnil, jak ukazuje následující tabulka. Průměrný věk při absolvování byl 27,1 roku (medián 27,0).

Tabulka č. 1: Věk při nástupu ke studiu podle roku nástupu

HODNOTA	2001-2003	2004-2006	2007-2009	2010-2012	2013-2014
počet odp.	18	15	18	24	5
prům.	23,8	24,7	24,9	23,9	23,6
med.	23,0	24,0	24,0	24,0	23,0

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

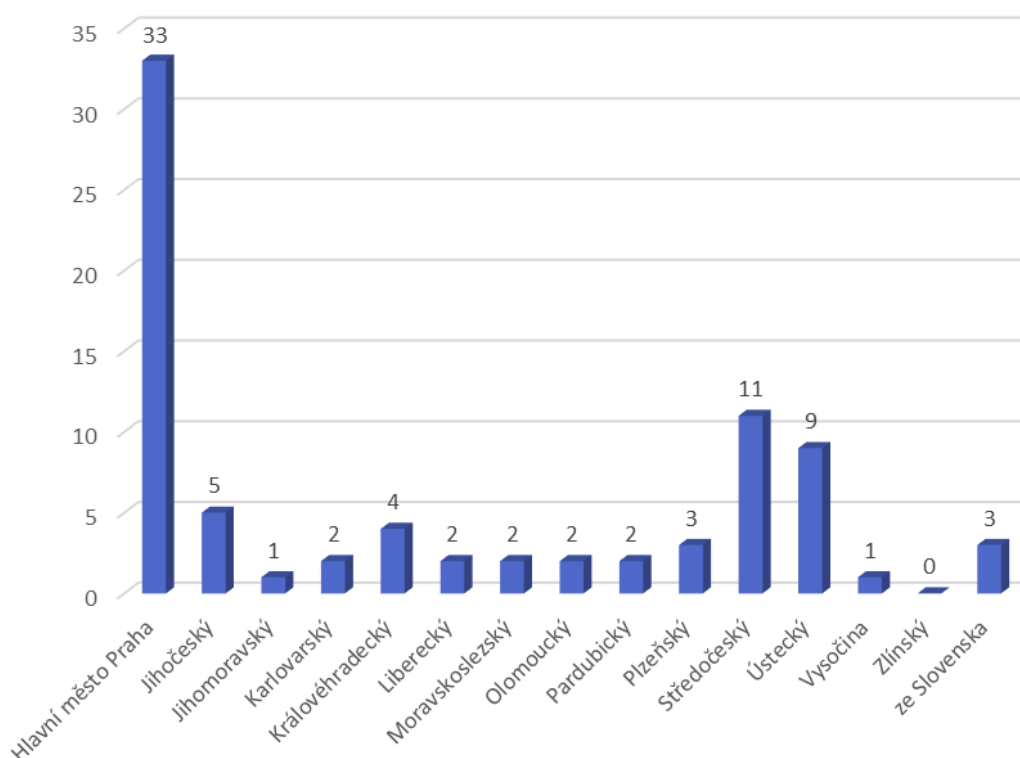
Tabulka č. 2: Věk při absolvování studia podle roku nástupu

HODNOTA	2001-2003	2004-2006	2007-2009	2010-2012	2013-2014
počet odp.	18	15	18	24	5
prům.	26,8	27,6	27,7	27,0	25,7
med.	26,5	27,5	26,8	27,0	25,5

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

⁶³ Výpočty pro tuto otázku vycházejí z celkového počtu odpovědí 44 respondentů, vinou chyby při programování se otázka v počátku sběru dat nezobrazovala. Přesné znění otázky: „Váš rodinný stav:“ (Následováno výčtem možností: „vdaná/ženatý“, „registrovaný/á partner/ka“, „svobodný/á – bez partnera/partnerky“, „svobodný/á – s partnerem/partnerkou“, „rozvedený/á – bez partnera/partnerky“, „rozvedený/á – s partnerem/partnerkou“, „vdovec/vdova“.

Graf č. 3: Kraj

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
Hlavní město Praha	41	33
Jihočeský	6	5
Jihomoravský	1	1
Karlovarský	3	2
Královéhradecký	5	4
Liberecký	3	2
Moravskoslezský	3	2
Olomoucký	3	2
Pardubický	3	2
Plzeňský	4	3
Středočeský	14	11
Ústecký	11	9
Vysočina	1	1
Zlínský	0	0
ze Slovenska	4	3
CELKEM	100	80

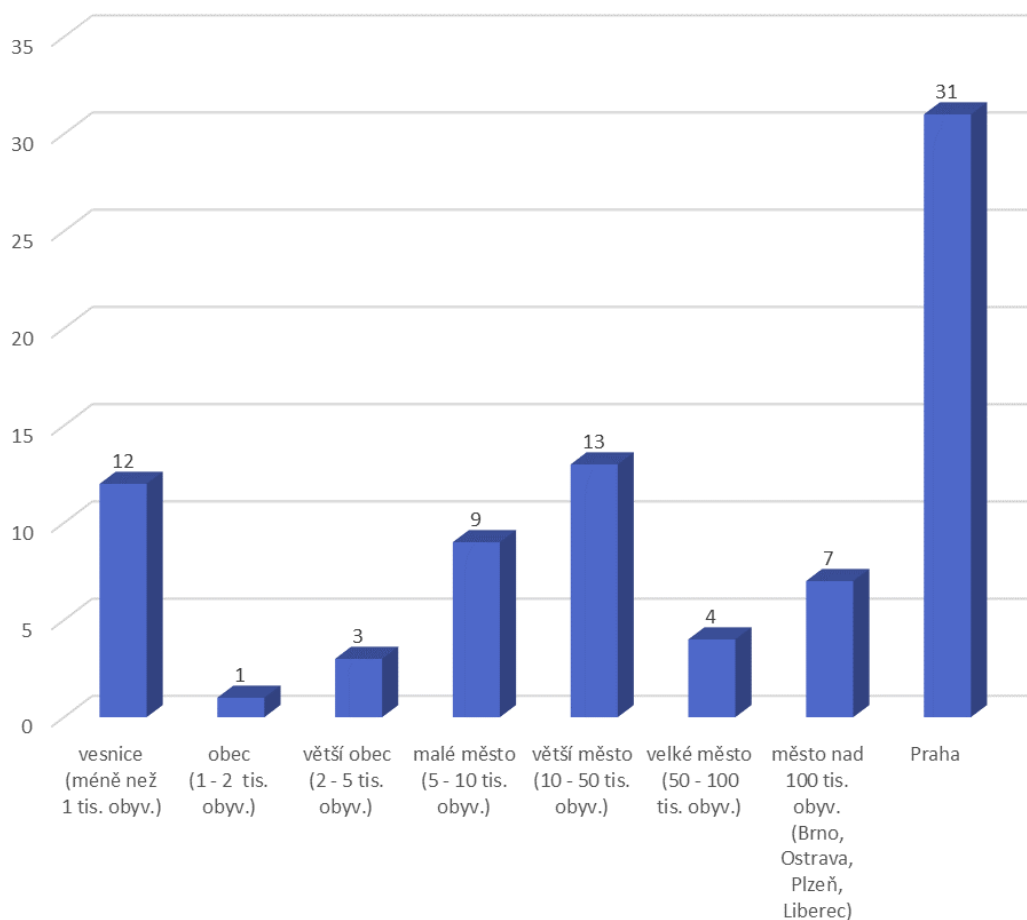
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 3 ukazuje rozložení respondentů podle kraje (resp. státu), z nichž pochází⁶⁴, a v následujícím Grafu č. 4 vidíme, jaká je velikost konkrétní obce, z níž pochází. Pokud jde

⁶⁴ Přesné znění otázky: „Z jakého kraje pocházíte?“ (Následováno výčtem uvedených odpovědí, navíc možnost „z jiného státu – prosím, uveďte z kterého:“, která zůstala nevyužita.)

o kraje, můžeme ze skutečnosti, že téměř polovina respondentů pochází z Prahy nebo Středočeského kraje, usuzovat, že při volbě oboru může mít jistou míru důležitosti i geografická blízkost školy, přestože ne rozhodující (sami absolventi tuto možnost v příslušné otázce nevolili). Převaha větších velikostí sídel je vzhledem k výsledkům rozložení do krajů původu vcelku pochopitelná.

Graf č. 4: Velikost obce

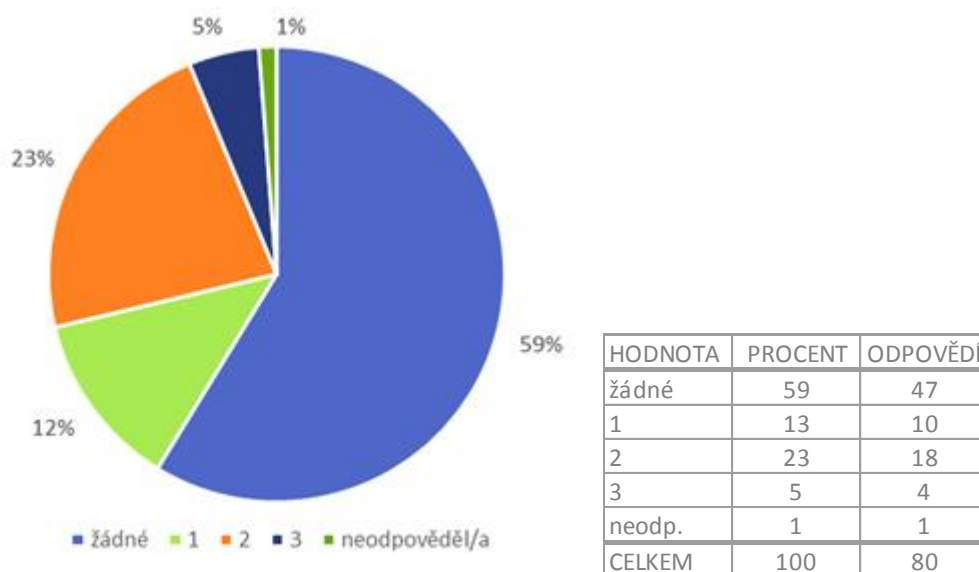
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
vesnice (méně než 1 tis. obyv.)	15	12
obec (1 - 2 tis. obyv.)	1	1
větší obec (2 - 5 tis. obyv.)	4	3
malé město (5 - 10 tis. obyv.)	11	9
větší město (10 - 50 tis. obyv.)	16	13
velké město (50 - 100 tis. obyv.)	5	4
město nad 100 tis. obyv. (Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec)	9	7
Praha	39	31
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

5.1.2. Absolventi a děti

79 absolventů, kteří na tuto otázku odpověděli, má dohromady 58 dětí, to je průměrně 0,73 dítěte na absolventa. U těch, kteří nějaké děti mají, je průměr 1,81 dítěte na absolventa. Rozložení počtu dětí a současného věku absolventů-rodíčů následuje v Tabulce č. 3.

Graf č. 5: Počet dětí

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tabulka č. 3: Věk absolventů-rodíčů podle počtu dětí

HODNOTA	POČET DĚTÍ				
	0	1	2	3	0 - 3
počet odp.	47	10	18	4	79
věk - průměr	31,1	34,0	35,9	38,3	35,6
věk - medián	31,0	34,0	36,0	37,5	36,0

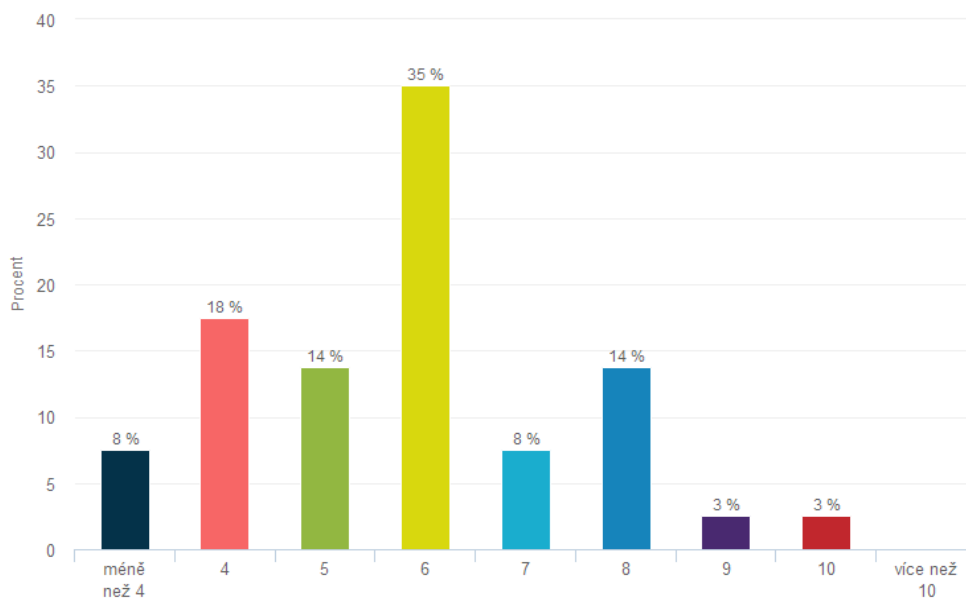
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pouze jeden respondent udal, že má dítě a je mu méně než 30 let. Při vědomí malého počtu respondentů se můžeme z průměrného věku rodičů dle počtu dětí pokusit odhadnout obvyklý rozestup mezi dětmi – mezi prvním a druhým je to 1,9 roku, při zohlednění věku rodičů 3 dětí stoupá na 2,13 roku (ovšem tento odhad je již jen velmi hrubý, vzhledem k tomu, že respondenti se 3 dětmi jsou pouze 4).

5.2. Údaje o absolvovaném studiu

Následující část prezentuje výsledky části dotazníku, v níž respondenti odpovídali na otázky týkající se průběhu jejich studia na katedře SKE.

Graf č. 6: Délka studia

Hodnota	Procent	Odpovědí
■ méně než 4	8%	6
■ 4	18%	14
■ 5	14%	11
■ 6	35%	28
■ 7	8%	6
■ 8	14%	11
■ 9	3%	2
■ 10	3%	2
■ více než 10	0%	0

Celkový počet odpovědí: 80

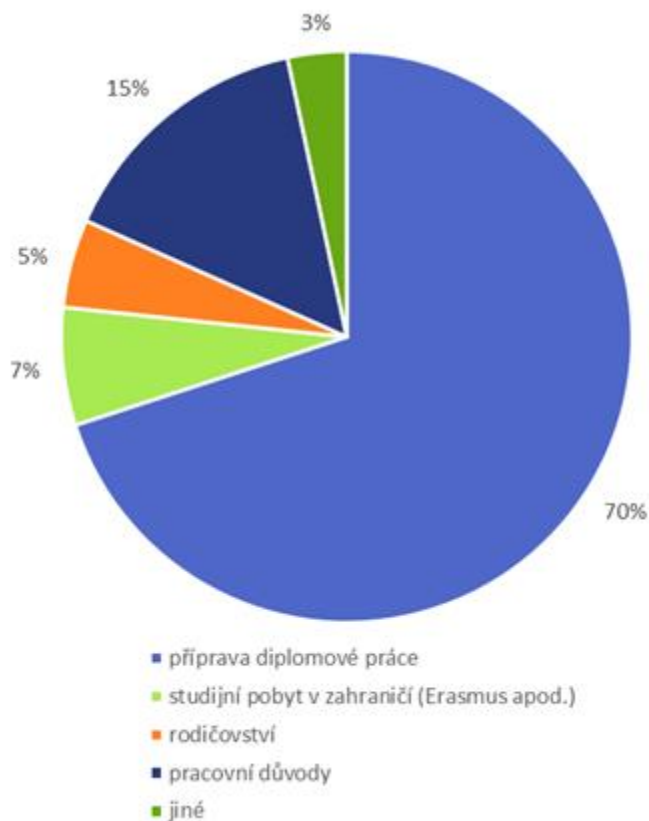
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Délka studia v semestrech⁶⁵ ukazuje první ze zajímavých zjištění této práce. Přestože se jedná o dvouletý obor, pouze 26 % studentů jej ukončí ve standardní délce 4 semestrů

⁶⁵ Přesné znění otázky: „Délka Vašeho studia na katedře SKE v semestrech (včetně případného přerušení):“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

(nebo méně), celkem 74 % prodlužuje, nejčastěji o jeden celý rok (35 %). Průměrná délka studia je 5,8 semestru, medián je 6,0 semestrů.

Graf č. 7: Důvod prodloužení studia

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
příprava diplomové práce	70	42
studijní pobyt v zahraničí (Erasmus apod.)	7	4
rodíčovství	5	3
pracovní důvody	15	9
jiné	3	2
CELKEM	100	60

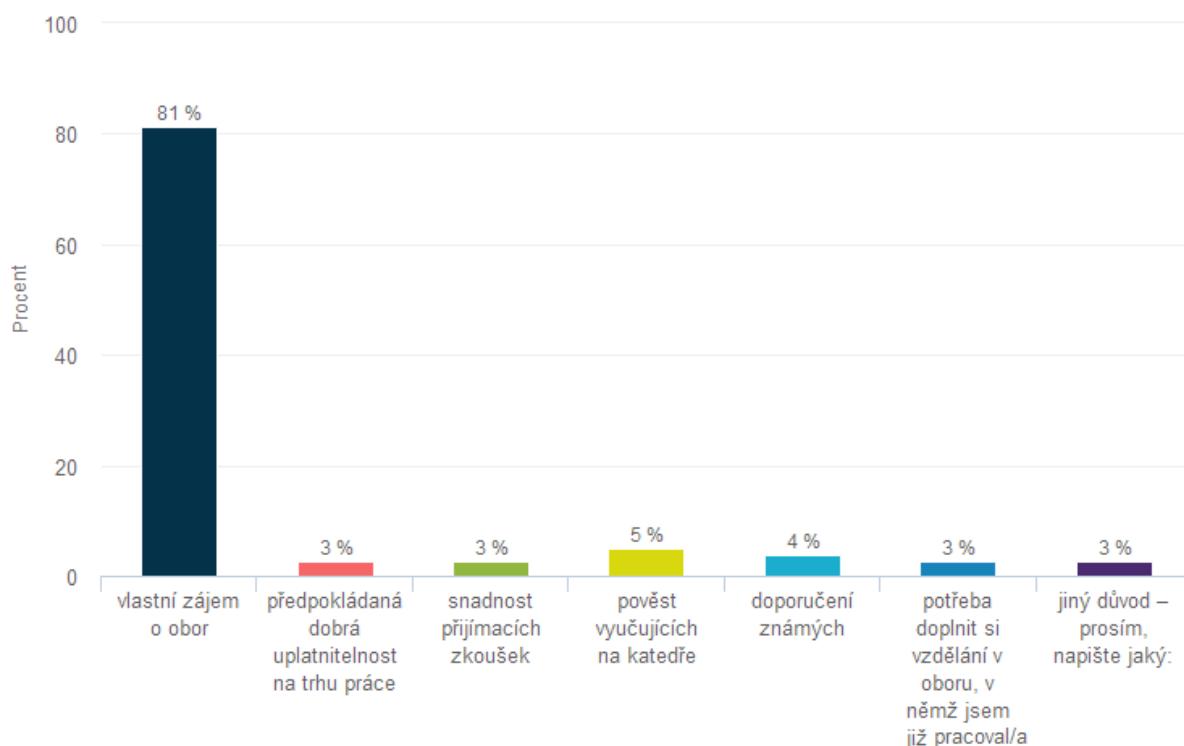
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 7 rozšiřuje zjištění prezentované v předchozím, představuje rozdělení důvodů⁶⁶, které způsobily, že absolvent neukončil studium ve standardní době. Na otázku odpovídali pouze ti, kteří v předchozí otázce zatrhli některou z možností odpovídající překročení této doby. Jednoznačně nejčastějším důvodem byla příprava diplomové práce (70 %), s odstupem navazují pracovní důvody (15 %).

⁶⁶ Přesné znění otázky: „Jaký byl hlavní důvod pro prodloužení Vašeho studia?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Otázka byla polootevřená, celkem 5 respondentů využilo možnosti uvést jiné důvody, z toho 3 odpovědi ale naplňovaly význam některé z nabízených možností. Po překódování v textových odpovědích zůstává: „souběžné studium na další VŠ⁶⁷“ a „zdravotní problémy garanta oboru, špatný plán SZZ“.

Graf č. 8: Důvod k volbě oboru

Hodnota	Procent	Odpovědi
vlastní zájem o obor	81%	65
předpokládaná dobrá uplatnitelnost na trhu práce	3%	2
snadnost přijímacích zkoušek	3%	2
pověst vyučujících na katedře	5%	4
doporučení známých	4%	3
potřeba doplnit si vzdělání v oboru, v němž jsem již pracoval/a	3%	2
jiný důvod – prosím, napište jaký:	3%	2

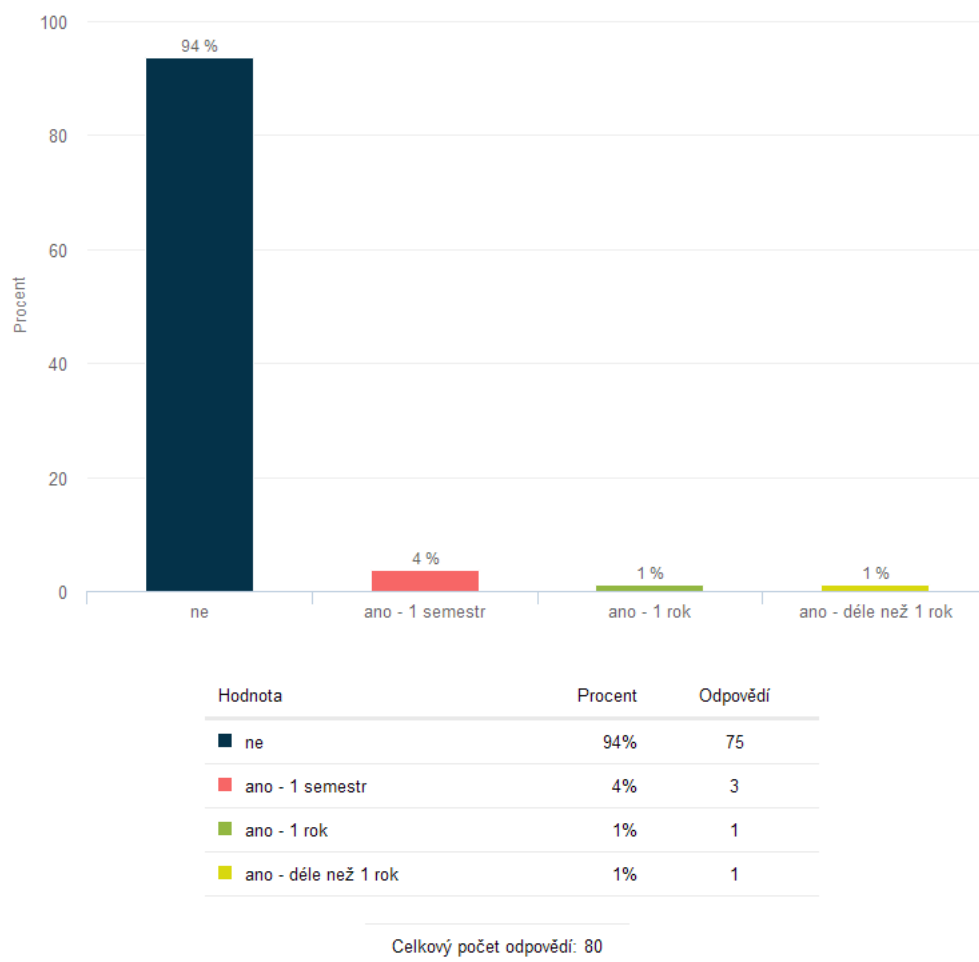
Celkový počet odpovědí: 80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

⁶⁷ Ve znění všech otevřených odpovědí byla doplněna interpunkce.

I odpovědi na otázku týkající důvodů⁶⁸, které vedly absolventa k volbě oboru, poskytují vcelku jednoznačnou odpověď – z Grafu č. 8 vidíme, že 81 % z nich bylo motivováno vlastním zájmem o obor. Opět se jednalo o polootevřenou otázku, v textu pro otevřenou odpověď byly jako motivace uvedeny „mírná návaznost na Bc. studium“ a „titul“.

Graf č. 9: Studijní pobyt v zahraničí

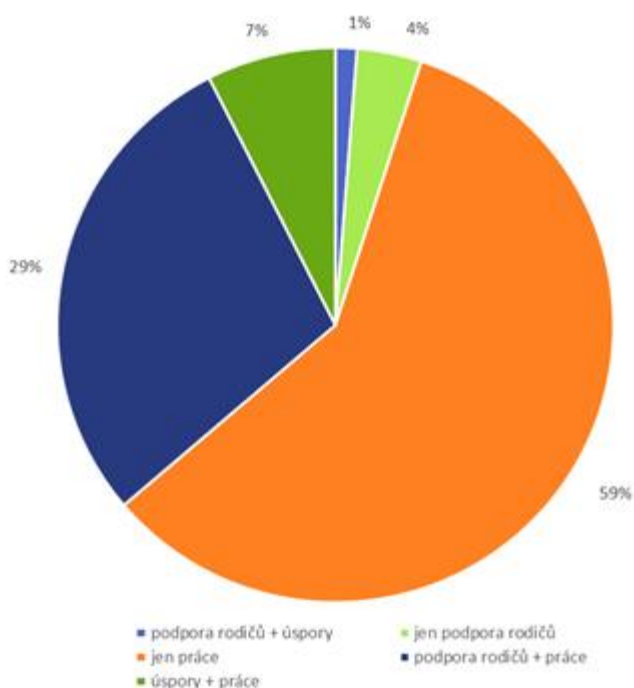
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Výsledky prezentované v Grafu č. 9 vyznívají též vcelku jednoznačně – 94 % respondentů udalo, že neabsolvovali zahraniční studijní pobyt⁶⁹, pouze 5 odpovědělo kladně.

⁶⁸ Přesné znění otázky: „Jaký byl Váš hlavní důvod k volbě oboru?“ (Následováno výčtem možností, kromě uvedených ještě rodinná tradice, blízkost školy, prestiž oboru, pověst školy/fakulty/katedry).

⁶⁹ Přesné znění otázky: „Absolvoval/a jste v průběhu studia studijní pobyt v zahraničí (Erasmus apod.)?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Graf č. 10: Práce při studiu

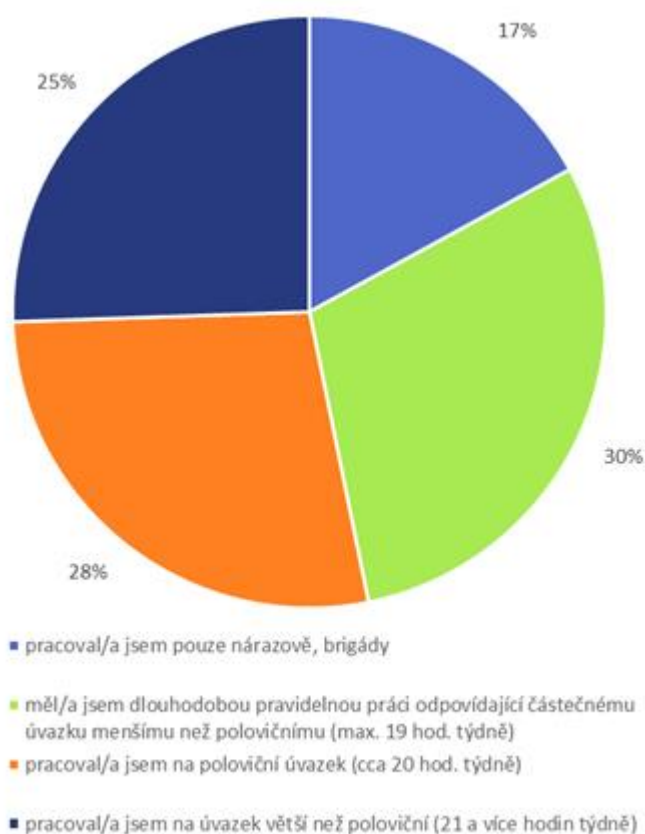
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
podpora rodičů + úspory	1	1
jen podpora rodičů	4	3
jen práce	59	47
podpora rodičů + práce	29	23
úspory + práce	7	6
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Z celkového počtu 80 respondentů jich celkem 76 odpovědělo⁷⁰, že byli při studiu nějakým způsobem ekonomicky aktivní, to je 95 %. Téměř polovina pak udala, že práce byla jejich jediným zdrojem příjmů. Rozložení časové náročnosti práce u těch, kteří ji uvedli jako jediný zdroj příjmů, ukazuje následující Graf č. 11.

⁷⁰ Přesné znění otázky: „Pracoval/a jste při studiu? Vyberte prosím maximálně dvě možnosti, které Vaši situaci nejlépe vystihují.“ (Následováno výčtem možností: „podporovali mne rodiče“, „žil/a jsem z našetřených peněz“, „pracoval/a jsem pouze narázově, brigády“, „měl/a jsem dlouhodobou pravidelnou práci odpovídající částečnému úvazku menšímu než polovičnímu (max. 19 hod. týdně)“, „pracoval/a jsem na poloviční úvazek (cca 20 hod. týdně)“, „pracoval/a jsem na úvazek větší než poloviční (21 a více hodin týdně)“.)

Graf č. 11: Práce při studiu jako jediný příjem

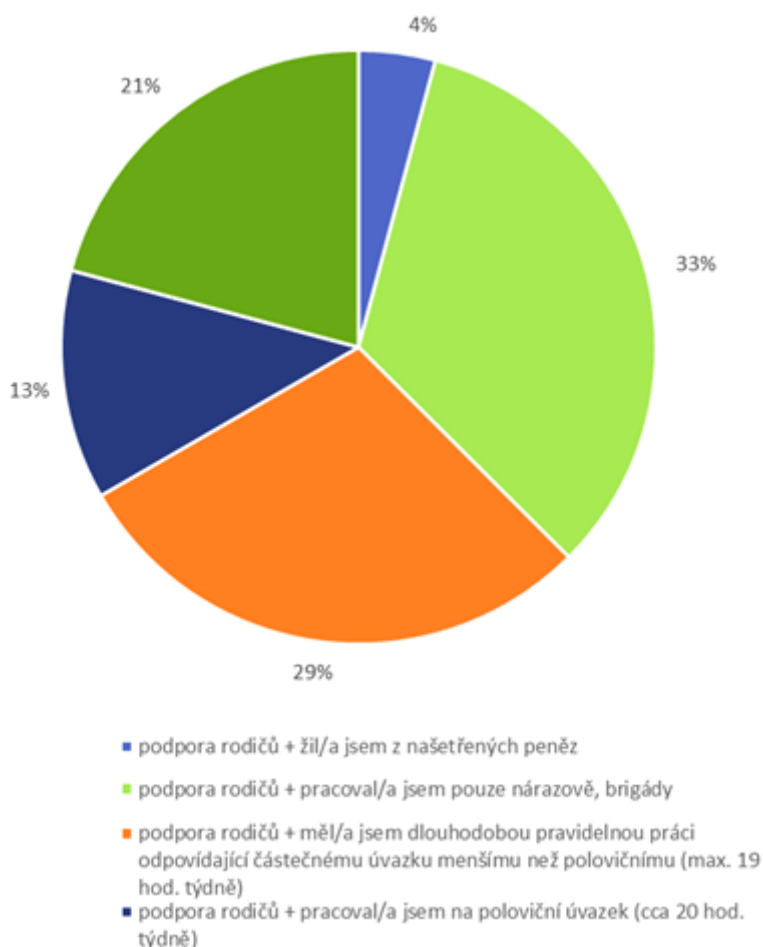

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
pracoval/a jsem pouze narázově, brigády	17	8
měl/a jsem dlouhodobou pravidelnou práci odpovídající částečnému úvazku menšímu než polovičnímu (max. 19 hod. týdně)	30	14
pracoval/a jsem na poloviční úvazek (cca 20 hod. týdně)	28	13
pracoval/a jsem na úvazek větší než poloviční (21 a více hodin týdně)	26	12
CELKEM	100	47

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pouze 3 absolventi uvedli, že byli při studiu plně podporováni rodiči, další kombinovali finanční podporu rodičů způsobem prezentovaným v následujícím grafu (č. 12). Nejčastěji podporu rodičů doplňovali narázovými přivýdělkami a brigádami nebo dlouhodobou prací odpovídající méně než polovičnímu úvazku.

Graf č. 12: Práce při studiu – kombinace podpory rodičů

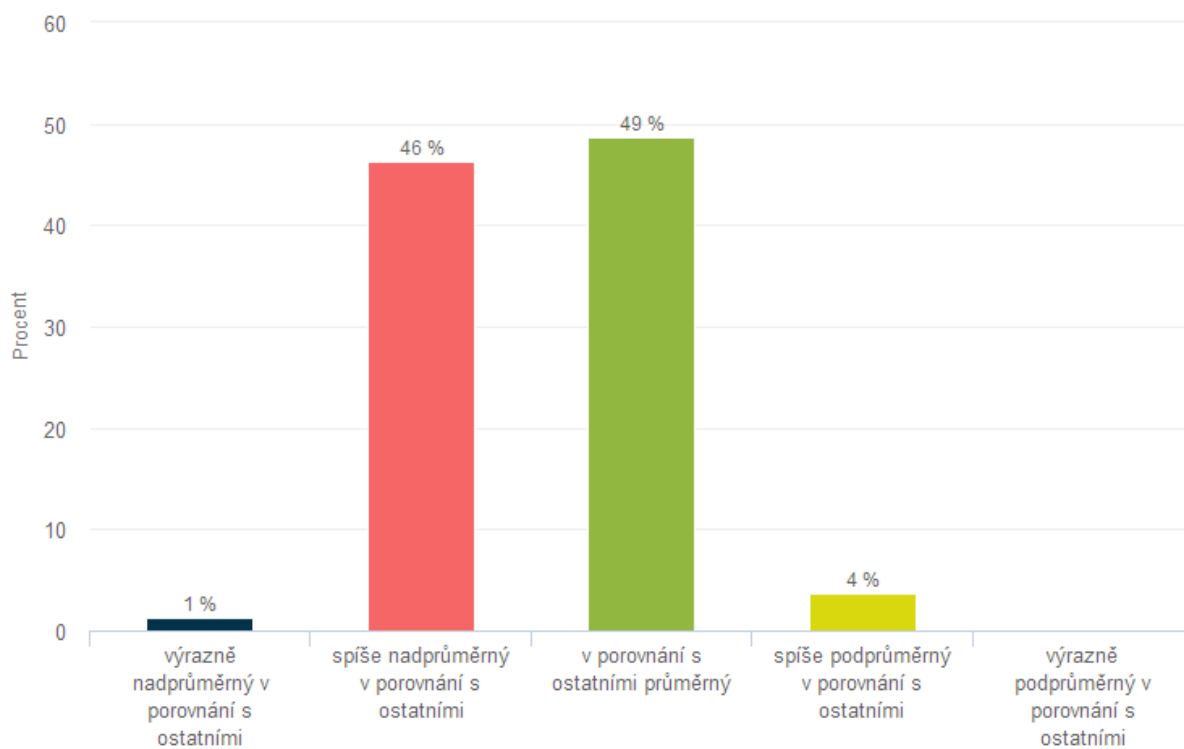
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
podpora rodičů + žil/a jsem z našetřených peněz	4	1
podpora rodičů + pracoval/a jsem pouze nárazově, brigády	33	8
podpora rodičů + měl/a jsem dlouhodobou pravidelnou práci odpovídající částečnému úvazku menšímu než polovičnímu (max. 19 hod. týdně)	29	7
podpora rodičů + pracoval/a jsem na poloviční úvazek (cca 20 hod. týdně)	13	3
podpora rodičů + pracoval/a jsem na úvazek větší než poloviční (21 a více hodin týdně)	21	5
CELKEM	100	24

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pokud nebudeme zohledňovat, s čím absolvent práci při studiu kombinoval, dostaneme zajímavé výsledky při srovnání časového rozsahu práce při studiu a jeho celkové délky. Ukazuje se, že práce do rozsahu odpovídajícího polovičnímu úvazku na délku studia nemá vliv, déle než 6 semestrů (což je nejčastější délka studia, jak jsme viděli v Grafu č. 6), studují pouze jednotlivci. Při práci v rozsahu větším než je poloviční úvazek už ale délka

studia pravděpodobně naroste – 10 respondentů z celkových 17, kteří při studiu měli takto náročnou práci, prodlužovalo o více než rok (tj. studium trvalo 7 a více semestrů). (Podrobněji viz Příloha 3 – Tabulka č. 9 – Vliv práce při studiu na jeho délku.)

Graf č. 13: Prospěch při studiu

Hodnota	Procent	Odpovědí
■ výrazně nadprůměrný v porovnání s ostatními	1%	1
■ spíše nadprůměrný v porovnání s ostatními	46%	37
■ v porovnání s ostatními průměrný	49%	39
■ spíše podprůměrný v porovnání s ostatními	4%	3
■ výrazně podprůměrný v porovnání s ostatními	0%	0

Celkový počet odpovědí: 80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

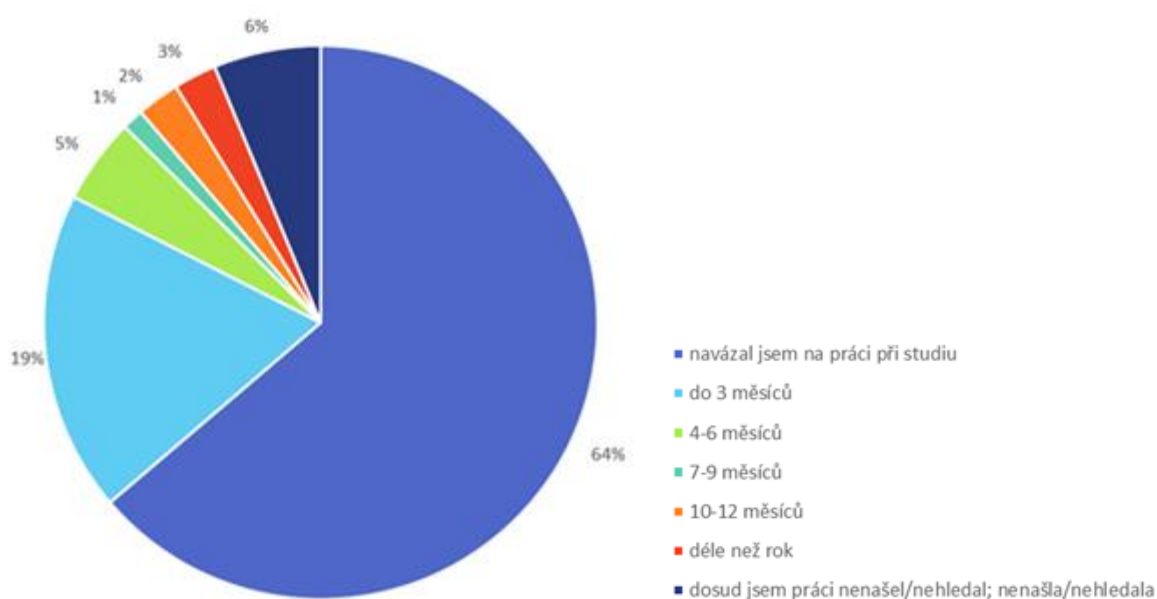
Pokud jde o subjektivní hodnocení vlastního prospěchu v období studia⁷¹, v Grafu č. 13 můžeme vidět, že absolventi se rozdělili v zásadě do dvou skupin. Na pozdější uplatnění v oboru však tato kategorie nemá vliv (viz Příloha 3 – Tabulka č. 8 – Shoda první práce s oborem v závislosti na prospěchu v průběhu studia)

5.3. Pracovní uplatnění absolventů

5.3.1. Přejchod ze studia do první práce

Jak vyplynulo z teoretické části, fáze přechodu ze studia do první práce je pro další pracovní osudy absolventa velmi důležitá, první práce je skutečným startovním blokem. Roli hraje délka období přechodu, tedy jak dlouho absolvent hledal první práci, a odvětví, ve kterém první práci našel, stejně jako výška platu.

Graf č. 14: Doba potřebná k získání první práce po studiu

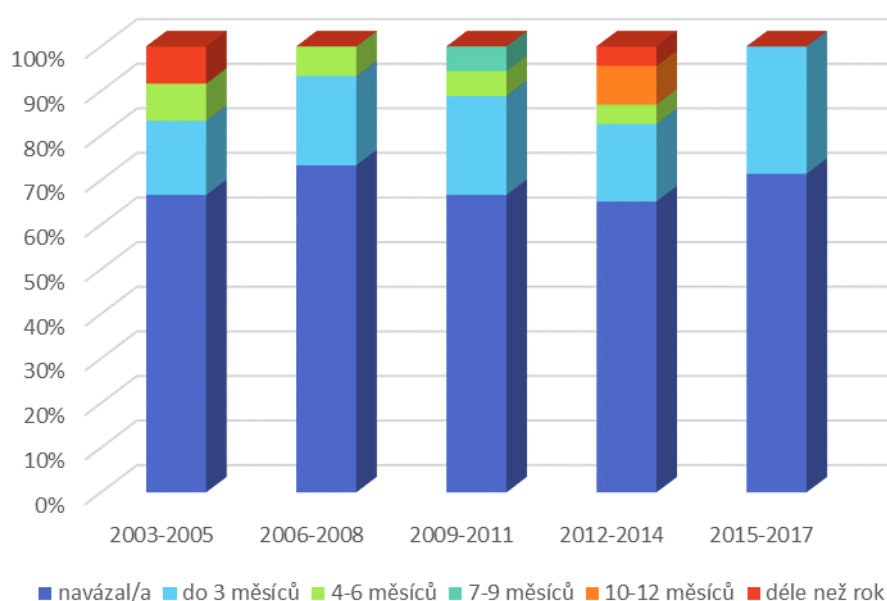
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
navázal jsem na práci při studiu	64	51
do 3 měsíců	19	15
4-6 měsíců	5	4
7-9 měsíců	1	1
10-12 měsíců	3	2
déle než rok	3	2
dosud jsem práci nenašel/nehledal; nenašla/nehledala	6	5
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

⁷¹ Přesně znění otázky: „Jak byste hodnotil/a svůj prospěch v průběhu studia?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Z Grafu č. 14 je patrné, že přechod studentů z období studia do první práce je ve velké většině případů poměrně rychlý. 67 % z nich našlo svou první práci do 3 měsíců, přičemž přes dvě třetiny respondentů uvedly, že přímo navázaly na práci při studiu, což vzhledem k výsledkům v části dotazující se na práci při studiu není zvláště překvapivé. Doba potřebná k nalezení první práce se v průběhu let nijak neměnila – ani v období možného dopadu ekonomické krize, tedy po roce 2008, nesledujeme její prodlužování:

Graf č. 15: Délka hledání první práce podle roku absolvování

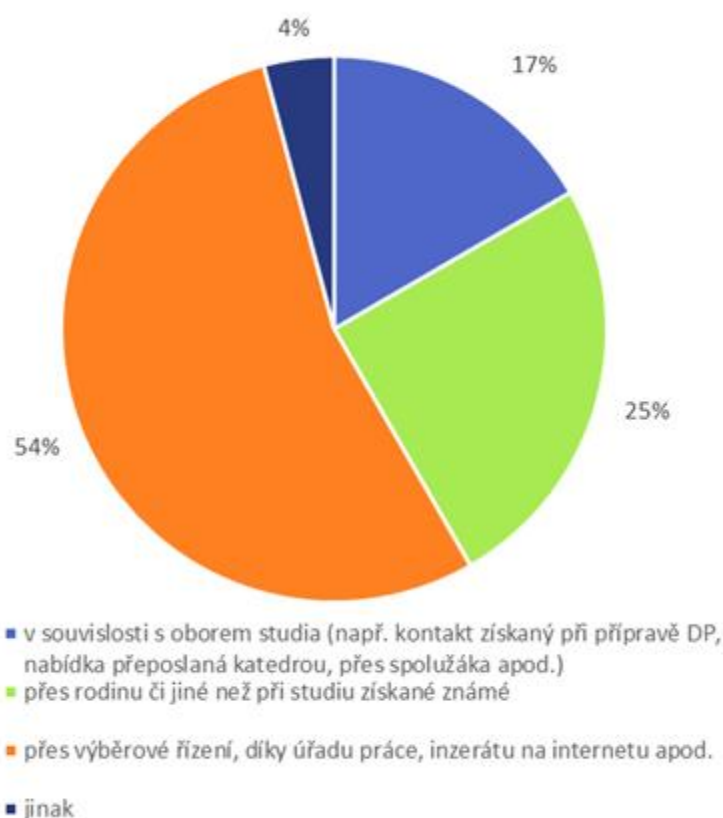
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

(Tabulka s podrobným rozdělením do jednotlivých absolventských ročníků je součástí Přílohy 3 jako Tabulka č. 2 - Délka hledání první práce podle roku absolvování).

V této otázce došlo zřejmě k nepochopení mezi zamýšleným významem odpovědi a jejich pochopením ze strany respondentů. Vzhledem k tomu, že variantu odpovědi „navázal jsem na práci při studiu“ vybralo celkem 51 respondentů a zároveň 49 respondentů uvedlo, že jejich první práce byla v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek, ale v otázce týkající se práce při studiu jen 17 respondentů uvedlo, že měli práci, která by časově odpovídala více než polovičnímu úvazku, je zřejmé, že respondenti v této fázi chápali odpověď „navázal jsem na práci při studiu“ jako vyjádření nulového časového odstupe mezi prací, kterou měli při studiu, a novou (první) prací, kterou získali po jeho ukončení, nikoli

jako přímé pokračování v práci při studiu. V rámci analýzy toto posunutí významu nepředstavuje zásadní problém – je jen třeba jej zohledňovat při interpretaci výsledků. Jediným problémem je snížená výpovědní hodnota následující otázky, která se týkala způsobu získání první práce po studiu a zobrazovala se pouze těm, kteří nevybrali první variantu odpovědi. (Záměrem tohoto filtru bylo odlišit jednoznačně souvislost s absolvováním studia, údaje o práci získané ještě před tímto krokem by nebyly v tomto ohledu relevantní.)

Graf č. 16: Způsob získání první práce po studiu

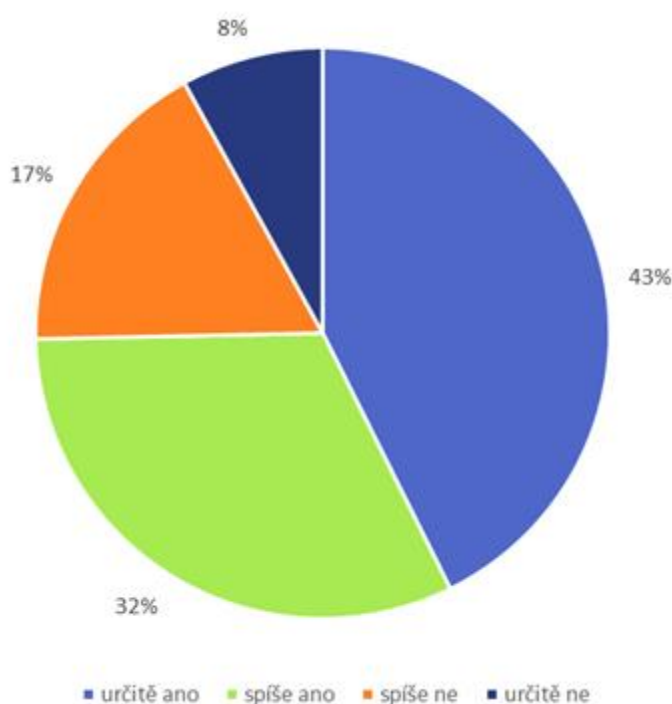
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
v souvislosti s oborem studia (např. kontakt získaný při přípravě DP, nabídka přeposlaná katedrou, přes spolužáka apod.)	17	4
přes rodinu či jiné než při studiu získané známé	25	6
přes výběrové řízení, díky úřadu práce, inzerátu na internetu apod.	54	13
jinak	4	1
CELKEM	100	24

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Z důvodů popsaných výše je četnost odpovědí na tuto otázku⁷² bohužel poměrně malá, i tak je zřejmá převaha způsobu nalezení práce standardní cestou. V textové otevřené odpovědi bylo uvedeno, že respondent získal práci „přes spolužáky předchozího studia“.

⁷² Přesné znění otázky: „Jak jste získal/a první práci po absolvování studia.“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Graf č. 17: Důraz na dodržení oboru při hledání první práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
určitě ano	43	32
spíše ano	32	24
spíše ne	17	13
určitě ne	8	6
CELKEM	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pro přesně tři čtvrtiny absolventů bylo důležité, aby jejich první práce po ukončení studia byla v oboru, který s vystudovaným souvisel, zbylé čtvrtině na tom záleželo méně či vůbec⁷³. Nakolik se tento záměr daří naplnit, uvidíme dále v části věnované shody oboru první práce s oborem studia.

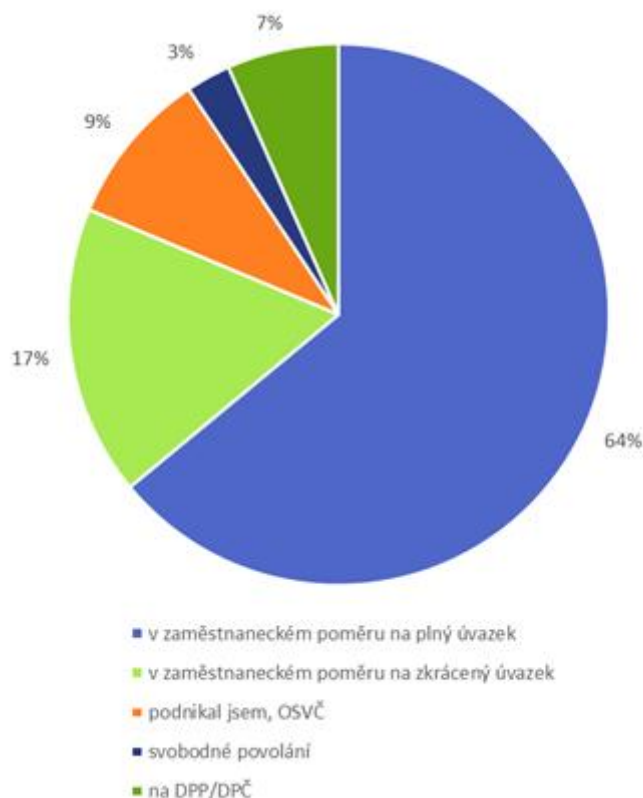
5.3.2. První práce po absolvování

Následující výsledky se budou týkat první práce, kterou absolventi získali po absolvování studia. 75 respondentů z celkových 80, kteří dotazník vyplnili, již po ukončení studia pracovali. Z pěti zbylých dva v současnosti (resp. době konání výzkumu,

⁷³ Přesné znění otázky: „Bylo pro vás při hledání první práce důležité, aby souvisela s oborem studia?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

tj. květnu 2016) dále studují, jeden je trvale v domácnosti a jeden práci zatím nehledal, což patrně souvisí s tím, že studium ukončil před velmi krátkou dobou.

Graf č. 18 : Forma první práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek	64	48
v zaměstnaneckém poměru na zkrácený úvazek	17	13
podnikal jsem, OSVČ	9	7
svobodné povolání	3	2
na DPP/DPČ	7	5
CELKEM	100	75

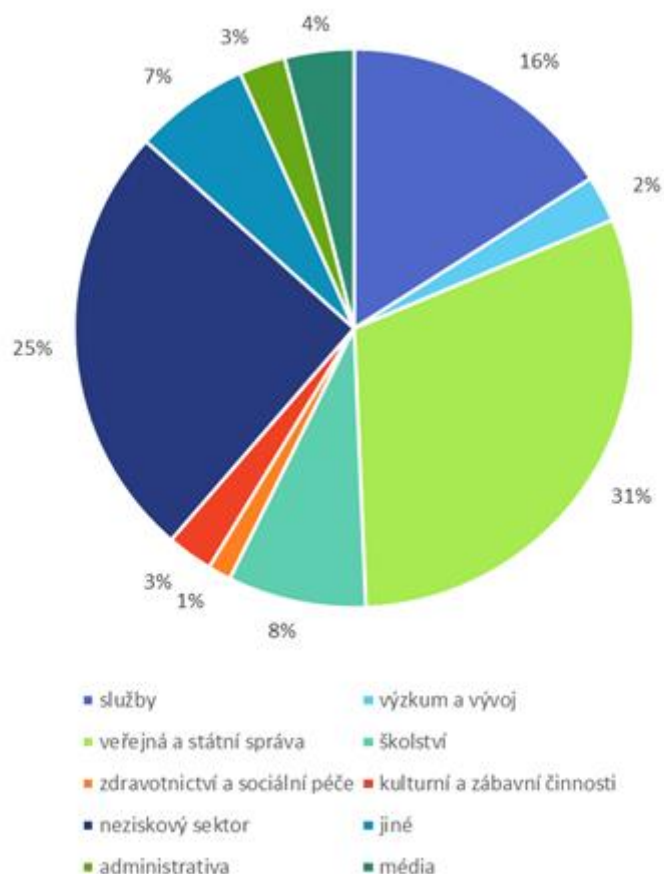
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tato otázka se týkala forem ekonomické aktivity po ukončení studia⁷⁴. V Grafu č. 18 vidíme, že celkem 81 % absolventů uvedlo, že po absolvování studia vstoupili do zaměstnaneckého poměru. Pokud se zaměříme na případné změny v průběhu času, zjistíme, že absolventi z prvních cca 5 ročníků měli o něco častěji práci na zkrácený úvazek (podrobněji viz Příloha 3 - Tabulka č. 4 – Forma první práce podle roku absolvování studia).

⁷⁴ Přesné znění otázky: „Vaše první práce byla:“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Ze 7 lidí, kteří uvedli, že podnikali nebo byli OSVČ celkem 6 uvedlo jako odvětví neziskový sektor, 1 byl ve službách, rovněž oba z kategorie „svobodné povolání“ uvedli jako odvětví neziskový sektor. Z DPP/DPČ působili 2 v neziskovém sektoru a po 1 ve službách, zdravotnictví či sociální péči a ve školství. Celkové rozvrstvení do odvětví prezentujeme v následujícím Grafu č. 19.

Graf č. 19: Odvětví první práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
služby	16	12
výzkum a vývoj	3	2
veřejná a státní správa	31	23
školství	8	6
zdravotnictví a sociální péče	1	1
kulturní a zábavní činnosti	3	2
neziskový sektor	25	19
jiné	7	5
administrativa	3	2
média	4	3
CELKEM	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tento graf (č. 19) tedy ukazuje rozložení prvních prací absolventů do jednotlivých odvětví⁷⁵. Rozptyl oborů je značný, většina respondentů se soustředila do veřejné a státní správy a neziskového sektoru (souhrnně 56 %). Zbývajících 5 odpovědí v možnosti „jiné“ zní: elektroprůmysl, soukromá poradenská společnost, personalistika a lidské zdroje, obchodní firma (a jednou bez textového rozvedení). V následující Tabulce č. 4 porovnáváme zastoupení respondentů v jednotlivých odvětvích jejich první práce podle toho, zda subjektivně tuto práci vnímají jako práci odpovídající oboru studia, které absolvovali (tento faktor bude ještě samostatně pojednán dále).

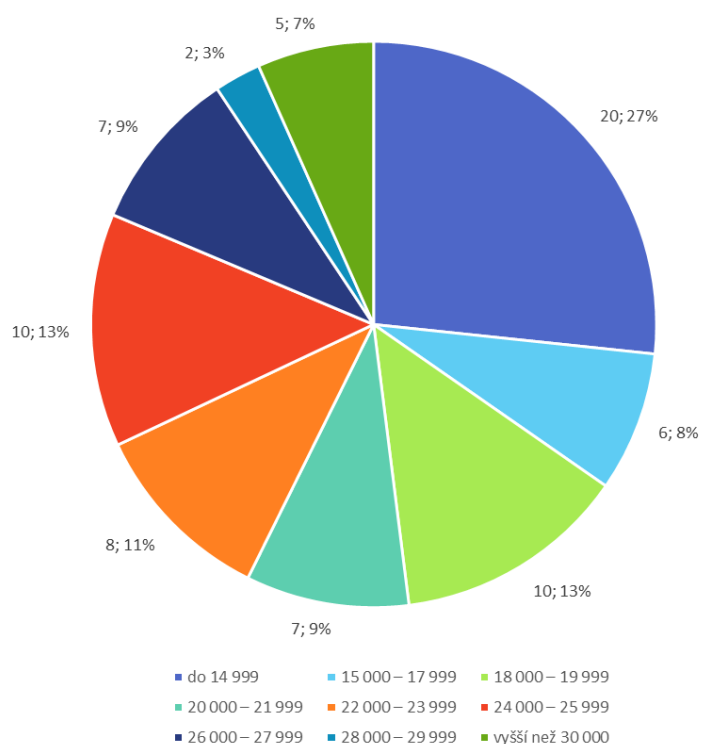
Tabulka č. 4: Rozdělení první práce do odvětví při zohlednění subjektivně vnímané míry dodržení shody oboru s oborem studia

HODNOTA	V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
služby	2	1	37	11
výzkum a vývoj	2	1	3	1
veřejná a státní správa	47	21	7	2
školství	7	3	10	3
zdravotnictví a sociální péče	0	0	3	1
kulturní a zájmové činnosti	0	0	7	2
neziskový sektor	38	17	7	2
jiné	0	0	17	5
administrativa	2	1	3	1
média	2	1	7	2
CELKEM	100	45	100	30

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

⁷⁵ Přesné znění otázky: „V jakém odvětví byla Vaše první práce?“ (Následováno výčtem uvedených možností přičemž „média“ a „administrativa“ vznikly po překódování vícekrát se vyskytujících odpovědí v otevřené textové odpovědi u jiné.)

Graf č. 20: Příjmy v první práci

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
do 14 999	27	20
15 000 – 17 999	8	6
18 000 – 19 999	13	10
20 000 – 21 999	9	7
22 000 – 23 999	11	8
24 000 – 25 999	13	10
26 000 – 27 999	9	7
28 000 – 29 999	3	2
vyšší než 30 000	7	5
CELKEM	100	75

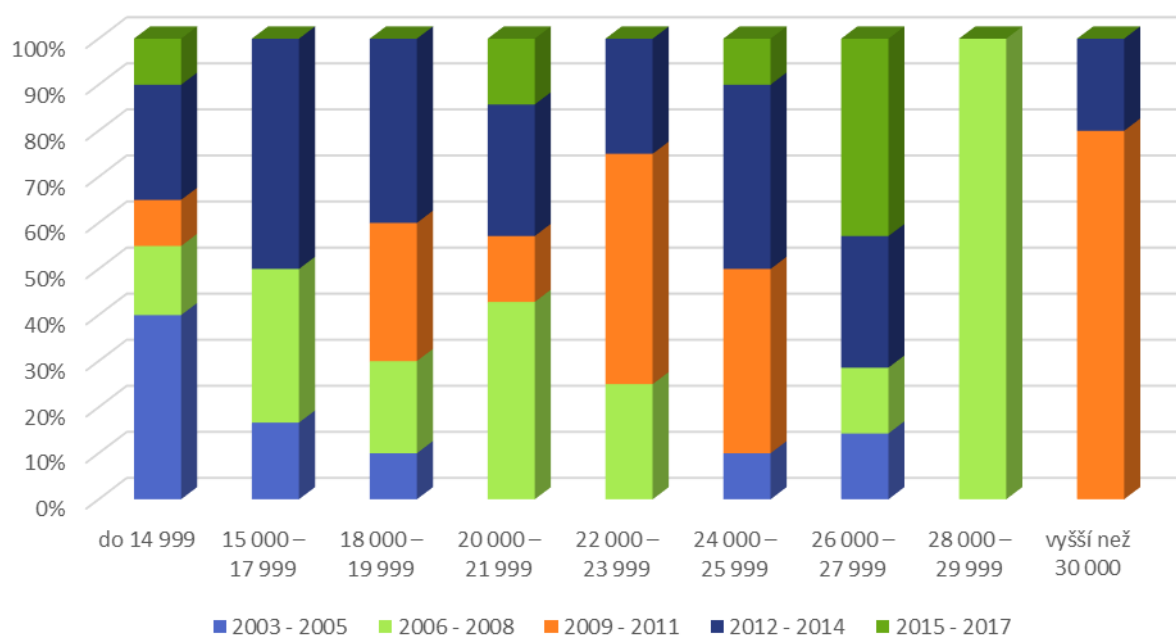
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Z Grafu č. 20 můžeme vyčíst rozložení příjmů absolventů v první práci⁷⁶. Abychom zvýšili pravděpodobnost, že respondenti na tuto potenciálně citlivou otázku odpovědí, zvolili jsme raději možnost vyjádření pomocí intervalů. Nástupní platy se pohybují spíše v prvních (nižších) dvou třetinách nabízeného spektra, téměř třetina respondentů udala, že jejich nástupní plat byl do 14 999 Kč.

⁷⁶ Přesné znění otázky: Jaká byla přibližná výše Vašeho měsíčního výdělku v první práci? (Doplněno o instrukce: „Udejte, prosím, částku odpovídající pojmu „hrubé mzdy“, tj. bez daňových a jiných odečtů. V případě zkráceného úvazku částku příslušně vynásobte, aby poměrově odpovídala práci na plný úvazek.“ Následováno výčtem uvedených možností.)

Slučujeme zde ovšem nástupní platy za poměrně dlouhé období. V následujícím Grafu č. 21 následuje rozdělení podle roku absolvování⁷⁷, který je vzhledem k deklarované rychlosti přechodu ze studia do práce s nejvyšší pravděpodobností i rokem, kdy absolvent tento plat začal pobírat.

Graf. č. 21: Rozdělení výše příjmu v první práci podle roku absolvování studia

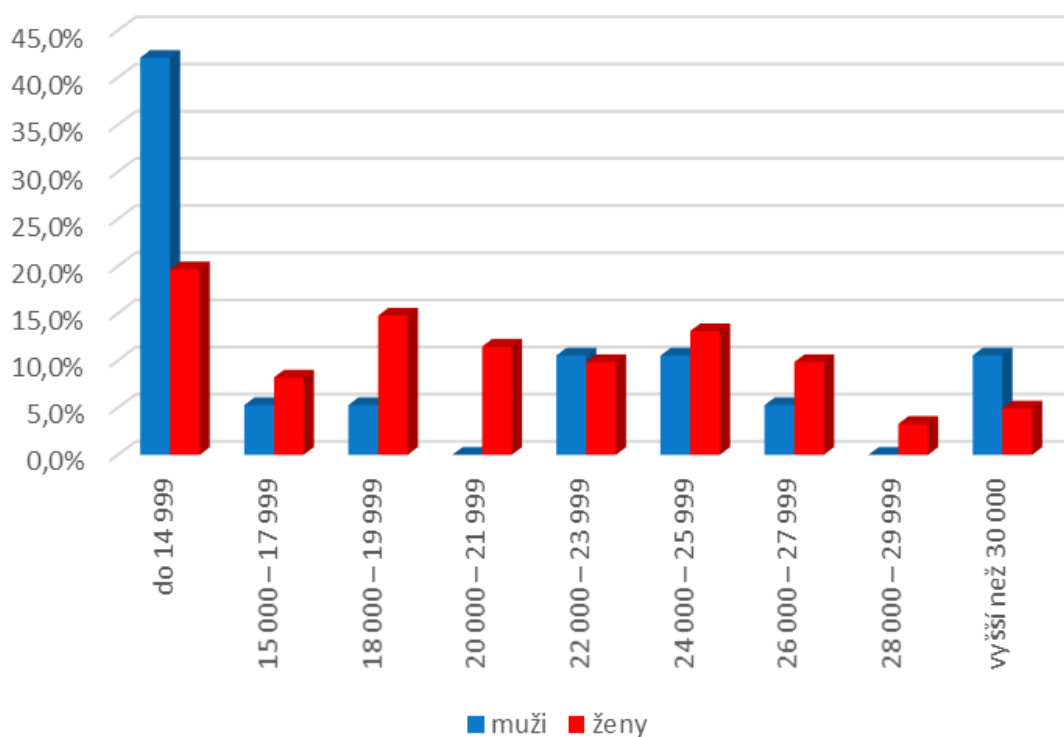
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

(Tabulka s podrobným rozdělením je součástí Přílohy 3 jako Tabulka č. 1 - Rozdělení výše příjmu v první práci podle roku absolvování studia.)

Následující Graf č. 22 ukazuje rozdělení do platových intervalů při zohlednění pohlaví respondenta – vysoké zastoupení mužů v kategorii příjmu do 14 999 Kč je dáno skutečností, že většina z nich spadá do starších absolventských ročníků.

⁷⁷ Rok absolvování počítáme jako rok nástupu ke studiu navýšený o délku studia v semestrech přepočítanou na roky. Vzhledem k tomu, že výzkumu se účastnil jeden respondent s rokem nástupu 2014 a udal délku studia 5 semestrů, výsledkem tohoto výpočtu je u něj rok absolvování 2017. Předpokládáme, že se jednalo o opakovaný nástup ke studiu, nemůžeme ovšem nijak určit, kdy nastoupil poprvé a tudíž ani upravit rok absolvování. Ve výsledcích analýz tedy rok 2017 ponecháváme – analýzy většinou uvažují roky absolvování 2015 – 2017 sloučeně a tedy nehrozí riziko, že by došlo ke zkreslení výsledku, protože nastoupil-li tento respondent ke studiu v roce 2014, dříve než na jaře 2015 jej stejně ukončit nemohl.

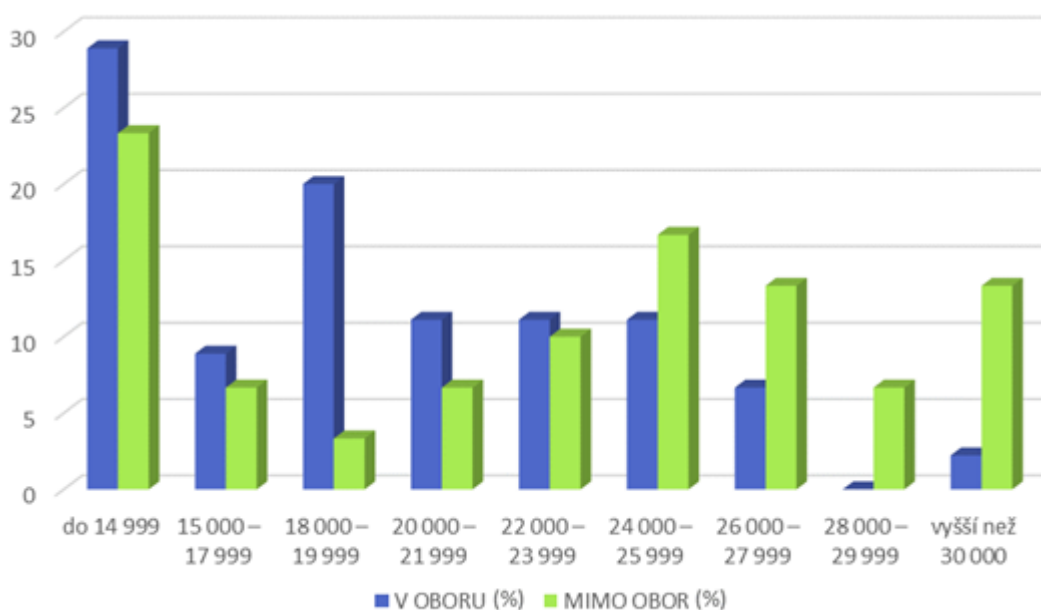
Graf č. 22: Rozdělení výše příjmu v první práci podle pohlaví respondenta

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

(Tabulka s podrobným rozdělením je součástí Přílohy 3 jako Tabulka č. 3 - Rozdělení výše příjmu v první práci podle pohlaví respondenta.)

Graf č. 23: Výše příjmu v první práci – rozdělení podle míry shody s oborem

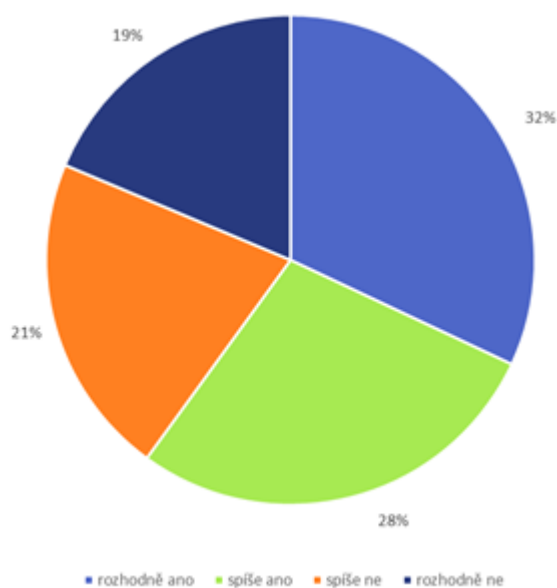

HODNOTA	V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
do 14 999	29	13	23	7
15 000 – 17 999	9	4	7	2
18 000 – 19 999	20	9	3	1
20 000 – 21 999	11	5	7	2
22 000 – 23 999	11	5	10	3
24 000 – 25 999	11	5	17	5
26 000 – 27 999	7	3	13	4
28 000 – 29 999	0	0	7	2
vyšší než 30 000	2	1	13	4
CELKEM	100	45	100	30

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Poslední z výsledků týkající se příjmů z práce dává do souvislosti výši příjmu s tím, zda absolvent svou práci hodnotí jako odpovídající oboru, či nikoli. Vcelku jasně se ukazuje, že pokud se jednalo o práci mimo obor, plat byl obvykle vyšší.

Graf č. 24: Souvislost oboru první práce s oborem studia

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně ano	32	24
spíše ano	27	21
spíše ne	22	16
rozhodně ne	19	14
CELKEM	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 24 ukazuje, kolik absolventů považuje svou první práci za práci, která odpovídala (či odpovídá, jak uvidíme dále) oboru, který vystudovali⁷⁸. Celkem 59 % respondentů, tedy necelé dvě třetiny, po škole získali práci v oboru.

Můžeme pozorovat poměrně dobrou souvislost mezi důvody k volbě oboru studia a mírou shody oboru první práce s oborem studia – z 65 respondentů, kteří si studium vybrali z důvodu zájmu o obor, jich celkem 57 % procent následně našlo práci, kterou hodnotí jako oboru studia rozhodně nebo do jisté odpovídající (viz. Příloha 3 Tabulka č. 6 – Shoda oboru první práce s oborem studia v souvislosti s důvody k volbě oboru studia). Tomu odpovídá i dobrá úspěšnost nalezení práce odpovídající oboru studia u těch, kteří o takovou práci vůbec mají zájem. Z celkových 56 respondentů, kteří uvedli, že pro ně dodržení oboru bylo při hledání první práce nějakou měrou důležité, nakonec 45 skutečně takovou práci našlo, 8 mělo práci, která oboru spíše neodpovídala, a 3 měli práci,

⁷⁸ Přesné znění otázky: „Hodnotíte svou první práci jako práci odpovídající oboru studia, jež jste absolvoval/a?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

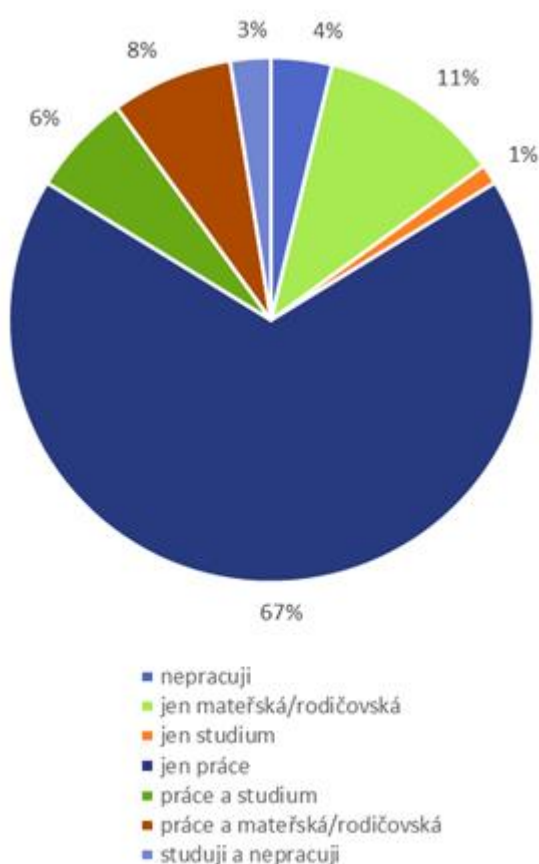
která neodpovídala vůbec. (Podrobněji viz Příloha 3 Tabulka č. 10 – Úspěšnost hledání práce v oboru - první práce.)

5.3.3. Současná situace absolventů, současná práce

Tato část se soustředí na současnou situaci, zejména současné pracovní uplatnění absolventů. Otázka na současnou situaci absolventů⁷⁹ měla úlohu především filtrační, nicméně její výsledky jsou rovněž zdrojem relevantních výstupů – umožňují nám získat přehled o celkové aktuální životní situaci respondentů a zakotvit tak výpovědní hodnotu grafů k jednotlivým oblastem, jež budou následovat.

⁷⁹ Přesné znění otázky: „V současné době:“ (Doplněno o instrukci: „Zaškrtněte, prosím, všechny relevantní odpovědi.“ a následováno výčtem možností: „studuji“, „pracuji“, „nepracuji“, „jsem na mateřské/rodičovské dovolené“, „nepracuji“.

Graf č. 25: Současná situace absolventů – rozdělení

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
nepracuji	4	3
jen mateřská/rodičovská	11	9
jen studium	1	1
jen práce	68	54
práce a studium	6	5
práce a mateřská/rodičovská	8	6
studuji a nepracuji	3	2
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

V současné době z 80 respondentů 65 pracuje, z toho 54 výhradně a 11 současně s prací studuje (5), nebo je na mateřské/rodičovské dovolené (6). Jeden respondent udal, že se zabývá výhradně studiem, další dva navíc zaškrtili, že u studia nepracují, což ale vypovídá o těžké situaci, protože v následném dotazu na důvod, proč nepracují, zaškrtili, že práci ani nehledají. 9 je výhradně na mateřské/rodičovské dovolené, 3 momentálně nepracují bez jiné paralelní činnosti – o důvodech je pojednáno samostatně v podkapitole 5.3.3.2. Nezaměstnaní.

5.3.3.1. Mateřská/rodičovská dovolená

Z celkem 15 respondentů, kteří jsou momentálně na mateřské/rodičovské dovolené je 14 žen a jeden muž. Jejich průměrný věk je 34,2 roku (medián 34), 4 z nich mají jedno dítě, 9 z nich má dvě děti, 2 mají tři děti.

5.3.3.2. Nezaměstnaní

Počet absolventů, kteří v době dotazování neměli práci, je poměrně nízký – z celkem 80 odpovědí tuto odpověď zadalo celkem 5 respondentů. 2 uvedli, že studují a práci nehledají, 1 že dostal výpověď/z práce odešel (tedy práci již minimálně jednou měl), 1 zaznamenal, že je trvale v domácnosti a 1 práci hledá a nenachází⁸⁰. Na doplňující otázku ohledně důležitosti vztahu s oborem studia při (budoucím) hledání práce⁸¹ odpověděli ve 4 případech pozitivně, pouze s různou mírou intenzity důrazu – v jednom případě to byla podmínka, ve třech případech je tento faktor považován za důležitý, nikoli však rozhodující. 1 respondent uvedl, že pro něj „oborovost“ spíše není důležitá (jednalo se právě o toho, který práci v současné době hledá a nenachází).

5.3.3.3. Současné studium

Absolventů, kteří uvedli, že v současné době dál studují, bylo celkem 8. 7 z nich pokračuje ve studiu oborem, který považují za podobný nebo doplňující ke studiu na SKE, z toho 5 je na vyšším (doktorském) stupni a 2 na stejném (magisterském). Jeden studuje v magisterském programu s jiným zaměřením.

5.3.3.4. Současná práce absolventů

Pro vyhodnocování dat týkajících se současné práce se ukázala jako rozhodující otázka původně namířená na stabilitu získané práce⁸², tedy kolikrát již absolventi práci změnili. Výsledky vidíme v následujícím Grafu č. 26.

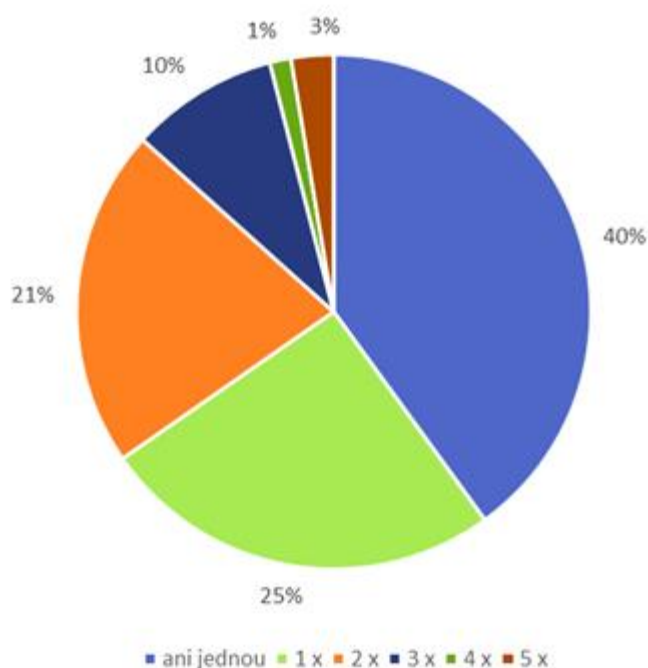
⁸⁰ Přesné znění otázky: „Z jakého důvodu momentálně nepracujete?“ (Možnosti: Práci nehledám.; Dal/a nebo dostal/a jsem výpověď, z práce jsem odešel/odešla.; Práci hledám, ale zatím jsem nenašel/nenašla.; Jsem v invalidním důchodu.; Jsem trvale v domácnosti.)

Kromě uvedených možností, ještě „Jsem v invalidním důchodu.“

⁸¹ Přesné znění otázky: „Je/bude Vaším cílem získat práci v oboru, na který jste se připravoval v rámci studia?“ (Kromě uvedených možností, ještě „Určitě ne, nezáleží na tom.“)

⁸² Přesné znění otázky: „Kolikrát jste změnil práci?“ (Následováno výčtem možností: 0 – 10.)

Graf č. 26: Změna práce – kolikrát

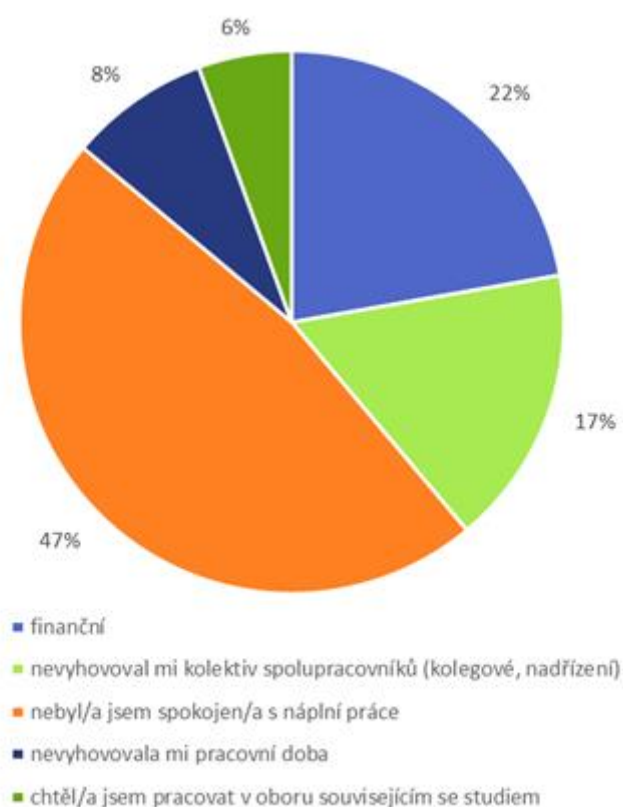
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
ani jednou	40	30
1 x	25	19
2 x	21	16
3 x	10	7
4 x	1	1
5 x	3	2
CELKEM	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Z tohoto grafu vidíme, kolikrát absolventi změnili do dnešní doby práci. Na otázku⁸³ odpovědělo celkem 75 respondentů, 30 z nich je dosud ve své první práci, 45 již alespoň jedenkrát změnilo. Skutečnost, že téměř polovina respondentů je stále ve své první práci, do jisté míry souvisí s nepříliš dlouhým časovým odstupem od ukončení studia u respondentů z absolventských ročníků poslední doby (viz Příloha 3 Tabulka č. 7 – Počty změn práce podle roku absolvování studia).

⁸³ Přesné znění otázky: „Kolikrát jste dosud změnil/a práci?“ Následováno výčtem možností 0-10.

Graf č. 27: Změna práce – důvod

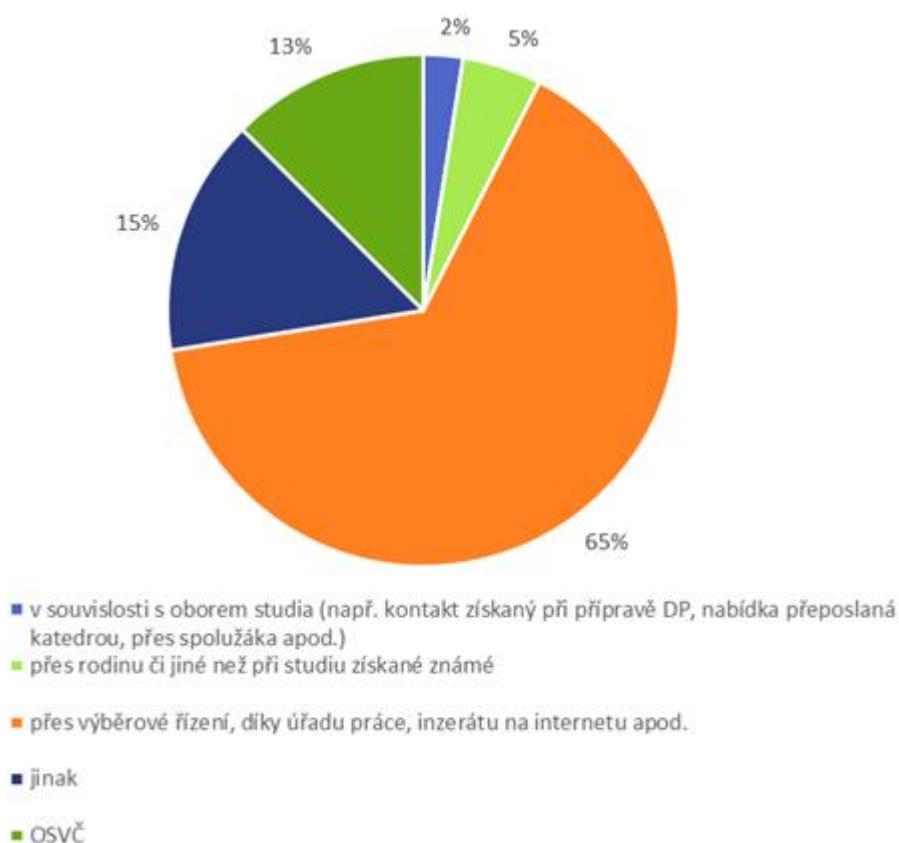
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
finanční	22	8
nevyhovoval mi kolektiv spolupracovníků (kolegové, nadřízení)	17	6
nebyl/a jsem spokojen/a s náplní práce	47	17
nevyhovovala mi pracovní doba	8	3
chtěl/a jsem pracovat v oboru souvisejícím se studiem	6	2
CELKEM	100	36

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Absolventi se vyjadřovali⁸⁴ k nejčastějšímu, případně hlavnímu důvodu, který je vedl ke změně práce. Z celkem 45 respondentů, kteří již minimálně jedenkrát práci změnili, se k důvodům vyjádřilo 36, nejčastějším motivem byla nespokojenost s náplní práce, následována finančními motivy a nespokojeností s pracovním kolektivem.

⁸⁴ Přesné znění otázky: „Jaký byl Váš hlavní/nejčastější důvod pro změnu práce?“. (Následováno výčtem uvedených možností.)

Graf č. 28: Způsob získání současné práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
v souvislosti s oborem studia (např. kontakt získaný při přípravě DP, nabídka přeposlaná katedrou, přes spolužáka apod.)	2	1
přes rodinu či jiné než při studiu získané známé	5	2
přes výběrové řízení, díky úřadu práce, inzerátu na internetu apod.	65	26
jinak	15	6
OSVČ	13	5
CELKEM	100	40

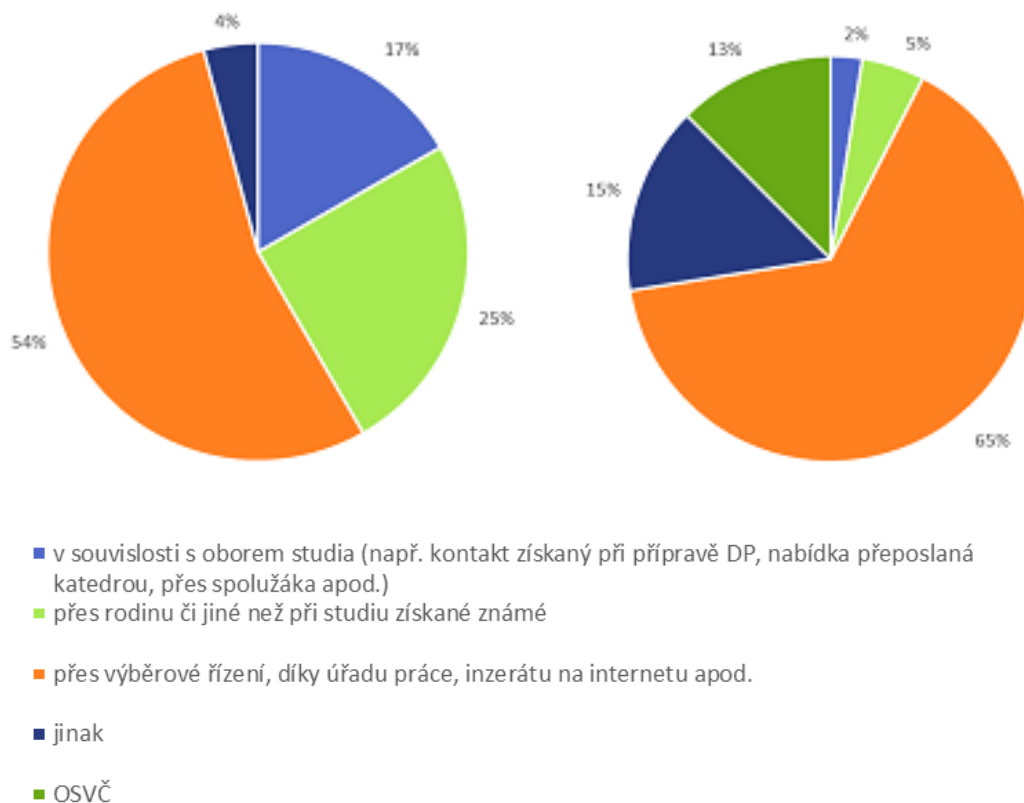
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

V Grafu č. 28 vidíme rozložení způsobů získání současné práce⁸⁵ u těch, kteří již alespoň jedenkrát práci změnili, tedy je odlišná od práce první. Nepřekvapivě stále vede způsob získání práce prostřednictvím obvyklých cest. Kategorie „OSVČ“ vznikla dodatečně z vícečetného výskytu této možnosti v otevřené odpovědi – respondenti uváděli, že si práci jako OSVČ hledají sami. Dále bylo v možnosti jinak uvedeno: „working holiday visa“, „sít

⁸⁵ Přesné znění otázky: „Jak jste získal/a svou současnou práci?“ Následováno výčtem uvedených možností.

kontaktů budovaných při práci“, „požádala jsem o práci přímo na místě“, „zvolením“, „headhunting“ a jedenkrát bez textového rozvedení.

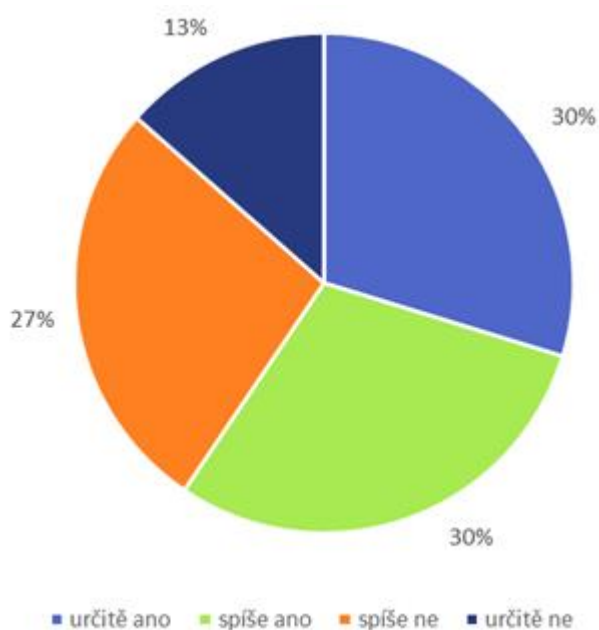
Graf č. 29: Srovnání způsobů získání první (1) a současné práce (2)

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Ve srovnání výšečových grafů ukazujících způsoby získání první a současné práce (při zanedbání rozdílů četností, daných skutečností, že 40 % respondentů je stále ve své první práci) můžeme z poměrů vyčíst nárůst role samostatného hledání přes inzeráty, naopak úbytek zprostředkování ze strany rodiny, s časovým odstupem i menší podíl souvislosti s oborem studia a zcela nově se objevila kategorie OSVČ, kteří si práci vybírají. Jak je ovšem patrné z uvedených absolutních četností, vzhledem k velikosti vzorku není příliš možné prezentovat tyto změny jako obecné trendy.

Graf č. 30: Důraz na dodržení oboru při hledání

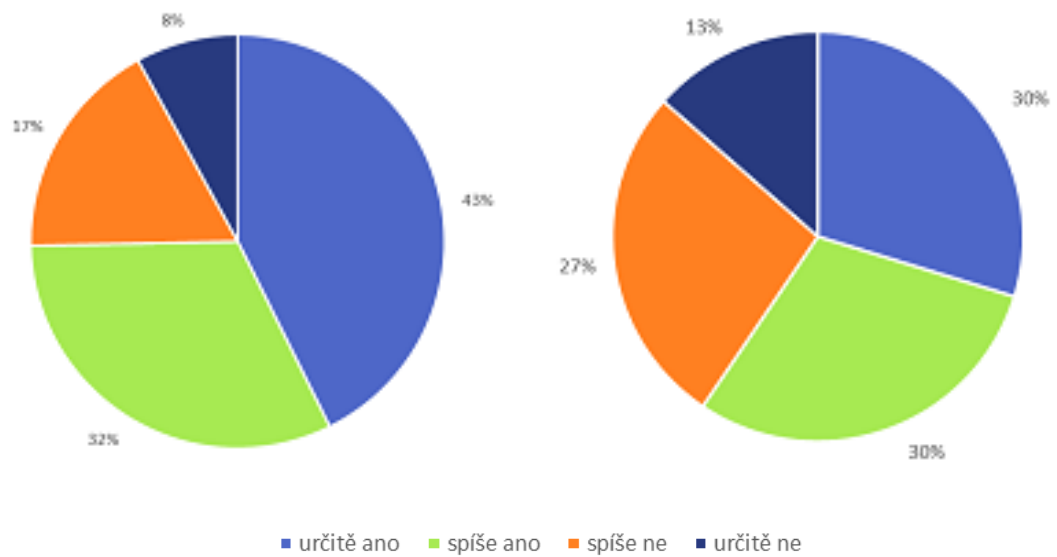
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tento graf sleduje, nakolik bylo pro absolventy v době hledání důležité, aby jejich současná práce (tedy druhá či další v pořadí, graf opět zohledňuje jen ty, kteří již nejméně jedenkrát práci změnili) byla v oboru, který souvisí s oborem absolvovaného studia⁸⁶.

Zajímavé je opět optické srovnání se stavem, který se týkal první práce v navazujícím Grafu č. 31.

⁸⁶ Přesné znění otázky: „Bylo pro Vás při hledání současné práce důležité, aby souvisela s oborem studia?“ Následováno výčtem uvedených možností.

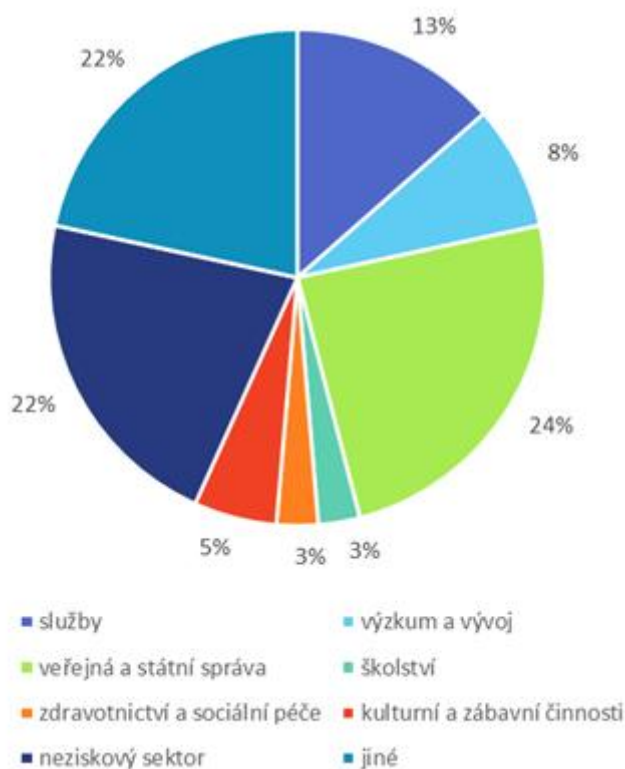
Graf č. 31: Srovnání důrazu na dodržení oboru při hledání první (1) a současné práce (2)

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Úbytek pozornosti vůči tomu, aby hledaná práce souvisela s absolvovaným oborem je zde zřejmý, z celkových 75 % respondentů, kteří deklarují, že ohled na obor pro ně při hledání první práce byl určitě či spíše důležitý, klesl jejich podíl na 60 % (opět – při zanedbání absolutních četností).

Graf č. 32: Odvětví současné práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
služby	13	5
výzkum a vývoj	8	3
veřejná a státní správa	24	9
školství	3	1
zdravotnictví a sociální péče	3	1
kulturní a zábavní činnosti	5	2
neziskový sektor	22	8
jiné	22	8
CELKEM	100	37

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

V Grafu č. 32 vidíme rozložení odvětví současné práce⁸⁷ u těch, kteří mají práci odlišnou od práce první. V kategorii jiné se vyskytly textové odpovědi: „vzdělávání pracovníků státní a veř. Správy“, „finance“, „working holiday visa“, „personalistika a lidské zdroje v rámci politické mediální organizace“, „potravinářství“, „produkce reklama/film“, „obchodní firma“, „pracuji jako OSVČ“, „výroba“. Vzhledem k vyššímu počtu kategorií a tudíž jejich malému početnímu zastoupení není srovnávací graf s odvětvími první práce

⁸⁷ Přesné znění otázky: „V jakém odvětví je Vaše současná práce?“ Následováno výčtem uvedených možností.

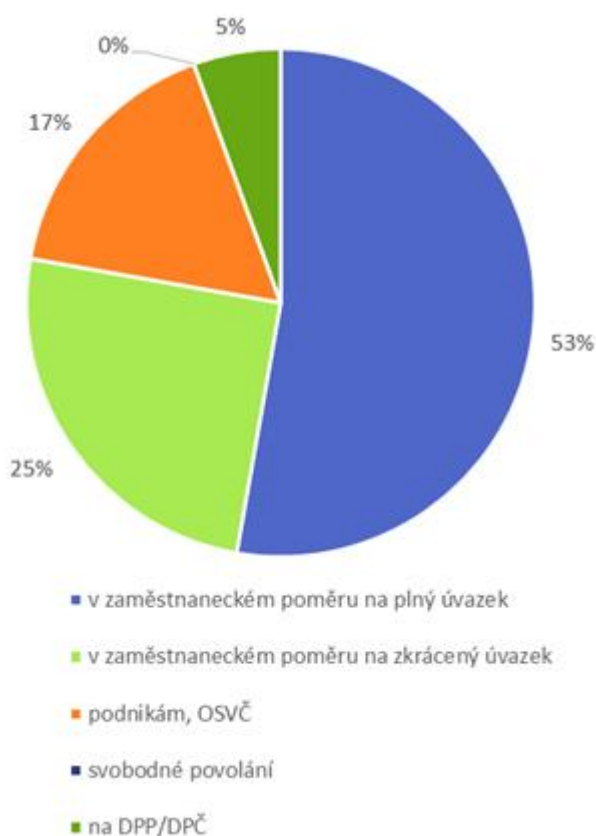
účelný. Z následující tabulky je ovšem zřejmé, že kdo pracuje v současné době v oboru, ať už se jedná o jeho první práci nebo několikátou v pořadí (způsob sloučení těchto dvou kategorií je podrobněji popsán u oddílu týkajícího se souvislosti oboru současné práce s oborem studia), s velkou pravděpodobností bude jeho oborem neziskový sektor nebo veřejná a státní správa.

Tabulka č. 5: Odvětví současné práce podle míry shody s oborem studia

HODNOTA	V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
služby	5	2	32	10
výzkum a vývoj	5	2	3	1
veřejná a státní správa	43	19	3	1
školství	7	3	6	2
zdravotnictví a sociální péče	0	0	3	1
kulturní a zábavní činnosti	0	0	10	3
neziskový sektor	36	16	10	3
jiné	5	2	26	8
administrativa	0	0	3	1
média	0	0	3	1
CELKEM	100	44	100	31

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 33: Formy současné práce

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek	53	19
v zaměstnaneckém poměru na zkrácený úvazek	25	9
podnikám, OSVČ	17	6
svobodné povolání	0	0
na DPP/DPČ	5	2
CELKEM	100	36

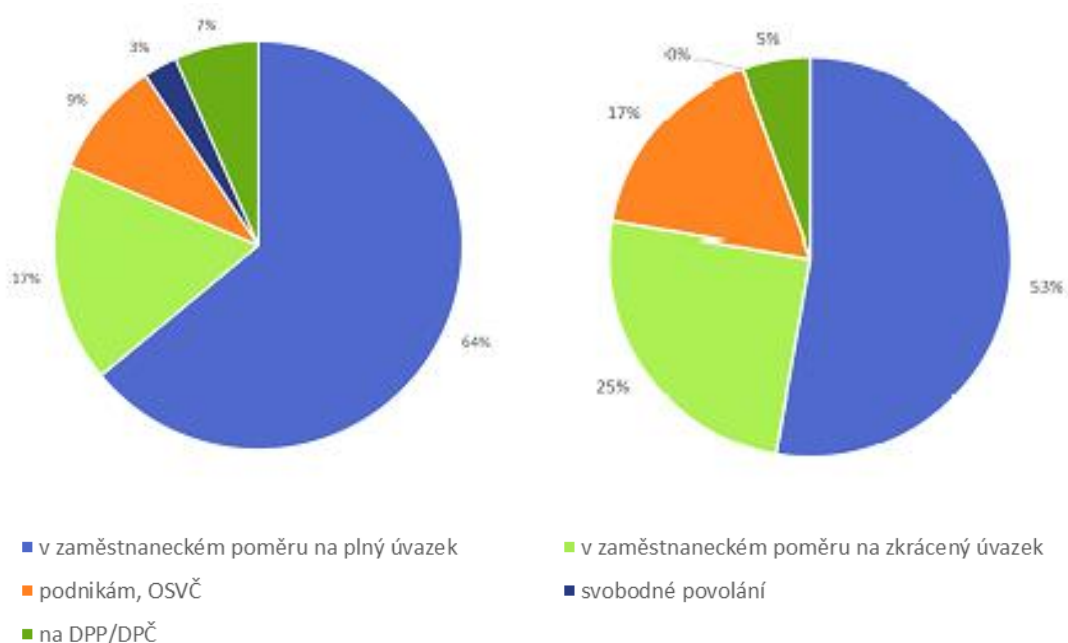
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

V Grafu č. 33 vidíme, jakou formu ekonomické aktivity⁸⁸ vykazují ti z respondentů, kteří již alespoň jedenkrát změnili práci. Zcela se ztratila kategorie „svobodné povolání“, nápadný nárůst lze sledovat u kategorie zaměstnání na zkrácený úvazek – z 8 respondentů, kteří tuto variantu označili, to změnu představovalo pro 4 z nich, přičemž jeden v současné době paralelně studuje a druhý je na mateřské/rodičovské dovolené. V jednom případě došlo k přesunu z DPP/DPČ k podnikání a respondent je zároveň v současné době na mateřské dovolené. Možné motivy ostatních nejsou vysledovatelné. Graf umožňující optické srovnání

⁸⁸ Přesné znění otázky: „Vaše současná práce je:“ Následováno výčtem uvedených možností.

poměrů forem práce následuje (č. 34 a opět – absolutní četnosti těchto grafů nejsou srovnatelné).

Graf č. 34: Srovnání formy první a současné práce

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

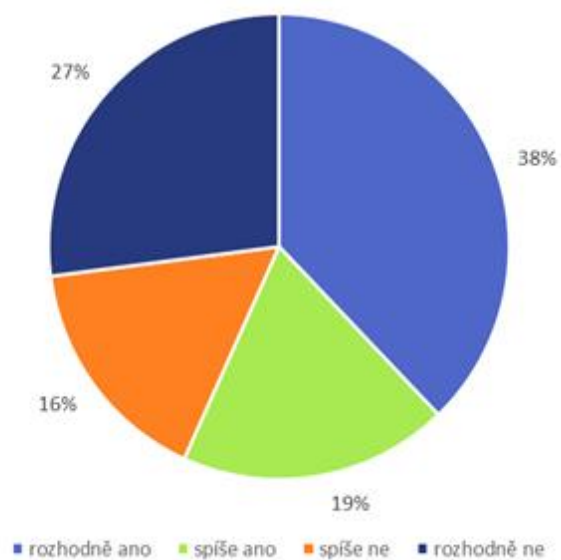
A v následující tabulce můžeme porovnat formy současné práce ve sloučené podobě (první práce u těch, kteří v ní stále jsou a současná práce těch, kteří již minimálně jednou změnili) s přihlédnutím k tomu, do jaké míry respondenti tuto svou současnou práci považují za související s oborem absolvovaného studia:

Tabulka č. 6: Forma současné práce podle míry shody s oborem studia

HODNOTA	V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
zaměstnán na plný úvazek	60	26	68	21
zaměstnán na zkrácený úvazek	23	10	10	3
podnikání, OSVČ	9	4	16	5
svobodné povolání	2	1	0	0
DPP/DPČ	5	2	6	2
CELKEM	100	43	100	31

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 35: Shoda s oborem studia – současná práce

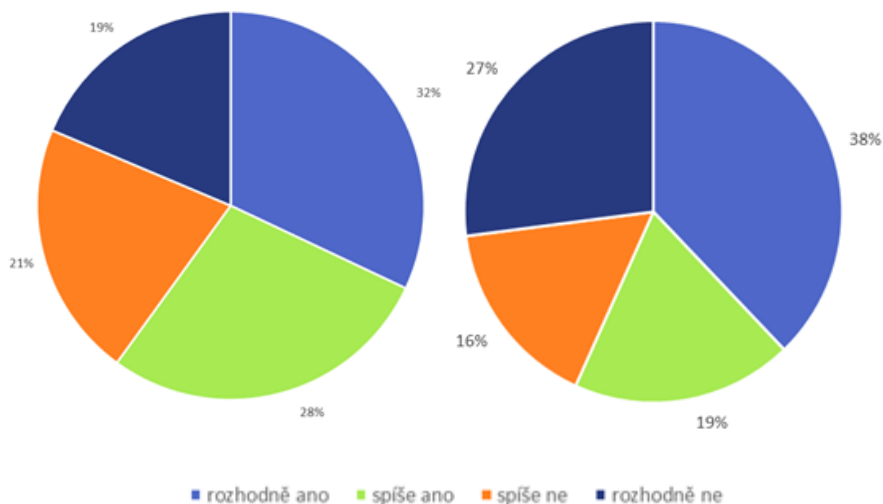

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně ano	38	14
spíše ano	19	7
spíše ne	16	6
rozhodně ne	27	10
CELKEM	100	37

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

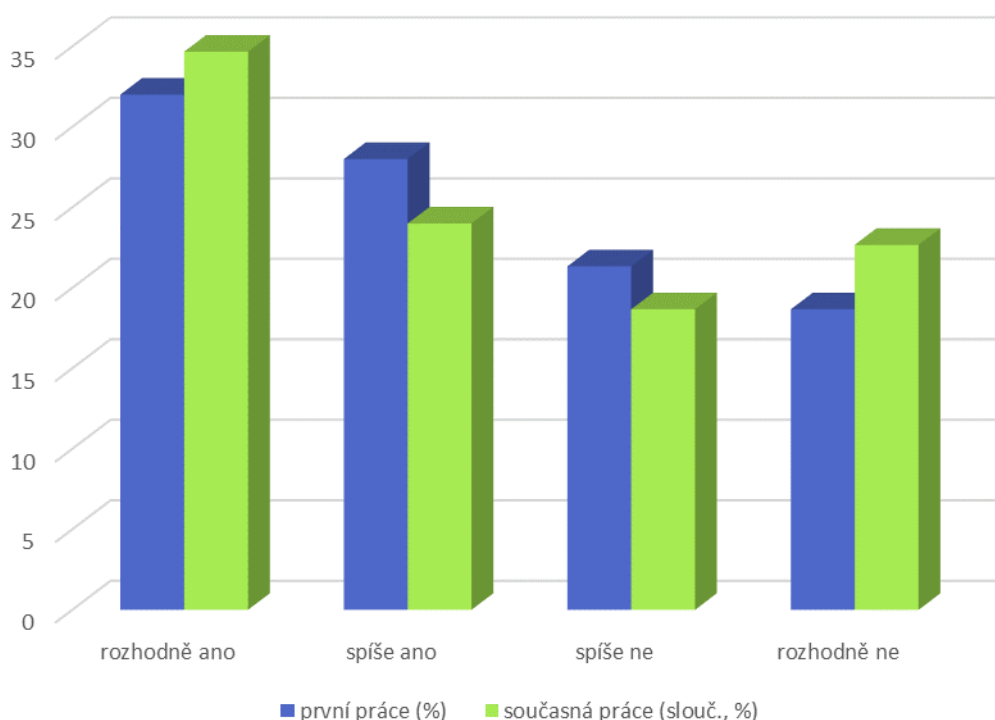
Graf č. 35 graf ukazuje, do jaké míry absolventi, kteří již alespoň jedenkrát práci změnili, považují tuto svou druhou a další práci za korespondující s oborem studia⁸⁹. Následuje opět jednoduché optické srovnání s totožnou otázkou u první práce:

Graf 36a: Srovnání shody první a současné práce s oborem studia

⁸⁹ Přesné znění otázky: „Hodnotíte svou současnou práci jako práci odpovídající oboru studia, jež jste absolvoval/a?“ Následováno výčtem uvedených možností.

Graf č. 36b: Srovnání shody první a současné práce (slouč.) s oborem studia

HODNOTA	PRVNÍ PRÁCE		SOUČ. PRÁCE (SLOUČ.)	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně ano	32	24	34	26
spíše ano	28	21	24	18
spíše ne	21	16	19	14
rozhodně ne	19	14	23	17
CELKEM	100	75	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Vzhledem k tomu, že míru udržení absolventů z oboru považujeme za jeden z nejdůležitějších ukazatelů, rozhodli jsme se při srovnávání první a současné práce v této charakteristice vytvořit kategorii lépe reprezentující současný stav. Současná práce *sloučená* zahrnuje odpovědi týkající se subjektivně vnímané míry shody práce s oborem u současné práce u těch, kteří již alespoň jednou práci změnili, a subjektivně vnímané míry shody první práce s oborem u těch, kteří jsou stále ve své první práci. Absolutní četnost u údaje o současné práci (slouč.) se tak zvyšuje na plných 75 odpovědí,⁹⁰ přičemž svou současnou práci za práci rozhodně odpovídající oboru studia považuje celkem 26 respondentů (34 %), za spíše

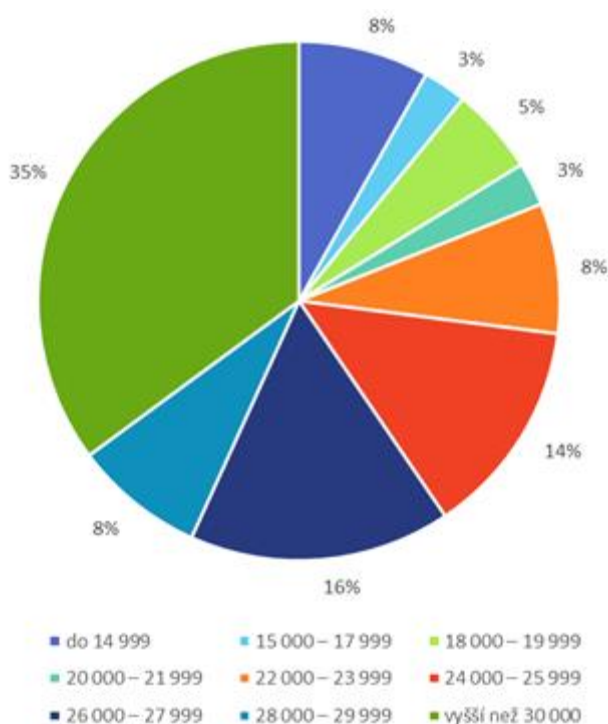
⁹⁰ Není-li uvedeno jinak, dále v práci bude při rozlišování respondentů na pracující a nepracující v oboru užito dělení dle této kategorie, případně v agregované podobě (rozhodně ano + spíše ano, rozhodně ne + spíše ne).

odpovídající 18 respondentů (24 %), za spíše neodpovídající 14 respondentů (19 %) a za rozhodně neodpovídající 17 respondentů (23 %). Pokud bychom sloučili blízké kategorie, pak práci odpovídající oboru studia má 44 respondentů (58 %) a neodpovídající 31 respondentů (42 %).

První graf (č. 35) tedy prezentuje pouze současnou práci u těch, kteří již minimálně jednou práci změnili, následující 36a jej porovnává situací u první práce a konečně 36b prezentuje současný stav a srovnává procentuální vyjádření subjektivního vnímání míry shody první a současné práce (sloučené) s vystudovaným oborem. Můžeme pozorovat nárůst míry rozhodné shody u současné práce oproti práci první (o 2 procentní body), zároveň ale i nárůst zastoupení těch, kteří v současnosti mají práci, která s vystudovaným oborem dle jejich hodnocení rozhodně nesouvisí (o 4 procentní body). Pokud bychom ovšem procentuální zastoupení příbuzných kategorií agregovali (rozhodně ano a spíše ano, spíše ne a rozhodně ne), zjistíme, že poměrově se liší pouze nepatrně (60 : 40 v první práci, 58 : 42 v práci současné (slouč.)).

Pokud jde o úspěšnost při hledání práce v oboru, u současné práce (slouč.) zjišťujeme větší úspěšnost, než u první práce po studiu. Z celkem 44 respondentů, pro které byla souvislost potenciální práce s oborem studia důležitá, našlo takovou práci 42 lidí, to je 95 % (v první práci to 45 z 56 „zájemců“, tedy 80 %). (O úspěšnosti při hledání současné práce v oboru blíže viz Příloha 3 Tabulka č. 11 – Úspěšnost hledání práce v oboru – současná práce (slouč.))

Graf č. 37: Příjmy v současné práci

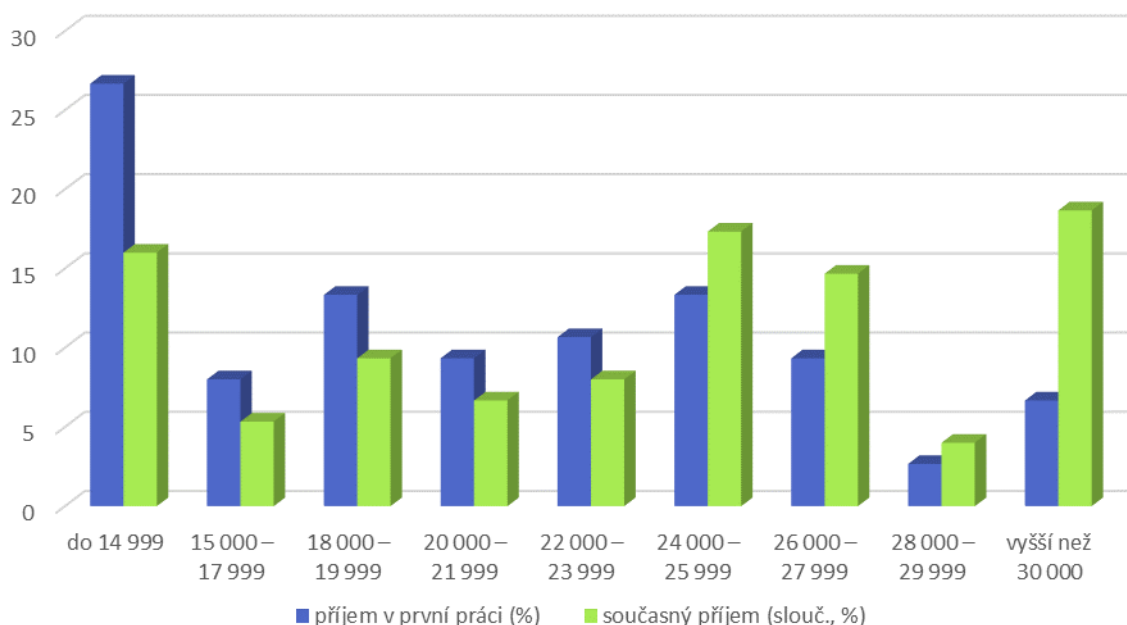
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
do 14 999	8	3
15 000 – 17 999	3	1
18 000 – 19 999	5	2
20 000 – 21 999	3	1
22 000 – 23 999	8	3
24 000 – 25 999	14	5
26 000 – 27 999	16	6
28 000 – 29 999	8	3
vyšší než 30 000	35	13
CELKEM	100	37

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 37 prezentuje rozložení příjmů absolventů v současné práci⁹¹ (u těch, kteří práci minimálně jednou změnili). Největší část absolventů udává, že jejich hrubý měsíční příjem je vyšší než 30 000 Kč, celkově můžeme sledovat, že odpovědi se soustředí do druhé (vyšší) poloviny příjmových intervalů. Srovnání se situací v první práci následuje v Grafu č. 38.

⁹¹ Přesné znění otázky: „Jaká je přibližná výše Vašeho měsíčního výdělku ve Vaší současné práci? Udejte, prosím, částku odpovídající pojmu „hrubé mzdy“, tj. bez daňových a jiných odečtů. V případě zkráceného úvazku částku příslušně vynásobte, aby poměrově odpovídala práci na plný úvazek.“ Následováno výčtem uvedených možností.

Graf č. 38: Srovnání příjmů v první a současné práci (slouč.)

HODNOTA	PŘÍJEM V PRVNÍ PRÁCI		SOUČ. PŘÍJEM (SLOUČ.)	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
do 14 999	27	20	16	12
15 000 – 17 999	8	6	5	4
18 000 – 19 999	13	10	9	7
20 000 – 21 999	9	7	7	5
22 000 – 23 999	11	8	8	6
24 000 – 25 999	13	10	17	13
26 000 – 27 999	9	7	15	11
28 000 – 29 999	3	2	4	3
vyšší než 30 000	7	5	19	14
CELKEM	100	75	100	75

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Vzhledem k nižšímu počtu respondentů, kteří se vyjádřili k výši příjmu v současné práci, protože jejich současná práce je totožná s první prací po studiu, rozhodli jsme analogicky jako v předchozím případě pro potřeby sledování příjmů absolventů vytvořit novou, sloučenou kategorii. Současný příjem *sloučený* vyjadřuje aktuální situaci, pokud jde o příjmy. Zahrnuje výšku platu v první práci u těch, kteří dosud ani jednou práci nezměnili, a výšku platu v současné práci u těch, kteří již práci alespoň jedenkrát změnili. Ve vzniklé kategorii tak můžeme pracovat s celkem 75 odpověďmi.

Graf porovnává procentuální zastoupení jednotlivých platových intervalů v první práci a současné práci (sloučeně). Vývoj je jednoznačně vysledovatelný především v krajních

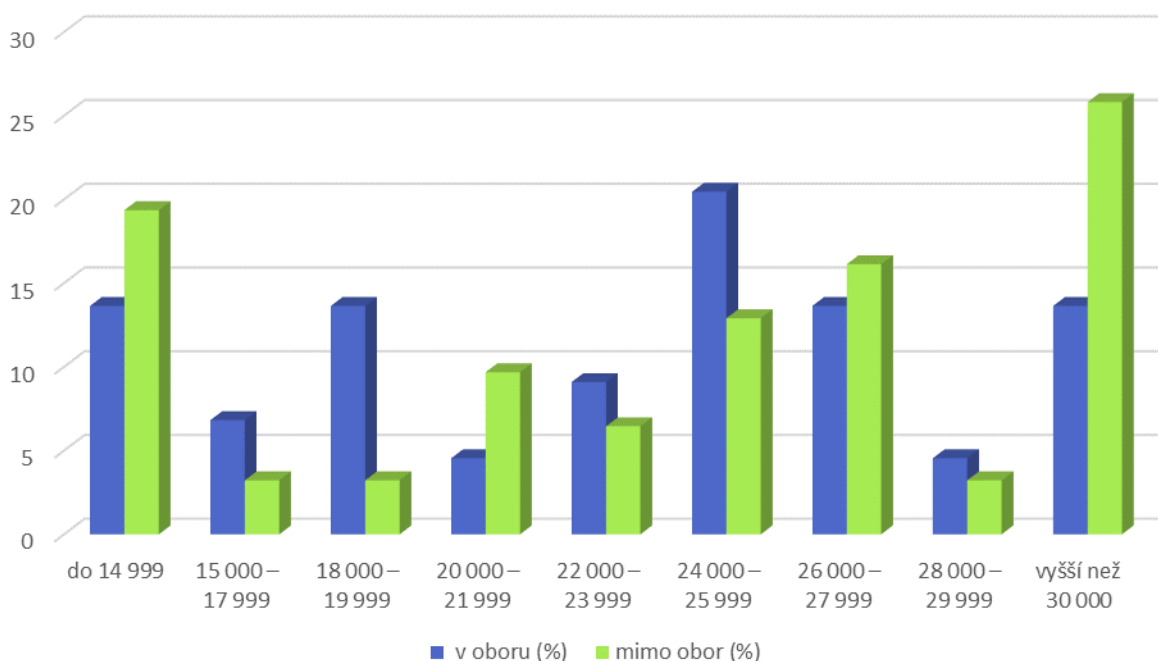
platových intervalech, kde je dobře patrný nárůst příjmů – zatímco v první práci udalo výši příjmu do 14 999 celkem 27 % respondentů, v současnosti této výšky dosahují příjmy pouze 16 % respondentů, tedy lehce přes polovinu předchozího stavu. Ještě výraznější je pak nárůst skóre u příjmů vyšších než 30 000. V první práci do této příjmové kategorie spadalo pouze 7 % absolventů, v současné době téměř celá jedna pětina.

Pokud bychom spočítali průměrnou hodnotu⁹², u příjmů z první práce spadne do čtvrté kategorie, tedy 20 000 – 21 999 Kč, u platu v současné práci bude o stupeň výš: 22 000 – 23 000 Kč.

(Stále ovšem musíme mít na paměti, že se jedná o údaje za téměř 15 let, jak jsme podrobněji rozebírali u podobných úvah u první práce.)

⁹² Průměrný platový interval počítáme součtem násobků jednotlivých výskytů s hodnotou kategorie a následným vydělením celkovým počtem odpovědí. Pro příjem v první práci vychází hodnota 4,00 přesně, pro příjem v současné práci (slouč.) 5,28.

Graf. č. 39: Výše příjmu v současné práci – rozdělení podle míry shody s oborem

HODNOTA	V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
do 14 999	14	6	19	6
15 000 – 17 999	7	3	3	1
18 000 – 19 999	14	6	3	1
20 000 – 21 999	5	2	10	3
22 000 – 23 999	9	4	6	2
24 000 – 25 999	20	9	13	4
26 000 – 27 999	14	6	16	5
28 000 – 29 999	5	2	3	1
vyšší než 30 000	14	6	26	8
CELKEM	100	44	100	31

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

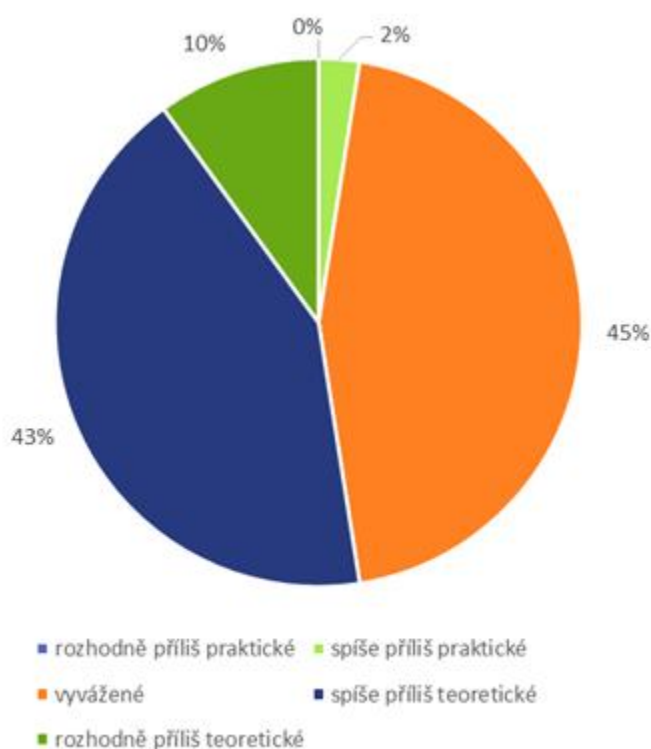
Zde vidíme rozložení platových intervalů podle toho, do jaké míry současná práce (slouč.) dle subjektivního vnímání respondentů konvenuje s absolvovaným oborem. Obdobně jako u totožně vytvořeného grafu u první práce sice ve vyšších platových intervalech je obvykle větší zastoupení prací mimo obor, nicméně situace se začíná lehce vyrovnávat (i přes to, že vycházíme z dat pro sloučenou současnou práci, kde je část totožná s prací první).

5.4. Hodnocení studia

V této části budeme prezentovat výsledky části výzkumu, která se týkala hodnocení vybraných parametrů absolvovaného studia. V některých případech se jedná o hodnocení studia jako celku (hodnocení praktičnosti/teoretičnosti nabytých znalostí s ohledem na pracovní uplatnění a hypotetická opakovaná volba), další otázky se soustředily na konkrétní vyučované předměty a jejich hodnocení z hlediska užitečnosti pro následné pracovní uplatnění nebo obecného přínosu pro osobní rozvoj absolventa.

5.4.1. Hodnocení studia z hlediska zaměření na teorii a praxi

Graf č. 40: Praktičnost/teoretičnost studia

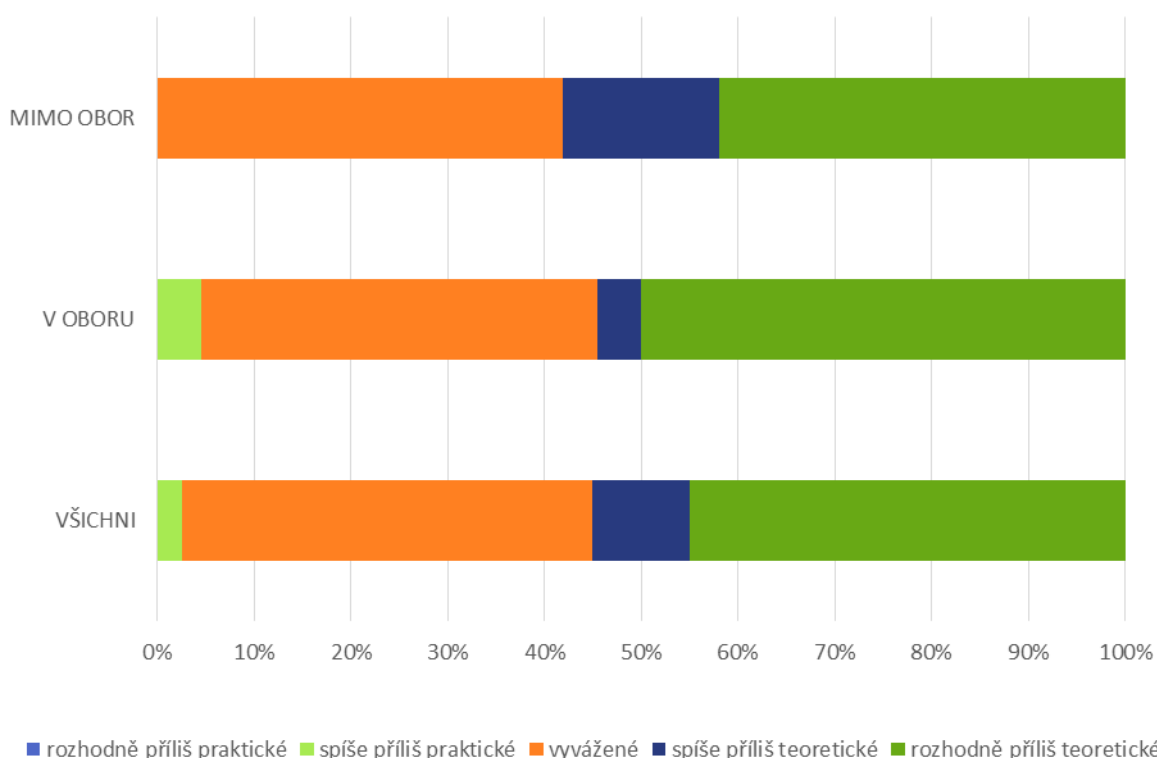
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně příliš praktické	0	0
spíše příliš praktické	2	2
vyvážené	45	36
spíše příliš teoretické	43	34
rozhodně příliš teoretické	10	8
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 40 ukazuje, jak studenti vnímají nastavení poměru praktických a teoretických složek výuky vzhledem ke svému následnému pracovnímu uplatnění⁹³. Žádný z respondentů se nedomnívá, že by studium bylo vcelku příliš praktické, odpovědi se kloní spíše k převažujícímu teoretickému zaměření (42 respondentů, tj. 53 %), 45 % respondentů se domnívá, že studium bylo mezi praktickými a teoretickými znalostmi a dovednostmi nastaveno vyváženě. Následující graf srovnává, jak se toto hodnocení liší s ohledem na to, zda absolvent v současné době má práci, kterou subjektivně vnímá jako související s oborem studia.

⁹³ Přesné znění otázky: „Domníváte se, že znalosti a dovednosti, které jste nabyli/a v průběhu studia, byly s ohledem na Vaše pracovní uplatnění?“ (Následováno výčtem uvedených možností.)

Graf č. 41: Srovnání hodnocení praktičnosti/teoretičnosti studia

HODNOTA	VŠICHNI		V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně příliš praktické	0	0	0	0	0	0
spíše příliš praktické	3	2	5	2	0	0
vyvážené	45	36	50	22	42	13
spíše příliš teoretické	43	34	41	18	42	13
rozhodně příliš teoretické	10	8	5	2	16	5
CELKEM	100	80	100	44	100	31

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

5.4.2. Hodnocení jednotlivých předmětů

Tato část prezentuje hodnocení jednotlivých vybraných předmětů, které byly vyučovány po celou dobu existence katedry: Sociální ekologie⁹⁴, Kulturní ekologie⁹⁵,

⁹⁴ Výklad vztahu člověka a jeho životního prostředí v historickém vývoji euroamerické civilizace až k charakteristice globálního světa a jeho paradigmatických odlišností od dosavadní historie. Výklad a diskuse strategie udržitelného rozvoje. Vyučující: Ivan Rynda

⁹⁵ Lidské populace a kulturní technologie v kontextu přírodního prostředí. Fenomén kultury analyzuje jako unikátní adaptační nástroj a nadbiologickou vrstvu reality zásadním způsobem ovlivňující vztah člověka k přírodě. Představuje variabilitu adaptací člověka na okolní prostředí ve sféře kultury a sociální organizace. Vyučující: Jitka Ortová, Petr Mikšíček, Václav Jakoubek, Lenka Budilová aj.

Globální problémy životního prostředí⁹⁶, sloučené předměty zaměřené na právo v oblasti životního prostředí⁹⁷, Environmentální ekonomie⁹⁸, Základny ekologie spolu s Krajinou ekologií⁹⁹, sloučené metodologické kurzy¹⁰⁰ a terénní praxe spolu se Seminářem odborníků životního prostředí¹⁰¹. Absolventi měli za úkol ohodnotit jejich kvalitu ze dvou různých hledisek, k hodnocení měli použít známkování jako ve škole, tj. škálu 1 – 5, kdy 1 = výborně a 5 = nedostatečně.

⁹⁶ Problematika globálních témat životního prostředí z mezioborového hlediska, základy fungování biosféry jako celku se zřetelem k antropogenním vlivům a jejich obecnějším společenským souvislostem. Mezinárodní konference v oblasti ŽP a jejich výsledky. Vyučující: Bedřich Moldan

⁹⁷ Předměty vykládající základní environmentálně-politické přístupy, ústavní zakotvení ochrany životního prostředí, právní principy, instituty a nástroje v rámci českého, evropského a mezinárodního práva životního prostředí. Vyučující: Milan Damohorský, Milan Mezřický, Eva Kružíková, Vojtěch Stejskal, Libor Dvořák aj.

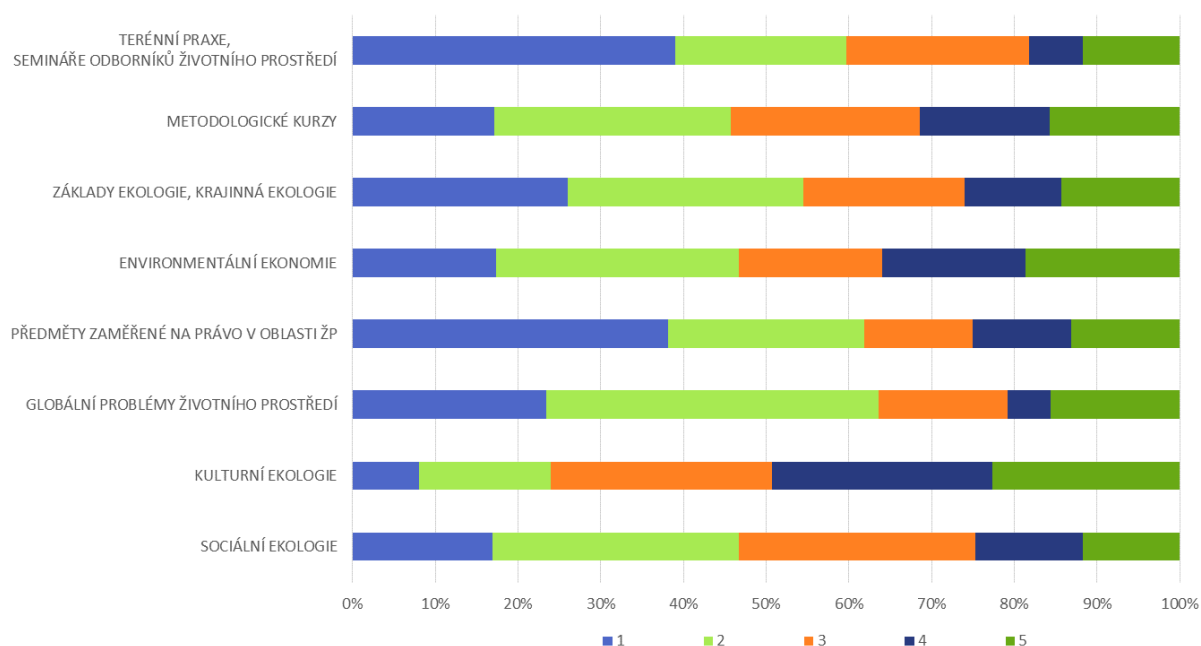
⁹⁸ Vztah tržní ekonomiky, nástrojů regulace a ochrany životního prostředí. Problematika oceňování, chování aktérů trhu, vztah růstu HDP k životnímu prostředí. Vyučující: Milan Ščasný, Petr Šauer, Eva Cudlínová aj.

⁹⁹ Výklad vztahů mezi organismy a okolním živým i neživým prostředím a vztahů mezi organismy navzájem, základních ekologických principů. Procesy, dynamika, vývoj a změny krajinného systému. Vyučující: Igor Míchal, Kateřina Bímová, Václav Mahelka, Jan Skaloš, Michael Bartoš

¹⁰⁰ Základní metody a techniky sociologického výzkumu z teoretického hlediska i ve vazbě na praktické využití a konkrétní výzkumy, výklad kvalitativních a kvantitativních přístupů. Spolu s diplomními semináři tvoří osu metodologické přípravy studentů. Vyučující: Zdenka Vajdová, Daniel Čermák, Hedvika Novotná, Magdalena Jantulová aj.

¹⁰¹ Blokované výjezdni kurzy do chráněných území (NP, CHKO), v jejichž rámci studenti poznávají přírodovědné charakteristiky území a praktické aspekty výkonu státní správy v oblasti životního prostředí. Spolu s přednáškami odborníků z akademické sféry, oblasti veřejné správy, nevládních organizací či podnikatelské sféry v rámci seminářů odborníků představují kontakt oboru s praxí.

Graf č. 42: Hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění

HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA POZDĚJŠÍHO PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	13	6	18	29	13	20	12	30
2	23	12	31	18	22	22	20	16
3	22	20	12	10	13	15	16	17
4	10	20	4	9	13	9	11	5
5	9	17	12	10	14	11	11	9
CELKEM ZNÁMKOVALO	77	75	77	76	75	77	70	77
Neumím zhodnotit/ Na předmět se nepamatuji.	3	4	3	4	5	3	10	3
CELKEM ODPOVĚDĚLO	80	79	80	80	80	80	80	80
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	2,73	3,40	2,49	2,38	2,91	2,60	2,84	2,31
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIU	2,71	2,66						

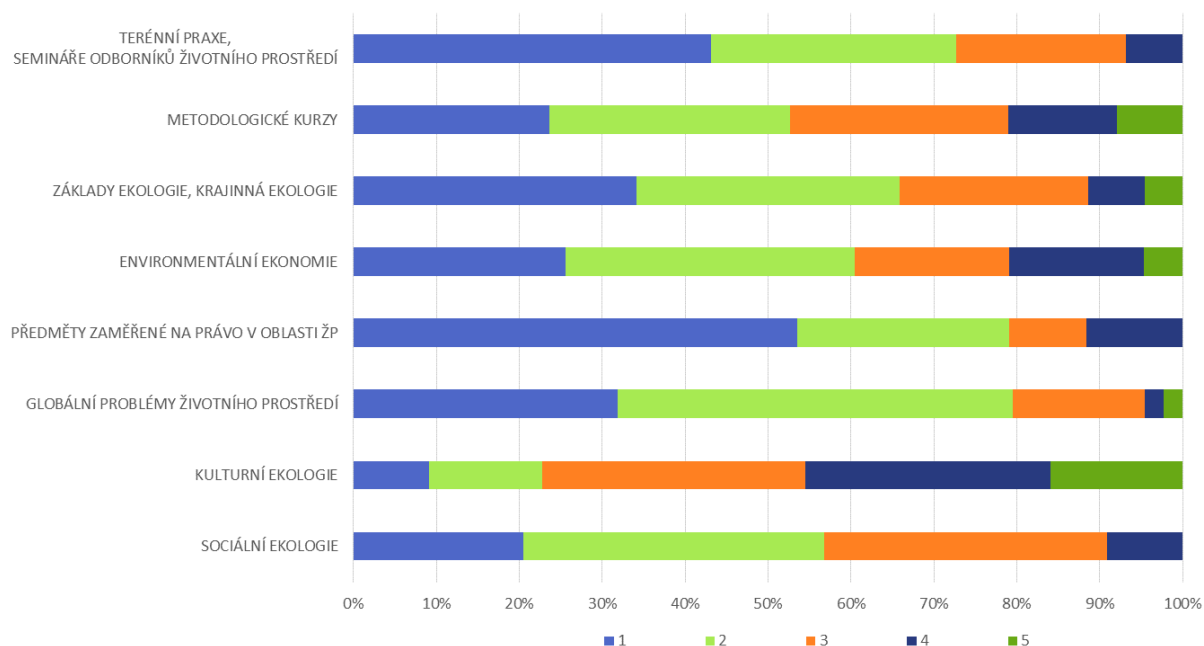
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 42 prezentuje výsledky hodnocení¹⁰² předmětů prizmatem jejich pozdější využitelnosti v pracovním uplatnění absolventů. V tabulce je přidán výpočet průměrné známky, kterou respondenti přidělili jednotlivým předmětům, a v posledním řádku průměr (resp. medián) těchto známek, nazvaný průměrná (resp. mediánová) známka studiu. V grafu nejsou zahrnuti respondenti, kteří se k danému předmětu nevyjádřili (kategorie Neumím zhodnotit/Na předmět se nepamatuji).

¹⁰² Přesné znění otázky: „Jak byste zhodnotil/a užitečnost níže uvedených profilových předmětů z hlediska Vašeho pozdějšího pracovního uplatnění? Hodnoťte jako ve škole, tj. na škále 1 - 5, kdy 1 = výborně, 5 = nedostatečně.“ (Následovalo stručné připomenutí náplně jednotlivých předmětů, tak jak je uvedeno v poznámkách pod čarou v úvodu oddílu 5.4.2. Hodnocení jednotlivých předmětů.)

V následujících dvou analogicky vytvořených grafech jsou předvedeny rozdíly v hodnocení předmětů podle toho, zda respondent v současné době má práci, kterou subjektivně vnímá jako odpovídající oboru studia, či ne.

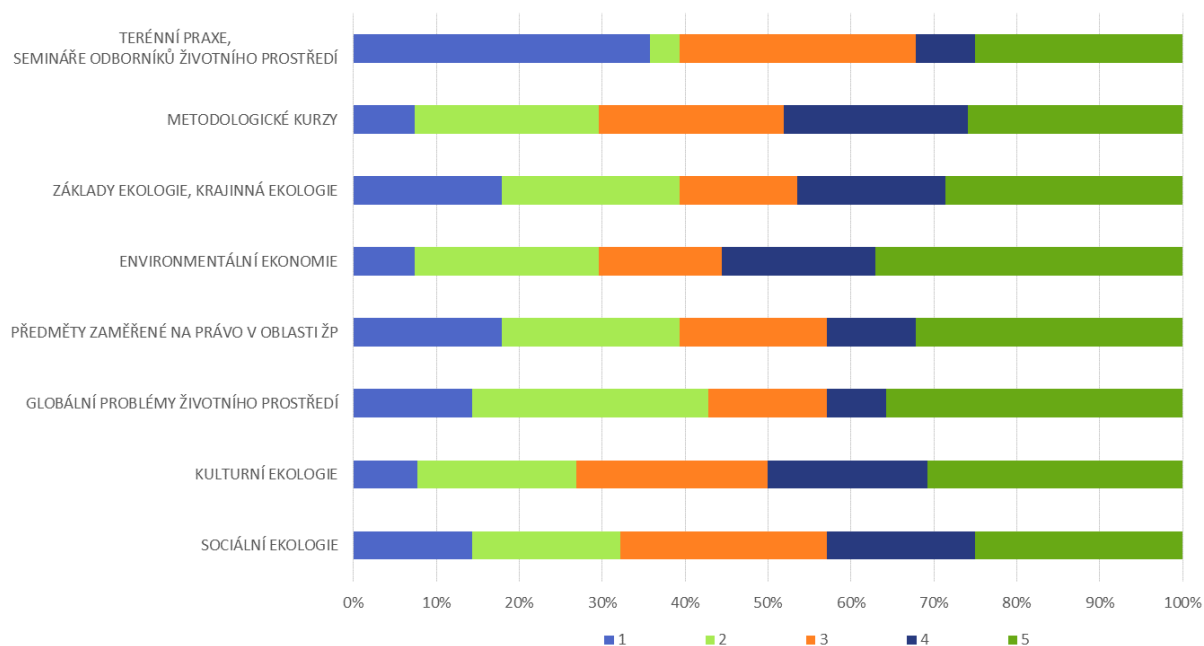
Graf č. 43a: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění – respondenti pracující v oboru

HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA POZDĚJŠÍHO PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ - ABSOLVENTI V OBORU	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	9	4	14	23	11	15	9	19
2	16	6	21	11	15	14	11	13
3	15	14	7	4	8	10	10	9
4	4	13	1	5	7	3	5	3
5	0	7	1	0	2	2	3	0
CELKEM ZNÁMKOVALO	44	44	44	43	43	44	38	44
Neumím zhodnotit./ Na předmět se nepamatuji.	0	0	0	1	1	0	6	0
CELKEM ODPOVĚDĚLO	44	44	44	44	44	44	44	44
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	2,32	3,30	1,95	1,79	2,40	2,16	2,53	1,91
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIU	2,29	2,24						

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 43b: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění – respondenti pracující mimo obor

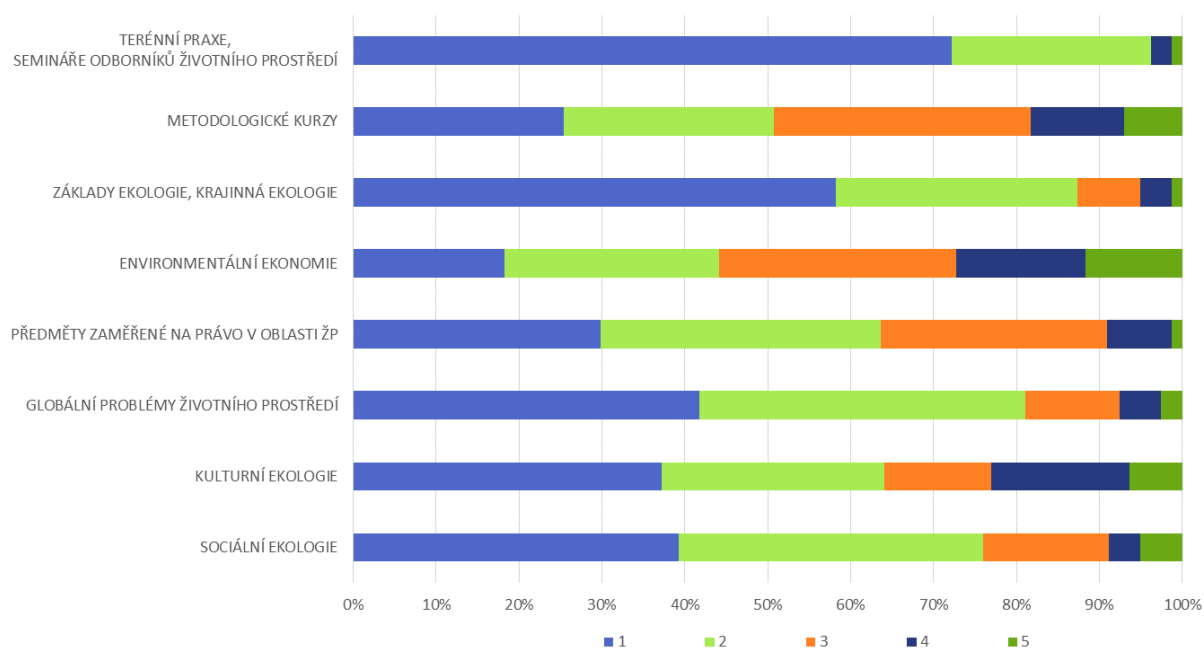

HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA POZDĚJŠÍHO PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ - ABSOLVENTI MIMO OBOR	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	4	2	4	5	2	5	2	10
2	5	5	8	6	6	6	6	1
3	7	6	4	5	4	4	6	8
4	5	5	2	3	5	5	6	2
5	7	8	10	9	10	8	7	7
CELKEM ZNÁMKOVALO	28	26	28	28	27	28	27	28
Neumím zhodnotit./ Na předmět se nepamatuji.	3	4	3	3	4	3	4	3
CELKEM ODPOVĚDĚLO	31	30	31	31	31	31	31	31
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	3,21	3,46	3,21	3,18	3,56	3,18	3,37	2,82
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIU	3,25	3,21						

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Z porovnání posledních dvou grafů (č. 43a a 43b) vyplývá, že hodnocení studia se mezi absolventy pracujícími v oboru, který považují za odpovídající oboru studia, a těmi, kteří pracují mimo obor, liší téměř o stupeň – absolventi, kteří pracují v oboru, hodnotí lépe, ať už studium jako celek (průměrná známka studiu „v oboru“ 2,29 oproti 3,25 „mimo obor“) tak i u jednotlivých předmětů („v oboru“ obvykle hodnoty okolo stupně 2, „mimo obor“ ve všech případech přes 3).

Graf č. 44: Hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj

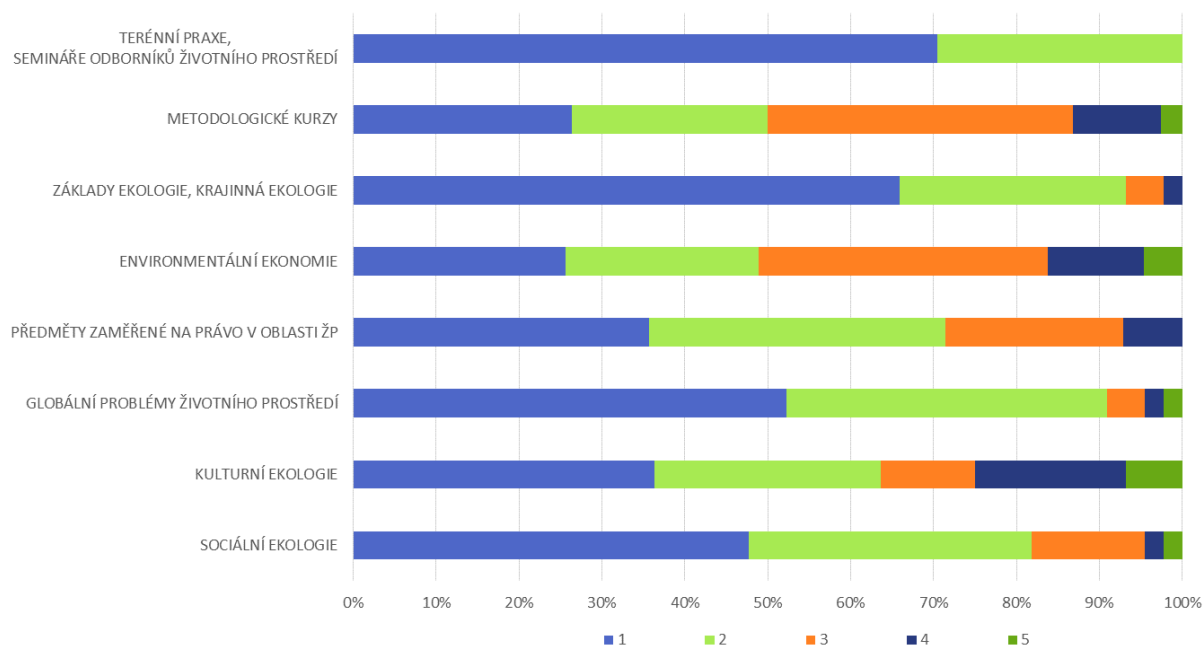
HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA OSOBNÍHO ROZVOJE	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	31	29	33	23	14	46	18	57
2	29	21	31	26	20	23	18	19
3	12	10	9	21	22	6	22	0
4	3	13	4	6	12	3	8	2
5	4	5	2	1	9	1	5	1
CELKEM ZNÁMKOVALO	79	78	79	77	77	79	71	79
Neumím zhodnotit/ Na předmět se nepamatuji.	1	2	1	2	3	1	9	1
CELKEM ODPOVĚDĚLO	80	80	80	79	80	80	80	80
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	1,99	2,28	1,87	2,17	2,77	1,61	2,49	1,37
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIUM	2,07	2,08						

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

V této části měli respondenti stejným způsobem jako v části předchozí hodnotit předměty z hlediska jejich obecné přínosnosti pro ně¹⁰³. Rovněž Graf č. 44 je zpracován stejným způsobem, jak je uvedeno výše a následuje porovnání výsledků respondentů podle toho, zda v tuto chvíli pracují v oboru, či nikoli (Grafy č. 45a a 45b).

¹⁰³ Přesné znění otázky: „Jak byste zhodnotil/a užitečnost níže uvedených profilových předmětů z hlediska jejich obecné přínosnosti pro vás? Hodnoťte jako ve škole, tj. na škále 1 - 5, kdy 1 = výborně, 5 = nedostatečně.“ (Následovalo stručné připomenutí náplně jednotlivých předmětů, tak jak je uvedeno v poznámkách pod čarou v úvodu oddílu 5.4.2. Hodnocení jednotlivých předmětů.)

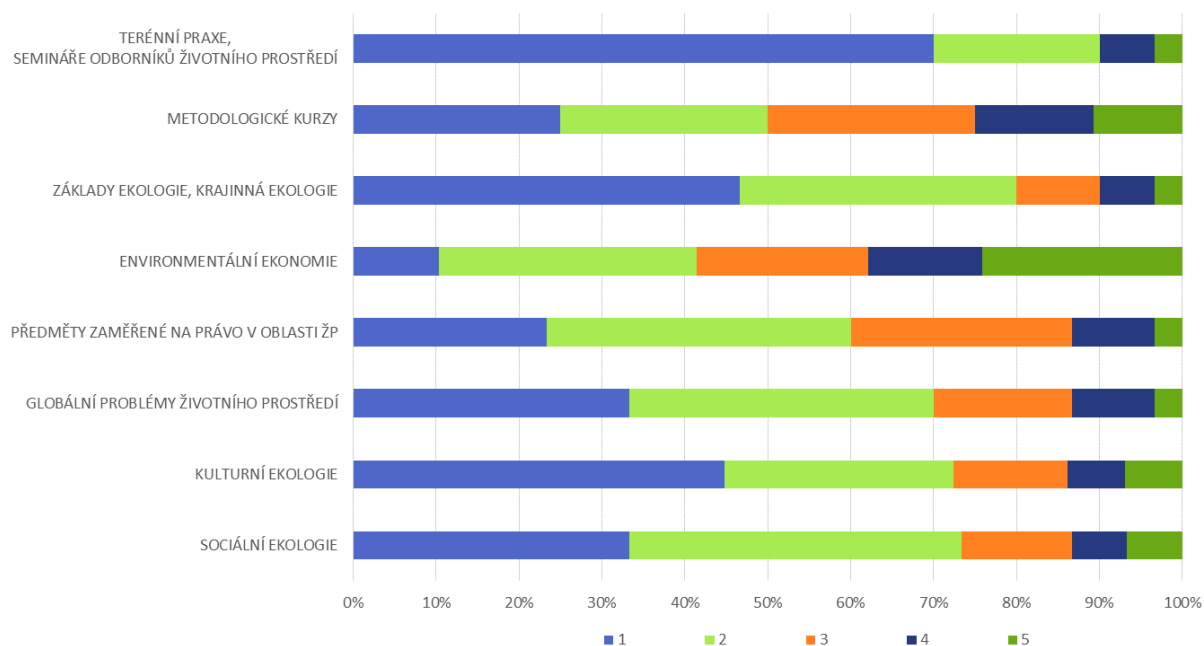
Graf č. 45a: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj – pracující v oboru

HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA OSOBNÍHO ROZVOJE	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	21	16	23	15	11	29	10	31
2	15	12	17	15	10	12	9	13
3	6	5	2	9	15	2	14	0
4	1	8	1	3	5	1	4	0
5	1	3	1	0	2	0	1	0
CELKEM ZNÁMKOVALO	44	44	44	42	43	44	38	44
Neumím zhodnotit./ Na předmět se nepamatuji.	0	0	0	1	1	0	6	0
CELKEM ODPOVĚDĚLO	44	44	44	43	44	44	44	44
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	1,77	2,32	1,64	2,00	2,47	1,43	2,39	1,30
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIU	1,91	1,89						

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 45b: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj – pracující mimo obor

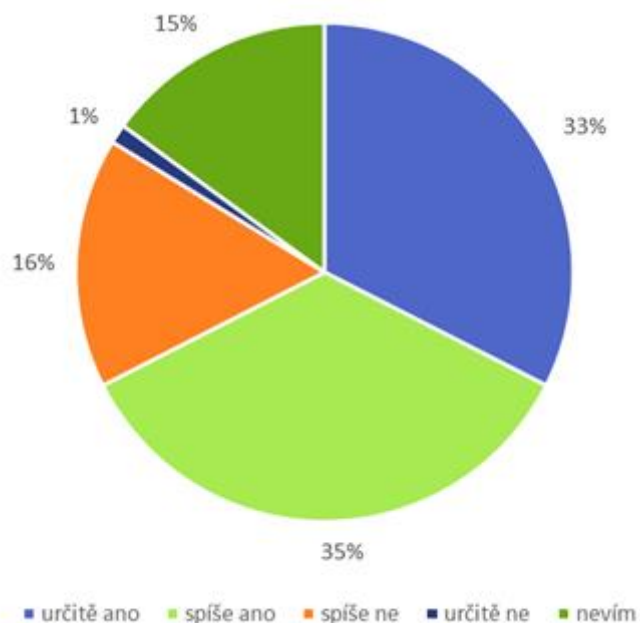
HODNOCENÍ PŘEDMĚTŮ Z HLEDISKA OSOBNÍHO ROZVOJE	SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	KULTURNÍ EKOLOGIE	GLOBÁLNÍ PROBLÉMY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	PŘEDMĚTY ZAMĚŘENÉ NA PRÁVO V OBLASTI ŽP	ENVIRONMENTÁLNÍ EKONOMIE	ZÁKLADY EKOLOGIE, KRAJINNÁ EKOLOGIE	METODOLOGICKÉ KURZY	TERÉNNÍ PRAXE, SEMINÁŘE ODBORNÍKŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
1	10	13	10	7	3	14	7	21
2	12	8	11	11	9	10	7	6
3	4	4	5	8	6	3	7	0
4	2	2	3	3	4	2	4	2
5	2	2	1	1	7	1	3	1
CELKEM ZNÁMKOVALO	30	29	30	30	29	30	28	30
Neumím zhodnotit./ Na předmět se nepamatuji.	1	2	1	1	2	1	3	1
CELKEM ODPOVĚDĚLO	31	31	31	31	31	31	31	31
PRŮM. ZNÁMKA PŘEDMĚTU	2,13	2,03	2,13	2,33	3,10	1,87	2,61	1,53
PRŮM. MED. ZNÁMKA STUDIU	2,22	2,13						

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Ve srovnání těchto dvou grafů vidíme, že hodnocení studia z hlediska jeho přínosnosti pro osobní rozvoj absolventa se s tím, zda v současné době pracuje v oboru či mimo něj, příliš neliší (v obou případech se celková známka studiu pohybuje okolo hodnoty 2, rozdíl jsou tři desetiny („v oboru“ 1,91 a „mimo obor“ 2,22), můžeme tedy vyloučit větší míru vlivu negativního zaujetí vůči oboru v případě, že absolvent pracuje mimo obor (ostatně ani ostatní výsledky výzkumu nic takového nenaznačují, zejména s ohledem na to, že absolventi, kteří práci v oboru najít měli zájem, obvykle v tomto snažení uspěli, jak ukázaly grafy č. 24 a č. 36).

5.4.3. Opakovaná volba

Graf č. 46: Opakovaná volba

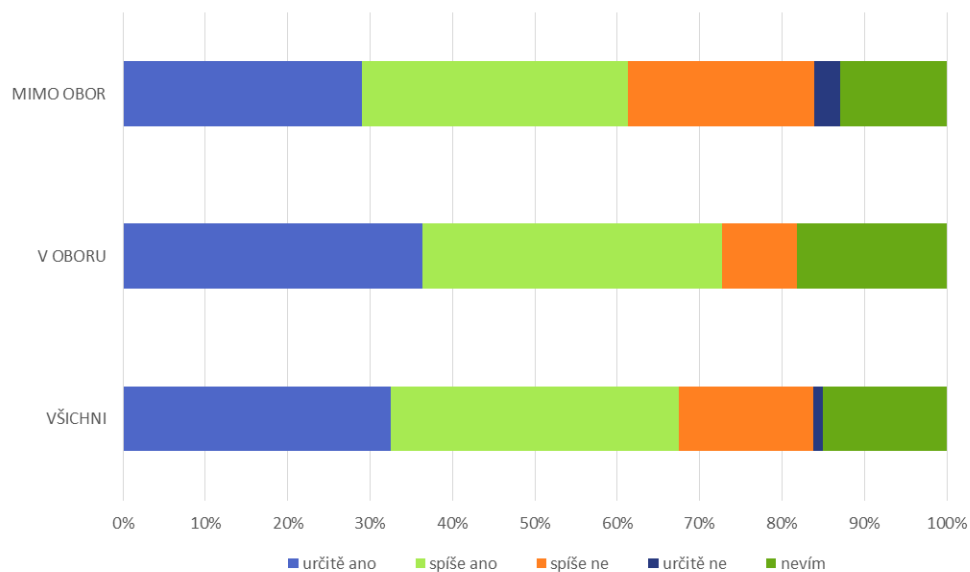
HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
určitě ano	33	26
spíše ano	35	28
spíše ne	16	13
určitě ne	1	1
nevím	15	12
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tento graf ukazuje odpovědi respondentů na hypotetickou otázku, zda by si v případě, že by mohli znovu opakovat volbu své vzdělávací dráhy, vybrali opět katedru Sociální a kulturní ekologie¹⁰⁴. Můžeme vidět vcelku jasnou převahu kladných odpovědí, dohromady 68 % (54 respondentů) se kloní spíše k možnosti, že by volbu zopakovali. Následující Graf č. 47 opět srovnává odpovědi podle toho, zda respondenti mají či nemají práci subjektivně hodnocenou jako odpovídající oboru studia. Vzhledem k tomu, že odpovědí „nevím“ je poměrně velké množství, zůstávají tentokrát zobrazeny i v grafu.

¹⁰⁴ Přesné znění otázky: „Pokud byste měl/a možnost opakovat volbu své vzdělávací dráhy, zvolil/a byste znovu studium na katedře SKE?“ Následováno výčtem uvedených možností.

Graf č. 47: Srovnání opakované volby podle shody současné práce (slouč.) s oborem studia

HODNOTA	VŠICHNI		V OBORU		MIMO OBOR	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
určité ano	33	26	36	16	29	9
spíše ano	35	28	36	16	32	10
spíše ne	16	13	9	4	23	7
určité ne	1	1	0	0	3	1
nevím	15	12	18	8	13	4
CELKEM	100	80	100	44	100	31

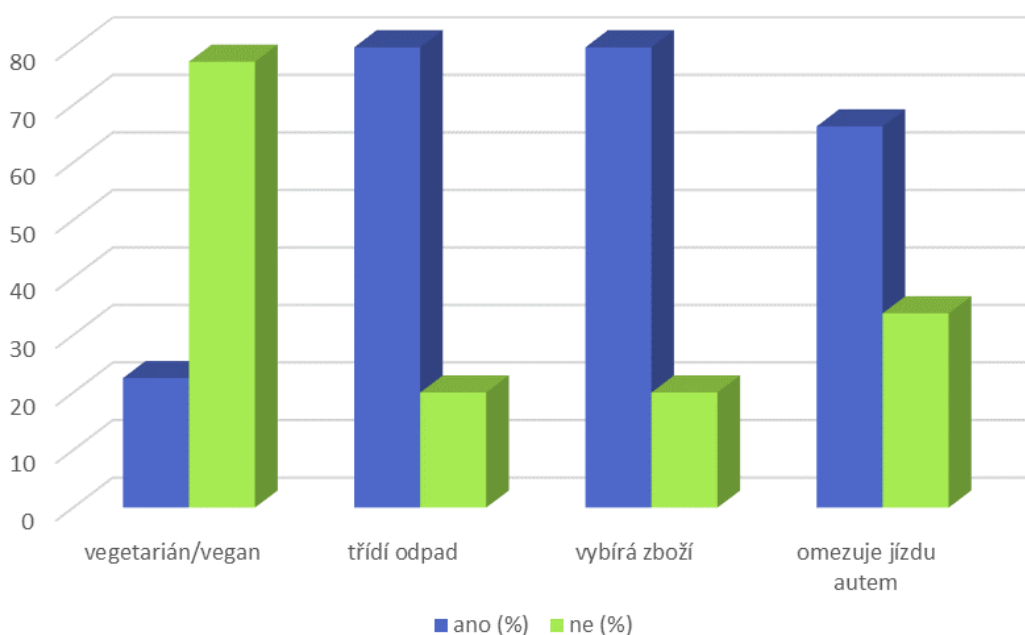
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

5.5. Životní styl absolventů

Tato část se soustředí na oblast mimoprofesionálního života absolventů. Prezentuje odpovědi na otázky, které se týkaly oblastí života absolventů, které mohlo ovlivnit studium na katedře Sociální a kulturní ekologie. V zásadě se otázky dají rozdělit do dvou okruhů – první tvoří záležitosti týkající se dopadu jednotlivých vybraných aspektů stylu života absolventů na stav životního prostředí (spotřebitelská sféra - třídění odpadu, výběr zboží, užívání auta, způsob stravování), druhá se zajímá o míru participace absolventů na veřejném dění (členství v organizacích a případná úroveň aktivity v jejich rámci, frekvence účasti u voleb, podepisování petic, finanční podpora aktivit a účast na protestech či demonstracích).

5.5.1. Spotřebitelské chování

Graf č. 48: Spotřebitelské chování

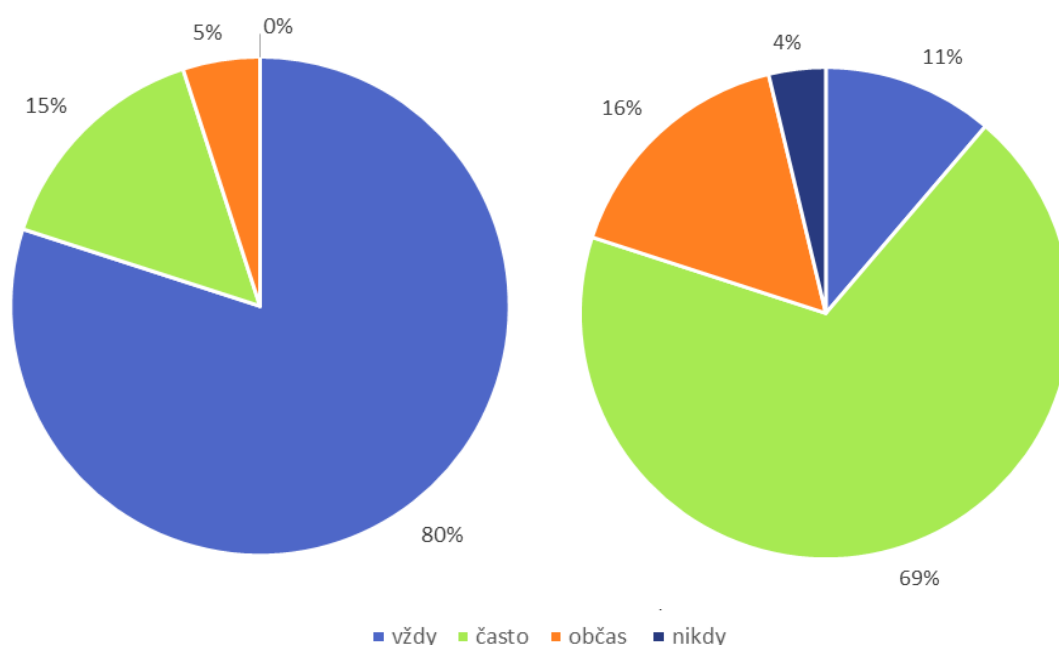
HODNOTA	VEGETARIÁN/VEGAN		TŘÍDÍ ODPAD		VYBÍRÁ ZBOŽÍ		OMEZUJE JÍZDU AUTEM	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
ano	23	18	80	64	80	64	66	53
ne	78	62	20	16	20	16	34	27
CELKEM	100	80	100	80	100	80	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Graf č. 48 prezentuje odpovědi absolventů na otázky, které se týkaly jejich spotřebitelského chování¹⁰⁵. Kromě otázky podílu vegetariánů a veganů, kterých je ale i tak více než pětina, ve třech zbylých případech převážily kladné odpovědi, tedy respondenti deklarovali, že své chování přizpůsobují podle toho, jaké jsou jeho dopady na životní prostředí – více než ¾ jich třídí odpad a vybírají při nákupu zboží podle toho, jak hodnotí jeho dopady na životní prostředí, více než polovina omezuje ze stejného důvodu ježdění autem.

Jemnější rozčlenění v otázkách týkajících se třídění odpadu a výběru zboží následuje v grafu níže.

Graf č. 49: Třídění odpadu (1) a výběr zboží podle dopadu na ŽP (2)

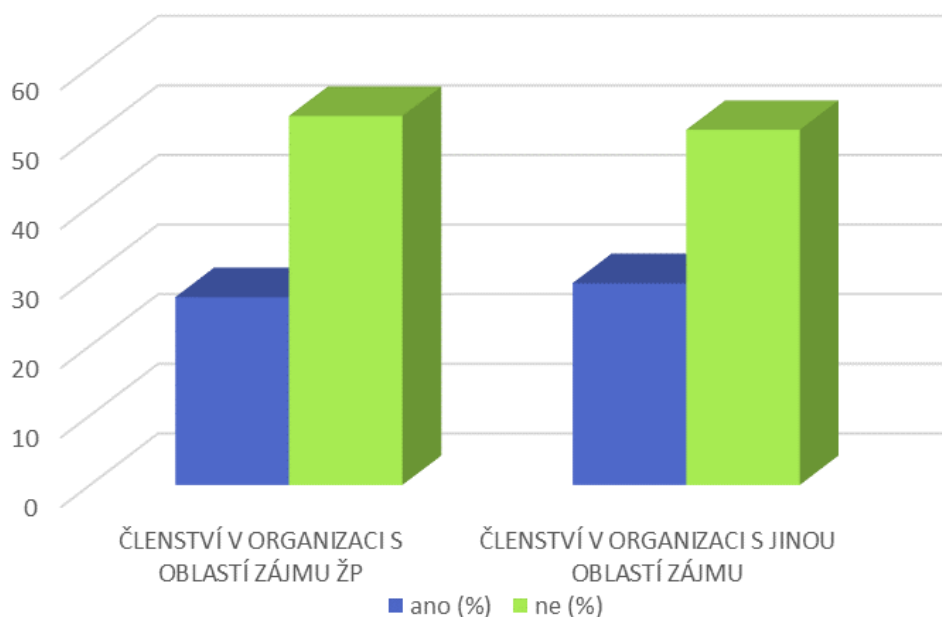
HODNOTA	TŘÍDÍ ODPAD		VYBÍRÁ ZBOŽÍ	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
vždy	80	64	11	9
často	15	12	69	55
občas	5	4	16	13
nikdy	0	0	4	3
CELKEM	100	80	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

¹⁰⁵ Přesné znění otázek: „Jste vegetarián nebo vegan?“ (ano/ne); „Jak často třídíte domácí odpad? (Alespoň plast, sklo a papír.)“ (vždy/často/občas/nikdy/v místě kde žijí, se tříděný odpad nesbírá); „Vybíráte při nákupu zboží podle toho, jak hodnotíte jeho vliv na životní prostředí?“ (vždy/často/občas/nikdy); „Omezujete jízdu autem z důvodu jejího vlivu na životní prostředí?“ (ano/ne)

5.5.2. Zájem o veřejné dění

Graf č. 50: Členství v organizacích

ČLENSTVÍ V ORGANIZACÍCH	ČLENSTVÍ - OBLAST ŽP		ČLENSTVÍ - JINÁ OBL.	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
ano	34	27	36	29
ne	66	53	64	51
CELKEM	100	80	100	80
aktivní	56	15	45	13
neaktivní	44	12	48	14
neodp.	0	0	7	2
CELKEM	100	27	100	29

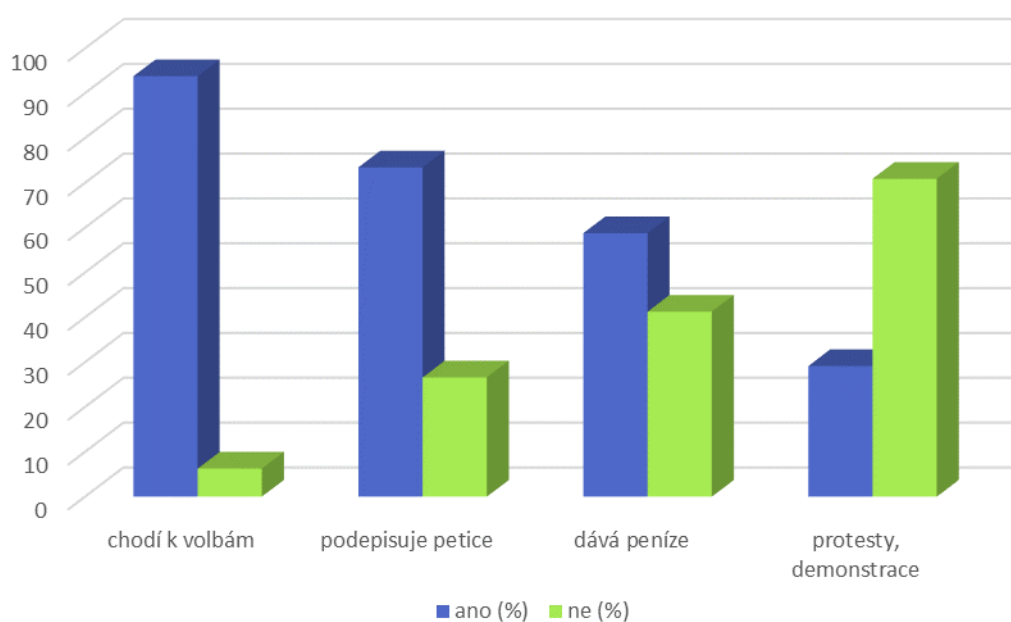
ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pokud jde o členství v organizacích, jako jsou politické strany, občanská sdružení apod.¹⁰⁶, více než třetina respondentů odpověděla, že jsou jejich členy, z toho vždy asi polovina jsou členové aktivní (v organizacích s oblastí zájmu v životním prostředí mírně přes polovinu – 15 lidí, tj. 56 %, v organizacích s jinou oblastí veřejného života ve středu zájmu polovina necelá – 13 lidí, tj. 45 %).

¹⁰⁶ Přesné znění otázek: „Jste členem/členkou organizace, jejímž cílem je ochrana životního prostředí? (Například politické strany, občanského sdružení, spolku.“ (ano/ne); „Jste členem/členkou organizace, jejímž cílem je ovlivňování jiné oblasti veřejného života? (Například politické strany, občanského sdružení, spolku.“ (ano/ne); „Označil/a byste se za aktivního člena/členku? (Například: jste člen představenstva či výkonných orgánů, iniciátor či organizátor konkrétních akcí aj.)“ (ano/ne – pro každou otázku zvlášť)

Při srovnání roku vzniku tohoto členství s rokem nástupu ke studiu na katedře SKE vychází pro členství v organizacích s jinou oblastí zájmu, než je ŽP, časová souslednost – rok vstupu do organizace po roku nástupu ke studiu zadalo celkem 16 členů, z toho 8 aktivních. (Vznik členství před nástupem ke studiu zadalo 8 respondentů, zároveň 1, u 4 údaj chybí). U organizací s oblastí životního prostředí ve středu zájmu je souslednost vyrovnanější – rok vzniku členství po nástupu ke studiu zadalo 12 členů, z toho 7 aktivních. (Vznik členství před nástupem ke studiu 11, u 4 zbylých údaj chybí).

Graf č. 51: Angažovanost

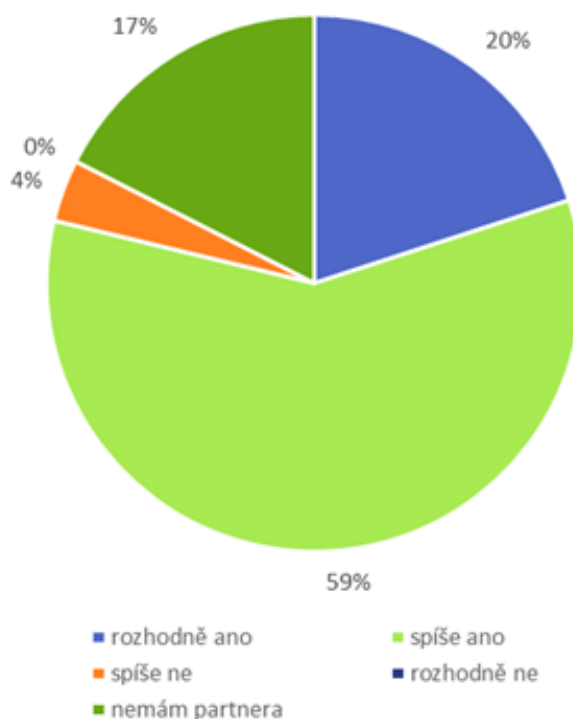
HODNOTA	CHODÍ K VOLBÁM		PODEPISUJE PETICE		DÁVÁ PENÍZE		PROTESTY, DEMONSTR.	
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ
ano	94	75	73	58	59	47	29	23
ne	6	5	27	21	41	33	71	56
CELKEM	100	80	100	79	100	80	100	79

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tento graf (č. 51) prezentuje odpovědi na baterii otázek, které se týkaly míry občanské angažovanosti absolventů – dotaz směřoval na pravidelnost vykonávání uvedených aktivit: chození k volbám, podepisování petic, dávání peněz na podporu konkrétních aktivit

a zúčastňování se protestů či demonstrací¹⁰⁷. Pořadí aktivit do jisté míry představuje stoupající míru zapojení – a výsledky dotazování stoupajícím nárokům odpovídají.

Graf č. 52: Shoda s partnerem

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
rozhodně ano	20	16
spíše ano	59	47
spíše ne	4	3
rozhodně ne	0	0
nemám partnera	17	14
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Ohledně míry shody s partnerem na životním stylu a míře občanské participace¹⁰⁸ můžeme pozorovat vcelku přesvědčivě dokázanou shodu – celkem 63 (79 %) respondentů uvedlo, že s partnerem tyto hodnoty sdílí, ze zbylých většina partnera v současné době nemá,

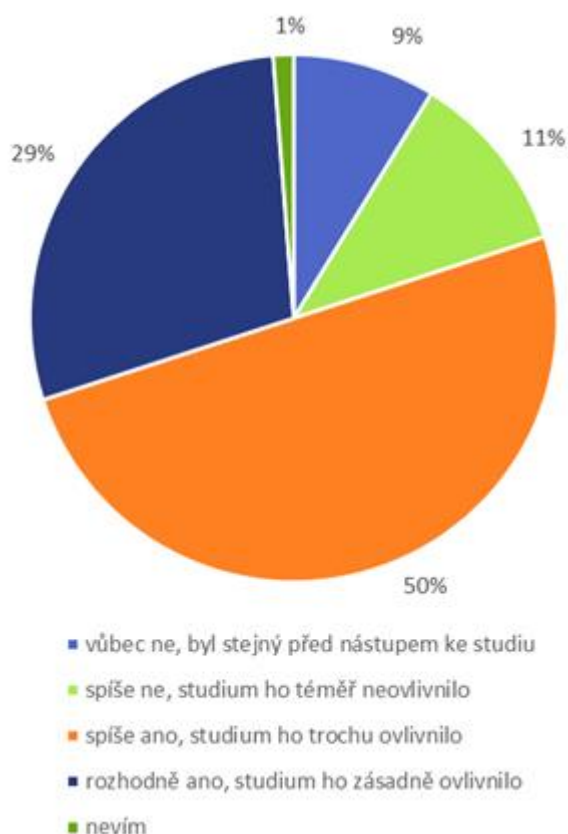
¹⁰⁷ Přesné znění otázky: „Děláte pravidelně některou z těchto věcí?“ Následováno výčtem: „Chodíte k volbám.“, „Podpisujete petice“, „Dáváte peníze na podporu konkrétních aktivit.“, „Zúčastňujete se protestů či demonstrací.“ Pro každou položku výčtu možnost zatrhnout ano/ne.

¹⁰⁸ Přesné znění otázky: „Jste ve většině aktivit týkajících se vašeho životního stylu a míry zapojení do veřejného dění ve shodě se svým partnerem?“ (Následováno výčtem uvedených odpovědí.)

a 4 % (3 respondenti) uvedli, že se s partnerem spíše neshodnou, partnera, s nímž by byli rozhodně v rozporu, nemá nikdo.

5.5.3. Deklarovaná změna

Graf č. 53: Vnímání vlivu studia

HODNOTA	PROCENT	ODPOVĚDÍ
vůbec ne, byl stejný před nástupem ke studiu	9	7
spíše ne, studium ho téměř neovlivnilo	11	9
spíše ano, studium ho trochu ovlivnilo	50	40
rozhodně ano, studium ho zásadně ovlivnilo	29	23
nevím	1	1
CELKEM	100	80

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tato otázka¹⁰⁹ celou sérii otázek týkajících se vlivu oboru studia na životní styl absolventů podstatným způsobem dokresluje. Celkem 79 % respondentů se domnívá, že jejich životní styl byl ovlivněn studiem na katedře – třetina z celkového počtu dokonce vnímá tento vliv jako zásadní, polovina se cítí být ovlivněna do jisté míry. Na druhé straně

¹⁰⁹ Přesné znění otázky: „Domníváte se, že studium na SKE ovlivnilo Váš životní styl?“ (Následováno výčtem uvedených odpovědí.)

pětina tento vliv nepocítila (nebo téměř vůbec nepocítila). Pokud se podíváme na výsledky části o spotřebitelských návyků a občanské angažovanosti prizmatem deklarované změny díky studiu na katedře, dostaneme následující výsledky:

Tabulka č. 7: Deklarovaná změna a spotřebitelské návyky

OBLAST	DEKLAROVANÁ ZMĚNA ANO				DEKLAROVANÁ ZMĚNA NE				CELKEM ODP.
	ANO		NE		ANO		NE		
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	
vegetarián/vegan	25	16	75	47	13	2	88	14	79
třídění odpadu	81	51	19	12	75	12	25	4	79
výběr zboží	83	52	17	11	69	11	31	5	79
jízda autem	71	45	29	18	50	8	50	8	79

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Tabulka č. 8: Deklarovaná změna a občanská angažovanost

OBLAST	DEKLAROVANÁ ZMĚNA ANO				DEKLAROVANÁ ZMĚNA NE				CELKEM ODP.
	ANO		NE		ANO		NE		
	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	PROCENT	ODPOVĚDÍ	
chodí k volbám	95	60	5	3	88	14	13	2	79
podepisuje petice	77	48	23	14	56	9	44	7	78
dává peníze	62	39	38	24	44	7	56	9	79
protesty, demonstr.	34	21	66	41	13	2	88	14	78

ZDROJ: Vlastní výzkum absolventů katedry SKE FHS UK

Pokud porovnáme procentuální skóre pro jednotlivé oblasti chování vždy pro zelené a červené sloupce, vidíme, že absolventi, kteří vnímají vliv studia na svůj životní styl, se skutečně chovají k životnímu prostředí ohleduplněji, resp. více se zajímají o veřejné dění a podílí se na něm, než ti, kteří tento vliv nepocítili.

6. Shrnutí a interpretace výsledků výzkumu

V této části uvedeme znovu hlavní zjištění prezentovaná v části předchozí a pokusíme se je uvést do vzájemných souvislostí. Pro lepší přehlednost budeme postupovat chronologicky podle části prezentující výsledky výzkumu.

Relativně nižší věk respondentů oproti průměru humanitních oborů, jak je uvádí REFLEX 2013 (u absolventů magisterských programů humanitního zaměření přes 28 let, průměr absolventů SKE, kteří se účastnili průzkumu, je o rok nižší), může být podmíněn skutečností, že studium není nabízeno v kombinované formě a i přes relativní vstřícnost pokud jde o rozvrh výuky v průběhu týdne, není příliš pravděpodobné, že by ke studiu nastoupil někdo, kdo předpokládá paralelně se studiem práci na plný úvazek, což ukazují i výsledky části dotazující se na práci při studiu. Většina studentů, kteří jsou nějakým způsobem při studiu podporováni rodiči, ale i ti, kteří jsou odkázáni na sebe, si paralelně přivydělává spíše v menším rozsahu – shodně tři čtvrtiny do maximálního časového nároku odpovídajícího polovičnímu úvazku, tj. 20 hodin týdně, pokud jde o poměr složek studia a práce, dá se tedy říci, že se jedná spíše o pracující studenty než studující pracující. Na druhé straně nižší věk absolventů může přispívat tomu, že poměrně velké množství jich pokračuje (či pokračovalo) v dalším studiu – celkem 8 z účastníků studie uvedlo, že v současné době dále studují a 2 zaznamenali, že již vyššího stupně vzdělání dosáhli, to je dohromady více než 10 %.

Zároveň musíme při úvahách věku absolventů zahrnout i skutečnost, že většina jich studium prodlužuje, pokud by tedy ukončovali ve standardní délce, věk by se ještě snížil o průměrnou délku prodloužení studia, což jsou necelé 2 semestry (1,8). Jako hlavní důvod prodloužení je nejčastěji uvedena příprava diplomové práce, z čehož vyplývá, že v běžné době studia zřejmě na ni není vyhrazen dostatečný prostor, ovšem z celkem 5 studentů, kteří byli v průběhu studia na studijním pobytu v zahraničí, jej 4 uvedli jako hlavní důvod prodloužení studia (pátý studium neprodlužoval). Délka studia se u oněch 4 neprodlužovala násobně (průměr 5,6 semestru oproti 5,8 semestru délky studia u všech účastníků průzkumu), pravděpodobně tedy spojili přípravu diplomové práce s pobytem. Nízká účast studentů na studijních pobytech mimo ČR může opět souviset s tím, že většina z nich pracuje a téměř polovina z nich je na této práci existenčně závislá. Je tedy pochopitelné, že pro ně semestrální nebo dokonce roční či delší výpadek není myslitelný. Nabízející se souvislost mezi rozsahem práce při studiu a prodlužující se délkou studia se na druhé straně

spíše nepotvrdila – jednak respondenti v příslušné otázce tuto možnost jako důvod prodloužení studia příliš často neuváděli (celkem 9 lidí, tj. 15% zastoupení z ní sice dělá druhý nejčastěji uváděný důvod, ale v porovnání se 70 % diplomové práce poměrně málo), a ani analýza souvislosti délky studia a časového rozsahu práce při studiu tomu příliš neodpovídá. Jistou souvislost můžeme sledovat jenom u absolventů, kteří při studiu pracovali v rozsahu odpovídajícím více než polovičnímu úvazku, to už je časová náročnost práce, která délku studia v mnoha případech ovlivní.

Většina respondentů pochází z Prahy, u dvou, kteří uvedli jako kraj Praha a velikost místa bydliště z menší kategorie předpokládáme, že bydlí v některé z okrajových městských částí, kde díky rozvoji bydlení na periferii už některá původní malá sídla výrazně znásobila počet svých obyvatel, přestože ještě před 20 lety měla charakter malé vesnice do jednoho tisíce obyvatel. Potvrdilo se sice zjištění teoretické části, že aspirace studentů z krajů Vysočina a Zlínského bývají nejnižší, ovšem v rámci velikosti našeho vzorku nelze očekávat, že toto tvrzení nemůže být jen dílem náhody – minimální počty respondentů vykazují také další kraje (po jednom kromě Vysočiny ještě Jihomoravský, po dvou pak Karlovarský, Liberecký, Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Plzeňský). Vzhledem ke vzdálenosti těchto krajů k místu výuky lze jistě kalkulovat i s tím, že vliv může mít i to, zda se v lepším dosahu nenachází jiná ze škol s podobným zaměřením (např. potenciální uchazeči z moravských krajů a Vysočiny mohou dát přednost geograficky bližšímu studiu v podobných oborech na Masarykově univerzitě v Brně nebo Univerzitě Palackého v Olomouci). Zajímavé ovšem je, že po Praze a Středočeském kraji je počtem absolventů třetím v pořadí kraj Ústecký. Nabízela by se tedy myšlenka, že jeden z motivů volby oboru, který se promítá do kategorie „zájem o obor“ je zkušenost s nedobrym stavem životního prostředí či společenským klimatem v místě, odkud respondent pochází.

Oblast výzkumu věnovaná pracovnímu uplatnění absolventů byla poměrně rozsáhlá a zjištění v ní učiněná jsou spíše popisného charakteru a nevyvolávají tedy příliš otázek ani námětů k diskuzi. Zdá se, že absolventi nemají problémy při hledání práce, přechod ze studia do pracovního života se jim daří poměrně rychle (nejčastěji do tří měsíců), jistě i s ohledem na to, že většina z nich již má při ukončení studia nějaké pracovní zkušenosti. I přes to, že nijak často nevyužívají kontaktů, které nabyli v rámci studia, a nabízelo by se tedy, že při hledání práce v oboru je budou využívat, zřejmě se tak neděje, nejčastějším způsobem získání práce je obvyklý postup přes inzerát na internetu (případně nabídka příslušného

úřadu). 56 % respondentů mělo první práci ve veřejné správě nebo neziskovém sektoru, tedy v oblastech, které lze asi s ohledem na obor studia očekávat. Pokud se zaměříme na ty, kteří svou první práci považovali nebo považují za práci odpovídající oboru studia, pak procentuální zastoupení předpokládaného odvětví stoupá na plných 85 %. Jistě i toto souvisí se skutečností, že největší část pracuje v zaměstnaneckém poměru. Respondenti poměrně často udali, že se při hledání práce soustředili na to, aby se jednalo o práci související s oborem studia, byť tato vazba s postupem času od ukončení studia mírně klesá. I tak můžeme říci, že ti, kteří se práci související s oborem najít chtějí, ji také obvykle naleznou (a přes pokles záměru s delším časovým odstupem od studia úspěšnost hledání práce v oboru naopak stoupá). Ve výsledku téměř dvě třetiny (58 %) respondentů v současné době pracují na místě, které považují za rozhodně nebo alespoň mírně odpovídající oboru studia. Příjmy absolventů jsou v poměrně velkém rozptýlu, u čerstvých absolventů, tedy v první práci, jsou přirozeně nižší, nicméně vzhledem k tomu, že sledujeme absolventy, kteří se na trhu práce pohybují od roku 2003 do teď, tj. cca poloviny roku 2016, lze o téměř polovině našich respondentů říci, že jsou stále z hlediska očekávatelné délky jejich budoucí pracovní kariéry poměrně čerstvě „po škole“ (do 5 let od ukončení studia). Při hodnocení současného průměrného hrubého příjmu absolventa, který spadá do intervalu 20 – 23 tisíc Kč měsíčně, bychom tedy toto měli mít na paměti, ovšem stejně jako skutečnost, že u absolventů, kteří dle vlastního hodnocení pracují v oboru, jsou platy obvykle o něco nižší, než u těch, kteří pracují mimo obor (a platí to shodně jak pro první práci po studiu, tak i pro současný stav, kdy již řada respondentů má několikátou práci v pořadí). Za zmínku jistě stojí skutečnost, že z celkem 80 respondentů je v současné době pouze jeden v situaci, kdy se mu nedaří najít si práci (ale minimálně jednou již ji také měl). Pokud bychom měli zhodnotit výsledky s ohledem na hypotézu stanovenou pro tuto oblast, pak můžeme říci, že se potvrdila – absolventi jsou při získávání práce ovlivněni oborem – minimálně v tom smyslu, že se snaží o nalezení uplatnění v oboru, což má vliv i na další oblasti (zejména odvětví a formu práce).

V oblasti hodnocení studia se náš předpoklad, že absolventi, kteří našli uplatnění v oboru, ohodnotí studium kladně, také celkem beze zbytku potvrdil. Rozdíly v hodnocení studia, ať už se týkalo jednotlivých předmětů, nebo v součtu konstruované symbolické známky, kterou by absolventi udělili studiu jako celku, tvořily vždy v podstatě celý jeden školní stupeň – např. studium jako celek by absolventi zůstavší v oboru oznámkovali přibližně dvojkou, ti „odrodivší se“ o stupeň hůře, trojkou. To se týkalo hodnocení

s přihlédnutím k vlastnímu pracovnímu uplatnění, pokud šlo o přínos studia pro osobní rozvoj, byl rozdíl mezi pracujícími v oboru a mimo téměř zanedbatelný (tři desetiny stupně) a všichni hodnotili studium pozitivně (v průměru na dvojku). Zajímavý je mírný nesoulad v hodnocení vyváženosti studia mezi praktickými a teoretickými oblastmi – pokud pracují v oboru, vnímají jej často jako příliš teoretické, ale kupodivu narůstá i podíl těch, kteří je hodnotí jako spíše praktické. Pro detailnější vyhodnocení této oblasti by zřejmě bylo zapotřebí podrobnějších údajů o skutečné náplni práce jednotlivých absolventů. Z hlediska katedry lze jistě za úspěch označit skutečnost, že studium na ní by znovu opakovala většina absolventů zúčastněných v průzkumu. Ve větší míře sice ti, kteří našli práci v oboru (pokud bychom zanedbali část z nich, která se v hypotetické úvaze nedokázala rozhodnout, tak téměř 80 %), ale i značná část těch, kteří v současné době pracují mimo obor (k tomu volbu nezopakovat se kloní jen necelá třetina z těch, kteří se k hypotetické volbě vyjádřili).

Co se týká vlivu studia na životní styl absolventů, můžeme říct, že i tato oblast poskytuje relativně vyrovnané výsledky potvrzující stanovenou hypotézu – pokud jde o spotřebitelské vzorce, absolventi vcelku „zodpovědně“ třídí odpad¹¹⁰ a nakupují s ohledem na vliv výrobků na životní prostředí¹¹¹ (v obou případech více než tři čtvrtiny), o něco menší množství z nich omezuje jízdu autem¹¹², ale stále se jedná o více než polovinu respondentů. Necelá čtvrtina se omezuje, i pokud jde o způsob stravování – jsou vegetariány nebo vegany¹¹³. V oblasti zájmu o veřejné dění již výsledky nejsou tak jednoznačné, přesto lze říct, že respondenti jsou poměrně angažovaní – po občanské stránce, drtivá většina (96 %), chodí pravidelně k volbám, což je vzhledem k průměrným volebním účastem v republice v posledních letech téměř ohromující údaj. Angažují se ale i jinými formami – poměrně často lze nalézt jejich podpisy pod peticemi, část z nich také sponzoruje aktivity, o jejichž

¹¹⁰ V porovnání s většinovou populací je to přibližně o 10 procentních bodů více – dle statistiky společnosti EKO-NOM třídilo v roce 2015 aktivně odpady asi 72% (Web 9). Statistická ročenka Ministerstva pro životního prostředí ale tvrdí, že odpad v roce 2014 třídilo až 83 % domácností (MŽP 2015: 411), pak by tedy rozdíl nebyl prakticky žádný.

¹¹¹ Podle statistické ročenky MŽP (pro rok 2014) se při nákupu výrobků ohlíží na jejich šetrnost k životnímu prostředí 27 % domácností (MŽP 2015: 411), z absolventů zkoumaných v této práci tak činí 80 %.

¹¹² Podle statistické ročenky MŽP jízdu autem z důvodu ochrany životního prostředí v roce 2014 omezovalo asi 22 % domácností. Rozdíl je tedy opět značný, z respondentů tohoto výzkumu tak činí 53 %.

¹¹³ Zde přesnější statistika sledující výskyt v populaci nebyla nalezena, nicméně podle práce publikované na toto téma na České zemědělské univerzitě se obecně se výskyt vegetariánů a veganů v České republice odhaduje maximálně do 5 % (web 10).

prospěšnosti je přesvědčena. Již menší část se zúčastňuje protestů a demonstrací¹¹⁴, což jistě může souviset i s osobním postojem vůči takovému způsobu prosazování názorů, případně přesvědčení o jeho účinnosti. Vedle toho přibližně třetina respondentů jsou členové organizací, které se na veřejném dění podílejí a ovlivňují jej, necelá šestina jsou dokonce aktivními členy těchto organizací. U části z nich jsme sice objevili časovou souslednost s nástupem ke studiu na katedře, nicméně se domníváme, že to nelze spolehlivě dávat do souvislosti s ohledem na to, že věk rané dospělosti, kam spadá období nástupu na vysokou školu, se může vázat i s počátky zájmu o veřejné dění, a tyto dvě oblasti nemusejí souviset. Nicméně souviset mohou, více než tři čtvrtiny účastníků průzkumu totiž vliv studia na svůj život vnímají a i podrobnější analýzy chování tomu odpovídají. Ti, kteří tento vliv „přiznali“, se skutečně častěji chovají tak, jak bychom očekávali u někoho, kdo si do života ze studia odnesl více, než jen tři písmena před jménem (tj. chovají se udržitelně a zajímají se o veřejné dění). Zároveň ale nemůžeme vyloučit, že příčinnost zde má opačný směr. Pokud absolventi v dotazníku odpovídali, že vliv studia na svůj život nepocítili, je možné, že ve skutečnosti už vlastně hodnotám, které si do něj mohli přenést ze studia na katedře, odpovídal ještě před nástupem k němu. V takovém případě by ovšem výsledky analýzy souvislosti deklarované změny díky studiu s jednotlivými oblastmi spotřebitelského a občanského chování byly méně přesvědčivé. Jako potvrzení toho, nakolik je pro absolventy tato oblast důležitá, můžeme chápat téměř výlučně kladné odpovědi na otázku míry shody s životními partnery ve věcech shrnutých jako životní styl a zapojení do veřejného dění.

7. Doporučení

Pro případné další výzkumy, které by navazovaly na tuto práci, navrhuje několik oblastí, které náš výzkum z kapacitních důvodů nemohl pokrýt, případně otázky s nimi související povstaly teprve v průběhu vyhodnocování výsledků. Bez zajímavosti by určitě nebylo období před nástupem ke studiu – zejména sledování vlivu předchozích oborů studia, skutečnost, zda práce, kterou absolventi kombinují se studiem na katedře, má se studovaným

¹¹⁴ Podle statistické ročenky MŽP se v roce 2014 alespoň jedenkrát v posledních 5 letech: 18 % podepsalo petici ve prospěch životního prostředí, 12 % populace dalo peníze na podporu aktivity ve prospěch životního prostředí, 7 % populace se zúčastnilo demonstrace nebo protestu, které se týkaly životního prostředí (MŽP 2015: 410). Vzhledem k tomu, že my jsme zkoumali tematicky širší oblast, nelze naše data s těmito docela srovnávat.

oborem nějakou souvislost. Pokud bychom šli dále do minulosti, tak například i stupeň a obor vzdělání rodičů. Výzkum by jistě obohatily otázky, které by se týkaly celkové spokojenosti – v rámci pracovního uplatnění například jak vnímají nižší úroveň svých příjmů, zda jim tuto skutečnost vynahrazuje spokojenost s náplní práce, zda pozice, kterou zastávají, vůbec vyžaduje vysokoškolské vzdělání ad. Otázky týkající se studia by bylo možné obohatit o možnost návrhů konkrétní oblasti poznatků, které v současné podobě studia chybí. I s ohledem na nepřiliš jemné rozlišení odvětví, které jsme uplatnili v našem výzkumu, by jistě bylo přínosné zahrnout detailnější popis skutečných náplní práce a přesnějších pozic, sestavit například jejich katalog. Stejně by bylo zajímavé detailněji sledovat životní styl, náš výzkum například z důvodů špatné podchytitelnosti této oblasti nesleduje angažování absolventů mimo oficiální struktury. Jistou míru sklonu k „anarchismu“ (ať už skutečně politickému, či v rovině obecného přístupu) přitom asi lze u absolventů očekávat. Téměř neprozkoumaná zůstává oblast kontaktů mezi absolventy – i ze skutečnosti, že tento výzkum měl poměrně vysokou návratnost a respondenti zodpověděli víceméně poctivě všechny otázky, přestože byly až na pár výjimek nepovinné, můžeme snad usuzovat na pozitivní vztahy ke spolužákům. Vzhledem k tomu, že tedy lze u respondentů očekávat jistou míru vstřícnosti a dosud jmenované doporučené oblasti pro další výzkum k tomu i vybízejí, doporučovali bychom tento výzkum doplnit spíše metodami kvalitativními.

8. Závěr

Celá tato práce byla v podstatě diskuzí nad symbolickou otázkou, kterou jsme postavili v jejím titulu – tedy zda absolventi oboru Sociální a kulturní ekologie na FHS UK v Praze jsou „diplomovaní zelení“. Otázka samozřejmě je, co to je „zelený“. Pokud to znamená, že jsou znalí vlivu svého jednání na své okolí v souvislostech a reflektují tuto znalost ve svém životě, ať už tím míníme vliv na přírodní prostředí, kde důkazem toho je šetrné spotřebitelské chování, nebo vliv na lidské společenství, jehož výrazem může být zájem o věci veřejné a možné prosazování environmentálně šetrných způsobů a postupů, nebo i skutečnost, že svou pracovní kariéru budují v oblastech, které dle jejich mínění mají nějakým způsobem souvislost s oborem Sociální a kulturní ekologie, pak ano, jsou takovými. Nemalá část z nich docela jistě.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ TEORETICKÉ ČÁSTI

Tabulka 1: Elitní, masové a univerzální vzdělávání podle Trowa – charakteristiky.....	28
Graf č. 1: Motivace k vysokoškolskému studiu – Mgr. absolventi podle oborů (2013)	32
Graf č. 2: Věk při absolvování posledního studia – podle typu a oboru studia (2013).....	33
Graf č. 3.: Podíl absolventů majících práci již během studia – obor studia (2013)	34
Tabulka č. 2: Způsoby hledání první práce – souhrn	35
Tabulka č. 3: Vhodnost absolvovaného studia k výkonu aktuální profese.....	37
Tabulka č. 2: Průměrné hrubé měsíční příjmy – typ a obor studia (2006 - 2013)	38
Graf č. 4: Posouzení studia jako dobrého základu pro další rozvoj a kariéru (2013)	39
Graf č. 5: Opakovaná volba VŠ studia podle oborů – fakult (2013).....	40

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ EMPIRICKÉ ČÁSTI

Graf č. 1: Rok nástupu ke studiu na SKE FHS UK.....	60
Tabulka č. 1: Věk při nástupu ke studiu podle roku nástupu.....	61
Tabulka č. 2: Věk při absolvování studia podle roku nástupu.....	61
Graf č. 3: Kraj.....	62
Graf č. 4: Velikost obce.....	63
Graf č. 5: Počet dětí.....	64
Tabulka č. 3: Věk absolventů-rodíčů podle počtu dětí	64
Graf č. 6: Délka studia.....	65
Graf č. 7: Důvod prodloužení studia.....	66
Graf č. 8: Důvod k volbě oboru	67
Graf č. 9: Studijní pobyt v zahraničí	68
Graf č. 10: Práce při studiu.....	69
Graf č. 11: Práce při studiu jako jediný příjem.....	70
Graf č. 12: Práce při studiu – kombinace podpory rodičů.....	71
Graf č. 13: Prospěch při studiu.....	72
Graf č. 14: Doba potřebná k získání první práce po studiu	73
Graf č. 15: Délka hledání první práce podle roku absolvování	74
Graf č. 16: Způsob získání první práce po studiu.....	76
Graf č. 17: Důraz na dodržení oboru při hledání první práce	77
Graf č. 18 : Forma první práce	78
Graf č. 19: Odvětví první práce.....	79

Tabulka č. 4: Rozdělení první práce do odvětví při zohlednění subjektivně vnímané míry dodržení shody oboru s oborem studia	80
Graf č. 20: Příjmy v první práci	81
Graf č. 21: Rozdělení výše příjmu v první práci podle roku absolvování studia	82
Graf č. 22: Rozdělení výše příjmu v první práci podle pohlaví respondenta	83
Graf č. 23: Výše příjmu v první práci – rozdělení podle míry shody s oborem.....	84
Graf č. 24: Souvislost oboru první práce s oborem studia	85
Graf č. 25: Současná situace absolventů – rozdělení	87
Graf č. 26: Změna práce – kolikrát.....	89
Graf č. 27: Změna práce – důvod	90
Graf č. 28: Způsob získání současné práce	91
Graf č. 29: Srovnání způsobů získání první (1) a současné práce (2).....	92
Graf č. 30: Důraz na dodržení oboru při hledání	93
Graf č. 31: Srovnání důrazu na dodržení oboru při hledání první (1) a současné práce (2).....	94
Graf č. 32: Odvětví současné práce	95
Tabulka č. 5: Odvětví současné práce podle míry shody s oborem studia.....	96
Graf č. 33: Formy současné práce	97
Graf č. 34: Srovnání formy první a současné práce	98
Tabulka č. 6: Forma současné práce podle míry shody s oborem studia	98
Graf č. 35: Shoda s oborem studia – současná práce	99
Graf 36a: Srovnání shody první a současné práce s oborem studia.....	100
Graf č. 36b: Srovnání shody první a současné práce (slouč.) s oborem studia	101
Graf č. 37: Příjmy v současné práci	103
Graf č. 38: Srovnání příjmů v první a současné práci (slouč.).....	104
Graf č. 39: Výše příjmu v současné práci – rozdělení podle míry shody s oborem	106
Graf č. 40: Praktičnost/teoretičnost studia.....	107
Graf č. 41: Srovnání hodnocení praktičnosti/teoretičnosti studia.....	109
Graf č. 42: Hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění	111
Graf č. 43a: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění – respondenti pracující v oboru	112
Graf č. 43b: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska pozdějšího pracovního uplatnění – respondenti pracující mimo obor.....	113
Graf č. 44: Hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj	114
Graf č. 45a: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj – pracující v oboru	115
Graf č. 45b: Srovnání hodnocení předmětů z hlediska přínosu pro osobní rozvoj – pracující mimo obor	116

Graf č. 46: Opakovaná volba.....	117
Graf č. 47: Srovnání opakované volby podle shody současné práce (slouč.) s oborem studia.....	118
Graf č. 48: Spotřebitelské chování.....	119
Graf č. 49: Třídění odpadu (1) a výběr zboží podle dopadu na ŽP (2).....	120
Graf č. 50: Členství v organizacích.....	121
Graf č. 51: Angažovanost	122
Graf č. 52: Shoda s partnerem	123
Graf č. 53: Vnímání vlivu studia	124
Tabulka č. 7: Deklarovaná změna a spotřebitelské návyky	125
Tabulka č. 8: Deklarovaná změna a občanská angažovanost.....	125

SEZNAM UŽITÉ LITERATURY

ARENDTOVÁ, Hannah. *Krize kultury. 4 cvičení v politickém myšlení*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-042-4.

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. Vydání druhé. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2002. ISBN 80-86429-11-3.

BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1195-X.

BECKER, Gary. *Human capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. 3. vydání. Chicago: The University of Chicago Press, 1993. ISBN 0-226-04120-4.

BELL, Daniel. *The Coming of Post-industrial Society. A venture in Social Forecasting*. New York: Basic Books, 1973. ISBN 978-0465097135.

BENDIX, Reinhard. *Max Weber: An Intellectual Portrait*. Los Angeles: University of California Press, 1978. ISBN 978-0520031944.

BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Vydání první. Praha: Portál, 1998. Překlad Oldřich Selucký. ISBN 80-7178-216-5.

BLAHOVEC, Václav. *Vzdělává ISS FSV UK své studenty v souladu s potřebami trhu práce? Evaluační případová studie*. Praha, 2014. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí práce Jiří REMR.

BOOKCHIN, Murray. *The Ecology of Freedom : The Emergence and Dissolution of Hierarchy*. Palo Alto: Cheshire Books, 1982.

BOOKCHIN, Murray. *The Philosophy of Social Ecology – Essays on Dialectical Naturalism*. Toronto: Black Rose Books, 1996. ISBN: 1-551640-19-8.

BREZINKA, Wolfgang. *Filosofické základy výchovy*. Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-169-5.

BRUNDTLAND, Gro Harlem. *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-02.

BRENAN, John. The Social Role of the Contemporary University: Contradictions, Boundaries and Change. [online] In: *Ten Years On: Changing Higher Education in a Changing World*. 22-26. [cit. 2.5. 2016 17:32]. Dostupné z: <https://www.open.ac.uk/cheri/documents/ten-years-on.pdf>

BRYMAN, Alan. *Social Research Methods*. Third Edition. New York: Oxford University

Press, 2008. ISBN 978-0-19-920295-9.

BURIÁNOVÁ, Barbora. *Jak se chováme on-line?*. Psychologie dnes. 2000 (12). Dostupné z: http://www.cpppap.svsbb.sk/files/im_ost_jco.html#.VwJrQmdJncs, 1. 2. 2016)

ČECHÁK V.: *Investice do lidského kapitálu a jejich zhodnocení*. [online] Lidský kapitál. Sborník konference. Praha 2005. [cit. 14. 3. 2011]. Dostupné z: <http://www.vsfz.cz/lidskykapital/index.php?id=1402>

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0139-7.

DURKHEIM, Émile. *Education and Sociology*. New York: The Free Press, 1956. ISBN 978-002-9079201.

FILE, Jon; WEKO, Thomas; HAUPTMAN, Arthur; KRISTENSEN, Bente; HERLITSCHKA, Sabine. *Thematic Review of Tertiary Education. Czech republic Country Note*. [online] OECD Directorate for Education, Education and Training Policy Division. 2006. [cit. 12. 3. 2016] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha/thematic-review-of-tertiary-education-tertiary-review-czech-republic-country-note>

FEDORKOVÁ, Marta. *Uplatnění absolventů ISS FSV UK v praxi a jejich hodnocení studia na institutu*. Praha, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut sociologických studií. Vedoucí práce Petr SOUKUP.

GUILLEMINOVÁ, Marilys; GILLAMOVÁ Lynn. Etika, reflexivita a "eticky důležité okamžiky" ve výzkumu. *Biograf*, 2004 (35), s. 11-31. Překlad Jitka Zachová a Zdeněk Konopásek. Překlad z Ethics, reflexivity and „ethically important moments“ in research *Qualitative Inquiry* 2004 (10).

HAVLÍK, Radomír; HALÁSZOVÁ, Věra; PROKOP Jiří. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Univerzita Karlova Pedagogická fakulta: 1996. ISBN 80-86039-10-2.

ILLICH, Ivan. *Odškolnění společnosti. Polemický spis*. Překlad Jiří Prokop. Praha: Sociologické nakladatelství – SLON, 2001. ISBN 80-85850-96-6.

KAMENÍČEK, Jiří. *Lidský kapitál – úvod do ekonomie chování*. První vydání. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0449-3.

KELLER, Jan. *Sociologie a ekologie*. Vydání první. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON), 1997. ISBN 80-85850-42-7.

KELLER, Jan; TVRDÝ, Lubor. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Druhé vydání. Praha: SZH, 2010.

KINDLMANOVÁ, Jana; VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza et al. *Podpora vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Studie*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. [cit. 2016-04-29]

KLEŇHOVÁ, Michaela. *Ukazatele hodnotící přístup, účast a výstupy z terciárního vzdělávání aneb Kolik vlastně máme studentů – hodně nebo málo?* Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2007. ISBN 978-80-211-0547-8.

KOUCKÝ, Jan; BARTUŠEK, Aleš. *Demografický vývoj a projekce vysokých škol*. [online]. Praha: Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2011. ISBN 978-80-7290-524-9. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: [http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Demograficky_vyvoj_a_projekce_vykonu_vysokych_skol_\(2011\).pdf](http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Demograficky_vyvoj_a_projekce_vykonu_vysokych_skol_(2011).pdf)

KOUCKÝ, Jan; ZELENKA, Martin. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2006.

KOUCKÝ, Jan; RYŠKA, Radim; ZELENKA, Martin. *Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol. Výsledky šetření REFLEX 2013*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-7290-813-4.

LAPKA, Miloslav; VÁVRA, Jan; SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. Cultural ecology: Contemporary understanding of the relationship between humans and the environment. In: *Journal of Landscape Ecology* [online]. 2012, 5 (2): 12–24. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: [http://www.degruyter.com/dg/viewarticle.fullcontentlink:pdfeventlink/\\$002fj\\$002fjlecol.2012.5.issue-2\\$002fv10285-012-0050-z\\$002fv10285-012-0050-z.xml?format=INT&t:ac=j\\$002fjlecol.2012.5.issue-2\\$002fv10285-012-0050-z\\$002fv10285-012-0050-z.xml](http://www.degruyter.com/dg/viewarticle.fullcontentlink:pdfeventlink/$002fj$002fjlecol.2012.5.issue-2$002fv10285-012-0050-z$002fv10285-012-0050-z.xml?format=INT&t:ac=j$002fjlecol.2012.5.issue-2$002fv10285-012-0050-z$002fv10285-012-0050-z.xml)

LAPKA, Miloslav; VÁVRA, Jan; SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. Pět tezí současné kulturní ekologie. In: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica 1/2009 – Studia Sociologica XVI – Naše společná přítomnost I: 2009*, 9-22.

LE GOFF, Jacques. *Intelektuálové ve středověku*. Praha: Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-256-7.

LIESSMANN, Konrad Paul. *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*. Praha: Academia 2009. ISBN 987-80-200-1677-5.

LIESSMANN, Konrad Paul. *Hodina duchů. Praxe nevzdělanosti. Polemický spis*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-2530-2.

LINHART, Jiří; VODÁKOVÁ, Alena; PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

- LIPOVETSKY, Gilles. *Éra prázdnoty. Úvahy o současném individualismu*. Čtvrté vydání. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-190-5.
- MARSHALL, Gordon. *Sociology of Education. A Dictionary of Sociology*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 1998. ISBN 0-19-280081-7.
- MATĚJŮ, Petr; SIMONOVÁ, Natalie. Czech Higher Education Still at the Crossroads. *Czech Sociological Review*. 2003a, Sv. 39, 3, 393–410. ISSN 0038-0288.
- MATĚJŮ, Petr; STRAKOVÁ, Jana (eds). *(Ne)rovnné šance na vzdělání: vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1400-4.
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2014*. Praha: Cenia, 2015. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/rocenka/Rocenka_ZP_CR_2014.pdf
- MUSIL, Jan. Nové vymezení sociální ekologie. In : *Sociologický časopis*. 1991, 27 (1), 69-89. ISSN 0038-0288.
- MÜHLBECK, Kai. *Testing the Feasibility of a European Graduate Study*. Final report of the EUROGRADUATE feasibility study. Hannover: German Center for Higher Education Research and Science Studies (DZHW), 2016. ISBN 978-3-86426-049-0.
- NEUMAN, Lawrence W. *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Seventh edition. Essex: Pearsons Education Limited, 2014. ISBN 978-1-292-02023-5.
- NUSSBAUMOVÁ, Martha C. *Cultivating Humanity: A Classical Defense of Reform in Liberal Education*. Cambridge: Harvard University Press, 2000. ISBN 0-674-17949-8.
- PABIAN, Petr. Od elitního přes masové k univerzálnímu vzdělávání: Koncepce Martina Trowa. In *Aula* [online]. 2008, 16 (2), 31–40. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.csvs.cz/aula/clanky/2008-2-od-elitniho-pres-masove.pdf>
- PAPŘOKOVÁ, Anna. *Profesní dráhy absolventů VŠB – TU Ostrava*. Praha, 2008. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Katedra sociologie. Vedoucí práce Pavel KUCHAR.
- PATOČKA, Jan. *Filosofie výchovy*. Studia Pedagogika, 1997, č. 18. ISSN 0862-4461.
- PETRUSEK, Miloslav. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. ISBN 978-80-86429-2.
- PETRUSEK, Miloslav. *...at' je stůl k poboštění prostřený: úvahy a eseje k 660. výročí založení Univerzity Karlovy v Praze*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1448-9.
- PETRUSEK, Miloslav; BALON, Jan. *Společnost naší doby*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1965-3.

- PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1387-3.
- PRUDKÝ, Libor; PABIAN, Petr; ŠÍMA Karel. *České vysoké školství. Na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989 – 2009*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3009-7.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 2. vydání. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- PUNCH, Keith F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2006. ISBN 978-80-7367-468-7.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita – rektorát, 1991. ISBN 80-210-0328-6.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-20-247-3006-6.
- RIDLEY, Matt. *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0825-8.
- ROCKSTRÖM, Johan; STEFFEN, Will; NOONE, Kevin et al. Planetary Boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity. *Ecology* [online]. 2009, 14 (2), 1-33 [cit. 2016-04-27]. ISSN 17083087. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eih&an=52253039&scope=site>
- RYNDA, Ivan. Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání“. In: Jana Dlouhá, Jiří Dlouhý, Václav Mezřícký (eds.). *Globalizace a globální problémy. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu „Glo-balizace a globální problémy“ 2005–2007*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Centrum pro otázky životního prostředí, 2006.
- SOKOL, Jan. *Filosofická antropologie: člověk jako osoba*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-422-9.
- STELLA, Marco; KLEISNER Karel. Welt, Umwelt, Lebensraum: Uexküll, Lorenz a Gehlen - spor o světě člověka a světech zvířat. In: *Lidé města*. 2007, 21 (2), 7-26. ISSN 1212-8112.
- SYŘIŠTĚ, Ivo. Postmoderna – Věk Proteů? In BENEŠ, Milan a kol. *Idea vzdělávání v současné společnosti*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-40-8.
- ŠUBOVÁ, Vendula. *Problematika hodnot ve vzdělávání v postmoderní společnosti na počátku 21. století*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Vedoucí práce Martin KOPECKÝ.

TROW, Martin. Reflections on the transition from mass to universal higher education. *Daedalus* [online]. 1970, 99, 1-42 [cit. 2016-05-02]. ISSN 00115266. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=hus&an=520629182&scope=sit>
e

TROW, Martin. Problémy přechodu z elitního na masové vysoké školství. In: Hendrichová, Jana; Čerych Ladislav (eds.): *Terciární vzdělávání ve vyspělých zemích: vývoj a současnost*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, 1997. ISBN 80-211-02691.

VÁVRA, Jan; LAPKA, Miloslav; SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. Kulturní ekologie – Co může říci k problémům dneška? In: *EkoFutura* [online]. 2012, 1 (1), 19–20 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.ecoology.org/wp-content/uploads/KE-2012-Ekofutura.pdf>

VYSUŠIL, Tomáš. Sociologická reflexe konfliktu mezi společnostmi a přírodou. Teoretické přístupy a empirická zkoumání. In: *Sociální studia* [online]. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. 2005, 2 (2), 43-70. ISSN 1214-813X. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: http://socstudia.fss.muni.cz/sites/default/files/Editorial_0.pdf

WELSCH, Wolfgang. *Naše postmoderní doba*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-104-0.

World Commission on Environment and Development. *Our Common Future*. [online] New York: Oxford University Press, 1987. [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů*. 22. 4. 1998. ISSN 1211-1244.

ZELENKA, Martin. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-372-6.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Web 1: Český statistický úřad. Domácnosti s počítačem, krajské srovnání, vývoj v letech 2005 až 2014. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/36377961/062004-1510%2C11.pdf/1ce65586-9d93-4200-9164-af96f5b650ab?version=1.1>, [cit. 2016-04-03]

Web 2: Masarykova univerzita. Průzkumy mezi absolventy. [online]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/general/evaluation/graduates> [cit. 28. 3. 2016 14:46]

Web 3: Masarykova univerzita - Odbor pro strategii. Studentské průzkumy. [online]. Dostupné z: <http://strategie.rect.muni.cz/cs/studentske-pruzkumy>, [cit. 28. 3. 2016 15:02]

Web 4: SVP PedF UK. Co je SVP? [online]. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/default.asp?page=svp&KID=1>, [cit. 28. 3. 2016 16:30]

Web 5: SVP PedF UK. Projekt REFLEX navazuje na projekt CHEERS. [online]. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/default.asp?page=r_navaz, [cit. 1. 4. 2016 17:30]

Web 6: ACSA. Národní šetření studentů. [online]. Dostupné z: <http://www.acsa.cz/nasest/index.php?horiz=2>, [cit. 28. 3. 2016 17:44]

Web 7: Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Žádost o prodloužení akreditace navazujícího magisterského studijního programu Ekologie a ochrana prostředí, studijního oboru Sociální a kulturní ekologie. [online]. Dostupné z: http://fhs.cuni.cz/FHS-105-version1-ske_nmgr_2014_web.pdf, [cit. 12. 3. 2016 23:56]

Web 8: Studijní obor Sociální a kulturní ekologie. Studijní plán. [online]. Dostupné z: <http://kske.cz/studijni-plan>, [cit. 15. 5. 2016 01:15]

Web 9: Eko-nom - třídění odpadu [online]. Dostupné z: <http://www.ekokom.cz/cz/ostatni/vysledky-systemu/vyrocní-shrnutí>, [cit. 15. 6. 2016 11:18]

Web 10: Vegetariáni a vegani mezi námi. [online]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/vegetariani_a_vegani_mezi_nami?do=export_pdf&rev=0&id=vegetariani_a_vegani_mezi_nami, [cit. 21. 6. 2016 23:12]

PŘÍLOHA 1

PRŮVODNÍ E-MAIL

Odesílatel: Výzkum absolventů SKE

Předmět zprávy: Výzkum absolventů SKE

Text zprávy:

Vážení kolegové a kolegyně, milí spolužáci a spolužačky,

obracím se na vás s prosbou o pomoc s výzkumem, který se týká vašeho studia na katedře Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Jsem studentka tohoto oboru a dotazník, který najdete pod odkazem níže v tomto e-mailu, poslouží jako podklad pro zpracování mé diplomové práce zabývající se absolventy tohoto oboru. Věřím, že najdete 10-15 minut na jeho vyplnění. Výsledky budou samozřejmě zpracovány anonymně.

{SURVEY_LINK}

Zároveň vás prosím o shovívavost. Na katedře jsou v tuto chvíli souběžně realizovány dva na sobě nezávislé průzkumy s podobným zaměřením, někteří z vás tak již možná jsou nebo budou kontaktováni podruhé.

Předem děkuji za vstřícnost a váš čas.

S pozdravem

Bc. Martina Jokešová

Tuto zprávu odeslala {C4S_USERNAME}. Pro odhlášení klikněte na následující odkaz:
{UNSUBSCRIBE_LINK}

PRVNÍ PŘIPOMÍNKA

Odesílatel: Výzkum absolventů SKE

Předmět zprávy: Připomínka výzkumu absolventů SKE

Text zprávy:

Dobrý den,

znovu se na Vás obracím s prosbou o vyplnění dotazníku, který se týká Vašeho studia na katedře Sociální a kulturní ekologie FHS UK Praha a poslouží jako podklad pro zpracování mé diplomové práce. Máte-li 10-15 minut času, dotazník najdete na této adrese:

{SURVEY_LINK}

Předem Vám děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Bc. Martina Jokešová

Pokud jste již dotazník vyplnil/a, děkuji Vám za účast a tento e-mail prosím ignorujte. Odhlásit se z databáze kontaktů pro další připomínku můžete kliknutím na odkaz v posledním řádku tohoto e-mailu.

Původní zpráva:

Vážení kolegové a kolegyně, milí spolužáci a spolužačky, obracím se na vás s prosbou o pomoc s výzkumem, který se týká vašeho studia na katedře Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Jsem studentka tohoto oboru a dotazník, který najdete pod odkazem níže v tomto e-mailu, poslouží jako podklad pro zpracování mé diplomové práce zabývající se absolventy tohoto oboru. Věřím, že najdete 10-15 minut na jeho vyplnění. Výsledky budou samozřejmě zpracovány anonymně.

{SURVEY_LINK}

Zároveň vás prosím o shovívavost. Na katedře jsou v tuto chvíli souběžně realizovány dva na sobě nezávislé průzkumy s podobným zaměřením, někteří z vás tak již možná jsou nebo budou kontaktováni podruhé.

Předem děkuji za vstřícnost a váš čas.

S pozdravem

Bc. Martina Jokešová

Tuto zprávu odeslala {C4S_USERNAME}. Pro odhlášení klikněte na následující odkaz: {UNSUBSCRIBE_LINK}

DRUHÁ PŘIPOMÍNKA

Odesílatel: Výzkum absolventů SKE

Předmět zprávy: Závěr výzkumu absolventů SKE

Text zprávy:

Dobrý den,

znovu se na Vás obracím s prosbou o vyplnění dotazníku, který se týká Vašeho studia na katedře Sociální a kulturní ekologie FHS UK Praha a poslouží jako podklad pro zpracování mé diplomové práce. Máte-li 10-15 minut času, dotazník najdete na této adrese:

{SURVEY_LINK}

Předem Vám děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Bc. Martina Jokešová

Pokud jste již dotazník vyplnil/a, děkuji Vám za účast a tento e-mail prosím ignorujte. Odhlásit se z databáze kontaktů pro další připomínku můžete kliknutím na odkaz v posledním řádku tohoto e-mailu.

Původní zpráva:

Vážení kolegové a kolegyně, milí spolužáci a spolužačky, obracím se na vás s prosbou o pomoc s výzkumem, který se týká vašeho studia na katedře Sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Jsem studentka tohoto oboru a dotazník, který najdete pod odkazem níže v tomto e-mailu, poslouží jako podklad pro zpracování mé diplomové práce zabývající se absolventy tohoto oboru. Věřím, že najdete 10-15 minut na jeho vyplnění. Výsledky budou samozřejmě zpracovány anonymně.

{SURVEY_LINK}

Zároveň vás prosím o shovívavost. Na katedře jsou v tuto chvíli souběžně realizovány dva na sobě nezávislé průzkumy s podobným zaměřením, někteří z vás tak již možná jsou nebo budou kontaktováni podruhé.

Předem děkuji za vstřícnost a váš čas.

S pozdravem

Bc. Martina Jokešová

Tuto zprávu odeslala {C4S_USERNAME}. Pro odhlášení klikněte na následující odkaz: {UNSUBSCRIBE_LINK}

Absolventi SKE FHS UK

* = povinné otázky

Dobrý den,

děkuji za Váš zájem o toto šetření. S ohledem na úsporu Vašeho času předesílám, že veškeré otázky týkající se studia směřují k Vašemu magisterskému studiu na katedře Sociální a kulturní ekologie FHS UK. Výjimkou jsou pouze otázky na Vaše případné další studium po absolvování SKE. A teď už směle do toho – přehled o svém postupu můžete mít díky odpočítávání dole na stránce.

1. Absolvoval/a jste úspěšně studium na katedře SKE FHS UK?*

1. ano
2. ne – **UKONČÍ DOTAZNÍK: Děkuji za Vaši snahu, ale pro tento výzkum potřebuji respondenty, kteří studium úspěšně absolvovali.**

2. Rok Vašeho nástupu ke studiu:*

1. 2001
2. 2002
3. 2003
4. 2004
5. 2005
6. 2006
7. 2007
8. 2008
9. 2009
10. 2010
11. 2011
12. 2012
13. 2013
14. 2014

3. Délka Vašeho studia na katedře SKE v semestrech (včetně případného přerušení):

1. méně než 4
2. 4
3. 5
4. 6
5. 7
6. 8
7. 9
8. 10

4. Jaký byl hlavní důvod pro prodloužení Vašeho studia? SKRÝT KDYŽ ODPO. NA OT. 3 = (4)
1. příprava diplomové práce
 2. problémy s plněním nároků studia
 3. studijní pobyt v zahraničí (Erasmus apod.)
 4. rodičovství
 5. pracovní důvody
 6. zdravotní důvody
 7. jiný důvod – prosím, napište jaký:
-
5. Jaký byl Váš hlavní důvod k volbě oboru?
1. vlastní zájem o obor
 2. předpokládaná dobrá uplatnitelnost na trhu práce
 3. snadnost přijímacích zkoušek
 4. rodinná tradice
 5. blízkost školy
 6. prestiž oboru
 7. pověst školy/fakulty/katedry
 8. pověst vyučujících na katedře
 9. doporučení známých
 10. potřeba doplnit si vzdělání v oboru, v němž jsem již pracoval/a
 11. jiný důvod – prosím, napište jaký:
6. Absolvoval/a jste v průběhu studia studijní pobyt v zahraničí (Erasmus apod.)?
1. ne
 2. ano - 1 semestr
 3. ano - 1 rok
 4. ano - déle než 1 rok
7. Pracoval/a jste při studiu? Vyberte prosím maximálně dvě možnosti, které Vaši situaci nejlépe vystihují.
1. podporovali mne rodiče
 2. žil/a jsem z našetřených peněz
 3. narázově, brigády
 4. dlouhodobá pravidelná práce odpovídající částečnému úvazku menšímu než polovičnímu (max. 19 hod. týdně)

5. poloviční úvazek (cca 20 hod. týdně)
 6. práce odpovídající více než polovičnímu úvazku (21 a více hodin týdně)
8. Jak byste hodnotil/a svůj prospěch v průběhu studia?
1. výrazně nadprůměrný v porovnání s ostatními
 2. spíše nadprůměrný v porovnání s ostatními
 3. v porovnání s ostatními průměrný
 4. spíše podprůměrný v porovnání s ostatními
 5. výrazně podprůměrný v porovnání s ostatními
-

9. V současné době:* Zaškrtněte prosím všechny relevantní odpovědi.

1. studuji
 2. pracuji
 3. jsem na mateřské/rodičovské dovolené
 4. nepracuji
-

10. Vaše současné studium je: SKRÝT KDYŽ ODPO. NA OT. 9 = PRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ..., NEPRACUJI

1. doktorský program se stejným, podobným nebo doplňujícím zaměřením
 2. doktorský program s jiným zaměřením
 3. magisterský program se stejným, podobným nebo doplňujícím zaměřením
 4. magisterský program s jiným zaměřením
 5. program nižšího stupně, než magisterský
 6. program celoživotního vzdělávání
-

11. Jak dlouho trvalo, než jste po absolvování studia našel/našla první práci?

1. navázal jsem na práci při studiu
 2. do 3 měsíců
 3. 4-6 měsíců
 4. 7-9 měsíců
 5. 10-12 měsíců
 6. déle než rok
 7. dosud jsem práci nenašel/nehledal; nenašla/nehledala
-

12. Jak jste získal/a první práci po absolvování studia? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = NAVÁZAL NA PRÁCI PŘI STUDIU, DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL

1. v souvislosti s oborem studia (např. kontakt získaný při přípravě DP, nabídka přeposlaná katedrou, přes spolužáka apod.)
2. přes rodinu či jiné než při studiu získané známé
3. přes výběrové řízení, díky úřadu práce, inzerátu na internetu apod.
4. jinak – prosím, napište jak:

13. Bylo pro vás při hledání první práce důležité, aby souvisela s oborem studia? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

Pokud jste pokračovali v práci, kterou jste měli při studiu, hodnotte prosím v následujících otázkách tuto práci.

1. určitě ano
2. spíše ano
3. spíše ne
4. určitě ne

14. V jakém odvětví byla Vaše první práce? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

1. služby
2. výzkum a vývoj
3. veřejná a státní správa
4. školství
5. zdravotnictví a sociální péče
6. kulturní, zábavní a rekreační činnosti
7. neziskový sektor
8. jiné – prosím, napište jaké:
9. *administrativa*
10. *média*

15. Vaše první práce byla: SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

1. v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek
2. v zaměstnaneckém poměru na zkrácený úvazek
3. podnikal jsem, OSVČ
4. svobodné povolání
5. na DPP/DPČ

16. Hodnotíte svou první práci jako práci odpovídající oboru studia, jež jste absolvoval/a? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

1. rozhodně ano
2. spíše ano

3. spíše ne
4. rozhodně ne

17. Jaká byla přibližná výše Vašeho měsíčního výdělku v první práci? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

Udejte, prosím, částku odpovídající pojmu „hrubé mzdy“, tj. bez daňových a jiných odečtů. V případě zkráceného úvazku částku příslušně vynásobte, aby poměrově odpovídala práci na plný úvazek.

1. do 14 999
2. 15 000 – 17 999
3. 18 000 – 19 999
4. 20 000 – 21 999
5. 22 000 – 23 999
6. 24 000 – 25 999
7. 26 000 – 27 999
8. 28 000 – 29 999
9. vyšší než 30 000

18. Kolikrát jste dosud změnil/a práci? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL...

1. 0
2. 1
3. 2
4. 3
5. 4
6. 5
7. 6
8. 7
9. 8
10. 9
11. 10

19. Jaký byl Váš hlavní/nejčastější důvod pro změnu práce? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0)

1. finanční
2. nevyhovoval mi kolektiv spolupracovníků (kolegové, nadřízení)
3. nebyl/a jsem spokojen/a s náplní práce

4. nevyhovovala mi pracovní doba
5. chtěl/a jsem pracovat v oboru souvisejícím se studiem

20. Jak jste získal/a svou současnou práci? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI

1. v současné době nepracuji, jsem na mateřské/rodičovské dovolené
2. v souvislosti s oborem studia (např. kontakt získaný při přípravě DP, nabídka přeposlaná katedrou, přes spolužáka apod.)
3. přes rodinu či jiné než při studiu získané známé
4. přes výběrové řízení, díky úřadu práce, inzerátu na internetu apod.
5. jinak – prosím, napište jak:

21. Bylo pro Vás při hledání současné práce důležité, aby souvisela s oborem studia? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI NEBO ODP. NA OT. 20 = V SOUČASNÉ DOBĚ NEPRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ

1. určitě ano
2. spíše ano
3. spíše ne
4. určitě ne

22. V jakém odvětví je Vaše současná práce? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI NEBO ODP. NA OT. 20 = V SOUČASNÉ DOBĚ NEPRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ

1. služby
2. výzkum a vývoj
3. veřejná a státní správa
4. školství
5. zdravotnictví a sociální péče
6. kulturní, zábavní a rekreační činnosti
7. neziskový sektor
8. jiné – prosím, napište jaké:

23. Vaše současná práce je: SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI NEBO ODP. NA OT. 20 = V SOUČASNÉ DOBĚ NEPRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ

1. v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek

2. v zaměstnaneckém poměru na zkrácený úvazek
3. podnikám, OSVČ
4. svobodné povolání
5. na DPP/DPČ

24. Hodnotíte svou současnou práci jako práci odpovídající oboru studia, jež jste absolvoval/a? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI NEBO ODP. NA OT. 20 = V SOUČASNÉ DOBĚ NEPRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ

1. rozhodně ano
2. spíše ano
3. spíše ne
4. rozhodně ne

25. Jaká je přibližná výše Vašeho měsíčního výdělku ve Vaší současné práci? SKRÝT, KDYŽ ODPO. NA OT. 11 = DOSUD JSEM PRÁCI NENAŠEL/NEHLEDAL... NEBO ODPO NA OT. 18 = (0) NEBO ODPO. NA OT. 9 = NEPRACUJI NEBO ODP. NA OT. 20 = V SOUČASNÉ DOBĚ NEPRACUJI, JSEM NA MATEŘSKÉ

Udejte, prosím, částku odpovídající pojmu „hrubé mzdy“, tj. bez daňových a jiných odedtů. V případě zkráceného úvazku částku příslušně vynásobte, aby poměrově odpovídala práci na plný úvazek.

1. do 14 999
2. 15 000 – 17 999
3. 18 000 – 19 999
4. 20 000 – 21 999
5. 22 000 – 23 999
6. 24 000 – 25 999
7. 26 000 – 27 999
8. 28 000 – 29 999
9. vyšší než 30 000

26. Z jakého důvodu momentálně nepracujete? ZOBRAZIT OT. KDYŽ ODP. NA OT 9 = NEPRACUJI

1. Práci nehledám.
2. Dal/a nebo dostal/a jsem výpověď, z práce jsem odešel/odešla.
3. Práci hledám, ale zatím jsem nenašel/nenašla.
4. Jsem v invalidním důchodu.
5. Jsem trvale v domácnosti.

27. Je/bude Vaším cílem získat práci v oboru, na který jste se připravoval v rámci studia?
ZOBRAZIT OT. KDYŽ ODP. NA OT 9 = NEPRACUJI

1. Určitě ano, je to podmínka.
2. Spíše ano, ale není to rozhodující.
3. Spíše ne, není to rozhodující.
4. Určitě ne, nezáleží na tom.

28. Domníváte se, že znalosti a dovednosti, které jste nabyli/a v průběhu studia, byly s ohledem na Vaše pracovní uplatnění:

1. rozhodně příliš praktické
2. spíše příliš praktické
3. vyvážené
4. spíše příliš teoretické
5. rozhodně příliš teoretické

29. Jak byste zhodnotil/a užitečnost níže uvedených profilových předmětů z hlediska Vašeho pozdějšího pracovního uplatnění? Hodnoťte jako ve škole, tj. na škále 1 - 5, kdy 1 = výborně, 5 = nedostatečně. Stručné připomenutí náplně jednotlivých předmětů následuje níže.

Sociální ekologie

Výklad vztahu člověka a jeho životního prostředí v historickém vývoji euroamerické civilizace až k charakteristice globálního světa a jeho paradigmatických odlišností od dosavadní historie. Výklad a diskuse strategie udržitelného rozvoje.

Vyučující: Ivan Rynda

Kulturní ekologie

Lidské populace a kulturní technologie v kontextu přírodního prostředí. Fenomén kultury analyzuje jako unikátní adaptační nástroj a nadbiologickou vrstvu reality zásadním způsobem ovlivňující vztah člověka k přírodě. Představuje variabilitu adaptací člověka na okolní prostředí ve sféře kultury a sociální organizace. Vyučující: Jitka Ortová, Petr Mikšíček, Václav Jakoubek, Lenka Budilová aj.

Globální problémy životního prostředí

Problematika globálních témat životního prostředí z mezioborového hlediska, základy fungování biosféry jako celku se zřetelem k antropogenním vlivům a jejich obecnějším společenským souvislostem. Mezinárodní konference v oblasti ŽP a jejich výsledky.

Vyučující: Bedřich Moldan

Právo životního prostředí

Předměty vykládající základní environmentálně-politické přístupy, ústavní zakotvení ochrany životního prostředí, právní principy, instituty a nástroje v rámci českého, evropského a mezinárodního práva životního prostředí.

Vyučující: Milan Damohorský, Milan Mezřický, Eva Kružíková, Vojtěch Stejskal, Libor Dvořák aj.

Environmentální ekonomie

Vztah tržní ekonomiky, nástrojů regulace a ochrany životního prostředí. Problematika oceňování, chování aktérů trhu, vztah růstu HDP k životnímu prostředí.

Vyučující: Milan Ščasný, Petr Šauer, Eva Cudlínová aj.

Základy ekologie, Krajinná ekologie

Výklad vztahů mezi organismy a okolním živým i neživým prostředím a vztahů mezi organismy navzájem, základních ekologických principů. Procesy, dynamika, vývoj a změny krajinného systému.

Vyučující: Igor Míchal, Kateřina Bímová, Václav Mahelka, Jan Skaloš, Michael Bartoš

Metodologické kurzy

Základní metody a techniky sociologického výzkumu z teoretického hlediska i ve vazbě na praktické využití a konkrétní výzkumy, výklad kvalitativních a kvantitativních přístupů. Spolu s diplomními semináři tvoří osu metodologické přípravy studentů.

Vyučující: Zdenka Vajdová, Daniel Čermák, Hedvika Novotná, Magdalena Jantulová aj.

Terénní praxe a semináře odborníků životního prostředí

Blokové výjezdní kurzy do chráněných území (NP, CHKO), v jejichž rámci studenti poznávají přírodovědné charakteristiky území a praktické aspekty výkonu státní správy v oblasti životního prostředí. Spolu s přednáškami odborníků z akademické sféry, oblasti veřejné správy, nevládních organizací či podnikatelské sféry v rámci seminářů odborníků představují kontakt oboru s praxí.

	1	2	3	4	5	Neumím zhodnotit./Na předmět se nepamatuji.
Sociální ekologie	()	()	()	()	()	()
Kulturní ekologie	()	()	()	()	()	()
Globální problémy životního prostředí	()	()	()	()	()	()
Předměty zaměřené na právo v oblasti ŽP	()	()	()	()	()	()
Environmentální ekonomie	()	()	()	()	()	()
Základy ekologie, Krajinná ekologie	()	()	()	()	()	()
Metodologické kurzy	()	()	()	()	()	()
Terénní praxe, Semináře odborníků životního prostředí	()	()	()	()	()	()

30. Jak byste zhodnotil/a užitečnost níže uvedených profilových předmětů z hlediska jejich obecné přínosnosti pro Vás? Hodnoťte jako ve škole, tj. na škále 1 - 5, kdy 1 = výborně, 5 = nedostatečně. Stručné připomenutí náplně jednotlivých předmětů najdete v instrukcích u předchozí otázky.

	1	2	3	4	5	Neumím zhodnotit./Na předmět se nepamatuji.
Sociální ekologie	()	()	()	()	()	()
Kulturní ekologie	()	()	()	()	()	()
Globální problémy životního prostředí	()	()	()	()	()	()
Předměty zaměřené na právo v oblasti ŽP	()	()	()	()	()	()
Environmentální ekonomie	()	()	()	()	()	()

Základy ekologie, Krajinná ekologie	()	()	()	()	()	()
Metodologické kurzy	()	()	()	()	()	()
Terénní praxe, Semináře odborníků životního prostředí	()	()	()	()	()	()

31. Pokud byste měl/a možnost opakovat volbu své vzdělávací dráhy, zvolil/a byste znovu studium na katedře SKE?

1. rozhodně ano
2. spíše ano
3. nevím
4. spíše ne
5. rozhodně ne

32. Jste vegetarián nebo vegan?

1. ano
2. ne

33. Jak často třídíte domácí odpad? (Alespoň plast, sklo a papír.)

1. vždy
2. často
3. občas
4. nikdy
5. v místě, kde žiji, se tříděný odpad nesbírá

34. Vybíráte při nákupu zboží podle toho, jak hodnotíte jeho vliv na životní prostředí?

1. vždy
2. často
3. občas
4. nikdy

35. Omezujete jízdu autem z důvodu jejího vlivu na životní prostředí?

1. ano
2. ne

36. Jste členem/členkou organizace, jejímž cílem je ochrana životního prostředí? (Například politické strany, občanského sdružení, spolku.)

1. ano
2. ne

37. Označil/a byste se za aktivního člena/členku? (Například: jste člen představenstva či výkonných orgánů, iniciátor či organizátor konkrétních akcí aj.) SKRÝT KDYŽ ODP. NA OT. 36 = NE

1. ano
2. ne

38. Vyberte rok vzniku svého členství: SKRÝT KDYŽ ODP. NA OT. 36 = NE

V případě, že jste členem většího počtu takových organizací, vyberte rok vzniku členství v první z nich.

1. 1990
2. 1991
3. 1992
4. 1993
5. 1994
6. 1995
7. 1996
8. 1997
9. 1998
10. 1999
11. 2000
12. 2001
13. 2002
14. 2003
15. 2004
16. 2005
17. 2006
18. 2007
19. 2008
20. 2009
21. 2010
22. 2011
23. 2012
24. 2013
25. 2014
26. 2015
27. 2016

39. Jste členem/členkou organizace, jejímž cílem je ovlivňování jiné oblasti veřejného života?
(Například politické strany, občanského sdružení, spolku.)

1. ano
2. ne

40. Označil/a byste se za aktivního člena/členku? (Například: jste člen představenstva či výkonných orgánů, iniciátor či organizátor konkrétních akcí aj.) SKRÝT KDYŽ ODP. NA OT 39 = NE

1. ano
2. ne

41. Vyberte rok vzniku svého členství: SKRÝT KDYŽ ODP. NA OT 39 = NE

V případě, že jste členem většího počtu takových organizací, vyberte rok vzniku členství v první z nich.

1. 1990
2. 1991
3. 1992
4. 1993
5. 1994
6. 1995
7. 1996
8. 1997
9. 1998
10. 1999
11. 2000
12. 2001
13. 2002
14. 2003
15. 2004
16. 2005
17. 2006
18. 2007
19. 2008
20. 2009
21. 2010
22. 2011

- 23. 2012
 - 24. 2013
 - 25. 2014
 - 26. 2015
 - 27. 2016
-

42. Děláte pravidelně některou z těchto věcí?

	ano	ne
Chodíte k volbám.	()	()
Podepisujete petice.	()	()
Dáváte peníze na podporu konkrétních aktivit.	()	()
Zúčastňujete se protestů či demonstrací.	()	()

43. Jste ve většině aktivit týkajících se vašeho životního stylu a míry zapojení do veřejného dění ve shodě se svým partnerem?

1. rozhodně ano
 2. spíše ano
 3. spíše ne
 4. rozhodně ne
 5. momentálně nemám partnera
-

44. Domníváte se, že studium na SKE ovlivnilo Váš životní styl?

1. vůbec ne, byl stejný před nástupem ke studiu
 2. spíše ne, studium ho téměř neovlivnilo
 3. spíše ano, studium ho trochu ovlivnilo
 4. rozhodně ano, studium ho zásadně ovlivnilo
 5. nevím
-

45. Jste:*

1. muž
2. žena

46. Váš rok narození:*

1. 1996

2. 1995
3. 1994
4. 1993
5. 1992
6. 1991
7. 1990
8. 1989
9. 1988
10. 1987
11. 1986
12. 1985
13. 1984
14. 1983
15. 1982
16. 1981
17. 1980
18. 1979
19. 1978
20. 1977
21. 1976
22. 1975
23. 1974
24. 1973
25. 1972
26. 1971
27. 1970
28. 1969
29. 1968
30. 1967
31. 1966
32. 1965
33. 1964
34. 1963
35. 1962

36. 1961

37. 1960

47. Kolik máte dětí?

1. 0

2. 1

3. 2

4. 3

5. 4

6. 5

7. 6

8. 7

9. 8

10. 9

11. 10

48. Váš rodinný stav:

1. vdaná/ženatý

2. registrovaný/á partner/ka

3. svobodný/á – bez partnera/partnerky

4. svobodný/á – s partnerem/partnerkou

5. rozvedený/á – bez partnera/partnerky

6. rozvedený/á – s partnerem/partnerkou

7. vdovec/vdova

49. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

1. magisterské

2. vyšší – vyplňte, prosím, všechny své aktuální tituly:

50. Z jakého kraje pocházíte?

1. Hlavní město Praha

2. Jihočeský

3. Jihomoravský

4. Karlovarský

5. Liberecký

6. Moravskoslezský

7. Olomoucký

8. Pardubický

9. Plzeňský
10. Středočeský
11. Ústecký
12. Vysočina
13. Zlínský
14. ze Slovenska
15. Královéhradecký
16. z jiného státu – prosím, uveďte kterého:

51. Do jaké velikostní kategorie patří obec, ze které pocházíte?

1. vesnice s méně než 1 000 obyvatel
2. obec s 1 000 až 2 000 obyvateli
3. větší obec (2 000 až 5 000 obyvatel)
4. malé město (5 000 až 10 000 obyvatel)
5. větší město (10 000 až 50 000 obyvatel)
6. velké město (50 000 až 100 000 obyvatel)
7. město nad 100 000 obyvatel (Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec)
8. Praha

A to je všechno, děkuji, že jste vydržel/a až do konce. V následujících dnech budou rozesílány upomínky těm z Vašich kolegů, kteří dotazník dosud nevyplnili. Pokud si je nepřejete dostávat, odhlaste se prosím z databáze kontaktů kliknutím na link v posledním řádku e-mailu, v němž jste obdržel/a žádost o vyplnění tohoto dotazníku. Tento krok samozřejmě nepovede k Vaší identifikaci.

Velmi Vám děkuji za spolupráci!

PŘÍLOHA 2

Přílohou této práce jsou data z výzkumu ve formátu .xls. Ze zřejmých důvodů nemohou být součástí tohoto dokumentu, nicméně jsou jako samostatná příloha součástí jeho elektronické verze v Repozitáři závěrečných prací UK.

PŘÍLOHA 3

Tabulka č. 1 - Rozdělení výše příjmu v první práci podle roku absolvování studia¹¹⁵

PŘÍJEM V PRVNÍ PRÁCI × ROK ABSOLVOVÁNÍ		VÝŠE PŘÍJMU V PRVNÍ PRÁCI									CELKEM	
		neodp.	do 14 999	15 000 – 17 999	18 000 – 19 999	20 000 – 21 999	22 000 – 23 999	24 000 – 25 999	26 000 – 27 999	28 000 – 29 999		vyšší než 30 000
ROK ABSOLVOVÁNÍ	2003	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
		0,0%	5,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	2,5%
	2004	0	4	0	0	0	0	1	0	0	0	5
		0,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
	2005	0	3	1	1	0	0	0	0	0	0	5
		0,0%	15,0%	16,7%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
	2003-2005	0	8	1	1	0	0	1	1	0	0	12
		0,0%	40,0%	16,7%	10,0%	0,0%	0,0%	10,0%	14,3%	0,0%	0,0%	15,0%
	2006	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	4
		0,0%	15,0%	0,0%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2007	0	0	1	2	1	1	0	1	0	0	6
		0,0%	0,0%	16,7%	20,0%	14,3%	12,5%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	7,5%
	2008	0	0	1	0	1	1	0	0	2	0	5
		0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	14,3%	12,5%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	6,3%
	2006-2008	0	3	2	2	3	2	0	1	2	0	15
		0,0%	15,0%	33,3%	20,0%	42,9%	25,0%	0,0%	14,3%	100,0%	0,0%	18,8%
	2009	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	4
		0,0%	5,0%	0,0%	10,0%	0,0%	12,5%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2010	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	4
		0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2011	0	1	0	0	1	1	3	0	0	4	10
		0,0%	5,0%	0,0%	0,0%	14,3%	12,5%	30,0%	0,0%	0,0%	80,0%	12,5%
	2009-2011	0	2	0	3	1	4	4	0	0	4	18
		0,0%	10,0%	0,0%	30,0%	14,3%	50,0%	40,0%	0,0%	0,0%	80,0%	22,5%
	2012	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	6
		20,0%	5,0%	0,0%	10,0%	0,0%	0,0%	10,0%	14,3%	0,0%	20,0%	7,5%
	2013	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	3
		0,0%	5,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%
	2014	1	3	3	3	2	1	2	1	0	0	16
		20,0%	15,0%	50,0%	30,0%	28,6%	12,5%	20,0%	14,3%	0,0%	0,0%	20,0%
2012-2014	2	5	3	4	2	2	4	2	0	1	25	
	40,0%	25,0%	50,0%	40,0%	28,6%	25,0%	40,0%	28,6%	0,0%	20,0%	31,3%	
2015	1	2	0	0	0	0	1	3	0	0	7	
	20,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	42,9%	0,0%	0,0%	8,8%	
2016	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	
2017	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	
2015-2017	3	2	0	0	1	0	1	3	0	0	10	
	60,0%	10,0%	0,0%	0,0%	14,3%	0,0%	10,0%	42,9%	0,0%	0,0%	12,5%	
CELKEM	5	20	6	10	7	8	10	7	2	5	80	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
CELKEM	5	20	6	10	7	8	10	7	2	5	80	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

¹¹⁵ Rok absolvování počítáme jako rok nástupu ke studiu navýšený o délku studia v semestrech přepočítanou na roky. Vzhledem k tomu, že výzkumu se účastnil jeden respondent s rokem nástupu 2014 a udal délku studia 5 semestrů, výsledkem tohoto výpočtu je u něj rok absolvování 2017. Předpokládáme, že se jednalo o opakovaný nástup ke studiu, nemůžeme ovšem nijak určit, kdy nastoupil poprvé a tudíž ani upravit rok absolvování. Ve výsledcích analýz tedy rok 2017 ponecháváme.

Tabulka č. 2 - Délka hledání první práce podle roku absolvování¹¹⁶

DÉLKA HLEDÁNÍ PRVNÍ PRÁCE × ROK ABSOLVOVÁNÍ		DÉLKA HLEDÁNÍ PRVNÍ PRÁCE						CELKEM	
		navázal/a	do 3 měsíců	4-6 měsíců	7-9 měsíců	10-12 měsíců	déle než rok		dosud nenašel/la, nehledal/a
ROK UKONČENÍ	2003	0	2	0	0	0	0	0	2
		0,0%	13,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%
	2004	4	0	1	0	0	0	0	5
		7,8%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
	2005	4	0	0	0	0	1	0	5
		7,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	6,3%
	2003-2005	8	2	1	0	0	1	0	12
		15,7%	13,3%	25,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	15,0%
	2006	4	0	0	0	0	0	0	4
		7,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2007	3	2	1	0	0	0	0	6
		5,9%	13,3%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,5%
	2008	4	1	0	0	0	0	0	5
		7,8%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
	2006-2008	11	3	1	0	0	0	0	15
		21,6%	20,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	18,8%
	2009	2	1	0	1	0	0	0	4
		3,9%	6,7%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2010	3	1	0	0	0	0	0	4
		5,9%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2011	7	2	1	0	0	0	0	10
		13,7%	13,3%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%
	2009-2011	12	4	1	1	0	0	0	18
		23,5%	26,7%	25,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,5%
	2012	4	1	0	0	0	0	1	6
		7,8%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	7,5%
	2013	2	1	0	0	0	0	0	3
		3,9%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%
	2014	9	2	1	0	2	1	1	16
		17,6%	13,3%	25,0%	0,0%	100,0%	50,0%	20,0%	20,0%
2012-2014	15	4	1	0	2	1	2	25	
	29,4%	26,7%	25,0%	0,0%	100,0%	50,0%	40,0%	31,3%	
2015	4	2	0	0	0	0	1	7	
	7,8%	13,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	8,8%	
2016	0	0	0	0	0	0	2	2	
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	2,5%	
2017	1	0	0	0	0	0	0	1	
	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	
2015-2017	5	2	0	0	0	0	3	10	
	9,8%	13,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	60,0%	12,5%	
CELKEM	51	15	4	1	2	2	5	80	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
CELKEM	51	15	4	1	2	2	5	80	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

¹¹⁶ Viz předchozí poznámka.

Tabulka č. 3 - Rozdělení výše příjmu v první práci podle pohlaví respondenta.

PŘÍJEM V PRVNÍ PRÁCI × POHLAVÍ		PŘÍJEM V PRVNÍ PRÁCI									CELKEM	
		neodp.	do 14 999	15 000 – 17 999	18 000 – 19 999	20 000 – 21 999	22 000 – 23 999	24 000 – 25 999	26 000 – 27 999	28 000 – 29 999		vyšší než 30 000
POHLAVÍ	muži	2	8	1	1	0	2	2	1	0	2	19
		10,5%	42,1%	5,3%	5,3%	0,0%	10,5%	10,5%	5,3%	0,0%	10,5%	100,0%
POHLAVÍ	ženy	3	12	5	9	7	6	8	6	2	3	61
		4,9%	19,7%	8,2%	14,8%	11,5%	9,8%	13,1%	9,8%	3,3%	4,9%	100,0%
CELKEM		5	20	6	10	7	8	10	7	2	5	80
		6,3%	25,0%	7,5%	12,5%	8,8%	10,0%	12,5%	8,8%	2,5%	6,3%	100,0%

Tab. č. 4. – Forma první práce podle roku absolvování studia¹¹⁷

FORMA PRVNÍ PRÁCE × ROK ABSOLVOVÁNÍ		FORMA PRVNÍ PRÁCE						CELKEM
		neodp.	zam. - plný	zam - zkrác.	podnik, OSVČ	svobodné pov.	DPP/DPČ	
ROK ABSOLVOVÁNÍ	2003	0	1	0	0	1	0	2
		0,0%	2,1%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	2,5%
	2004	0	2	3	0	0	0	5
		0,0%	4,2%	23,1%	0,0%	0,0%	0,0%	6,3%
	2005	0	4	0	1	0	0	5
		0,0%	8,3%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	6,3%
	2006	0	0	4	0	0	0	4
		0,0%	0,0%	30,8%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2007	0	4	1	1	0	0	6
		0,0%	8,3%	7,7%	14,3%	0,0%	0,0%	7,5%
	2008	0	4	0	1	0	0	5
		0,0%	8,3%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	6,3%
	2009	0	0	0	3	1	0	4
		0,0%	0,0%	0,0%	42,9%	50,0%	0,0%	5,0%
	2010	0	3	1	0	0	0	4
		0,0%	6,3%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%
	2011	0	8	1	0	0	1	10
		0,0%	16,7%	7,7%	0,0%	0,0%	20,0%	12,5%
	2012	1	4	0	0	0	1	6
		20,0%	8,3%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	7,5%
2013	0	2	0	0	0	1	3	
	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	3,8%	
2014	1	11	2	1	0	1	16	
	20,0%	22,9%	15,4%	14,3%	0,0%	20,0%	20,0%	
2015	1	5	1	0	0	0	7	
	20,0%	10,4%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	8,8%	
2016	2	0	0	0	0	0	2	
	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	
2017	0	0	0	0	0	1	1	
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	1,3%	
CELKEM		5	48	13	7	2	5	80
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
ROK ABSOLVOVÁNÍ	2003-2007	0	11	8	2	1	0	22
		0,0%	22,9%	61,5%	28,6%	50,0%	0,0%	27,5%
	2008-2012	1	19	2	4	1	2	29
		20,0%	39,6%	15,4%	57,1%	50,0%	40,0%	36,3%
2013-2017	4	18	3	1	0	3	29	
	80,0%	37,5%	23,1%	14,3%	0,0%	60,0%	36,3%	
CELKEM		5	48	13	7	2	5	80
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

¹¹⁷ Viz předchozí poznámka.

Tabulka č. 5 – Rozdělení respondentů podle pohlaví a roku nástupu ke studiu

POHLAVÍ × ROK NÁSTUPU	MUŽ	ŽENA	CELKEM
2001	3	5	8
	37,5%	62,5%	100,0%
2002	4	1	5
	80,0%	20,0%	100,0%
2003	2	3	5
	40,0%	60,0%	100,0%
2004	1	2	3
	33,3%	66,7%	100,0%
2005	0	5	5
	0,0%	100,0%	100,0%
2006	0	7	7
	0,0%	100,0%	100,0%
2007	1	4	5
	20,0%	80,0%	100,0%
2008	1	4	5
	20,0%	80,0%	100,0%
2009	2	6	8
	25,0%	75,0%	100,0%
2010	0	8	8
	0,0%	100,0%	100,0%
2011	4	7	11
	36,4%	63,6%	100,0%
2012	1	4	5
	20,0%	80,0%	100,0%
2013	0	3	3
	0,0%	100,0%	100,0%
2014	0	2	2
	0,0%	100,0%	100,0%
CELKEM	19	61	80
	23,8%	76,3%	100,0%

Tabulka č. 6 – Shoda oboru první práce s oborem studia v souvislosti s důvody k volbě oboru studia

PRVNÍ PRÁCE V OBORU × DŮVOD K VOLBĚ OBORU		PRVNÍ PRÁCE V OBORU					CELKEM
		neodp.	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	
DŮVOD K VOLBĚ OBORU	zájem o obor	5	20	17	13	10	65
		7,7%	30,8%	26,2%	20,0%	15,4%	100,0%
	doplnit vzdělání	0	2	0	0	0	2
		0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	jiný	0	0	0	0	2	2
		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	upatitelnost	0	1	1	0	0	2
		0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	snadnost přijímací zkoušky	0	0	1	0	1	2
		0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%
pověst vyučujících	0	1	1	2	0	4	
	0,0%	25,0%	25,0%	50,0%	0,0%	100,0%	
doporučení známých	0	0	1	1	1	3	
	0,0%	0,0%	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
CELKEM		5	24	21	16	14	80
		6,3%	30,0%	26,3%	20,0%	17,5%	100,0%

Tabulka č. 7 – Počty změn práce podle roku absolvování studia¹¹⁸

POČET ZMĚN PRÁCE × ROK ABSOLVOVÁNÍ		KOLIKRÁT ZMĚNIL PRÁCI							CELKEM
		neodp.	0 x	1 x	2 x	3 x	4 x	5 x	
ROK ABSOLVOVÁNÍ	2003	0	0	0	0	1	1	0	2
		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	2004	0	1	2	1	1	0	0	5
		0,0%	20,0%	40,0%	20,0%	20,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2005	0	1	1	1	2	0	0	5
		0,0%	20,0%	20,0%	20,0%	40,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2006	0	3	0	0	1	0	0	4
		0,0%	75,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2007	0	3	1	2	0	0	0	6
		0,0%	50,0%	16,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2008	0	0	3	1	0	0	1	5
		0,0%	0,0%	60,0%	20,0%	0,0%	0,0%	20,0%	100,0%
	2009	0	2	1	1	0	0	0	4
		0,0%	50,0%	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2010	0	1	1	2	0	0	0	4
		0,0%	25,0%	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2011	0	1	3	5	1	0	0	10
		0,0%	10,0%	30,0%	50,0%	10,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	2012	1	2	1	1	0	0	1	6
		16,7%	33,3%	16,7%	16,7%	0,0%	0,0%	16,7%	100,0%
2013	0	2	1	0	0	0	0	3	
	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
2014	1	7	5	2	1	0	0	16	
	6,3%	43,8%	31,3%	12,5%	6,3%	0,0%	0,0%	100,0%	
2015	1	6	0	0	0	0	0	7	
	14,3%	85,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
2016	2	0	0	0	0	0	0	2	
	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
2017	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
CELKEM		5	30	19	16	7	1	2	80
		6,3%	37,5%	23,8%	20,0%	8,8%	1,3%	2,5%	100,0%

Tabulka č. 8 – Shoda první práce s oborem v závislosti na prospěchu v průběhu studia

SHODA PRVNÍ PRÁCE S OBOREM × PROSPĚCH		SHODA PRVNÍ PRÁCE S OBOREM STUDIA					CELKEM
		neodp.	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	
PROSPĚCH V PRŮBĚHU STUDIA	výrazně nadprůměrný	0	0	0	0	1	1
		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	spíše nadprůměrný	4	10	9	8	6	37
		10,8%	27,0%	24,3%	21,6%	16,2%	100,0%
	průměrný	1	13	12	7	6	39
	2,6%	33,3%	30,8%	17,9%	15,4%	100,0%	
	spíše podprůměrný	0	1	0	1	1	3
		0,0%	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%	100,0%
CELKEM		5	24	21	16	14	80
		6,3%	30,0%	26,3%	20,0%	17,5%	100,0%

¹¹⁸ Viz předchozí poznámka.

Tabulka č. 9 – Vliv práce při studiu na jeho délku

VLIV PRÁCE PŘI STUDIU NA JEHO DÉLKU		ČASOVÁ NÁROČNOST PRÁCE PŘI STUDIU					CELKEM	
		nepracoval	nárazově	méně než 1/2	1/2	více než 1/2		
DÉLKA STUDIA V SEMESTRECH	3	0	1	4	0	1	6	
		0,0%	16,7%	66,7%	0,0%	16,7%	100,0%	
	4	2	3	6	3	0	14	
		14,3%	21,4%	42,9%	21,4%	0,0%	100,0%	
	5	0	1	5	3	2	11	
		0,0%	9,1%	45,5%	27,3%	18,2%	100,0%	
	6	2	11	4	7	4	28	
		7,1%	39,3%	14,3%	25,0%	14,3%	100,0%	
	7	0	2	0	2	2	6	
		0,0%	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%	100,0%	
	8	0	2	2	1	6	11	
		0,0%	18,2%	18,2%	9,1%	54,5%	100,0%	
	9	0	1	0	0	1	2	
		0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%	
	10	0	0	1	0	1	2	
		0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%	
	CELKEM		4	21	22	16	17	80
			5,0%	26,3%	27,5%	20,0%	21,3%	100,0%

Tabulka č. 10 – Úspěšnost hledání práce v oboru - první práce

ÚSPĚŠNOST HLEDÁNÍ PRÁCE V OBORU - PRVNÍ PRÁCE		DŮRAZ NA DODRŽENÍ OBORU PŘI HLEDÁNÍ PRVNÍ PRÁCE				CELKEM
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
PRVNÍ PRÁCE - V OBORU?	rozhodně ano	21	3	0	0	24
		87,5%	12,5%	0,0%	0,0%	100,0%
	spíše ano	9	12	0	0	21
		42,9%	57,1%	0,0%	0,0%	100,0%
	spíše ne	1	7	7	1	16
		6,3%	43,8%	43,8%	6,3%	100,0%
	rozhodně ne	1	2	6	5	14
		7,1%	14,3%	42,9%	35,7%	100,0%
CELKEM		32	24	13	6	75
		42,7%	32,0%	17,3%	8,0%	100,0%

Tabulka č. 11 – Úspěšnost hledání práce v oboru – současná práce (slouč.)

ÚSPĚŠNOST HLEDÁNÍ PRÁCE V OBORU - SOUČ. PRÁCE (SLOUČ.)		DŮRAZ NA DODRŽENÍ OBORU PŘI HLEDÁNÍ (SLOUČ.)				CELKEM
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
SOUČASNÁ PRÁCE - V OBORU? (SLOUČ.)	rozhodně ano	21	6	0	0	27
		77,8%	22,2%	0,0%	0,0%	100,0%
	spíše ano	5	10	8	1	24
		20,8%	41,7%	33,3%	4,2%	100,0%
	spíše ne	0	2	5	9	16
		0,0%	12,5%	31,3%	56,3%	100,0%
	rozhodně ne	0	0	1	7	8
		0,0%	0,0%	12,5%	87,5%	100,0%
CELKEM		26	18	14	17	75
		34,7%	24,0%	18,7%	22,7%	100,0%

PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

Jméno studenta, tituly: Martina Jokešová, Bc.

Osobní číslo (UKČO): 49026043

Rok imatrikulace na FHS (IZV) UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2006

Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK rozhodné pro datum obhajoby DP: 27. 9. 2011

Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny:

Sociální funkce a témata komunikace dobrovolně bezdětných na portálu klubu „No Kidding! Praha“

Fakulta humanitních studií UK Praha, Studium humanitní vzdělanosti, 2011

Vedoucí práce: Hana Havelková, dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/111471>

Předběžný název DP:

Diplomování zelení? Absolventi oboru Sociální a kulturní ekologie na FHS UK Praha

Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

S postupným navyšováním počtů absolventů vysokých škol a i díky vzniku soukromých institucí v této oblasti vzniká potřeba orientace v kvalitě poskytovaného vzdělání. Nejčastějším jejím řešením jsou výzkumy mezi absolventy. Tato šetření poskytují cenné informace (nejen o pozici jejich absolventů na trhu práce) případným dalším uchazečům o studium v jednotlivých oborech a školám samotným dávají cennou zpětnou vazbu.

Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Předmětem mé práce jsou úspěšní absolventi konkrétního oboru – Sociální a kulturní ekologie FHS UK Praha. Bude mne zajímat jak jejich profesní uplatnění, tak jejich zpětný pohled na studium a dále i způsoby, jak (či zda vůbec) absolvované studium dle jejich názoru ovlivnilo další oblasti jejich života – od vývoje názorů až po osobní život.

Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Jaká je míra uplatnění absolventů SKE FHS UK v souvisejících oborech?

Jak studenti zpětně hodnotí studium na SKE FHS UK?

Jak absolvované studium na SKE FHS UK ovlivňuje soukromý život absolventů?

Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Dotazník konstruovaný na základě rešerše odborné literatury a již proběhlých obdobných absolventských výzkumů.

11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. *praktický* přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Výsledkem práce bude zmapování profesních i „životních“ pozic absolventů studia. Očekávám zejména zjištění v oblasti profesního uplatnění absolventů – do jaké míry nacházejí uplatnění v oboru, resp. oborech souvisejících se studiem sociální a kulturní ekologie (obor sám sebe definuje jako multidisciplinární a jako takový nesměruje své studenty ke konkrétnímu způsobu či dokonce přímo pozici uplatnění). V tomto smyslu by výsledek práce mohl být zajímavý především pro budoucí uchazeče o studium, jimž může doplnit v této nejpraktičtější rovině obraz o přínosech, které by pro ně studium mohlo znamenat. Stejným způsobem lze vnímat i cíle další zájmové oblasti práce – vliv studia oboru na soukromý život absolventů. Výstupy v oblasti uplatnění absolventů a zpětného hodnocení studiu mohou sloužit také katedře samotné coby podklad pro případné detailnější šetření, komparaci výsledků s podobně zaměřenými obory, či přímo jako podnět pro změny v kurikulu oboru.

12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (*vědecká* „přidaná hodnota DP“):

Práce bude relativně úzce zaměřená (na absolventy jednoho oboru), přispěje tedy doplněním a prohloubením výsledků již existujících absolventských průzkumů díky podrobnějšímu pohledu. Ve výzkumu použiji zavedených postupů, přispění k teorii či metodologii tedy neočekávám.

13. Jaké bude (bude-li) jejich *teoretické* zobecnění a přínos:

Práce bude zaměřená prakticky, zásadní teoretické přínosy či zobecnitelná zjištění neočekávám. Oblast vlivu oboru studia na soukromý život je relativně málo prozkoumaná, mohou tedy vyvstat podněty k dalším výzkumům (zobecnitelnosti mých závěrů bude bránit specifičnost vzorku).

14. Struktura DP (*předběžný* obsah – názvy oddílů a kapitol):

1. Anotace

2. Klíčová slova

3. Prohlášení

4. Poděkování

5. Obsah

6. Teoretická část

6.1. Úvod

6.2. Vzdělání

6.2.1. Historický ohled, smysl a úloha

6.2.2. Dva pohledy na vzdělání dnes

6.3. Absolventi

6.3.1. Definice pojmu

6.3.2. Monitoring uplatnění absolventů

6.3.2.1. Význam

6.3.2.2. Situace a metody ve světě a v ČR

6.4. Sociální a kulturní ekologie

6.4.1. Sociální a kulturní ekologie jako obor

6.4.2. Sociální a kulturní ekologie jako studijní obor na FHS UK

7. Empirická část

7.1. Metodologie

- 7.1.1. Stanovení výzkumného tématu
- 7.1.2. Design výzkumu
 - 7.1.2.2. Teorie dotazníku
 - 7.1.2.3. Výběr vzorku, prostředí výzkumu
 - 7.1.2.4. Etické otázky výzkumu
 - 7.1.2.4. Analýza
- 7.1.3. Vyhodnocení výsledků výzkumu
- 7.2. Shrnutí výsledků výzkumu

8. Závěr a závěrečná doporučení

9. Použitá literatura

10. Seznam příloh

15. Předběžná bibliografie k tématu:

- BRYMAN, Alan. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- CATALDI, Emily Forrest, Peter SIEGEL, Bryan SHEPHERD, Jennifer COONEY, NATIONAL CENTER FOR EDUCATION STATISTICS (ED) a RTI INTERNATIONAL. *Baccalaureate and Beyond: A First Look at the Employment Experiences and Lives of College Graduates, 4 Years On (B&B)*. *National Center for Education Statistics* [online]. 2014 [cit. 2016-02-10]. ISSN ERICRIE0. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&an=ED545531&scope=site>
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0139-7.
- GUILLEMIN Marilys, GILLAM, Lynn. *Etika, reflexivita a „eticky důležité okamžiky“ ve výzkumu*. Biograf 35, 2004.
- ILLICH, Ivan. 2001. *Odškolnění společnosti*. Překlad Jiří Prokop. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. ISBN 80-85850-96-6.
- KELLER, Jan, TVRDÝ, Lubor. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008. ISBN: 978-80-86429-78-6.
- KOUCKÝ, Jan, RYŠKA, Radim, ZELENKA, Martin. *Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol. Výsledky šetření REFLEX 2013*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2014. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Reflexe%20vzdelani%20a%20uplatneni%20absolventu.%20Vysledky%20setreni%20REFLEX%202013.pdf> (28. 12. 2015)
- LIESSMANN, Konrad, Paul. *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Překlad Jana Zoubková. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1677-5.
- MICHELMORE, Katherine, MUSICK, Kelly. *Fertility patterns of college graduates by field of study, US women born 1960–79*. *Population Studies* [online]. 2014, **68** (3), 359–374 [cit. 2016-02-10]. DOI: 10.1080/00324728.2013.847971. ISSN 00324728.
- ORTOVÁ, Jitka. *Kulturní a sociální ekologie I*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-224-9.
- ORTOVÁ, Jitka. *Kulturní a sociální ekologie II*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-989-9.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2009.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. Brno: rektorát Masarykovy univerzity, 1991. ISBN 80-210-0328-6.

STOJANOVÁ, Hana a Veronika BLAŠKOVÁ. The Role of Graduates' Field of Study and its Impact on the Transition to Working Life. *Procedia Economics and Finance* [online]. 2014, **12**, 636-643 [cit. 2016-02-10]. DOI: 10.1016/S2212-5671(14)00388-8. ISSN 22125671.

ZELENKA, Martin, KOUCKÝ Jan. *Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2013*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, 2013. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Zam%C4%9Bstnatelnost%20a%20uplatn%C4%9Bn%C3%AD%20absolvent%C5%AF%20vysok%C3%BDch%20%C5%A1kol%20na%20pracovn%C3%ADm%20trhu%202013.pdf> (28. 12. 2015)

Žádost o prodloužení akreditace navazujícího magisterského studijního programu EKOLOGIE A OCHRANA PROSTŘEDÍ studijního oboru SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ EKOLOGIE. Dostupné z: http://fhs.cuni.cz/FHS-105-version1-ske_nmgr_2014_web.pdf, 12. 1. 2016

<http://kske.cz/popis-studijniho-oboru>, 12. 1. 2016

<http://kske.cz/profil-absolventa>, 12. 1. 2016

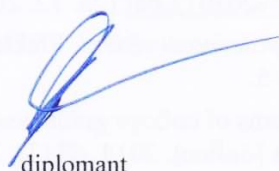
16. Předpokládaný vedoucí DP:

PhDr. Daniel Čermák, Ph.D.

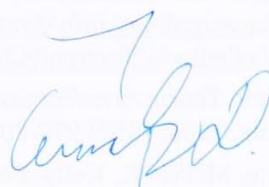
17. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zázemí, praxe a zájem studenta):¹

Důvodem pro volbu tématu je moje vlastní zkušenost uchazeče a následně i studenta dotčeného oboru. Přestože můj hlavní důvod pro volbu oboru nebyl praktický ve smyslu směřování ke konkrétnímu uplatnění, domnívám se, že s postupující proměnou pohledu společnosti na vzdělání je stále důležitější zdůrazňovat i tento rozměr a jsem přesvědčená, že katedra SKE má v tomto smyslu svým absolventům co nabídnout. Jako studenta, který i přes značný zájem o předmět studia poměrně záhy našel uplatnění v oboru naprosto nesouvisejícím, mne velmi zajímá, jaké jsou profesní osudy mých kolegů. A jako člověka mne stejně tak zajímá, zda i mí kolegové cítili toto studium, přestože relativně krátké, jako jedno ze svých nejformativnějších období.

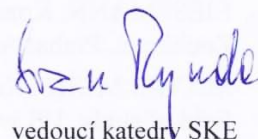
Praha, 16. 1. 2016

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné